

T.C.

BANDIRMA ONYEDİ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

Yüksek Lisans Tezi

**TÜRKİYE'DE AFET-KRİZ YÖNETİMİNDE
BELEDİYELER: BALIKESİR BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ'NİN MARAŞ DEPREMLERİNDEKİ
KONUMU VE FONKSİYONLARI**

İrem TEKİN

205014006

Tez Danışmanı:

Dr. Öğr. Üyesi Ersoy KUTLUK

Bandırma 2024

T.C.
BANDIRMA ONYEDİ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

Yüksek Lisans Tezi

TÜRKİYE’DE AFET-KRİZ YÖNETİMİNDE
BELEDİYELER: BALIKESİR BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ’NİN MARAŞ DEPREMLERİNDEKİ
KONUMU VE FONKSİYONLARI

İrem TEKİN

205014006

Tez Danışmanı:

Dr. Öğr. Üyesi Ersoy KUTLUK

Bandırma 2024

ETİK BEYAN

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

BANDIRMA ONYEDİ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile, bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim. (29/01/2024)

İrem TEKİN

ÖZET

TÜRKİYE’DE AFET-KRİZ YÖNETİMİNDE BELEDİYELER: BALIKESİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ’NİN MARAŞ DEPREMLERİNDEKİ KONUMU VE FONKSİYONLARI

İrem TEKİN

Afetler, günümüz dünyasında sıklıkla karşılaştığımız ve hayatı olumsuz etkileyen öngörülemez olaylardır. Modern afet yönetimi, afetleri önlemek veya olası etkilerini azaltmak için yapılacaktır; afet öncesi ‘risk’ ve afet sonrası ‘kriz’ yönetimi bağlamındaki faaliyetlerden oluşmaktadır. Afet yönetim sürecinin her iki safhası da oldukça önemli olmakla birlikte, özellikle de afet-kriz safhası; müdahale, iyileştirme ve yeniden inşa faaliyetleriyle birlikte afetlerle mücadeledeki kritik safhayı oluşturmaktadır. Bu süreçte faaliyetlerle birlikte süreçte yer alacak aktörlerin de oldukça önemli olması sebebiyle; hizmete yakınlık açısından öne çıkan belediyelerin afet yönetiminde belirleyici bir rol üstlenmeleri kaçınılmaz olmuştur.

Bu çalışmada temel amaç; Türkiye’de belediye/büyükşehir belediyelerinin afet-kriz yönetimi safhasındaki konum ve fonksiyonlarını ortaya koymak, bunların süreç dahilindeki etkilerini gösterebilmek ve geleceğe yönelik bazı çıkarımlar/öneriler sunabilmektir. Tezin odağı ve sınırlılığı Balıkesir Büyükşehir Belediyesi’nin 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremlerindeki konumu ve fonksiyonları çerçevesinde sağlanmıştır. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden ‘durum çalışması’ şeklinde tasarlanmış ve verileri ‘yarı yapılandırılmış görüşmeler’ kapsamında elde edilmiştir. Elde edilen verilerin analizinde MAXQDA 24 (demo sürümü) programı kullanılmıştır. Araştırmanın bulgularında; belediye/büyükşehir belediyelerinin çeşitli hukuki düzenleme, plan ve stratejilerde yer alan sorumlulukları kapsamında afet-risk ve afet-kriz yönetimi safhalarında doğrudan rol aldığı görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Afet, Afet-Kriz Yönetimi, Balıkesir Büyükşehir Belediyesi, Belediye, Kahramanmaraş Depremleri

ABSTRACT

MUNICIPALITIES IN DISASTER-CRISIS MANAGEMENT IN TURKIYE: POSITION AND FUNCTIONS OF BALIKESİR METROPOLITAN MUNICIPALITY IN MARAŞ EARTHQUAKES

İrem TEKİN

Disasters are unpredictable events that we frequently encounter in today's world and that affect life negatively. Modern disaster management; will be done to prevent disasters or reduce their possible effects it consists of activities in the context of pre-disaster 'risk' and post-disaster 'crisis' management. Although both phases of the disaster management process are very important, especially the disaster-crisis phase; together with response, recovery and reconstruction activities, it constitutes the most critical phase in combating disasters. Since the actors who will take part in the process along with the activities are also very important in this process; It has become inevitable for municipalities that stand out in terms of proximity to services to play a decisive role in disaster management.

The main purpose of this study is; To reveal the position and functions of municipalities/ metropolitan municipalities in the disaster-crisis management phase in Türkiye, to show their effects during the process and to offer some inferences/suggestions for the future. The focus and limitation of the thesis are provided within the framework of the position and functions of Balıkesir Metropolitan Municipality in the 6 February 2023 Kahramanmaraş Earthquakes. The research was designed as a 'case study', one of the qualitative research methods, and the data was obtained within the scope of 'semi-structured interviews'. MAXQDA 24 (demo version) program was used to analyze the obtained data. In the findings of the research; It has been observed that municipalities/metropolitan municipalities play a direct role in disaster-risk and disaster-crisis management phases within the scope of their responsibilities included in various legal regulations, plans and strategies.

Keywords: Disaster, Disaster-Crisis Management, Balıkesir Metropolitan Municipality, Municipality, Kahramanmaraş Earthquakes

ÖNSÖZ

Afetler tüm toplumların ortak sorunudur, bizlerde bıraktığı etki ve hasarlar çoğu zaman geri döndürülemez boyuttadır. Afetleri önlemek veya en az hasarla atlatabilmek adına; geliştirilebilecek her strateji, yapılabilecek her faaliyet, etkili olabilecek her aktör ve bilgilendirilebilecek her bir kişi ayrı bir önem taşımaktadır. Ülkemizin 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremleri dolayısıyla deneyimlediği acı tecrübe ile; süreci daha iyi gözlemleyebilmek ve süreçte yer alan belediyelerin mevcut durumunu daha iyi inceleyebilmek adına gerçekleştirilen bu çalışmada elde edilen verilerin diğer olası afet durumlarına yönelik çalışmalarda etkili bir kaynak olmasını dilemekteyim.

İlk akademik çalışmam olan bu yüksek lisans tezinde başta bana danışmanlık etmeyi kabul eden ve sürecin her anında benden desteğini hiç esirgemeyen kıymetli hocam Dr. Öğr. Üyesi Ersoy KUTLUK'a sonsuz teşekkür ederim. Kendisine ayrıca; araştırmaya ve okumaya motive edici konuşmaları, alanındaki kapsamlı bilgisi, anlayışı, sürekli gelişim göstererek topluma faydalı olmaya yönelik bakış açısı ve öğrencilerini de bu konuda desteklemesi sebebiyle de çok teşekkür ediyorum. Değerli görüşleri ile araştırmamın gelişimine katkıda bulunan Dr. Öğr. Üyesi Lütüf YALÇIN ve Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin KOÇAK hocalarıma da ayrıca çok teşekkür ediyorum.

Alan araştırmamda ilgili kurum olan ve gerekli tüm desteği sağlayarak beni bilgilendiren Balıkesir Büyükşehir Belediyesi'ne; Kahramanmaraş depremlerinde gösterdikleri hassasiyet, çaba ve faaliyetler sebebiyle de; ilgili personel, daire başkanlıkları ve müdürlüklerine de ayrıca çok teşekkür ediyorum.

Yüksek lisansa başlamanın için beni teşvik eden, bana her zaman destek olan ve bu sürecin ne yazık ki sona erdiğini göremeden vefat eden babam Selahatdin TEKİN'e ve süreç boyunca desteğini esirgemeyerek beni hoş gören aileme de çok teşekkür ediyorum.

Son olarak; 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremlerinde hayatını kaybetmiş tüm vatandaşlarımızın yakınlarının acısını paylaşıyor, bu yaşadığımız acı günlerin bir an önce son bulmasını temenni ederek saygılarımı sunuyorum.

İrem TEKİN

Bandırma 2024

İÇİNDEKİLER

ETİK BEYAN	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLOLAR	x
ŞEKİLLER	xi
GRAFİKLER	xii
KISALTMALAR	xiii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. AFET KAVRAMI VE TÜRKİYE’DE KARŞILAŞILAN AFET ÇEŞİTLERİ..4

1.1. Afet Kavramı	4
1.2. Afetlerin Sebepleri ve Sonuçları	5
1.3. Afet Çeşitleri	7
1.4. Türkiye’de Karşılaşılan Afetler	8

İKİNCİ BÖLÜM

2. AFET YÖNETİMİ SÜRECİ VE DÜNYADAN BAZI ÖRNEKLER 21

2.1. Afet Yönetimi ile İlişkili Kavramlar	21
2.2. Afet Yönetim Süreci	24
2.2.1. Afet Öncesi: ‘Risk Yönetimi’ Safhası	27

2.2.2. Afet Sırası ve Sonrası: ‘Kriz Yönetimi’ Safhası.....	30
2.3. Dünyada Afet Yönetimi.....	35

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. TÜRKİYE’DE AFET YÖNETİMİ SÜRECİNDE YER ALAN TEMEL İDARİ BİRİMLER VE FONKSİYONLARI.....39

3.1. Türkiye’de Afet Yönetiminin Tarihsel Gelişimi	39
3.2. AFAD’ın Kuruluşu İtibariyle Afet Yönetimi	46
3.2.1. Merkezi İdarenin Başkent Teşkilatı	47
3.2.1.1. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı.....	47
3.2.1.2. Afet ve Acil Durum Kurulu.....	54
3.2.1.3. Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezleri.....	54
3.2.2. Merkezi İdarenin Taşra Teşkilatı	55
3.2.2.1. İl Afet ve Acil Durum Müdürlükleri	56
3.2.2.2. Afet ve Acil Durum Arama ve Kurtarma Birlik Müdürlükleri ..	57
3.2.2.3. İl Afet ve Acil Durum Koordinasyon Kurulu.....	58
3.2.3. Yerinden Yönetim Kuruluşları.....	59

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BELEDİYELERİN AFET-KRİZ YÖNETİMİ SAFHASINDAKİ KONUMU VE FONKSİYONLARI 62

4.1. Türkiye’de Belediyeler ve Büyükşehir Belediyeleri	62
4.2. Afet ve Acil Durumlarda Belediyelerin Yasal Sorumlulukları	64
4.3. Genel Olarak Afet Yönetimi Sürecinde Belediyeler	70
4.4. Afet-Kriz Yönetimi Safhası ve Belediyeler	78

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. MARAŞ DEPREMLERİNDE BALIKESİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ’NİN KONUMU VE FONKSİYONLARI 81

5.1. Balıkesir İli ve Afetselliği.....81

5.1.1. Balıkesir Büyükşehir Belediyesi'nin Afet Yönetimi.....83

5.2. Maraş Depremlerinde Balıkesir Büyükşehir Belediyesi’nin Konumu ve Fonksiyonlarına Yönelik Nitel Bir Araştırma 89

5.2.1. Araştırmanın Yöntemi.....94

5.2.2. Araştırmanın Problemi 94

5.2.3. Araştırmanın Amacı ve Önemi 95

5.2.4. Araştırmanın Sınırlılıkları ve Kapsamı 96

5.2.5. Araştırmanın Deseni 96

5.2.6. Araştırmanın Veri Toplama Tekniği.....97

5.2.7. Araştırmanın Bulguları 98

5.2.7.1. Belediyelerin Afetlerdeki Konum ve Fonksiyonları Teması ve Alt Kodları..... 102

5.2.7.2. Balıkesir Büyükşehir Belediyesi'nin İlgili Birimleri Teması ve Alt Kodları..... 105

5.2.7.3. Olası Afetlere Yönelik Çalışmalar Teması ve Alt Kodları..... 108

5.2.7.4. Maraş Depremlerinde Konum Teması ve Alt Kodları..... 118

5.2.7.5. Maraş Depremlerinde Fonksiyon Teması ve Alt Kodları..... 123

5.2.7.6. Yapı ve Faaliyetlerde Düşünülen Değişimler / Çözüm Önerileri Teması ve Alt Kodları 136

SONUÇ VE ÖNERİLER 143

KAYNAKÇA.....150

EKLER 164

TABLÖLAR

Tablo 1: Yeniden İnşaa Aşamasında Uygulanması Gereken Temel İlke ve Prensipler....	34
Tablo 2: 2009 ve 2022 Tarihli AFAD Merkez Teşkilatı Yapıları.....	49
Tablo 3: Türkiye Mülki İdare Bölümleri: Belediyelerin Sayıları.....	64
Tablo 4: Balıkesir İli Sınırları İçerisinde Gerçekleşen En Yıkıcı Depremler.....	82
Tablo 5: Tema ve Alt Kod Listesi.....	98

ŞEKİLLER

Şekil 1: Türkiye'nin Tektonik Yapısı ve Levhaları.....	10
Şekil 2: Türkiye Deprem Tehlike Haritası.....	11
Şekil 3: 01/01/1950 – 01/06/2018 Türkiye’de Meydana Gelen Sel/ Su Baskını Olaylarının İl Bazında Sayıları.....	14
Şekil 4: 01/01/1950 – 01/06/2018 Türkiye’de Meydana Gelen Çığ Olaylarının İl Bazında Sayıları.....	17
Şekil 5: Orman İşletme Müdürlükleri İtibariyle Yangın Risk Haritası.....	19
Şekil 6: Afet Yönetimi Evreleri.....	27
Şekil 7: AFAD Öncesi Dönem	40
Şekil 8: Türkiye Afet Yönetimi Stratejik Planlama Yapısı.....	71
Şekil 9: Balıkesir ve Çevresindeki Fay Hatları.....	81
Şekil 10: Mülakatlarda En Sık Kullanılan Kelimeleri Gösteren Kelime Bulutu.....	97
Şekil 11: Tema ve Alt Kodların Gösterimini Sağlayan Kod Matris Tarayıcısı.....	99
Şekil 12: Belgelerde En Sık Hangi Alt Kodlara Kodlama Yapıldığını Gösteren Kod Bulutu.....	100
Şekil 13: Olası Afetlere Yönelik Çalışmalar Temasının Kod-Alt Kod-Bölümler Modeli.....	108
Şekil 14: Maraş Depremlerinde Fonksiyon Temasının Kod-Alt Kod-Bölümler Modeli.....	124

GRAFİKLER

Grafik 1: Geçmişte Türkiye’de Yaşanan Afetlerin Yüzdeleri.....	9
Grafik 2: 2022 Doğa Kaynaklı Afet İstatistikleri.....	16
Grafik 3: Çıkış Sebeplerine Göre 2022 Yılı Orman Yangınları.....	19
Grafik 4: Balıkesir İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü Teşkilat Şeması.....	84
Grafik 5: Balıkesir Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanlığı ve Birimleri.....	85

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AFAD	: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
AKOM	: Afet Koordinasyon Merkezi
ARAS	: Afet Risk Azaltma Sistemi
AYDES	: Afet Yönetim ve Karar Destek Sistemi
AYMEP	: Afet Yönetimi Araştırma Merkezleri Platformu
BAKOM	: Balıkesir Büyükşehir Belediyesi Afet ve Acil Durum Koordinasyon Merkezi
BASKİ	: Balıkesir İçme Suyu ve Kanalizasyon Dairesi Başkanlığı
D.B.	: Daire Başkanlığı
FEMA	: Federal Acil Durum Yönetim Kurumu
İng.	: İngilizce
İAADKK	: İl Afet ve Acil Durum Koordinasyon Kurulu
İRAP	: İl Afet Risk Azaltma Planı
KBRN	: Kimyasal, Biyolojik, Radyolojik, Nükleer
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname
Km	: Kilometre
OGM	: Orman Genel Müdürlüğü
OSB	: Organize Sanayi Bölgesi
STK	: Sivil Toplum Kuruluşu
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TAMP	: Türkiye Afet Müdahale Planı
TARAP	: Türkiye Afet Risk Azaltma Planı
TASİP	: Türkiye Afet Sonrası İyileştirme Planı
TAY	: Türkiye Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğü
TAYS	: Türkiye Afet Yönetim Stratejisi
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TDK	: Türk Dil Kurumu
TSK:	: Türk Silahlı Kuvvetleri

TÜBİTAK : Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
UDSEP : Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı
UNDRR : Birleşmiş Milletler Afet Risk Azaltma Ofisi
UNISDR : Birleşmiş Milletler Afetlerin Azaltılması Uluslararası Stratejisi

GİRİŞ

Afetler geçmişten günümüze dünyanın her yerinde yaşanan bir gerçekliktir. Beşeri veya doğa kaynaklı ortaya çıkabilen bu afetler, tüm canlı yaşamını ve çevreyi etkileyebilen kritik, beklenmedik olaylardır. Deprem, tsunami, su taşkını, orman yangını ve salgın hastalıklar gibi çeşitli şekillerde ortaya çıkabilen afetler özellikle de teknolojik gelişmeler ve insan nüfusunun hızla artması sebebiyle sıklığı artan olaylar haline gelmiştir. Afetlerden etkilenecek kişi ve faktörlerin artması, buna bağlı olarak da afetlerin gücünün artması sebebiyle; toplumlar ve hükümetler afetlerle mücadele mekanizmaları geliştirmeye yönelmiştir.

Afetleri önlemek veya olası zararlarını azaltmak için gerekli faaliyetlerin geliştirilmesiyle birlikte ortaya çıkan ‘modern afet yönetim sistemleri’; afet öncesi ‘risk’ yönetimi, afet sırası ve sonrası için ise ‘kriz’ yönetimi kapsamında çalışmaların gerçekleştirildiği bir süreci ifade etmektedir. Afet-risk yönetimi safhasında; zarar azaltma ve hazırlık, afet-kriz yönetimi safhasında ise; müdahale, iyileştirme ve yeniden inşa aşamaları bulunmaktadır. Günümüzde her ülkenin farklı afet yönetim sistemi bulunmakla birlikte, uygulanan faaliyetler kapsamında birçoğunda risk ve kriz safhaları ayrı olarak iki aşamalı afet yönetim sistemi bulunmaktadır (Uluğ, 2009: 4-5).

Türkiye’de afet yönetimi, 1999 Gölcük Depremi öncesinde oldukça sınırlı faaliyet alanı bulunan, çalışmaları çoğunlukla afet-kriz safhasına yoğunlaşan reaktif politikalara sahiptir. Depremi gerçekleşmesiyle birlikte ortaya çıkan acı tablo; afet yönetim sisteminde değişimin gerekliliğini öne çıkarmış ve bu anlamda çok sayıda yasal düzenlemenin getirilerek değişim sürecinin başlamasını hızlandırmıştır (Özmen ve Özden, 2013: 15). Ancak sistemdeki önemli değişim 17 Haziran 2009 tarihinde yayımlanan ‘Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun’ ile olmuştur. Bu kanun neticesinde sistemdeki çok başlılık sona ermiş; afet ve acil durumlarda yetkili olan tek kurum Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) olarak belirlenmiştir. AFAD’ın kurulmasıyla birlikte başlayan bu yeni dönem afet yönetim sistemi; hem risk yönetimi hem de kriz yönetimi safhalarında çalışmaların geliştirilmesine ve bu çalışmaların koordinasyon ve bütünlüğünün sağlanılmasında etkili olmuştur (5902 Sayılı Kanun, 2009; AFAD, 2018).

AFAD'ın kuruluğu sonrası afet yönetim sistemi her ne kadar merkezileşerek tek kurum bünyesinde toplanmış olsa da yerelde gerçekleşebilecek olası afet ve acil durumda etkili ve hızlı müdahalenin gerçekleşmesinde yerel yönetimlere olan gereklilik azalmamıştır. Yerelde kamu hizmetlerinin verimli ve istikrarlı bir biçimde sağlanmasında etkili olan yerel yönetimler, afet ve acil durumlarda da oldukça kritik bir öneme sahiptir. 1999 Depremi sonrası gerçekleştirilen çalışmalarda yerel yönetimlere de yer verilerek çeşitli yasal düzenlemelere gidilmiştir. Bu düzenlemeler doğrultusunda belediye/büyükşehir belediyelerinin hukuki statüsünün belirlenmesi ve bunun neticesinde afet ve acil durumlardaki yetki ve sorumluluklarının düzenlenmesi de yereldeki afet yönetim faaliyetlerinde büyük bir değişiklik getirmiştir (Kutluk, 2013: 131-132; Yeşildal, 2020).

Bu çalışma genel itibariyle, Belediye/Büyükşehir Belediyelerinin afet yönetim sürecinde ve özellikle de afet-kriz safhasındaki yetki ve sorumluluklarının ne olduğunun açıklanabilmesini ve bu bağlamda Balıkesir Büyükşehir Belediyesi'nin 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremlerindeki konumu ve fonksiyonlarının değerlendirilmesini amaçlamaktadır. Beş bölümden oluşan çalışmanın ilk bölümünde; afet kavramı ve bu kavramla ilgili tanımlamalara yer verilmiş; afetlerin sebep ve sonuçları incelenmiş, afetlerin türleri tanımlanmış ve Türkiye'de karşılaşılan afet türlerine yer verilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde genel olarak afetin yönetim boyutu incelenmiştir. Afet yönetimiyle ilgili kavramlara yer verilmiş, afet yönetim sürecindeki temel safha ve evreler detaylandırılarak açıklanmıştır. Bu bağlamda afet yönetim sürecinin 'risk' ve 'kriz' safhaları belirlenmiş; zarar azaltma, hazırlık, müdahale, iyileştirme ve yeniden inşaa evrelerine yer verilmiştir. Bölümün sonunda ise farklı bazı ülkelerdeki afet yönetim sistemlerine yer verilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde ise genel olarak Türkiye'deki afet yönetim sistemi incelenmiştir. Türkiye'de afet yönetim sisteminin tarihsel gelişimi detaylandırılarak anlatılmış; merkezi idare, merkezi idarenin taşra teşkilatı ve yerinden yönetim kuruluşlarının süreçteki yeri ve işlevleri incelenmiş; süreçte yer alan temel idari birimler ile bu birimlerin fonksiyonları incelenmiştir.

Çalışmanın dördüncü bölümünde ise ana odak olan belediyeler/büyükşehir belediyelerinin afet yönetimi sistemi içerisindeki temel konumu ve fonksiyonları açıklanmıştır. Belediye ve büyükşehir belediyelerinin; hukuki statüsü ile afet ve acil durumlardaki yetki ve sorumluluklarının incelendiği bu bölümün devamında afet yönetiminin her iki safhasındaki temel faaliyetlerine de yer verilerek afet-kriz odağındaki yetki ve işlevleri açıklanmıştır.

Çalışmanın beşinci ve son bölümünde ise Balıkesir ilinin afetselliği hakkında genel bir bilgiye yer verilerek Balıkesir Büyükşehir Belediyesi'nin afet yönetim sistemi; yapısı, birimleri, müdürlükleri, yetki ve sorumlulukları kapsamında incelenmiştir. Bölümün devamında, alan araştırması kapsamında; 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremleri ile Balıkesir Büyükşehir Belediyesi'nin bu alandaki faaliyetleri ile ilgili genel bir bilgiye yer verilerek; araştırmanın problemi, amacı ve önemi, sınırlılıkları ve kapsamı, deseni ve veri toplama tekniği ortaya konmuştur. Bu doğrultuda, afet-kriz safhasındaki faaliyetler kapsamında; Kahramanmaraş depremlerinde rol alan Balıkesir Büyükşehir Belediyesi'nin ilgili yetkilileriyle yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiş ve elde edilen veriler MAXQDA 24 (deneme sürümü) programı aracılığıyla analiz edilerek değerlendirilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. AFET KAVRAMI VE TÜRKİYE’DE KARŞILAŞILAN AFET ÇEŞİTLERİ

Bu bölümde; literatürde afet kavramı, afetlerin sebepleri ve sonuçları, afetlerin çeşitleri ile kendi içerisinde sınıflandırılması ve Türkiye’de karşılaşılan afet çeşitleri incelenecektir. Türkiye’de Karşılaşılan Afetler bölümünde, ayrıca; bu hadiselerin görülme sıklıkları, bölgelere göre istatistikleri ve afetleri meydana getiren sebepler de incelenecektir.

1.1. Afet Kavramı

Afet, oldukça geniş bir perspektifte ele alınan, esasında bir ‘kavram’ mı yoksa bir ‘araştırma alanı’ mı olduğu sıklıkla tartışılan; yaşanan kötü deneyimler sonucu çeşitli şekillerde tanımlanan bir kavram ve olaydır. Modern afet araştırmalarının ilk yılları olarak kabul edilen 1950’lerde afet tanımı ve kapsamı gelişmeye başlamış, 1954 senesine gelindiğinde ise Anthony F. C. Wallace tarafından ilk resmi afet tanımlaması yapılmıştır. Wallace’a göre (1956: 1) afetler; belirli gerilimlerin ölümlere veya daha büyük etkilere yol açabilecek ölçüde artması ve bu gerilimleri azaltmak için uygulanan, normalde etkili olabilecek prosedürlerin kesintiye uğraması olarak tanımlanmaktadır (Perry, 2007: 1-6).

‘Afet’ kelimesi, İngilizce; ‘disaster’ (yıkım, felaket, facia) kelimesi ile karşılık bulmaktadır. Afetler genel bir tanımla; toplumun tümüne ya da sadece bir kısmına çevresel, fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplar yaşatan, günlük yaşamı durma noktasına getiren veya sekteye uğratan, etkilediği toplumun önlemeyi başaramayacağı doğal ya da beşerî kaynaklı olayların bütünüdür (AFAD, 2014: 23).

Birleşmiş Milletler Terminoloji Sözlüğü’ne göre, afet; toplumun veya toplulukların hazırlıklı olma, maruz kalma ve kapasite koşullarına göre değişkenlik gösterecek şekilde fiziksel, ekonomik, çevresel ve sosyal yaşamını olumsuz etkileyen tehlikeli olaylar, şeklinde tanımlanmaktadır (UNISDR, 2009: 9). Afetler hızlı bir şekilde oluşup etkisini yerel boyutta gösterse bile bu kapsam giderek büyüyüp yayılabilir. Afetin etki ve boyutunun giderek artması yerel kaynakların yetersiz gelmesine ve dış kaynaklardan yardım gerektirmesine neden olabilir (UNDRR, t.y.).

Afetler insanoğlunun varoluşundan bu yana süreklilik içerisinde meydana gelen, öngörülemeyen ve olumsuz etkilerle sonuçlanan olaylardır. Afetler, doğal hayatı ve beşerî çevreyi büyük ölçüde etkileyen olayların sonucudur, bu sebeple afetin tanımında olayın kendisi değil doğurduğu sonuç esas alınmaktadır (Akyel, 2007: 6). Afetler insanların beklenmedik anlarda kapısını çalabilmekte, olağan hayat akışını değiştirebilmekte ve kalıcı hasarlar bırakabilmektedir. Afetler doğa kaynaklı veya insan kaynaklı olarak ortaya çıkabilmektedir ancak afetin büyüklüğü; kayıplarla doğru orantılıdır (Erkal ve Değerliyurt, 2009: 149).

1.2. Afetlerin Sebepleri ve Sonuçları

Afetler tarih boyunca insanlığın yaşamının, gelişiminin ve huzurunun önündeki en büyük engellerden biri olmuştur. Canlı yaşamını ve çevreyi büyük ölçüde etkileyen afetlerin temel sebepleri; doğa koşulları ve insan yaşamının çevreye etkisiyle doğrudan bağlantılı olmuştur. Deprem, kasırga ve sel gibi çeşitli tehlikelerin tetikleyici rol oynayabilmesiyle oluşabilen afetler; günümüzde teknolojik gelişmeler aracılığıyla önlenabilir olmuş; çevre, insan ve hayvanların zarar görebilirliğini de azaltmamıza yardımcı olmuştur (Vasilescu ve Khan, 2008: 43-44).

Afetler; şehirleşmenin olduğu bölgenin zemin ve çevre koşulları, plansız ve kontrolsüz yapılaşma, hızlı şehirleşme, altyapının eksik veya riskli bölgelere yakın olması, ormansızlaşma, sanayileşme, doğanın tahrip edilmesi, toplumun afet konusunda bilinçlendirilmemesi/egitim görmemesi ve toplumun yoksul/az gelişmiş olması gibi sebepler dolayısıyla oluşabilmekte veya afetin boyutu ve kapsamına doğrudan etki edebilmektedir (Wamsler, 2007: 295-299). Afetlere müdahaleyi sağlayacak önlemlerin alınmaması, afetlere sebep olacak veya etkilerini arttıracak olası risklerin hesaplanmaması da afet riskini arttırabilmektedir (Erkal ve Değerliyurt, 2009: 149).

Afetlerin gerçekleşmesi tüm canlıları ve çevreyi kalıcı bir şekilde değiştirebilmektedir, benzer şekilde afet sonrası karşılaşılabilecek durumlar da hayatın olağan akışını büyük ölçüde etkilemektedir. Afet sonrası karşılaşılabilecek sorunlar, küçük ölçek ve büyük ölçek olmak üzere iki farklı etki alanına sahiptir. Küçük ölçekte; ilk müdahalenin gerçekleştirilmesi ve sağlık hizmetlerinin sağlanmasına yönelik harcamalar, hasar gören yapıların ve çevrenin onarım harcamaları, afetzedelerin barınma-beslenme ve giyim harcamaları, can kayıpları, altyapı (iletişim, ulaşım) hasarları ve

onarım harcamaları, geçim ve gıda kaynaklarında kayıplar, kültürel ve tarihi mirasın zarar görmesi veya kaybolması gibi sonuçlar doğurabilmektedir. Büyük ölçekte ise; eğitim, sağlık, turizm, ticaret ve üretimde duraksamalar ve bunların yol açacağı maliyetler; tüm imkanların ilk yardım ve müdahaleye harcanmasının ulusal kalkınmayı aksatması, üretim sektöründeki duraksamanın fiyat yükselmesine sebep olması ve işletmelerin faaliyette olmamasından kaynaklı pazar kaybının yaşanması gibi oldukça geniş ölçekli olumsuz etkilere neden olabilmektedir (Ergünay, 2009a: 5).

Hewitt ve Sheehan (1969: 2-4)'a göre bir olayın afet olarak değerlendirilebilmesinde; afet hasarının maddi boyutu (en az 1.000.000\$'lık hasarın oluşması) ve afetten etkilenenler (en az 100 kişinin hayatını kaybetmesi ve en az 100 kişinin olaydan hasar alması) gibi temel ölçütler bulunmaktadır (Yildiz, 2020: 17).

Daha önce de değindiğimiz üzere afetler, afete sebebiyet veren olayların doğurduğu sonuçlardır. Bu sebeple afetlerin diğer afetlerin nedeni ve sonucu olduğunu söylemek de mümkündür. Bir afetin gerçekleşmesiyle birlikte zincirleme olarak diğer afetler de doğabilmektedir. Örneğin bir deprem felaketinin yaşanmasıyla birlikte ortaya çıkan molozlar hava kirliliğine ve daha sonrasında ciddi sağlık sorunlarına; gıda kaynaklarının kirlenmesi ve bozulması ise kıtlık ve salgın gibi kitlesel sorunlara yol açabilmektedir. Benzer şekilde, doğanın tahrip edilmesi ve ormanların yok edilmesi erozyona, ekolojik sorunlara ve kuraklığa yol açabilmektedir (Ergünay, 2007: 2). Aşırı yağış veya çeşitli sebeplerden ortaya çıkan sellerin, tarım arazilerine veya yerleşim bölgelerine ulaştığı durumlarda toprağın verimi azalabilmekte, yollar kapanabilmekte ve hatta can kayıplarına sebep olarak çok daha farklı bir afet halini alabilmektedir (Özdikmen, 2014: 21). 2004 senesinde 10 farklı Afrika ülkesinde gerçekleşen çekirge istilasını azaltmak ve önlemek adına kullanılan kimyasalların; insanlar, hayvanlar ve toprak üzerindeki olumsuz etkileri de zincirleme afet durumlarına örnek teşkil edebilmektedir (Quarantelli, Lagadec ve Boin, 2007: 17)

İnsanların afetlere sebep olması veya olası afetleri önlemeye yönelik faaliyetlerde bulunmaması ise aslında bize afetlerin doğal koşullar ile insan faktörünün karışımından doğduğunu göstermektedir. Savaşlar dolayısıyla açlık, hastalık ve kuraklık gibi çeşitli afetlerin doğmasının; afetlerin zincirleme bir şekilde birbirini etkileyerek gerçekleştiğinin

ve afetlerin tek bir olay olarak değerlendirilemeyeceğinin de göstergesidir (Wisner ve diğerleri, 2003: 5).

1.3. Afet Çeşitleri

Afetler; salgın hastalıklar, fırtınalar, depremler ve çatışmalar gibi olaylar ‘ani’; kuraklık, ekolojik dengenin bozulması, iklim değişikliği ve siyasal istikrarsızlık benzeri olaylar ‘uzun süreçte’ gerçekleşebilen afetler olarak incelenebilmektedir (Twigg, 2015: 2). Ani gelişen afetler; hiçbir uyarı olmadan ortaya çıkabilen, hasarları ve etkileri saatler ya da günlerce sürebilen; uzun süreçte gelişebilen (sürünen-emekleyen) afetler ise, etkileri aylarca veya yıllarca sürebilen afetler olarak nitelendirilmektedir (Coppola, 2015: 34).

Afetler genel olarak doğa kaynaklı ve insan kaynaklı olarak iki grupta incelenmektedir. Afetlerin oluşturduğu sonuçlar açısından bakıldığında afetin kaynağının çoğu zaman birbirine karıştığı gerçeği de göz önünde bulundurulmalıdır. Doğa kaynaklı olarak sınıflandırılabilen afetlerin birçoğu günümüz dünyasında insan kaynaklı olarak da ortaya çıkabilmektedir bu durum afetin kökeni konusundaki ayrımı da gün geçtikçe belirsiz hale getirmektedir. Burada önemli olan faktör, bazı afetlerin insan ihmali söz konusu olmadığında da ortaya çıkabilmesidir (Uluğ, 2009: 2).

Doğal afetler (natural disasters); dünyada süreklilik halinde, canlıların yaşamını büyük ölçüde etkileyen, doğa kaynaklı oluşan ve kendiliğinden gerçekleşen afetler olarak nitelendirilmektedir. Doğal afetler tanımından da anlaşılacağı üzere kaynağı doğaya dayanan afetlerdir, oluşum sebeplerine ve oluşum hızlarına bağlı olarak iki grupta incelenebilirler (Şahin ve Sipahioğlu, 2002: 12).

Doğal afetler, kökenlerine göre; jeofizik ve meteorolojik kökenli olarak sınıflandırılmaktadır. Jeofizik/Jeomorfolojik doğal afetler; deprem, heyelan, çığ düşmesi ve yanardağ püskürmeleri/volkan patlamaları olarak sınıflandırılabilir. Meteorolojik doğal afetler; sel, su taşkınları, kuraklık/çölleşme, fırtına, küresel ısınma, tsunami, don, dolu ve yıldırım düşmeleri olarak sınıflandırılabilir (Şahin ve Sipahioğlu, 2002: 12). Günümüzde doğal afetlerin en büyük bölümünü 31 farklı afet türü arasında 28 farklı türüyle karşılaşılan meteorolojik afetler oluşturmaktadır (Özdikmen, 2014 :26).

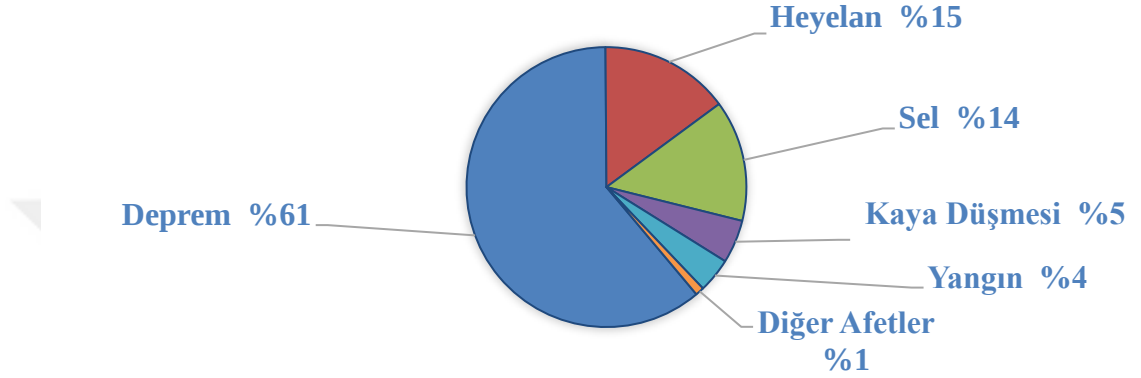
Oluşum hızlarına göre doğal afetler; yavaş gelişen ve hızlı gelişen doğal afetler olarak kendi içlerinde ikiye ayrılmaktadır. Yavaş gelişen afetler; kuraklık, toprak erozyonu, küresel ısınma ve çölleşme olarak sınıflandırılabilir. Hızlı gelişen afetler; yıldırım düşmesi, deprem, tornado, volkanik faaliyetler, çığ düşmesi, fırtına ve seller olarak sınıflandırılabilir. Hızlı gelişen doğal afetler sıklıkla toplumların önlem alamadığı, kapasitesinin dışında kalan, tahmin edilemeyen ve yüksek oranlarda can ve mal kaybıyla sonuçlanan afet türleridir. Yavaş gelişen afet türlerinde ise toplumların hazırlıklı olma, önleme ve olası sosyo-ekonomik riskleri en az seviyede tutma ihtimalleri bulunmaktadır (Ergünay, 2009a: 3-4).

Beşerî/insan kaynaklı afetler; toplumların bilinçli veya bilinçsiz eylemleri dolayısıyla gerçekleşen, doğa ile neden-sonuç ilişkisi bulunmayan, doğrudan insan faktöründen kaynaklanan afetlerdir. Nükleer ve biyolojik deneyler, ateşli silah kullanımı, radyasyon, siber savaşlar, kıtlık, çevre tahribatı, erozyon, ekolojik dengenin bozulması, terör eylemleri, yeraltı kaynaklarının kirletilmesi veya aşırı tüketimi, bombalı saldırılar, küresel ısınma, salgın hastalıklar, yangınlar, endüstriyel kazalar, asit yağmurları, kimyasal kaçaklar ve nükleer savaşlar beşerî/insan faktörüne dayanan afet türlerindendir (Akyel, 2007: 13-14; Sancakdar, Başar ve Yağcı, 2019: 181). Sonuçları ‘doğal’ olarak görülen ancak sebepleri açısından önceden önlenebilir (çatışmalar, salgın hastalıklar) afetler, günümüzde doğal afetlerden çok daha fazla ölüme ve hasara sebebiyet verebilmektedir (Wisner ve diğerleri, 2003: 3)

1.4. Türkiye’de Karşılaşılan Afetler

Afetler, insanlık tarihi boyunca sıklıkla gerçekleşen doğa ve beşerî kaynaklı oluşan felaketlerdir. Toplumlar geliştikçe ve daha bilinçli hale geldikçe, büyük zararlar ve kayıplar yaşamalarına sebep olan, gelişimlerini engelleyen veya aksatan afetleri önlemeye yönelik çalışmalar yapmaya başlamıştır. Bazı toplumlar gelişmişlikleri ve yaşamakta oldukları coğrafi konum göz önünde bulundurulduğunda afetlere karşı daha avantajlı pozisyonda olmuşlardır. Öte yandan, Türkiye; coğrafi konumu nedeniyle afetlerle daha çok yüzleşen, dezavantajlı bir konumda olmuştur (Özmen ve Gökçe, 2018: 21).

Türkiye gerek jeolojik yapısı, gerek iklim koşulları, gerekse topoğrafik yapısıyla tarih boyunca sayısız afete tanıklık etmiştir. Başta depremler olmak üzere; sel/su baskını, heyelan-kaya düşmesi, tsunami, çığ düşmesi, yoğun kar yağışı-don ve dolu, yoğun sis, fırtına, iklim değişikliği, toprak erozyonu ve orman yangınları ülkemizde sıkça görülen afetler arasındadır (Pampal ve Özmen, 2007: 16-17).

Grafik 1. Geçmişte Türkiye’de Yaşanan Afetlerin Yüzdeleri

Kaynak: S. Emre Akdağ, Mali Yapı ve Denetim Boyutlarıyla Afet Yönetimi, Sayıştay Dergisi, Sayı 44-45, Mart 2002, s.35’den geliştirilmiştir.

Daha önce de sözünü ettiğimiz üzere afetler, teknolojik kaynaklar neticesinde de oluşabilmektedir; bu sebeple günümüz toplumları çok daha büyük ölçekli ve birbirlerini tetikleyen afetlerle karşılaşmak durumunda kalmaktadır. Afet sonrası yaşanan kayıplar ve alınan zararlar da bu ölçekte artmaktadır. Büyük ölçekli depremler, orman yangınları, tsunamiler ve savaşlar gibi afetler ülkeleri ekonomik anlamda oldukça yıpratmakta ve uzun süreçte işsizlik ve ekonomik kriz gibi durumlarla karşı karşıya bırakmaktadır. Türkiye büyük bir afet ülkesi olması sebebiyle çeşitli ekonomik ve sosyo-kültürel sorunlarla karşılaşabilmektedir. Afetler sebebiyle ülkemizin ekonomisinde her sene gayri safi milli hasılasının %1’ine yakın kayıp oluşmaktadır (Pampal ve Özmen, 2007: 16). Ancak doğrudan oluşan kayıpların yanında ek maliyetlerin de hesaplanmasıyla birlikte bu oranın %1’den çok daha fazlası olacağı düşünülmektedir (Özmen ve diğerleri, 2005)

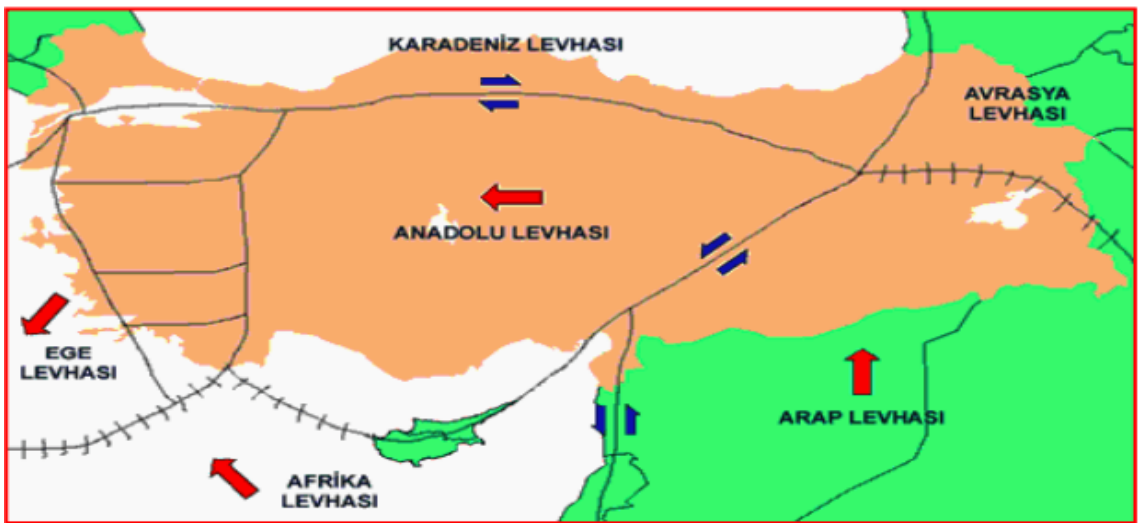
Türkiye’nin tarih boyunca yaşadığı sayısız afetler; bu afetlerin sıklığı ve büyüklüğü, coğrafyamızın afet bölgesi olarak nitelendirilmesini haksız kılmamaktadır. Tarihte Türkiye’nin bulunduğu topraklarda sayısız, farklı medeniyetler kurulmuştur ve bu medeniyetlerin birçoğu yaşanan afetler neticesinde kaybolmuştur. Birçok can ve mal

kaybının yaşandığı bu coğrafyada, tarihi mirasa ve güzelliklere sahip çıkmak için afet yönetimine önem verilmelidir (Pampal ve Özmen, 2007: 15-16).

Deprem

Deprem (İng.: earthquake); kaynağı, yer kabuğundaki çatlamlar ve kırılmalara bağlı olan yeryüzündeki hareketlilik (Karancı ve diğerleri, 1999: 1) Depremler oluşum nedenlerine göre üçe ayrılmaktadır: levha hareketliliği (levha kayması) sonucunda ortaya çıkan enerjinin oluşturduğu '*tektonik depremler*'; aktif volkanların-magmanın sürtünme hareketleriyle yüzeye ulaşması ve sarsıntı yaratması sonucu oluşan '*volkanik depremler*'; yeraltındaki boşlukların (mağara, tünel ve madenler gibi) tavanlarının çökmesi sonucuyla gerçekleşen '*çöküntü depremler*' (Gündoğdu, 2018: 56-57).

Türkiye, tarihi boyunca sayısız afetlerle karşılaşmıştır ancak en ölümcül kayıplarını depremler neticesinde vermiştir. Anadolu levhası olarak adlandırdığımız bölgede konumlanan ülkemiz; dünyadaki depremlerin yaklaşık %25'ini oluşturan, oldukça riskli ve aktif Alp-Himalaya (Akdeniz) deprem kuşağının içerisinde yer almaktadır. Konumu itibarıyla kuzeyden Avrasya, güneyden Arap-Afrika levhaları arasında sıkışan Anadolu plakası, zemininde biriktirdiği yüksek enerjisini yine aynı ölçekte büyük ve yıkıcı depremler yaratarak atmaktadır (Pampal ve Özmen, 2007: 16-17).

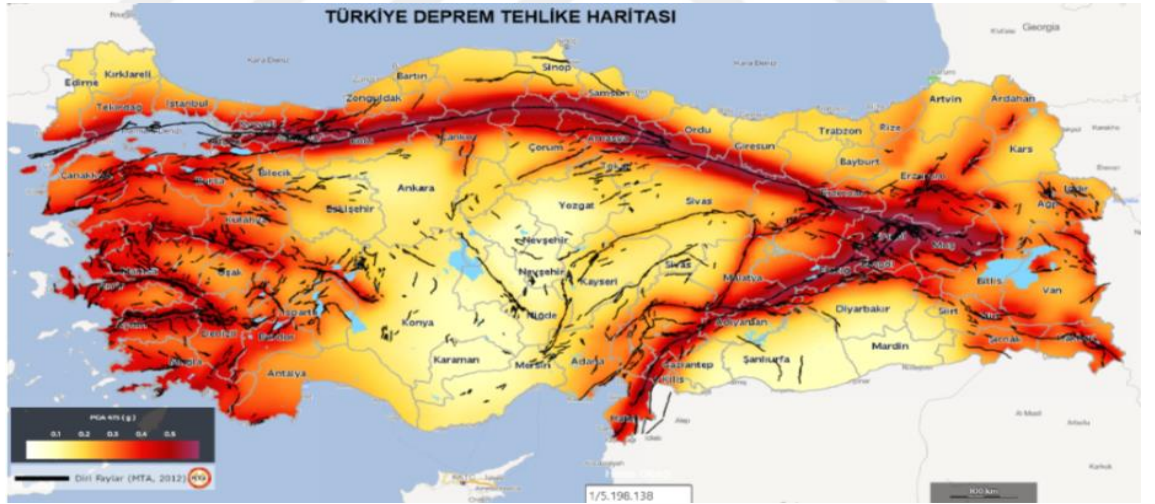

Şekil 1. Türkiye'nin Tektonik Yapısı ve Levhaları

Kaynak: Türkiye'nin Levha Yapısı (t.y.), "Çevrimiçi", <https://jeogenc.net/turkiyenin-levha-yapisi.html>, Erişim Tarihi: 10/10/23.

Anadolu plakası Avrupa ve Asya arasında bir köprü görevi görmektedir ancak bu konumu neticesinde sismik hareketliliği oldukça yoğundur. Kuzey Anadolu fay hattı, Güneydoğu Anadolu fay hattı ve Batı Anadolu fay hattı olmak üzere üç ana kuşaktan oluşan fayların üzerinde bulunan ülkemiz her sene en az bir deprem felaketiyle karşılaşabilmektedir. Ülkemizde günümüze kadar deneyimlenmiş yıkıcı ve büyük ölçekli depremlerin çoğunluğu tektonik kaynaklı gelişen deprem grubuna girmektedir (Şahin ve Sipahioğlu, 2002: 40-41).

Türkiye, topraklarının %92'si deprem bölgesi içerisinde olması sebebiyle uzun yıllardır deprem felaketiyle mücadele etmektedir. Sanayi tesislerinin %99'u, insan nüfusunun %95'i ve barajlarının %92'si deprem riskiyle karşı karşıya kalmaktadır (Babüroğlu, 1998: 15). Depremlerin önceden hesaplanamıyor olması çevreye kalıcı tahribatlar vermesinin yanı sıra büyük ölçüde can ve mal kaybına da sebebiyet vermektedir (Sür, 1993: 53). Özellikle de yerleşim yerlerinin deprem bölgelerinde kurulması afet riski açısından oldukça tehlikelidir (Pampal ve Özmen, 2007: 15).

Şekil 2. Türkiye Deprem Tehlike Haritası

Kaynak: AFAD, Türkiye Deprem Tehlike Haritası, “Çevrimiçi”

<https://www.afad.gov.tr/turkiye-deprem-tehlike-haritasi>, Erişim Tarihi: 18/06/23.

Araştırmalara göre, Türkiye; 45 ili ve 110 ilçesi ile aktif fay hatlarının üzerinde yer almaktadır, bu sebeple tarih boyunca sayısız ve yıkıcılığı oldukça yüksek olan depremlerle karşı karşıya kalmıştır (Edemen ve diğerleri, 2023: 727). AFAD'ın istatistiklerine göre 1900-2017 tarihleri arasında Türkiye’de, şiddeti 6.0’ı geçen 210

yıkıcı deprem meydana gelmiştir (AFAD, 2018: 46). Farklı kaynakların istatistiklerine göre ise; 1900-2016 tarihleri arasında dünyada meydana gelen yıkıcı depremler arasında Türkiye, 77 farklı yıkıcı depremle dördüncü sıradadır (<https://www.statista.com/statistics/269648>).

Türkiye tarih boyunca şiddetli ve yıkıcılığı oldukça yüksek olan çok sayıda depremle karşılaşmıştır. Son yıllardaki en şiddetli depremler ise şu şekilde sıralanabilir (Edemen ve diğerleri, 2023: 727-728):

- *1930 Hakkari Depremi*: 7 Mayıs 1930 tarihinde Hakkari'nin İran sınırında 7,2 şiddetinde gerçekleşmiştir. 2.514 kişi hayatını kaybetmiştir.
- *1939 Erzincan Depremi*: 27 Aralık 1939 tarihinde, merkez üssü Erzincan'da 7,6 şiddetinde gerçekleşmiştir. 32.962 kişinin hayatını kaybettiği Erzincan depremi, kışın en çetin geçen günlerinde meydana gelmiştir.
- *1944 Bolu-Gerede Depremi*: 1 Şubat 1944 tarihinde Bolu'nun Gerede ilçesinde 7,2 şiddetinde gerçekleşmiştir. 3.959 kişi hayatını kaybetmiştir.
- *1970 Gediz Depremi*: 28 Mart 1970 tarihinde Kütahya'nın Gediz ilçesinde 7,2 şiddetinde gerçekleşmiştir. 1.086 kişi hayatını kaybetmiştir.
- *1976 Çaldıran-Muradiye Depremi*: 24 Kasım 1976 tarihinde Van'ın Çaldıran ve Muradiye ilçelerinde 7,3 şiddetinde gerçekleşmiştir. 3.840 kişi hayatını kaybetmiştir.
- *1999 Kocaeli-Gölcük Depremi/ Marmara Depremi*: 17 Ağustos 1999 tarihinde Kocaeli'nin Gölcük ilçesinde 7,6 (farklı kaynaklara göre 7,8) şiddetinde gerçekleşmiştir. 17.127 kişi hayatını kaybetmiştir. Türkiye'nin karşılaştığı en büyük afetlerden biri olan Gölcük depremi birçok ilde hissedilmiştir.
- *1999 Bolu-Düzce Depremi*: 12 Kasım 1999 tarihinde Düzce'de 7,5 şiddetinde gerçekleşmiştir. 845 kişi hayatını kaybetmiştir.
- *2011 Van Depremi*: 23 Ekim 2011 tarihinde Van'ın Tabanlı Köyü'nde 7,2 şiddetinde gerçekleşmiştir. Deprem 25 saniye boyunca sürmüş, 604 kişi hayatını kaybetmiştir.
- *2020 Ege Denizi Depremi*: 30 Ekim 2020 tarihinde Sisam Adası, İzmir-Seferihisar açıklarında 6,6 şiddetinde gerçekleşmiştir. 116 kişinin hayatını kaybettiği bu

deprem Yunanistan’da da ölümlere sebep olmuştur. Deprem sonrası bölgede çok sayıda artçı deprem yaşanmış ve tsunami oluşmuştur.

- *2023 Kahramanmaraş Depremleri:* 6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş’ın Pazarcık ve Elbistan ilçelerinde; 7,7 ve 7,6 şiddetlerinde gerçekleşmiştir. 50.000’den fazla insan hayatını kaybetmiş, 200.000’den fazla insan ise yaralanmıştır. Yüzyılın afeti olarak nitelendirilen bu deprem Kahramanmaraş başta olmak üzere; Hatay, Gaziantep, Diyarbakır, Adıyaman, Adana, Malatya, Osmaniye, Kilis, Şanlıurfa ve Elazığ’da da etkili olmuştur. Türkiye’nin komşu ülkeleri Kıbrıs, Irak, İsrail, İran, Ürdün, Mısır ve Lübnan gibi ülkelerde depremi hissetmiş; Suriye’de ise can kayıpları ve yıkımlar yaşanmıştır.

Anlaşılabacağı üzere Türkiye bir deprem ülkesidir; tarihi boyunca yaşamış olduğu afetlerin istatistikleri ve ülkenin coğrafi konumu ve jeolojik yapısı da bunu ortaya koymaktadır. Bu sebeple gelecekte de büyük çaplı ve yıkıcı depremlerin yaşanmasına kesin gözüyle bakmak yanlış olmaz. Depremler her ne kadar önlenemez ve tahmin edilemez afetler olsalar bile; yerleşim yerlerinin zemin koşullarına göre kurulması, yapıların denetlenmesi ve belirli kurallara doğrultusunda inşa edilmesi depremleri en az riskle ve hasarla sonuçlandırmamıza yardımcı olacaktır (Pampal ve Özmen, 2007: 15-16; Edemen ve diğerleri, 2023: 727-728).

Sel / Su Baskınları

Sel (İng.: waterflood); suların bulundukları alanlarda yükselmesi veya kuru alanlara doğru yönelerek yüzeyi kaplaması olayına denmektedir (AFAD, 2014: 132). Seller başta akarsu yatakları olmak üzere; vadi tabanları, yamaçlar, kıyı bölgeleri, şehirler ve barajlarda oluşan; kar erimesi, su seviyesinde yükselme ve buzul hareketleri gibi farklı faktörlere bağlı olarak gerçekleşen bir doğal olaydır (Emrealp, 1993: 3). Doğanın dengesi göz önünde bulundurulduğunda zaman zaman sellerin yaşanması normal kabul edilebilir ancak sellerin yarattığı etki ekolojik dengeyi bozuyor, çevreyi ve canlıları olumsuz etkiliyorsa afet niteliği kazanmaktadır (Şahin ve Sipahioğlu, 2002: 123). Tingsanchali’ye (2012: 26) göre sel felaketleri; şiddetli yağışlar, nehir taşkınları, yüksek gelgitler ve fırtınalar kaynaklı olarak sınıflandırılabilir.

Kadıoğlu'na (2008: 255) göre, seller oluşum şekilleri ve oluşum yerleri bakımından ikiye ayrılmaktadır. Oluşum şekilleri bakımından; hızlı, ani ve yavaş olarak üç grupta incelenebilen seller; Oluşum yerleri bakımından ise beş grupta incelenmektedir; dere ve nehir selleri/ taşkınlar (akarsu), kıyı selleri, şehir selleri, kuru dere/dağlık alan selleri ve baraj-gölet selleri.

Sel, Türkiye'de depremlerden sonra sıklıkla rastlanılan, büyük ölçekte can-mal kaybına ve sosyo-ekonomik zararlara neden olan afetlerdendir. Ülkemizin bitki örtüsü, iklimi ve topografik özellikleri sellerin sıklıkla görülme nedenleri arasındadır. Bunların yanı sıra; hızla artan nüfus, plansız-kontROLSÜZ şehirleşme, altyapı yetersizlikleri, doğanın tahribatı ve insan faktörünün etkili olduğu iklim değişikliği (buna bağlı aşırı yağışlar ve toprak erozyonları) de ülkemizde sel felaketlerinin yaşanmasına sebebiyet vermektedir. Türkiye'de seller en çok ilkbahar ve yaz aylarında görülürken; başta Karadeniz olmak üzere sellerin %52'si Marmara ve Akdeniz'in de içerisinde bulunduğu bu üç bölgede yaşanmaktadır (Şahin ve Sipahioğlu, 2002; Tingsanchali, 2012: 26).

Şekil 3. 01/01/1950 – 01/06/2018 Türkiye’de Meydana Gelen Sel/Su Baskını Olaylarının İl Bazında Sayıları

Kaynak: AFAD, Türkiye’de Afet Yönetimi ve Doğa Kaynaklı Afet İstatistikleri, 2018, s.53, “Çevrimiçi”, <https://www.afad.gov.tr/kitaplar>, Erişim Tarihi: 10/07/23.

Sel/Su Baskınları, depremlerin aksine nispeten tahmin edilebilen ve önceden önlemlerin alınmasına olanak sağlayan bir afet türüdür. Günümüzde gelişen teknoloji, meteorolojik tahminler yoluyla aşırı yağışın gerçekleşeceği bölgeleri belirleyebilmekte ve bunları erken uyarı sistemleriyle insanlara bildirebilmektedir. Bunun yanı sıra,

toplumların toprak ve çevre koşulları konusunda bilinçlenmesi ve dolayısıyla yerleşim yerlerini de bu koşullara dayanarak kurmaları da sel felaketlerinin önceden alınabilecek önlemlerle en az hasarla atlatılabilecek afetler olduğunu göstermektedir (Emrealp, 1993: 7; Kızıloğlu, Okuroğlu ve Örüng: 2006: 58-59).

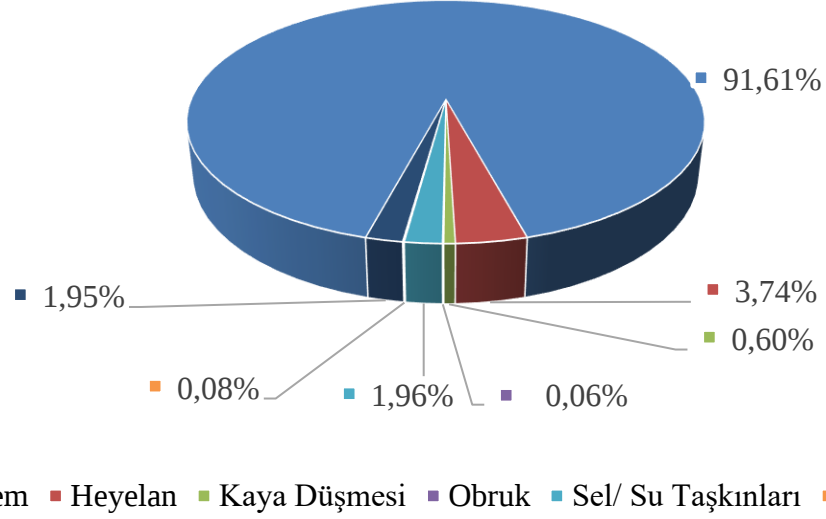
Heyelan

Heyelan (İng.: landslide), AFAD'a (2014: 86) göre; arazide yer çekimi, deprem veya yağışlara bağlı olarak oluşan kaymalar/hareketlenmelerdir. Yer kayması olarak da adlandırılan heyelanlar; iklimsel ve jeolojik etkenler sonucu gelişebilen, moloz ve toprak parçalarının yerçekimi etkisiyle aşağı yönlü hareketidir (AFAD, 2018: 48). Düşme, kayma ve akma olmak üzere üç farklı şekilde oluşabilen heyelanlar; oldukça tehlikeli ve ani gelişen kütle hareketleridir. Kütle hareketinin heyelan olarak sınıflandırılabilmesi için sebep olan kütlenin belirli bir büyüklüğünün olması ve hızlı bir biçimde ortaya çıkması gerekmektedir (Şahin ve Sipahioğlu, 2002: 91).

Türkiye; topografik yapısı, iklim koşulları ve jeolojik konumu neticesinde birçok afet türüne oldukça müsait bir ülkedir. Kurak-yarı kurak bölge olarak sınıflandırılan ülkemiz; topraklarının çoğunluğunda, yağışsız geçen uzun dönemlerin ardından ani ve şiddetli yağmurlarla karşı karşıya kalmaktadır. Bununla birlikte topraklarının önemli bir bölümünde de oldukça nemli ve yağışlı iklim yaşanmaktadır. Her mevsim yağış görülen Karadeniz Bölgesi'nde heyelanlar oldukça sık gerçekleşmektedir. Heyelanlar, ülkemizde birçok can kaybına yol açtığı gibi ekonomik olarak da zorlayıcı sonuçlara yol açmaktadır (Şahin ve Sipahioğlu, 2002: 102-105; Gelişli, 2018: 115).

Türkiye'de meydana gelen heyelanlar bölgelerin doğal yapısı kaynaklı oluşabildikleri gibi aynı zamanda çarpık kentleşme, değişen iklim ve artan nüfusa bağlı olarak da oluşabilmektedir (Özmen ve Gökçe, 2018: 30). İlk sırada Karadeniz Bölgesi olmak üzere, Orta Anadolu ve Doğu Anadolu'da sıklıkla heyelanlar yaşanmaktadır. İller arasındaki yıllık heyelan ortalamalarına bakıldığında 1517 farklı heyelan ile Trabzon ilk sırada; 1319 heyelan ile Rize ikinci ve 939 heyelan ile Erzurum üçüncü sıradadır (AFAD, 2018: 48-49).

AFAD'ın yayınladığı verilere göre, Türkiye'nin 2022 yılında depremlerden sonra en sık karşılaştığı afetler heyelanlar olmuştur;

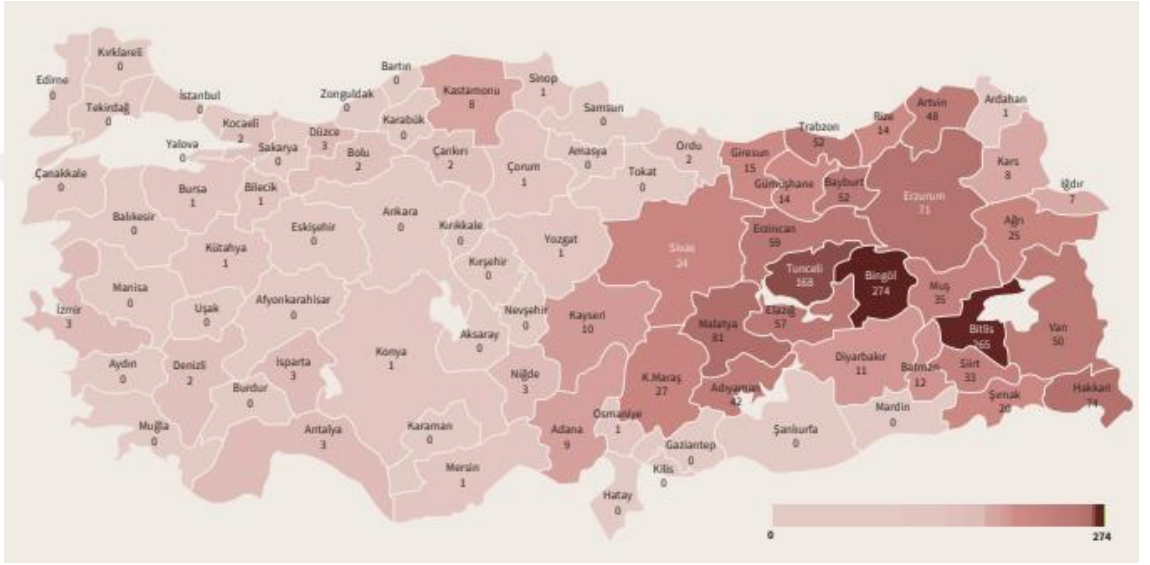

Grafik 2. 2022 Doğa Kaynaklı Afet İstatistikleri
Kaynak: AFAD, 2022 Yılı Doğa Kaynaklı Olay İstatistikleri, 2023, “Çevrimiçi”, <https://www.afad.gov.tr/afet-istatistikleri>’nden geliştirilmiştir, Erişim Tarihi: 10/07/23.

Çığ

Çığ (İng.: avalanche), AFAD’a (2014: 55) göre; eğimli yüzeylerde biriken kar kütlelerinin çevresel bir kuvvet sebebiyle dengesini kaybederek hızla yamaç yönünde akmasıdır. Çığlar engebeli-dağlık bölgelerde meydana gelen şiddetli kar akışlarıdır. Doğa kaynaklı oluşan bu afetler, yoğun kar yağışının görüldüğü engebeli bölgeler için oldukça önemli bir tehlikedir. Meydana gelmelerinde en önemli faktör afetin oluşumunu destekleyen tetikleyicilerinin olmasıdır. İç ve dış etmenler olarak görülen bu tetikleyiciler; hali hazırda var olan kar örtüsünün üzerine yeni yağan kar, ses, rüzgar ve değişen hava koşulları olarak karşımıza çıkabilmektedir (Şahin ve Sipahioğlu, 2002: 159-160). Tetiklenen kar kütleleri harekete geçerek aşağı yönlü bir hareket gerçekleştirmektedir, bu hareketle ilerlediği yöndeki kar kütlelerini de akışına katmaktadır. Saatte 340 km hıza kavuşabilen çığlar, eğimin dik olmasıyla birlikte hızlarını arttırabilmektedir (AFAD, 2018: 54). Kar kütesinin yoğunluğu, boyutu ve hızı; çığların oluşturacağı yıkımı ve zararı belirleyen temel faktörlerdir (Şengün, 2007: 43).

Türkiye’de çığ düşmeleri çoğunlukla bitki örtüsünün az olduğu ve kar yağışının bol olduğu dağlık bölgelerde gerçekleşmektedir. Çığ oluşumuna oldukça müsait olan bölgelerimiz; Doğu Anadolu bölgesi, Güneydoğu Anadolu bölgesi ve Kuzey-Kuzeydoğu bölgesidir (Şahin ve Üçgül, 2019: 48). AFAD’ın verilerine göre ülkemizde 1950 senesinden bu yana gerçekleşen çığ felaketlerinden en çok etkilenen illerimiz; Bingöl, Bitlis, Tunceli ve Malatya’dır.

Şekil 4. 01/01/1950 – 01/06/2018 Türkiye’de Meydana Gelen Çığ Olaylarının İl Bazında Sayıları

Kaynak: AFAD, Türkiye’de Afet Yönetimi ve Doğa Kaynaklı Afet İstatistikleri, 2018, s.56, “Çevrimiçi”, <https://www.afad.gov.tr/kitaplar>, Erişim Tarihi: 10/07/23.

Fırtına

Fırtına (İng.: storm), AFAD’a (2014: 73) göre; hızı 23-26 m/s arasında değişebilen, şiddeti arttıkça çevreye ve insana büyük zararlar verebilen rüzgardır. Fırtınalar şiddetli rüzgarlardır, rüzgârın şiddeti doğada büyük değişimler yaratabilecek kadar güçlü gerçekleşebilmektedir. Bu sebeple fırtınaları tehlikeli bir meteorolojik afet olarak nitelendirmek yanlış olmaz. Çok ani ve beklenmedik bir şekilde gerçekleşebilen fırtınalar, kendilerini; beraberlerinde getirdikleri yağmur, kar, dolu, kum gibi unsurlar nedeniyle kum fırtınası, toz fırtınası ve kar fırtınası olarak gösterebilmektedirler (Şahin ve Sipahioğlu, 2002: 246-286).

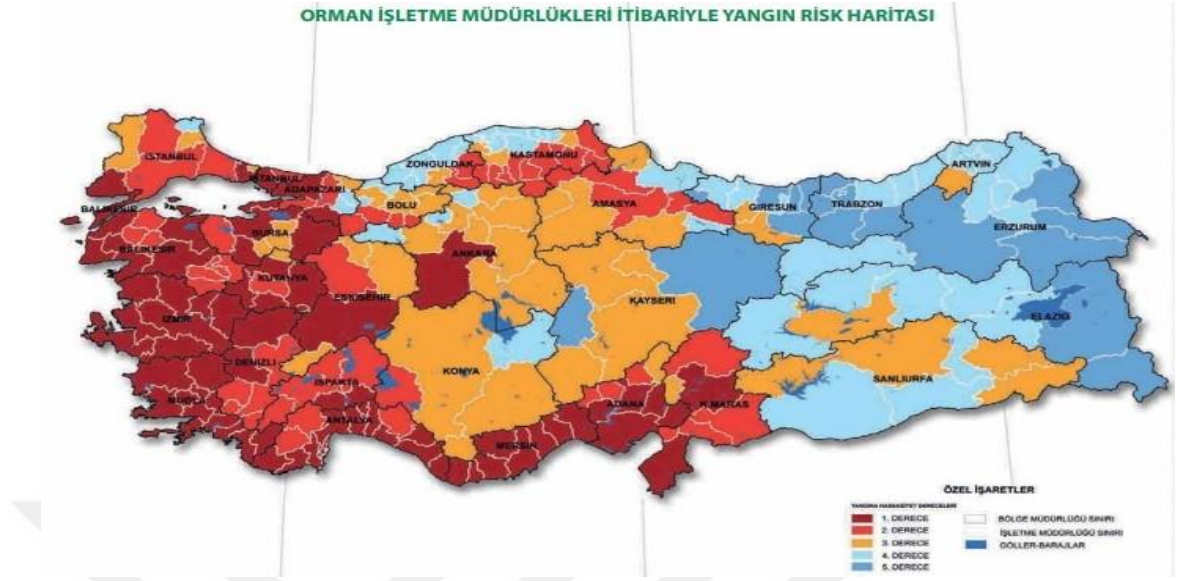
Daha önce de sözünü ettiğimiz üzere çoğu doğal afet birbirini tetikleyebilmektedir, bu şekilde başka afetlerin oluşumlarına da öncülük edebilmektedirler. Bu konuda en iyi örneklerden biri de fırtınalardır. Fırtınalar etki ettikleri bölgelerde yıldırım çarpması ve orman yangını gibi farklı afetler doğurabilmektedir. Çok sayıda can ve mal kaybına neden olabilen fırtınalar, deniz üzerinde gel-git fırtınaları oluşturarak deniz trafiğini engelleyebilmektedir, benzer şekilde uçakları engelleyerek hava trafiğini de durdurabilmektedir (Şahin ve Sipahioğlu, 2002: 246-254).

Türkiye konumu itibariyle şiddetli rüzgarlarla sık sık karşılaşmakta ve rüzgar kaynaklı afetlerle mücadele etmektedir. Tropik fırtınalar haricinde her çeşit ve şiddette rüzgarlar alan ülkemiz bu sebeple çok sayıda can ve mal kaybına uğramıştır. Ülkemizde son 67 yılda gerçekleşen meteorolojik kökenli afetler arasında %30'luk bir oranla fırtınalar ilk sırada yer almaktadır (Ceylan ve Kömüşçü, 2008: 3).

Orman Yangınları

Orman yangını (İng.: forest fire), AFAD (2014: 120)'a göre; doğal, beşerî veya bilinmeyen sebeplerden ortaya çıkabilen, ormanlık alandaki yangındır. Orman yangınları ormandaki tüm yaşamı, doğayı ve canlıları olumsuz etkileyen; büyük ölçekli yangınlardır. Orman yangınları temel olarak; örtü yangını, tepe yangını ve toprak yangını olarak üç farklı kategoride incelenebilmektedir (Küçükosmanoğlu, 1985: 29).

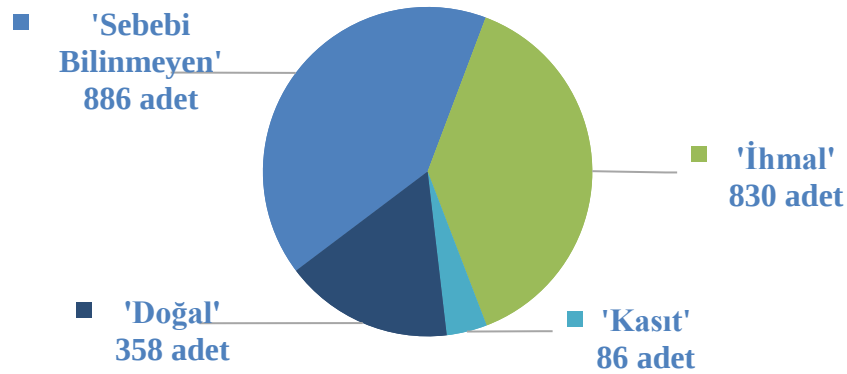
Doğa kaynaklı meydana gelen orman yangınlarının, görülmesi en olası bölgeler; tropikal ve subtropikal kuşakta yer alan ülkelerdir. Türkiye konumu itibariyle subtropikal kuşak üzerinde yer almaktadır. İklim şartları hem yazların hem de kışların oldukça kurak geçmesine neden olabilmektedir. Yaz ayları, yükselen hava sıcaklıkları sebebiyle başta Akdeniz olmak üzere, Ege ve Marmara bölgelerinde büyük çaplı orman yangınlarına sebep olmaktadır. Bu tehlike, havanın en sıcak olduğu Haziran-Ekim ayları arasında en riskli boyuta ulaşmaktadır (Şahin ve Sipahioğlu, 2002: 379-384). Orman yangınlarının büyük bir bölümü Akdeniz ikliminin etkili olduğu ormanlarda ortaya çıkmaktadır (Mol, 1993: 72).

Şekil 5. Orman İşletme Müdürlükleri İtibariyle Yangın Risk Haritası

Kaynak: OGM, Orman Atlası, 2013, s.75, “Çevrimiçi”,
<https://www.orkoop.org.tr/link/atlas.pdf>, Erişim Tarihi: 12/07/23.

Orman Genel Müdürlüğü’nün 2022 tarihinde yayınladığı verilere göre, Türkiye’de; 1988’den 2022 yılına kadar toplam 74.520 orman yangını meydana gelmiştir. 1997 yılından 2022’ye kadar meydana gelen 56.968 orman yangının sadece 6.627 adeti doğal sebeplerden ortaya çıkmış; insan ihmalinin, kazasının ve kastının bulunduğu yangınlar ise 32.311 adet olarak ölçülmüştür (OGM, 2022).

Grafik 3. Çıkış Sebeplerine Göre 2022 Yılı Orman Yangınları

Kaynak: OGM, Ormancılık İstatistikleri 2022, “Çevrimiçi”,
<https://www.ogm.gov.tr/tr/e-kutuphane/resmi-istatistikler>’den geliştirilmiştir, Erişim Tarihi: 15/07/23.

Orman yangınları; %1 oranında yıldırım, %99 oranında ise insan ihmalleri sebebiyle ortaya çıkabilen oldukça tehlikeli afetlerdendir. Yangının etkisi; meydana geldiği bölgedeki bitki örtüsü ve hava koşullarına göre değişiklik gösterebilmektedir. Özellikle de hava koşullarının olumsuz etkisiyle; küçük ölçekli bir yangın rüzgarla yayılarak büyük ölçekli bir orman yangınına dönüşebilmektedir. Türkiye başta olmak üzere Akdeniz havzası çevresindeki birçok ülke orman yangını açısından riskli gruptadır ve yangınlarla mücadele etmektedir (Küçükosmanoğlu, 1994: 121-122). Dünyanın geleceğini tehdit eden orman yangınları özellikle de küresel ısınma faktörüyle birlikte her geçen gün artmakta ve önlem alınmazsa katlanarak devam edeceği öngörülmektedir (Bek, 2022: 187).

Günümüzde, özellikle de insan kaynaklı meydana gelen orman yangınları, toplumlarda çok sayıda can ve mal kaybına; zorlayıcı ekonomik tablolara ve ekolojik dengeyi bozarak doğada geri dönülmez hasarlara sebep olabilmektedir. Ancak, depremler konusunda belki de hiç sahip olamayacağımız çözümler ve önlemler orman yangınlarında nispeten mümkündür. Gelişen ve değişen dünya düzeninde afetler kaçınılmaz bir gerçektir ve tüm canlı yaşamının önündeki en büyük tehdittir ancak zararlarını azaltmak ve kapsam alanını daraltmak için çalışmalar yapmak mümkündür. Ne zaman gerçekleşeceği ve ne ölçüde etkileyeceği belirlenemediğinden; koordineli çalışma, bilimsel araştırmaları hızlandırma ve afet bilincini topluma entegre etme hayati önem taşımaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. AFET YÖNETİMİ SÜRECİ VE DÜNYADAN BAZI ÖRNEKLER

Bu bölümde; literatürde afet yönetimi ile ilişkili olan kavramlar, afet yönetiminin ne olduğu; sürecinin nasıl işlediği, temel safhaları ve evrelerinin nelerden oluştuğu genel hatlarıyla incelenecektir. Afet yönetimi sürecinin dünyada görülen örnekleri kapsamında; Amerika Birleşik Devletleri, Japonya ve Fransa da bölüm sonunda değerlendirilecektir.

2.1. Afet Yönetimi ile İlişkili Kavramlar

Afet yönetimi oldukça geniş çaplı ve kritik bir süreçtir; sürece dahil olan aktörler ve sürecin temel aşamalarının yanı sıra süreci oluşturan ve anlamlandıran temel kavramları açıklamak da oldukça önemli hale gelmektedir. Bunlar arasında; acil durum, risk, kriz, tehlike, kaos, maruz kalabilirlik ve zarar görebilirlik gibi çeşitli kavramlar yer almaktadır.

Acil durum (İng.: emergency), AFAD’a (2014: 20) göre: büyük çaplı, ancak çoğunlukla yerel imkanlar dahilinde başa çıkılabilen, ivedilik gerektiren durumlardır. Ergünay da (2009b: 6) acil durumların ivedilik gerektirdiğine katılmakla birlikte, bu durumları; sebepleri ortadan kalktığına sona erebilen, sürekliliği olmayan-sınırlı durumlar olarak ifade etmektedir. Acil durum, 5902 Sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Kanunu’na (2009) göre; toplumun bütününe veya sadece belirli bir kısmının olağan hayat faaliyetlerini sekteye uğratan ve ivedilikle müdahaleyi gerektiren kriz durumlarıdır.

Acil durum yönetimi denildiği zaman, afet yönetimi kavramı ile sıklıkla benzerlik gösterecek ve birbirinin yerine kullanılacak süreç tanımlamaları görülmektedir. Ancak etkili bir acil durum yönetimi, olayın büyük bir afete dönüşmesini engelleyen; özellikle de hazırlık, müdahale ve ilk yardım aşamalarıyla birlikte olaylarda kaynakların ve sorumlulukların koordine edilmesini ifade etmektedir (UNISDR, 2009: 13-14).

Risk, AFAD’a (2014: 128) göre; bir olayların belirli faktörler odağında oluşturabileceği çeşitli kayıpların gerçekleşebilme ihtimalidir. Diğer bir deyişle afet riski üç temel bileşenden oluşmaktadır; “risk = potansiyel kayıplar” veya “risk = tehlike x hasar görebilirlik”. AFAD’a benzer tanımlamada bulunan UNISDR (2009: 10) afet

riskini; miktarı belirlenmesi zor olan ve farklı türden potansiyel kayıplara neden olabilecek bir durum olarak görmektedir. 5902 Sayılı Kanun'da (2009) risk kavramı; bir alandaki tehlike ihtimaline göre doğabilecek kayıpların ölçüsünü ifade etmektedir.

Risk kavramı; belirli bir süre içerisinde meydana gelme olasılığı bilinen bir tehlikenin, tehlikeye maruz kalacak unsurlar ve bunların zarar görabilirlikleri bakımından oluşturabileceği kayıpları ifade etmektedir. Riskler; bir olayın veya tehlikenin daha yaşanmadan önce doğuracağı sosyo-ekonomik, fiziki, çevresel ve kültürel sonuçlarının tahmin edilmesi, hesaplanmasıdır (Comfort, 2005: 338; Ergünay, 2009a: 18). Risklerin ölçülmesinde; olası tehlikenin, tehlikeye maruz kalacak öğelerin ve bunların zarar görabilirliklerinin tespitinin yapılması gereklidir (Uluğ, 2009: 6).

Kriz (İng.: crisis), AFAD'a (2014: 107) göre; toplumun olağan düzenini olumsuz yönde etkileyen veya bozan; fiziksel, sosyal, ekonomik ve politik olayların gerçekleşmesi durumudur. Literatürde farklı bakış açılarıyla çeşitli tanımlarına rastlayabileceğimiz kriz kavramı, afet yönetimi literatüründe; afet sonrası meydana gelen durumu ve bu durumla birlikte yaşanan süreci ifade etmektedir. Krizler; patlama, yangın, gaz sızıntısı ve radyasyon gibi sebeplerle meydana gelebilen 'insan kaynaklı' krizler ile; aşırı sıcaklar, kuraklık, deprem ve tsunami gibi çeşitli sebeplerle meydana gelebilen 'doğa kaynaklı' krizler olarak iki grupta incelenebilmektedir (Kutluk, 2016: 31-37).

Raphael'e (1986: 26) göre krizler; bir topluluğun temel değerleri ve yaşamlarını sürdürme sistemleri tehdit altına girdiğinde ortaya çıkar. Bu değerlerin (güvenlik, refah, sağlık, adalet gibi) tehdit altında olduğu yaşam sayılarının artması ile ise kriz derinleşebilmektedir (Boin ve Hart, 2007: 43). Genel anlamda krizler, belirsizliğin hakim olduğu durumlar olmakla birlikte; acil uyum sağlanması ve hızlı çözüm üretilmesini gerektiren değişiklikler olarak da tanımlanabilmektedir (Korkusuz ve Kutluk, 2015: 25-27).

Tehlike (İng.: hazard), AFAD'a (2014: 144) göre; doğa veya beşeri kaynaklı sebeplerle, belirli bir zaman veya mekanda ortaya çıkan; doğaya, topluma, çevreye ve tarihi-kültürel kaynaklara zarar verme potansiyeli bulunan olaylardır. Tehlike, bir depremin neden olduğu sarsıntı veya bir kasırgaya bağlı rüzgar hızı gibi potansiyel yıkıcı olguların olasılığını ve miktarını ifade etmektedir (GFDRR, 2014: 22)

Tehlike; doğal, teknoloji veya insan kaynaklı olayların toplumlar için doğurabileceği negatif etkilerin bütünüdür ifade etmektedir. Meydana geldiği bölge, büyüklüğü, sıklığı ve etkileri gibi çeşitli faktörlerle değişebilen tehlikeler; deprem, çölleşme, kuraklık, savaş, teknolojik kazalar, iklim değişiklikleri, erozyon, ekolojik dengenin bozulması ve yangınlar gibi olaylar olarak karşımıza çıkabilmektedir (Vasilescu ve Khan, 2008: 45; Ergünay, 2009a: 9-10).

Kaos, Türk Dil Kurumu'na göre; "Evrenin düzene girmeden önceki biçimden yoksun, uyumsuz ve karışık durumu; kargaşa" olarak tanımlanmaktadır (<https://sozluk.gov.tr/>). Anlaşılamayan ve kontrol dışı olan durumları ifade eden bu kavram, afet yönetiminde çoğunlukla büyük ölçekli depremler sonrası oluşan düzensizliği ifade etmektedir (Kutluk, 2016: 39).

Freund'a (1976: 102) göre, krizler tek bir olaydan kaynaklanabilir ancak bir kırılmaya yol açarak beklenmedik değişikliklere, istikrarsızlığa ve belirsizliğe yol açabilmektedir, bu durum belirli bir noktayı geçtiğinde ise 'kaos' ortamını oluşturmaktadır (Lagadec, 1993: 22).

Maruz Kalabilirlik (İng.: exposure); tehlikeli bölgelerde (afet bölgeleri) yer alan ve bundan dolayı potansiyel kayıp/hasar tehdidi altında bulunan; insan, yapı, sistem, mülk ve diğer unsurları temsil etmektedir. Maruz kalmanın ölçütü o alan içerisinde bulunan insan ve varlıkların sayısı ile doğru orantılıdır (UNISDR, 2009: 15; UNDRR, t.y.). Maruz kalabilirliğin değerlendirilmesi, hangi toplumsal faktörlerin tehlikelerden etkilenebileceği ve tehlikenin yoğunluğu hakkında bilgi vermektedir. Örneğin bir tayfunun oluşması durumunda kaç evin ne kadar rüzgar hızına maruz kalacağı hakkında değerlendirme yapılması, maruz kalabilirliğin detaylandırılmasına örnektir (Rovins ve diğerleri, 2015: 22).

Zarar görebilirlik (İng.: vulnerability), Cutter'a (1993) göre; bireylerin veya toplumun bir tehlikeye maruz kalma ve bundan etkilenme potansiyeli/durumudur (Weichselgartner, 2001: 88). Tehlikeli olayların oluşturabileceği risklerin hesaplanmasına dahil edilen zarar görebilirlik faktörü; tehlikeyle karşı karşıya kalan unsurların (topluluk, yapı, hizmet veya coğrafi alan) alabileceği çeşitli kayıpların ölçütüdür (Vasilescu ve Khan, 2008: 45) Bu ölçüt; afetlerin boyutunu, yıkıcılığını ve

etkisini büyük oranda değiştirebilmektedir. Olası afet durumlarında; toplumun bilinçli/hazır olması ve başa çıkabilme kapasitesinin yüksek olması gibi faktörler afetin boyutunu doğrudan etkilediğinden, tehlikeli olayların afet boyutuna gelmesinde olayların büyüklüğünden çok zarar görebilirliğinin boyutunun etkili olduğunu söylemek mümkündür.

Zarar görebilirlik; fiziksel, sosyal ve ekonomik zarar görebilirlik olarak incelenebilmektedir (Ergünay, 2009a: 12-13);

- *Fiziksel zarar görebilirlik:* Bina, altyapı, çevre, sanayi ve üretim gibi insan yapımı-fiziki faktörlerin, insanların fiziki kapasiteleri bağlamında zarar görebilirliğini ifade etmektedir.
- *Sosyal zarar görebilirlik:* Topumlarda; yaş, cinsiyet, bilinç ve eğitim düzeylerine bağlı olarak hem olası afetlerde direnç kapasitelerini hem de afetlerin boyutunda belirleyici olan etkilerini-zarar görebilirliklerini ifade etmektedir.
- *Ekonomik zarar görebilirlik:* Gelir düzeyi, yoksulluk ve işsizlik gibi geçim şartlarının toplumlarda oluşturduğu ekonomik kapasiteyi-dayanıklılığı ifade etmektedir.

Fakirlik, az gelişmişlik, hızlı nüfus artışı, küresel ısınma, kontrolsüz ve plansız şehirleşme, sanayileşme ve savaşlar gibi faktörler zarar görebilirliğe negatif etkide bulunmaktadır. Bu faktörlerin ortadan kaldırılması veya koşullarının iyileştirilmesi; zarar görebilirliği büyük ölçüde azaltacak ve büyük ölçekli afetlerin doğmasını da engelleyecektir (Ergünay, 2009a: 15).

2.2. Afet Yönetim Süreci

Afetler, varoluştan bu yana toplumların yaşamlarında belirli aralıklarda meydana gelen; ani, öngörülemeyen, başa çıkabilme kapasitelerini aşan; fiziksel, çevresel, sosyal ve ekonomik alanlarda zararlar meydana getiren; insan veya doğa kaynaklı olumsuz olaylardır (Akyel, 2007: 32; Kutluk, 2016: 43). Afet yönetimi (İng.: disaster management); afet öncesi, sırası ve sonrasında; afet kaynaklı kayıpların en aza indirilmesi, koşulların iyileştirilmesi, başa çıkabilme kapasitesinin artırılması ve afetin önlenmesini sağlamak amaçlı ortaya çıkmıştır (Coppola, 2015: 1).

Afet yönetimi, AFAD’a (2014: 33) göre; afetlerin önlenmesi ve olası zararlarını azaltmak adına, afet niteliğini doğuracak olaylara anında müdahale edilmesi ve afetten etkilenebilecek toplumlar için güvenli bir yaşam alanı oluşturulması sürecidir. Afet yönetimi; afet tehlikesinin önlenmesi ve olası kayıpların azaltılması için geliştirilen her türlü çalışma ve faaliyetleri inceleyen bir yaklaşımdır. Afet yönetiminin kapsamı oldukça geniştir; afetin türü, büyüklüğü ve gerçekleştiği bölgeye göre afet yönetimi kavramı da şekil almakta, kapsamı genişlemekte ve çeşitli şekillerde ortaya çıkabilmektedir (Akdağ, 2002: 36).

‘Modern afet yönetimi’ kavramı, çoğu ülkede afet yönetim sürecinin sadece doğal afetlere yönelik tedbirleri ve faaliyetlerini içerdiğinden 20.yüzyılın ortasına kadar ortaya çıkamamıştır. Gelişen teknolojilerin savaşlarda ve silahlanmadaki etkisiyle birlikte tehdit altında kalan ülkeler daha kapsamlı ve etkili modern afet yönetimini hayata geçirmişlerdir. Nükleer saldırılar başta olmak üzere çeşitli çatışma potansiyellerine yönelik tehditler kapsamlı sivil savunma sistemlerinin hayata geçirilmesinde ve bunun neticesinde afet yönetiminin gelişmesinde öncü olmuştur (Coppola, 2015: 6). Kutluk’a (2013:129-130) göre, modern afet yönetimi sistemleri, olası risklere yönelik; planlı, koordineli, her zaman kesintisiz hizmet verebilen dinamik, esnek ve özerk bir yapıdadır; bu sistem, güncellenebilir ve geliştirilebilirdir.

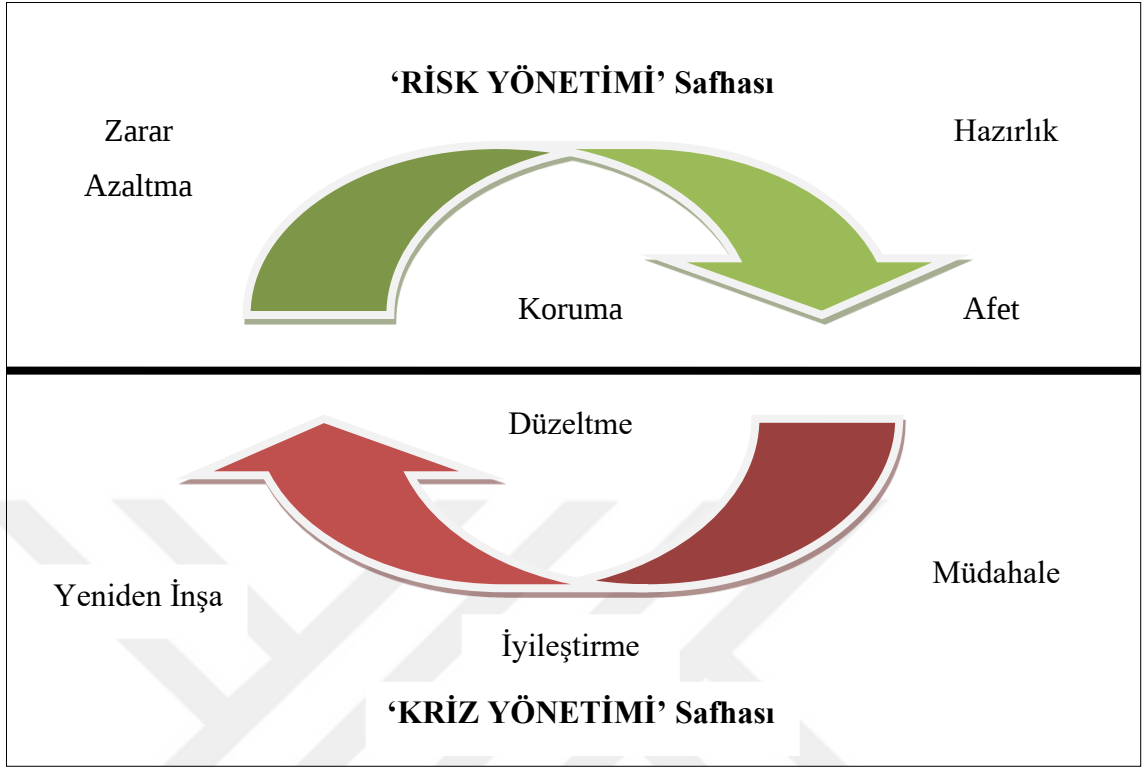
Ergünay’a (2009b: 4-5) göre afet yönetiminin temel hedeflerini, afet öncesi ve afet sonrası-sonrası olarak iki başlık altında incelemek mümkündür. Afet öncesi hedefleri arasında; afetlerin toplumlara yaşatacağı olumsuz etkilerin, afetler meydana gelmeden önce alınan idari, yasal ve teknik önlemler doğrultusunda en az zararla atlatılmasını sağlamak; arama, kurtarma, müdahale ve iyileştirme faaliyetlerinin eksiksiz bir biçimde gerçekleşmesini sağlamak; kalkınmanın sağlanması ve sürdürülebilir kılınması amacıyla, afet zararlarının azaltılması çalışmalarını kalkınma planlarının her aşamasına dahil etmek; olası afet durumlarında büyük kayıplar yaşanmaması adına toplumun her kesiminde gerekli eğitim programlarını hayata geçirmek, gibi hedefler yer almaktadır. Afet sonrası ve sonrasına yönelik hedefler ise şu şekildedir; Fiziksel, sosyal, çevresel, ekonomik ve psikolojik olarak alınabilen afet hasarlarını en az seviyede tutabilmek ve sonrasında iyileştirme faaliyetlerini hızlı bir şekilde gerçekleştirebilmek; afetlerden zarar gören maksimum sayıdaki insanın kurtarılması, tedavilerinin gerçekleştirilerek

sağlıklarına kavuşmalarının sağlanması; afetlerin oluşturabileceği tüm ek tehlikelerden can ve malların korunması; afetlerden zarar gören kişilerin hızlı bir şekilde temel gereksinimlerini karşılamak ve gündelik yaşamlarını dönmelerini sağlamak; afetlerden zarar gören toplumlara çok daha emniyetli ve gelişmiş bir yaşam ortamının oluşturulması.

Tarih boyunca beklenmeyen anlarda ortaya çıkabilen doğal veya beşerî kaynaklı afetler; gelişmişlikleri ne düzeyde olursa olsun tüm toplumlarda büyük ölçekli sosyo-ekonomik kayıplara neden olabilmektedir. Verdiği hasar ve oluşturduğu maliyetler neticesinde toplumlarda önlem alma gereksinimi doğmuş ve bu şekilde ‘afet yönetimi’ gelişmiştir. Günümüzde ülkelerin kalkınma politikaları arasında yer alan afet yönetimi; tüm kişilerin, kurumların ve kuruluşların dâhil olduğu ve desteklendiği; çok aktörlü, koordine ve belirli hedefler doğrultusunda ilerleyen, aktif bir süreçtir (SBB, 2014: 3-7).

Afet yönetiminin; afet öncesi ‘*risk yönetimi*’ ve afet sonrası-sonrası ‘*kriz yönetimi*’ olmak üzere iki temel aşaması bulunmaktadır. Afetler meydana gelmeden öncesini kapsayan süreçte; *zarar azaltma* ve *hazırlık* aşamaları bulunmaktadır. Afet sırasında ve sonrasında ise; *müdahale*, *iyileştirme* ve *yeniden inşa* aşamaları bulunmaktadır (Uluğ, 2009: 4). Ancak bu süreçte ek olarak; tahmin, erken uyarı sistemi ve etki analizi aşamaları da eklenebilmektedir (Kutluk, 2016: 46).

Afet yönetim planları, birbirini takip eden ve birbirini tamamlayan afet yönetimi aşamalarından oluşmalıdır. Risk yönetimi aşamasında, afet olmadan önce tahmin ve erken uyarı sistemleri gibi araçlardan yararlanılabilmektedir. Bu araçlar afetlere ilk müdahaleyi gerçekleştirmeden önce etki analizleri kapsamında afetlerle mücadelede güçlü bir rol oynayabilmektedir. Bu bağlamda, Bütünleşik Afet Yönetim Sistemi; tüm afet yönetim aşamalarına önem veren, koordineli ve kaynakların bu doğrultuda planlı olarak kullanıldığı bir yönetim biçimi olarak karşımıza çıkmaktadır (Gülkan, Balamir ve Yakut, 2003: 39; Akyel, 2007: 38-39; Şahin ve Üçgül, 2019: 51).

Şekil 6. Afet Yönetimi Evreleri

Kaynak: Mikdat Kadioğlu, Afet Yönetimi Beklenilmeyeni Beklemek, En Kötüsünü Yönetmek, 2011, s.51’den geliştirilmiştir.

2.2.1. Afet Öncesi: ‘Risk Yönetimi’ Safhası

Afet risk yönetimi (İng.: disaster risk management), AFAD’a (2014: 30) göre; belirli bir bölgede tehlike ve risk analizinin yapılması ve bu risklerin azaltılması için gerekli koşulların oluşturulması; politikalar ve stratejik planlar dahilinde tehlike ve risklerin önlenmesi sürecidir. 5902 Sayılı Kanun’a (2009) göre, risk yönetimi aşaması; ülke genelindeki veya bölge özelindeki risklerin tür ve düzeylerini analiz ederek önleme planlarını/çalışmalarını kapsamaktadır.

Risk yönetimi; zarar azaltma ve hazırlık aşamalarından oluşan, afet öncesi korumaya yönelik çalışmalardır. Bu safhada; olası afetlerin riskleri hesaplanmakta ve bu risklerin analizi yapılarak doğabilecek sonuçların önceden önlemi alınmaktadır. Afet durumunda oluşacak senaryoların pratiği yapılarak; önceden sonuçları, maliyetleri ve gerekleri hesaplanabilmektedir. Bu sebeple, oldukça önemli bir aşama olarak değerlendirilebilen afet risk yönetiminin, uygulanmadığı veya ihmal edildiği durumlarda;

standart yöntemlere başvurulamayan ‘kriz safhası’ ve bu safhanın ‘panik’ ve ‘vurdumduymazlık’ olarak iki aşaması ortaya çıkacaktır (Şengün, 2007: 162; Kadioğlu, 2011: 54-55; Korkusuz ve Kutluk, 2015: 27).

Afetler; çeşitli bölgelerde, çeşitli şekillerde ve boyutlarda meydana gelebilmektedir. Afetlerin etkileri; insanları, hayvanları, çevreyi, doğayı, ekonomileri ve kurumları etkileyebilmekte hatta medeniyetleri yok edebilmektedir. Günümüzde eğitim seviyesinin artması, toplumların daha bilinçli ve gelişmiş olması afetlerin zararlarının azaltılmasında ve hatta önlenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Hava koşullarına bağlı oluşacak afetlerde meteorolojik tahminlerin yapılabilmesi, yer kökenli oluşabilen afetlerde (tsunami, yanardağ püskürmesi, heyelan gibi) jeoloji biliminin gelişmesine bağlı olarak analizlerin yapılabilmesi gibi gelişmeler de risk yönetimi aşamasının önemini göstermektedir (Şengün, 2007: 82; Büyükbaş ve Ormanoğlu, 2013; Kutluk, 2013: 128).

Zarar Azaltma

AFAD’a (2014: 165) göre, zarar azaltma (İng.: mitigation); doğa ve beşerî kaynaklı tehlikelerin çevreyi etkileme düzeyinin afeti oluşturmasını engellemek amacıyla; afet öncesi, sırası ve sonrasına yönelik etkileri engellemek veya azaltmak amacıyla yapılacak faaliyetlerin tümünü ifade etmektedir. UNISDR’ye (2009: 19-20) göre zarar azaltma; tehlike veya afet kaynaklı oluşabilecek olumsuz etkilerin sınırlandırılmasıdır, bu tehlikeler tam olarak önlenemez ancak ciddiyetleri büyük ölçüde azaltılabilir.

5902 Sayılı Kanun’a (2009) göre, zarar azaltma; olası afet ve acil durumlarda oluşabilecek muhtemel zararların engellenmesi veya azaltılmasını amaçlayan risk yönetimi kapsamlı tedbirlerdir. Afet risk yönetiminin ilk ve en önemli aşaması olan zarar azaltma; olası tehlikelere ve bu tehlikelerin getirebileceği zararlara yönelik risklerin ortadan kaldırılması veya azaltılması aşamasıdır. Risklerin her zaman var olması, zarar azaltmanın afet yönetiminde ne kadar önemli bir aşama olduğunun kanıtıdır, zira; tehlike ve risk hiç var olmasaydı afet yönetimi kavramı hiç ortaya çıkmazdı (Kadioğlu, 2011: 57-60).

Zarar azaltma, tehlikenin veya riskin olasılığını azaltmak amacıyla yapılan faaliyetleri içermektedir. Bu faaliyetler, risklerin hafifletilmesine veya tamamen

önlenmesine yardımcı olabilmekle birlikte risklerin türüne göre uygulanacak yöntemleri de çeşitlendirebilmektedir (Coppola, 2015: 225). Afet yönetiminin müdahale ve iyileştirme aşamalarından, kapsam ve faaliyetler açısından oldukça farklılaşan zarar azaltma aşamasında; temel hedef korumaya ve önlemeye yönelik olduğundan toplumun tüm aktörlerinin dahil olduğu aktif bir süreç oluşturulmalıdır. Afetler ve tehlikelerin günlük hayatımızın bir parçası olması sebebiyle; zarar azaltma ve hazırlık faaliyetleri süreklilik arz etmelidir (Güler, 2008: 36).

Zarar azaltma aşaması; yeniden inşa çalışmalarıyla birlikte başlayarak, eş zamanlı devam eden; maddi zararın ve can kaybının önlenmesi amacıyla gerçekleştirilen çeşitli faaliyetleri içermektedir. Bu faaliyetler, kontrol ve denetim mekanizmalarının devrede olduğu, risk yönetimini sağlayan çalışmalardan oluşmaktadır. Buna göre; risklerin belirlenmesi/değerlendirilmesi, kapasitelerin artırılması, eğitim ve altyapı yatırımları, yasal ve yönetsel çalışmalar gibi faaliyetler bu aşamada yapılacak çalışmalara örnektir (Şengün, 2007: 167-168; Güler, 2008).

Hazırlık

Hazırlık, 5902 Sayılı Kanun'a (2009) göre; olası afet durumlarına etkili müdahaleyi sağlayabilmek amacıyla yapılacak her türden faaliyetlerdir. UNISDR (2009: 21)'ye göre hazırlık; yönetimler, kişiler, profesyonel müdahale ve kurtarma kuruluşları tarafından potansiyel tehlikelere yönelik etkilerin tahmin edilmesi; bu tehlikelere yanıt verilebilmesi ve önlenebilmesi adına geliştirilebilecek her türlü faaliyeti ifade etmektedir. Hazırlık süreci; kişileri, toplumları ve süreçte yer alacak kuruluşları olası afet durumuna hazırlayarak afetin ciddiyetini azaltabilmekte; acil durum yöneticilerinin hazırlıklı olmasında ve afetten etkilenebilecek kişilere güvenli bir alan oluşturulmasında da yardımcı olabilmektedir (Rovins ve diğerleri, 2015: 10).

Hazırlık; afet öncesinde afetlerden etkilenebilecek olan tüm kişilerin bilinçlendirilmesini, afet durumunda ise; bu kişilerin korunması ve kayıplarının azaltılmasını hedefleyen yönetim aşamasıdır. Bu süreç, afet öncesinden başlayarak kayıpların önlenmesini veya azaltılmasını hedeflemektedir. Afet öncesinde; süreçte yer alacak tüm kurum, kuruluş ve personellerin sorumluluklarının belirlenmesi; toplumun bilinçlendirilmesi ve eğitilmesi faaliyetleri yer almaktadır. Afet sırası ve sonrasına

yönelik faaliyetlerden birkaçı da şu şekildedir; gereksinim duyulacak ekipmanların araştırılması ve hazırlanması, erken uyarı sistemlerinin geliştirilmesi; arama kurtarma çalışmalarının örgütlenmesi. Bu çalışmalar, afetlerin yıkıcı etkilerini önlediği gibi olası hasarların kalıcılığını da engellemektedir. Bu bağlamda hazırlık aşamasının sadece kısa ölçekli değil aynı zamanda uzun ölçekli bir süreç ve faaliyetler olduğunu; zarar azaltma aşamasının kapsamıyla da bu noktada kesiştiğini söylemek mümkündür (Ergünay, 2009a: 7-8).

Afet risk yönetiminin hazırlık aşaması, zarar azaltma aşamasının tek başına yeterli olmamasıyla; insanların canı ve malı ile birlikte milli servetin de korunması doğrultusunda çalışmalar yürütmektedir. Bu çalışmalardan birkaçı şu şekilde özetlenebilir; afet acil yardım planlarının (bakım, onarım, tıbbi yardım, barınma ve tahliye) geliştirilmesi; afet yönetim merkezlerinin kurulması; STK'larla işbirliğinin sağlanması; tatbikatların gerçekleştirilmesi ve afet senaryolarının hazırlanması; temel afet yönetimi eğitimi verilmesi, toplumun ve personellerin afet durumlarına hazırlanması (Kadioğlu, 2008: 18-19).

Afetlere 'hazırlıklı' olma süreci afet yönetiminde oldukça önemli bir aşamadır. Bu aşamada bir afetin ardından ne yapılacağını bilmek ve etkili bir şekilde hareket etmek amacıyla gerekli araç-ekipman ve bilgilerle donatılmış olmak gereklidir. Çoğu yönetimler vatandaşlarına afetlerde yardım ve müdahale güvencesi vermektedir. Bu güvence hükümetlerin temelde beş kategoride yaptıkları hazırlık faaliyetlerini içermektedir; planlama, tatbikat, eğitim, ekipman ve yasal etkide bulunma (Coppola, 2015: 276)

2.2.2. Afet Sırası ve Sonrası: 'Kriz Yönetimi' Safhası

Kriz; gelişinin önceden sinyallerini veren ama yine de ani bir şekilde gerçekleşebilen, arzu edilmeyen, normal düzeni bozan, karmaşık ve olağandışı durumlardır. ABD Kriz Yönetimi Enstitüsü (ICM), krizleri; doğal afet kaynaklı, insan ihmali kaynaklı, mekanik sorunlar kaynaklı ve yönetimlerin kararları veya kararsızlıkları kaynaklı olarak dört farklı şekilde gruplandırmaktadır (Tutar, 2011: 13-15)

Kriz yönetimi (İng.: crisis management), AFAD'a (2014: 107) göre; kriz hallerinin devam ettiği tüm süreç boyunca uygulanan ve hayatı normal akışına döndürmeyi hedefleyen yönetim şeklidir. Kriz yönetiminin oluşumunda doğa kaynaklı

(deprem, heyelan, ıg, orman yangını, tsunami) sebepler olabildiği gibi günümüzde çoğunlukla; terör olayları, grevler, enflasyon, işsizlik, din-ırk kaynaklı olaylar, g ve salgın hastalıklar gibi sebepler kriz yönetimini zorunlu kılan sebepleri oluşturmaktadır (Akdağ, 2002: 37).

Kriz yönetimi, afet yönetiminin iki temel safhasından biri olarak kabul edilen; zarar azaltma ve hazırlık süreçleri aracılığıyla afet nleme çalışmalarının yeterli gelmediği durumlarda zorunlu olarak ortaya çıkan süreçtir. Günümüzde her ne kadar gelişmiş savunma sistemleri, risk azaltma programları ve önlem faaliyetleri olsa da afetler halen sıklıkla yaşanmakta ve bu afetlerin meydana gelmesiyle başlayan kriz yönetimi, hayatı normal akışına döndürmeyi amaçlayan, geçici ama etkili bir süreç olmaktadır. (Coppola, 2015: 321-322)

Kriz yönetiminde yer alan yöneticiler için temelde ‘sebepl anlama, anlam verme, karar verme, sonlandırma ve öğrenme’ olarak beş kritik zorluk bulunmaktadır. Bu zorluklar; krizlerin doğrudan ortaya çıkmayıp belirli bir sürede tırmanışa geçmesi dolayısıyla yönetimleri ‘olağandışı’ gelişimlerin sinyallerini önceden yakalamak ve bu sinyalleri yorumlamak durumunda bırakmasıyla alakalıdır. Politika yapıcıların krizin tüm bu karmaşık doğasını anlamlandırması ve buna yönelik çalışmalar yapması gereklidir (Hart ve diğerleri: 1997; Boin ve Hart, 2007: 49)

Kriz safhasının ‘müdahale’ ve ‘iyileştirme’ olarak iki temel evresi olmakla birlikte; bazı kaynaklarda nc temel aşama olarak kabul gören ‘yeniden inşa’ da bulunmaktadır.

Müdahale

Müdahale, tehlikeli olay sırası ve sonrasında can kaybını ve hasarı sınırlandırmayı amaçlayan afet yönetim aşamasıdır (Coppola, 2015: 322). 5902 Sayılı Kanun’a (2009) göre, müdahale aşaması; olası afet ve acil durumlarda can ve mal kurtarma, güvenliği ve çevreyi koruma; psikolojik ve sosyal desteğin sağlanması faaliyetlerinin bütünüdür.

Müdahale aşaması; afetin meydana gelmesiyle başlayan, afetin büyüklüğüne bağlı olarak birkaç gün veya birkaç ay sürebilen; stresli ve kısıtlı süre zarfında hızlı ve etkin çalışmalar gerektiren bir süreçtir. Bu aşamada nihai amaç; en kısa süre içerisinde insanlar için en iyi sonucu elde etmektir. Kısa bir süre içerisinde; maksimum sayıda insanın

kurtarılması ve tedavilerinin yapılması; barınma, ısınma ve korunma gibi temel insani gereksinimlerinin karşılanması; halkın tahliye edilmesi ve bilgilendirilmesi, arama-kurtarma çalışmalarının aktif bir şekilde yapılması ve hasar tespiti için incelemelerin yapılması da bu aşamada gerçekleşecek faaliyetlerdendir (O'Neill, 2005: 259; Şengün, 2007: 172; UNISDR, 2009: 24).

Müdahale aşaması oldukça kritik bir süreçtir, bu sebeple; etki ve ihtiyaç analizlerinin hızlı bir şekilde yapılması, acil durum faaliyetlerinde yer alabilecek tüm aktör ve kurumların organize edilerek eşgüdümlü bir çalışmanın sağlanması gerekmektedir. Afet yönetiminin bu aşaması, kriz durumunun getirdiği olağanüstü koşullarda yerine getirilmesi gereken etkin ve planlı faaliyetlerden oluşmaktadır. Bunlar arasında; iletişim desteğinin sağlanması, afet prosedürlerinin uygulanması, malzeme ve erzak desteğinin hızlı lojistik yöntemlerle sağlanması gibi çeşitli faaliyetler bulunmakla birlikte, bu çalışmaların; etkin, güncel ve gerçekçi olması da büyük önem taşımaktadır (Şengün, 2007: 172-173).

Müdahale evresi; çeşitli doğa ve beşeri afetin oluşturduğu olağanüstü koşullara yönelik, devletin ve toplumun tüm imkanlarının seferber edilmesini gerektiren; koordinasyon, plan ve stratejik adımların oldukça etkili olduğu; insan hayatını önemli ölçüde olumlu veya olumsuz etkiyebilme potansiyeli bulunan, kritik bir süreçtir. Bu sürecin daha etkili kılınması için kriz öncesi çalışmalara da ağırlık verilmesi gerekmektedir.

İyileştirme

İyileştirme (İng.: recovery); afet risk unsurlarını azaltma faaliyetleri dahil olmak üzere, afetten etkilenenlere yönelik yaşam koşullarının, geçim kaynaklarının ve tesislerin restore edilmesi-düzenlenmesi olarak tanımlanmaktadır (UNISDR, 2009: 23).

İyileştirme hem afet anını ve hem de afet sonrasını kapsayan oldukça geniş bir süreçtir. 'İyileştirme' gereksinimi; afet meydana geldikten hemen sonra ortaya çıktığından, faaliyetlerin hızlı ve etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi zorunluluğu doğmaktadır. Ancak bu süreç her ne kadar hızlı başlasa da hızlı sonuçlanmayabilir, örneğin büyük bir deprem felaketinin yaşanmasıyla birlikte; oluşan enkazın ve yıkıntıların toplanması, çevrenin düzeltilmesi ve düzenlenmesi, bölgedeki normal hayat

şartlarına geri dönüşün sağlanması, kayıpların giderilmesi ve afetzedelerin hem fiziksel hem psikolojik olarak sağlıklarına geri kavuşmaları, yıllar boyu sürebilen bir iyileştirme sürecini göstermektedir (Kadıoğlu, 2008: 29; Coppola, 2015: 405-407).

Coppola (2015: 406-407)'ya göre iyileştirme döneminde gerçekleştirilen temel faaliyetlerden birkaçı şunlardır; hasarların ve gereksinimlerin değerlendirilmesi; halkla iletişimi ve bilgilendirmeyi sürdürmek; afet sonrası geçici ve kalıcı barınmanın sağlanması; hasar gören yapıların, binaların ve kurumların onarımı; afetin oluşturduğu enkazın toplanması; kültürel ve psikolojik rehabilitenin sağlanması; istihdam gibi çeşitli sosyo-ekonomik olanakların yeniden talimi; afet sonrası tehlikelerin yeniden gözden geçirilmesi.

İyileştirme süreci; kısa, orta ve uzun vadede farklı hedefleri olan oldukça geniş bir süreçtir. Afetlerin hemen ardından gerçekleşen; barınma, giyecek, yiyecek, ısınma ve korunma gibi temel yardımlar, kısa vadeli iyileştirme faaliyetleri olarak sınıflandırılabilirken; ekonomik kapasitenin güçlendirilmesi, kamu kurumlarının olağan faaliyetlerine dönüşünün sağlanması, binaların yeniden inşası, hizmet ve ticaret sektörünün toparlanması ve üretimin tekrar başlaması, gibi faaliyetler orta-uzun vadeli iyileştirme faaliyetleri olarak sınıflandırılabilir (Kadıoğlu, 2011: 189-194).

Yeniden İnşa

Yeniden inşa (İng.: reconstruction), AFAD'a (2014: 161) göre; afetler sebebiyle zarar gören bina, tesis ve altyapıların işlevli hale getirilmesi; olası afet durumlarına yönelik dayanıklılığının artırılması ve çevreye uygun, güvenli inşa çalışmalarının gerçekleştirilmesi olarak tanımlanmaktadır. Afet kriz yönetimi safhasının son aşaması olan yeniden inşa sürecinde, temel hedef; afetten etkilenen tüm insanların hayat olanaklarının, afet öncesinden çok daha iyi bir hale getirilmesini sağlamaktır. Yeniden inşa aşamasının, başta yıkılan veya zarar gören yapıların yeniden inşasını kapsayan fiziki boyutu ve bozulan sosyal, psikolojik ve ekonomik dengenin yeniden sağlanmasını kapsayan çok kapsamlı boyutu bulunmaktadır (Şengün, 2007: 175).

Kadıoğlu (2011: 196)'na göre, yeniden inşa çalışmalarından bazıları şu şekilde özetlenebilmektedir; yeniden mekânsal planlama ve çalışmaların yapılması; kentsel çevre planlarının yapılması; tamir ve güçlendirme çalışmalarının gerçekleştirilmesi; altyapı

tesislerinin düzenlenmesi ve geliştirilmesi; kalıcı konutların yapımı; ticari hayatın canlandırılması ve geliştirilmesi; normal hayat koşullarının tekrar sağlanması ve daha iyi hale getirilmesi.

Tablo 1. Yeniden İnşa Aşamasında Uygulanması Gereken Temel İlke ve Prensipler

KORU	DİKKAT ET	FIRSATI DEĞERLENDİR
• Su havzaları • Tarım arazileri • Ormanlar • Kıyılar • Tarihi ve kültürel varlıklar	• Ekonomi • Trendler • Yeni riskler • Sosyo-kültürel özellikler	• Zarar ve riski azaltmak • Yeşil alan yaratmak • Trafiği iyileştirmek • Yaşam kalitesini artırmak • Sürdürülebilir kalkınma

Kaynak: Mikdat Kadioğlu, Afet Yönetimi Beklenilmeyeni Beklemek, En Kötüsünü Yönetmek, 2011, s.196'dan geliştirilmiştir.

Tablo 1'den de anlaşılabacağı üzere, yeniden inşa aşamasında sadece afet sonrası temel gereksinimleri karşılanmamakta, çok daha büyük bir yapılanma sürecine girilmektedir. Hasarlı altyapı (su, kanalizasyon, elektrik ve iletişim ağları), evler, işyerleri, parklar, kamu binaları ve hatta topluluk sembelleri olan yapıların onarılmasını içeren bu süreçte yapılan her türlü faaliyet yaşam koşullarını çok daha iyi bir hale getirerek eski yaşam düzeninden daha iyi bir düzenin kurulmasını sağlayabilmektedir (Smith ve Wenger, 2007: 238). Bu durum, toplumların çok daha iyi koşullarda yaşaması için bir fırsat niteliğinde olarak değerlendirilebilir (Kutluk, 2016: 63).

Afetler meydana geldikleri toplumlarda kalıcı etkiler bırakan, hayatın olağan akışını değiştiren, oldukça stresli ve yorucu süreçlerdir. Bu süreçlerin hiç yaşanmaması, yaşansa da en az hasarla atlatılabilmesi için afet risk yönetimi kavramı; afetlerin meydana gelmesiyle birlikte ise sürecin en hızlı ve en az hasarla atlatılabilmesi için afet kriz yönetimi kavramı karşımıza çıkmaktadır. Günümüzde afet risk yönetimi veya afet kriz yönetimi aşamalarını ihmal eden toplumlarda meydana gelen afetlerde kargaşa ve panik hâkim olmaktadır. Bu durumlarda afetlerin başka afetlere de yol açması oldukça mümkün

gözüktüğünden; her iki sürecinde ihmal edilmeden, koordineli ve planlı şekilde çalışmalarının ilerletilmesi gereklidir (Özmen ve diğerleri, 2005; Erkal ve Değerliuyurt, 2009; Kutluk, 2013: 128).

2.3. Dünyada Afet Yönetimi

Afetler tarih boyunca meydana gelmiş ve gelecekte de meydana gelecek olan oldukça kritik ve zor süreçlerdir. Günümüzde afetlere hiç tanık olmamış ya da etkilerini ve zararlarını deneyimlememiş olan bir toplumun bulunması neredeyse imkansızdır. Sanayileşme, teknolojik gelişmeler, savaşlar ve iklim değişikliklerinin yaşandığı son yüzyıllarda afetlerin sıklığı ciddi oranda artmıştır.

Bendimerad'ın (2007: 97-98) belirttiği üzere; istatistikler özellikle de son elli yılda afetlerin ciddi oranda artış gösterdiğini ortaya koymaktadır (Kutluk, 2016: 65). Bu artışa bağlı olarak, başta afetlerin sıklıkla yaşandığı ülkeler olmak üzere; tüm dünyada farklı afet yönetim sistemleri ve afetlerle mücadele yöntemleri ortaya çıkmıştır. Günümüz toplumları, afetlerin getirdiği sonuçlar neticesinde mücadelesini dünyanın her yerinde sürdürmektedir.

Amerika Birleşik Devletleri'nde Afet Yönetimi:

Amerika Birleşik Devletleri; elli eyalet ve bir federal bölgeden oluşan, coğrafi olarak oldukça büyük bir alan kaplayan, bilim-teknoloji ve sanayi alanında oldukça gelişmiş bir ülkedir. Ülkenin karasal olarak kapladığı alan oldukça geniş olduğundan; başta kasırga ve tayfunlar olmak üzere çok çeşitli doğal afetler yaşanabilmektedir (Varol, 2019: 194). Bu sebeple gelişmiş bir afet yönetim sistemine ihtiyaç duyulmakta ve uygulanmaktadır.

ABD'de afet yönetiminden sorumlu kuruluş, Federal Acil Durum Yönetim Kurumu'dur (FEMA: Federal Emergency Management Administration) (Erkal ve Değerliuyurt, 2009: 153). 1979 senesinde ABD başkanı Carter'ın imzaladığı kurucu anlaşmayla birlikte göreve başlayan bu kuruluş, sivil savunma ve acil durum yönetiminden sorumludur. 20.000'den fazla personel ile görev alan FEMA'nın misyonu; afet öncesi, sırası ve sonrasında insanlara yardımcı olmaktır. FEMA'nın faaliyet sürecinde katılımcı anlayışın etkili olmasıyla birlikte, hükümetin her alanında yer alan;

kurumlar, kuruluşlar, kişiler ve topluluklar afet ve acil durumlarda görev alabilmektedir (<https://www.fema.gov/about>).

Amerika Birleşik Devletleri'nde afet yönetimi süreci, sadece devletin ve devlete bağlı afet merkezinin görev aldığı bir süreç değildir. Bu süreç içerisinde; Birleşik Devletler Hükümeti, Federal Hükümet, yerel yönetim, uluslararası kaynaklar, gönüllü kuruluşlar, özel sektör, dini örgütler ve gönüllüler yer almakta/kaynaklarını seferber etmektedir. ABD'de afetle mücadelede faaliyet alanı oldukça geniş ve çeşitli olan FEMA, süreç içerisinde yer alacak tüm kurum ve kuruluşların görev ve sorumluluklarını Federal Müdahale Planında düzenlenmiştir (Erkal ve Değerliyurt, 2009: 153-154; Yılmaz, Balun ve Erbay, 2019: 382).

FEMA; afet öncesi, sırası ve sonrası olmak üzere üç ana aşamadan oluşan müdahale planına sahiptir. Çeşitli alanlarda hizmetleri bulunan FEMA'nın başlıca faaliyet alanları ise şu şekilde ifade edilebilir (Uluğ, 2009: 11-12);

- Halka eğitim vererek afet bilinci oluşturmak.
- Merkezin ve yerel yönetimlerin acil durum hazırlıklarına katılmak.
- Afet durumunda federal düzeyde müdahaleyi koordine etmek.
- Afet yönetim sürecinde yer alacak tüm kişi ve kurumlara afet yardımında bulunmak.
- Acil durum yöneticilerine eğitim vermek.
- Yapı standartlarını oluşturmak.
- Afet bölgelerin iyileştirilmesinde danışmanlık hizmeti sağlamak.
- Ulusal itfaiye servisini desteklemek, ulusal su baskını sigorta programını yürütmek.

Japonya'da Afet Yönetimi:

Japonya; coğrafi konumu, yer yapısı ve iklimi gibi birçok sebepten, çeşitli afetlerle mücadele eden bir ülkedir. Ülkenin bir afet ülkesi olarak nitelendirilmesinde ise temel neden sıklıkla gerçekleşen büyük ölçekli depremlerdir.

Japonya'da afet yönetim sistemi bilgisayar verilerine bağlı olarak yürütülmektedir. Ülkedeki tüm kişiler, kurumlar, tesisler, yerleşim yerleri ve binalar

bilgisayar sistemlerine kayıtlı olup, afet anında yapılacak tüm faaliyetler verilere dayalı olarak gerçekleştirilmektedir (AFAD, 2019: 47)

Japonya, modern bütünleşik afet yönetimini uygulayan; sistemin her aşamasına ayrı önem vererek sistemin verimliliğini korumayı amaçlayan bir ülkedir. Ulusal düzeyde, afetleri önleme ve koordine etmesinde yetkili olan makamı Milli Ülke Ajansı'dır (National Land Agency). Sistem içerisinde, kendi fonksiyonu olmayan ancak afet yönetimi aşamalarında faaliyet gösteren; Deniz Güvenlik Ajansı, Meteoroloji Ajansı ve Ulaştırma Bakanlığı'na bağlı birimler de bulunmaktadır. Japonya'nın sisteminde genel olarak gönüllülük öne çıkmakla birlikte; afet eğitimi ve bilinci kapsamında, vatandaşların yönetim faaliyetlerinde koordineli bir şekilde yer alması afete dirençli bir toplumun göstergesidir (Yaman, Ayrancı ve Helvacoğlu, 2020: 210-211).

Japonya acil durum yönetimi; dört farklı sorumluluk düzeyinde biçimlenmiştir. Daimi örgütlenme kapsamında; ulusal, bölgesel, belediyeler olarak üçlü bir yapılanmaya; daimi örgütlenmenin haricinde ise bireysel olarak; afet ve sonrasına yönelik faaliyetler gösteren halk bulunmaktadır (Yaman, Ayrancı ve Helvacoğlu, 2020: 211).

Fransa'da Afet Yönetimi:

Fransa, denizaşırı toprakları da dahil olmak üzere oldukça büyük bir coğrafyada yer alan bir Avrupa ülkesidir. Ülkenin afet yönetim sistemi ise; kriz durumlarında herhangi bir koordinasyona ihtiyaç duymadan, müdahale unsurlarının ülke gereksinimlerine göre hareket ettiği, sorumluluk ve faaliyetlerinin önceden net olarak belirlendiği profesyonelleşmiş bir yapıdadır. Fransa Sivil Savunma Müdürlüğü, olası afet durumlarında yer alacak tüm kuruluşların ve askeri birliklerin yönetiminde bulunmaktadır. Ülkede dokuz farklı bölgeye ayrılan afet yönetimi, her bölgede ayrı teşkilatlanmaya sahiptir (AFAD, 2019: 47).

Fransa'da; il, ilçe ve kasabadaki arama-kurtarma ve itfaiye örgütlerinin yapısı çoğunlukla gönüllülerden oluştuğundan; yönetim sisteminin yapısı yerelleşmekte ve bölgeselleşmektedir. Bu örgütlerde; sadece idari kadrolarda yer alan eğitimci devlet görevlisi iken, süreçte yer alan diğer tüm kişiler gönüllülük kapsamınca faaliyet gösteren sözleşmeli personellerden oluşmaktadır. İller, bölgeler, yerel yönetimler ve merkezi yönetim farklı ölçekte yetkilere ve faaliyet alanlarına sahip olmakla birlikte; arama-

kurtarma alanında profesyonel kuruluşlar da sürecin içerisinde yer alabilmektedir. Ülkede, ulusal düzeyde afet ve acil durum yönetimi; İçişleri Bakanlığının sorumluluğundaki Sivil Savunma Teşkilatı tarafından yürütülmektedir. Bu teşkilatın temel görevleri şu şekilde sıralanabilmektedir (Uluğ, 2009: 12; Yaman, Ayrancı ve Helvacoğlu, 2020: 213);

- Oluşabilecek tüm doğal risklerin önlenmesi doğrultusunda tüm kamu kurum ve kuruluşları ile birlikte hareket etmek
- Can ve mal güvenliğinin sağlanması için gerekli arama-kurtarma faaliyetlerini gerçekleştirmek ve koordinesini sağlamak
- İtfaiye hizmetlerini kapsayan mevzuat ve yönetmeliklerin geliştirilmesi, uygulanmasını ve kontrol edilmesini sağlamak.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. TÜRKİYE’DE AFET YÖNETİMİ SÜRECİNDE YER ALAN TEMEL İDARİ BİRİMLER VE FONKSİYONLARI

Bu bölümde; Türkiye’de afet yönetim sürecinin tarihsel gelişimi ile süreçte yer alan temel idari birimlerin görev, sorumluluk ve faaliyetleri incelenecektir.

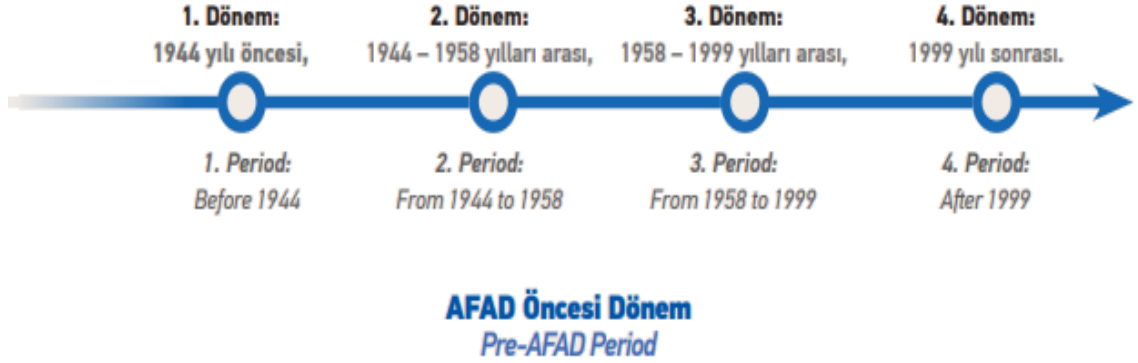
3.1. Türkiye’de Afet Yönetiminin Tarihsel Gelişimi

Afetler tarih boyunca toplumsal yaşamı etkilemişlerdir. Tarihte birçok toplulukta çok sayıda can ve mal kaybına sebep olan, gelişimlerinin önüne set oluşturan afetler; meydana geldikleri bölgede insanları, hayvanları ve çevreyi olumsuz etkilemektedir.

Anadolu topraklarında insan yerleşimlerinin olduğu ilk günden bu yana afetler yaşanmaktadır. Anadolu’da kurulan birçok medeniyet afetlerin meydana gelmesiyle birlikte yok olmuş veya bulundukları yeri terk etmişlerdir. Topraklarının %95’i deprem bölgesinde bulunan ülkemiz, başta büyük ölçekli depremler olmak üzere; sel, çığ ve orman yangını gibi çeşitli afetlerle mücadele etmiştir. Hem Osmanlı hem de Cumhuriyet döneminde afet kaynaklı sayısız can ve mal kaybı yaşanmıştır.

Türkiye’de afet yönetiminin gelişimi; 17 Ağustos 1999 tarihinde gerçekleşen Büyük Gölcük Depremine kadar oldukça sınırlı olan ve sadece afet sonrası müdahale ve iyileştirme faaliyetlerini içeren reaktif politikalardan oluşmaktaydı. Deprem yol açtığı büyük yaralarla birlikte çok daha aktif ve etkin bir afet yönetim sürecine ihtiyaç duyan Türkiye; 90’lı yılların sonlarına doğru, afet öncesi ‘risk azaltma’ safhasına da odaklanan proaktif politikaları geliştirmeye başlamıştır (Tercan, 2018: 108).

Türkiye’de afet yönetimi politikalarının gelişimi trajik olayların sıklıkla yaşanmasıyla kazanılan tecrübeler ile gerçekleşmiştir (Kutluk, 2016: 79). Bu gelişim sürecinde oluşturulan politikalar, izlenilen yol ve faaliyetler neticesinde, afet yönetimi; AFAD öncesi ve sonrası olmak üzere iki; 1944 öncesi, 1944-1958 yılları, 1958-1999 yılları, 1999-2009 yılları ve 2009 sonrası olmak üzere beş farklı dönem olarak incelenebilmektedir.

Şekil 7. AFAD Öncesi Dönem (Pre-AFAD Period)

Kaynak: AFAD, Türkiye’de Afet Yönetimi ve Doğa Kaynaklı Afet İstatistikleri, 2018, s.16, “Çevrimiçi”, <https://www.afad.gov.tr/kitaplar>, Erişim Tarihi: 10/07/23.

1944 Öncesi Dönemde Afet Yönetimi:

Afet yönetimine dair bilinen ilk düzenleme, 1509 tarihinde Osmanlı’da meydana gelen deprem sonrası II.Bayezid tarafından verilen fermanıdır. Bu fermanla birlikte halka acil yardım ve konut yardımı sağlanmıştır. Bir diğer önemli gelişme ise 1848 tarihli Enbiye Nizamnamesi’dir. Bu nizamname ile birlikte İstanbul’daki binaların yapımına temel koşullar getirilmiştir (AFAD, 2019: 22).

Osmanlı’da afetlere müdahalede bir diğer önemli adım 1868 tarihinde kurulan Hilal-i Ahmer Cemiyeti’dir (Akyel, 2005: 18). Bu cemiyet; “Osmanlı Yaralı ve Hasta Askerlere Yardım Cemiyeti” adıyla kurulmuş, cumhuriyetin ilanı ile birlikte ‘Türkiye Kızılay Derneği’ adını almıştır (AFAD, 2018: 18).

1923’te cumhuriyetin ilan edilmesiyle birlikte afetlere müdahaledeki ilk adım; Mübadele, İmar ve İskân Bakanlığı’nın kurulmasıyla gerçekleşmiştir ancak bu bakanlık kısa süre sonra feshedilmiştir (Tercan, 2018: 18). Bir sonraki adım ise; 1930 tarihli, 1580 Sayılı “Belediye Kanunu” olmuştur. Bu kanunla, belediyeler; yapı ve yerleşim konularında denetim hakkına ve ihtiyaç sahibi kişilere konut inşa etme yetkisine sahip olmuştur. 1933 tarihinde, 2290 Sayılı “Belediye Yapı ve Yolları Kanunu” ile; şehirlerde imar planlarının alınması, ruhsat verilmesi ve denetim faaliyetlerinin gerçekleştirilmesine yönelik faaliyetler düzenlenmiştir (AFAD, 2019: 22).

1939 tarihine gelindiğinde ise Türkiye Cumhuriyeti tarihinin ilk büyük ölçekli depremi olan Erzincan Depremi yaşanmıştır. 7,9 şiddetinde gerçekleşen bu deprem sonrasında 1940 tarihinde, 3773 Sayılı “Erzincan’da ve Erzincan Depreminden Mütteessir Olan Mıntikalarda Zarar Görenlere Yapılacak Yardımlar Hakkında Kanun” çıkarılmıştır. Bu kanun ile, cumhuriyet tarihinde ilk defa; deprem sonrasına yönelik yardım faaliyetleri belirlenmiştir. 1935-1943 tarihleri arasında sıklıkla gerçekleşen sel felaketleri sonrası 4343 Sayılı, “Taşkın Sulara ve Su Baskınlarına Karşı Korunma Kanunu” çıkartılmıştır, bu kanunla birlikte cumhuriyet tarihinde ilk defa sel felaketleri henüz gerçekleşmeden yapılabilecek çalışmalar belirlenmiştir. 1942 tarihli Niksar-Erbaa ve 1944 Bolu-Gerede depremlerinin gerçekleşmesiyle birlikte ise, afetle mücadelede farklı yollar izlenmeye başlanmıştır (AFAD, 2019: 22-23).

1944-1958 Arası Dönemde Afet Yönetimi:

1942 ve 1944 tarihli iki büyük ve yıkıcı depremin yaşanmasıyla birlikte; 1944 tarihinde, 4623 Sayılı “Yersarsıntısından Evvel ve Sonra Alınacak Tedbirler Hakkındaki Kanun” çıkartılmıştır. Bu kanunla birlikte; Bayındırlık ve Milli Eğitim Bakanlıkları, depreme yatkınlığı olan bölgelerin tespitini yapmakla görevlendirilmiş ve 1945 tarihli “Yersarsıntıları Bölgeleri Haritası” oluşturulmuştur (Pampal ve Özmen, 2007: 97).

1953 senesi, Türkiye’de afetlerle mücadelede önemli bir tarih olmuştur; çok sayıda kanun yürürlüğe girmiş ve afetleri önlemek adına çeşitli faaliyetler gerçekleştirilmiştir. İlk örneklerden biri olarak; 1953 tarihinde Yapı ve İmar İşleri Reisliği bünyesinde oluşturulan Deprem Bürosu, sayılabilmektedir. Daha sonrasında bu büro 1955 tarihine gelindiğinde DE-SE-YA (Deprem- Seylap- Yangın) olarak adlandırılan bir şube haline getirilmiştir (TBMM, 2000: 14; Tercan, 2018: 109).

1953 tarihinde çıkartılan 6188 Sayılı “Bina Yapımını Teşvik ve İzinsiz Yapılar Hakkında Kanun” ise, belediyelere; toplu, ucuz binalar inşa etme ve kaçak yoldan yapılan dayanıksız binaların (gecekondular) sahiplerini tasfiye ederek bu evlere yerleştirme yetkisi vermiştir. Aynı yıl içerisinde yer altı suları kaynaklı meydana gelebilecek afetleri önlemek ve bu kaynaklardan farklı şekillerde yararlanabilmek amacıyla Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü kurulmuştur. (AFAD, 2018: 20).

1950’ler itibariyle; sanayileşme, şehirleşme ve göç hareketleri oldukça artmıştır. Bu sebeptendir ki 1933 tarihli, 2290 Sayılı “Belediye Yapı ve Yolları Kanunu” denetim kısmında oldukça eksik kalmaya başlamıştır. Bu eksikliği gidermek adına 1956 tarihli, 6785 Sayılı “İmar Kanunu” çıkartılmıştır. Bu kanun ile birlikte, belediye sınırları içerisinde yerleşme alanlarında; planlama, ruhsat alma, yapı denetimi ve fenni mesuliyet konuları karara bağlanmıştır (Uluğ, 2009: 8)

1958-1999 Arası Dönemde Afet Yönetimi:

1958 yılı hem dünyada hem de Türkiye’de afetlerle mücadele alanında önemli gelişmelerin yaşandığı ve farklı afet politikalarının geliştirildiği bir yıl olmuştur. Her ne kadar bu politikalar afet sonrası boyutuyla ağırlık kazansa da afet öncesi için de farklı politikalar geliştirilmiş ve zarar azaltma yöntemleri üzerinde çalışılmıştır (Uluğ, 2009: 8; Özmen ve Özden, 2013: 16).

Yapılaşma ile ilgili önemli kanunlardan birisi olan; 1956 tarihli, 6785 Sayılı “İmar Kanunu” sonrası, kanunun gereklerini yerine getirebilmek amacıyla 1958 senesinde, 7116 Sayılı Kanun ile İmar ve İskân Bakanlığı kurulmuştur (AFAD, 2018: 20). Bakanlığın temel faaliyetleri arasında; afet öncesi ve sonrası için gerekli önlemleri almak, yerleşim planlarını yapmak, konut ve iskân sorununa çözüm bulmak ve yapı malzemelerinin geliştirilip standartlarını hazırlamak, bulunmaktadır (Uluğ, 2009: 8). İmar ve İskân Bakanlığı kuruluşu itibariyle ülkede olası afetlerde birinci derecede yetkili kuruluş rolü üstlenmiştir (Özmen ve Özden, 2013: 14).

4623 Sayılı “Yersarsıntısından Evvel ve Sonra Alınacak Tedbirler Hakkındaki Kanun’un” zamanla yeterli gelmemesiyle birlikte 1958 tarihinde 7126 Sayılı, “Sivil Müdafaa (Sivil Savunma Kanunu)” çıkartılmıştır. Bu kanun ile, afet sonrası; arama-kurtarma ve acil müdahale (ilkyardım) esasları belirlenmiş, terör saldırıları ve büyük orman yangınları gibi durumlarda yapılacak savunmaya yönelik örgüt yapısı belirlenmiştir. (AFAD, 2018: 22).

Bu dönemdeki en büyük gelişme ise; 1959 tarihli, 7269 Sayılı “Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun (Afet Kanunu)” olmuştur. Bu kanun dönemine göre oldukça önemli bir gelişme olmakla birlikte, uluslararası alanda da oldukça örnek alınan bir kanun olmuştur (AFAD, 2018:

22). Günümüzde halen geçerli olan bu kanun; ‘olası afet’ kavramını gündeme getirerek, daha önce politikalarımız arasında yer almayan; heyelan, çığ, kaya düşmesi ve fırtına gibi doğal afetleri de kapsamına almıştır. Afetler henüz gerçekleşmeden olası sonuçların hesap edildiği bu kanun ile birlikte can ve mal koruma altına alınmaktadır (Uluğ, 2009: 9).

1960’lar itibariyle sıklıkla yaşanmaya başlanan doğal afetler neticesinde oluşan gereksinimleri karşılamak amacıyla, 7269 Sayılı Kanun’da birçok kez değişime gidilmiştir. İlk olarak, 1968 tarihli 1051 Sayılı Kanun ile büyük ölçekte değişime gidilen bu kanun, benzer şekilde; 1981 tarihli 2479 Sayılı, 1985 tarihli 3177 Sayılı ve 1995 tarihli 4133 Sayılı Kanun kapsamında yenilenmiştir (Uluğ, 2009: 9).

Bu dönemde gerçekleşen diğer gelişmeler ise şu şekildedir (Akyel, 2005: 26; Uluğ, 2009: 9; AFAD, 2018: 21);

- 1961 tarihinde Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanunu’nun 12.maddesi ile birlikte doğal afet durumlarında Silahlı Kuvvetlere görev alma yetkisinin verilmesi.
- 1965 tarihinde Afet İşleri Genel Müdürlüğü kuruluşu.
- 1983 tarihinde İmar ve İskân Bakanlığı ile Bayındırlık Bakanlığı’nın birleştirilerek Bayındırlık ve İskân Bakanlığı’nın kuruluşu.
- 1985 tarihli 3194 Sayılı “İmar Kanunu’nun” yürürlüğe girmesi.
- 1992 tarihli 3838 Sayılı “Erzincan, Gümüşhane ve Tunceli İllerinde Vuku Bulan Deprem Afeti ile Şırnak ve Çukurca’da Meydana Gelen Hasar ve Tahribata İlişkin Hizmetlerin Yürütülmesi Hakkında Kanun’un” yürürlüğe girmesi.
- 1995 tarihli 4123 Sayılı “Tabii Afet Nedeniyle Meydana Gelen Hasar ve Tahribata İlişkin Hizmetlerin Yürütülmesine Dair Kanun’un” yürürlüğe girmesi.
- 1997 tarihli Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezi Yönetmeliği’nin yürürlüğe girmesi.

Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezi Yönetmeliği (1997) ile, afet ve kriz durumlarında görev alacak Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezi’nin faaliyetleri, çalışma esasları ve teşkilat yapısı belirlenmiştir. Yönetmeliğin ‘amaç’ başlıklı 1. Maddesinde yer alan ve krize sebebiyet veren olayların başlangıcından bitimine kadar geçen süreçte

yapılacak temel hedefleri arasında; Krize sebep olan olayların önlenmesi veya tamamen ortadan kaldırılması amacıyla gerekli hazırlıkların ve faaliyetlerin yönlendirilmesi; Genelkurmay Başkanlığı, ilgili Bakanlık, kurum ve kuruluşları ile koordinasyonu sağlamak; sürecin süratle ilerlemesini ve en az hasarla sonuçlanmasını sağlamak, yer almaktadır (Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezi Yönetmeliği, 1997).

1998 tarihinde çok sayıda can ve mal kaybına neden olan 6,2 şiddetindeki Adana-Ceyhan Depremi gerçekleşmiştir. Bu acı depremden sadece bir yıl sonra 7,6 şiddetindeki 1999 Gölcük Depremi ve yine sadece birkaç ay sonra 7,5 şiddetindeki Düzce Depremi meydana gelmiştir. Yaşanan bu felaketler mevcut afet yönetim sisteminin gözden geçirilmesindeki en temel etmenler olmuştur.

1999-2009 Arası Dönemde Afet Yönetimi:

Türkiye’de afet yönetim sisteminin gelişmesindeki tetikleyicileri büyük ölçekli afetler oluşturmuştur. Özellikle de 90’lı yılların sonlarında sık aralıklarla meydana gelen büyük ölçekli depremler ve diğer doğal afetler, afet yönetim sisteminin gelişmesini sağlayan unsurlar olmuştur.

90’ların sonlarında Marmara bölgesinde meydana gelen büyük depremler 20. yüzyılın en acı sürecini gözler önüne sermiştir. Ülkenin nüfus yoğunluğunun büyük bir bölümünü oluşturan Marmara Bölgesi aynı zamanda sanayinin de büyük bir kısmını oluşturmaktadır. Bu bölgede yaşanan deprem felaketleri sonucunda birçok insan hayatını kaybetmiş, yaralanmış ve/veya evlerini kaybetmiştir. 1999 depremlerinde hükümet hızlı çözümler üretmek durumunda kalmış ve çok sayıda kanun, kanun hükmünde kararname, yönetmelik, tebliğ ve genelgeler çıkartılmıştır. Tam olarak; 38 adet kanun ve kanun hükmünde kararname, 28 adet kararname, 6 adet yönetmelik, 17 adet tebliğ ve 9 adet genelgenin çıkartıldığı bu dönemde, afet yönetim sisteminin değişime ihtiyacı olduğu gözler önüne serilmiştir (Özmen ve Özden, 2013: 15).

Adana-Ceyhan, Gölcük ve Düzce depremleri sonrası Türkiye, hızlı mevzuat düzenlemelerine giderek; kayıpları azaltmaya, yaşamı normal haline geri döndürmeye ve hasarları gidermeye çalışmıştır. Bu noktada, TBMM; 1999 tarihli, 4452 Sayılı “Doğal Afetlere Karşı Alınacak Önlemler ve Doğal Afetler Nedeniyle Doğan Zararların Giderilmesi İçin Yapılacak Düzenlemeler Hakkında Yetki Kanunu” çıkartarak, ivedi ve

zorunlu haller kapsamında kullanılmak üzere, Bakanlar Kuruluna; KHK (Kanun Hükmünde Kararname) çıkartma yetkisi vermiştir (Uluğ, 2009: 10; Tercan, 2018: 110).

“Yetki Yasası” olarak da adlandırılan 4452 Sayılı bu kanun, Bakanlar Kurulu’na şu yetkileri ve görevleri vermektedir (4452 Sayılı Kanun, 1999);

- Afete maruz bölgedeki yaşamın normal hale dönmesini; etkili ve hızlı faaliyetler bütününde sağlamak.
- Afetin meydana geldiği bölgede çevreyi korumaya yönelik faaliyetlerin gerçekleştirilmesi.
- Doğal afete maruz kalan bölgedeki, afet kaynaklı hasarın hızlı bir biçimde giderilmesini sağlamak.
- Afet bölgelerinde yürütülecek hizmetlerde; süreç içerisinde yer alacak aktörlerin koordinasyonunu sağlamak.
- Deprem afetine yönelik, ulusal düzeyde; güvenli ve çağdaş yapılaşmanın gerçekleştirilmesini sağlamak.
- Afetlerin meydana geldiği bölgelerde, ekonomik dengenin ve buna bağlı güven ortamının sağlanması.
- Afetlerden kaynaklanan, kanuni uyuşmazlıkların çözümünde sürecin hızlandırılması.
- İstikrarın ve kalkınmanın sağlanması için; önceden yapılabilecek tüm faaliyetlerin gerçekleştirilmesi, gerekli önlemlerin alınması.

1999 tarihli, 583 ve 600 Sayılı Kanun hükmünde kararnameler ile birlikte Başbakanlık, afetlerde görevli hale gelmiş ve Başbakanlık Merkez Teşkilatı’nın ana hizmet birimleri içerisine Türkiye Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğü (TAY) ilave edilmiştir. Bu başkanlığın temel faaliyetleri arasında şunlar yer almaktadır (AFAD, 2018: 27-28);

- Kamu kurum ve kuruluşlarında temel acil durum yönetimi merkezlerinin açılması ve merkezler arası koordinasyonunun sağlanması.
- Afet durumlarına karşı gerekli önlemlerin alınması.

- Afet sonrası; arama-kurtarma, taşıtlardan yararlanma ve yardım malzemelerinin kullanılmasında koordinasyonun sağlanması; ilgili kişi ve kuruluşların da bu alanda teşvik edilmesi.
- Acil durumlara yönelik bilimsel, teknik ve yönetsel çalışmaların gerçekleştirilmesi.
- Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezinin sekreteryasında görev almak.

3.2. AFAD'ın Kuruluşu İtibariyle Afet Yönetimi

2009 öncesi afet yönetimi sistemi; çeşitli kanun, KHK, kararname, yönetmelik, tebliğ ve yönergeler tarafından sıklıkla güncellenerek değiştirilen ve birden fazla kurumun aynı anda sorumlu olduğu bir süreci oluşturmaktaydı. Yetki kapasiteleri, faaliyet alanları ve görev dağılımları kapsamında çeşitli kurumların aktif rol oynadığı 2009 öncesi afet yönetimi; özellikle de 'risk yönetimi' olarak değerlendirilen safhaya yönelik faaliyetlerde oldukça zayıf kalmıştır.

17.06.2009 tarihinde 27261 sayılı Resmî Gazete'de, 5902 Sayılı "Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun" yayımlanmıştır, bu kanun ile birlikte afet ve acil durumlar ile sivil savunmaya yönelik hizmetleri yürütmek amacıyla Başbakanlığa bağlı olan sorumlu kuruluş, AFAD (Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı) kurulmuştur (5902 Sayılı Kanun, 2009; Tercan, 2018: 110). Daha sonra 703 Sayılı KHK (2018) kapsamında, 5902 Sayılı kanunun isminde değişikliğe gidilerek; "Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı ile İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun" olarak değiştirilmiştir.

AFAD'ın kuruluşunu oluşturan kanunun temel amacı; sivil savunma, afet ve acil durum hizmetlerini gerçekleştirmek üzere Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı'nın kurulması ve bu başkanlığın; yapısının, yetkilerinin ve görevlerinin düzenlenmesidir. (5902 Sayılı Kanun, 2009).

5902 Sayılı Kanun ile oluşturulan Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, afetlerin; önlenmesi, zararlarının azaltılması, müdahale edilmesi ve sonrasında iyileştirme çalışmalarının gerçekleştirilmesi amacıyla kurulan; eski sistemde Başbakanlığa bağlı, yeni sistemde ise 15 Temmuz 2018'de yayımlanan 4 sayılı cumhurbaşkanlığı kararnameleri neticesinde ise İçişleri Bakanlığı'na bağlanan bir kuruluştur (Gül ve

Taşdan, 2019: 62). Oluşturulan bu yeni yapıyla birlikte, Türkiye’de afet yönetiminin tek odağı ‘kriz’ safhası olmaktan çıkmış; bütünleşik afet yönetimi kavramının hayata geçmesinin neticesinde, ‘risk’ odaklı afet yönetimi de beraberinde gelmiştir (AFAD, 2018: 28; AFAD, 2019: 24).

3.2.1. Merkezi İdarenin Başkent Teşkilatı

3.2.1.1. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı

Afet ile mücadelede izlenen idari yol, 5902 Sayılı Kanun ile bütünüyle değişmiştir. Bayındırlık ve İskan Bakanlığına bağlı olan ‘Afet İşleri Genel Müdürlüğü’, İçişleri Bakanlığı’na bağlı olan ‘Sivil Savunma Genel Müdürlüğü’ ve son olarak Başbakanlığa bağlı olan ‘Türkiye Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğü’nün’ yetkilerini devralarak kurulan Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı; afet yönetiminin tek bir çatı altında toplanmasını sağlamıştır (Şengün, 2018: 138; Gül ve Taşdan, 2019: 62).

4 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’ne (2018) göre, AFAD’ın temel görevleri; “afet ve acil durumlar ile sivil savunmaya ilişkin hizmetlerin ülke düzeyinde etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi için gerekli önlemlerin alınması ve olayların meydana gelmesinden önce hazırlık ve risk azaltma, olay sırasında yapılacak müdahale ve olay sonrasında gerçekleştirilecek iyileştirme çalışmalarını yürüten kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonun sağlanması, yurt içinde ve yurt dışında insani yardım operasyonlarının yapılması ve koordine edilmesi ile bu konularda politika önerilerinin geliştirilmesi ve uygulanması” olarak tanımlanmaktadır.

5902 Sayılı Kanun’un yayımlandığı ilk dönemde AFAD; Afet ve Acil Durum Yüksek Kurulu, Afet ve Acil Durum Koordinasyon Kurulu ve Deprem Danışma Kurulu olmak üzere üç kurula; İl Afet ve Acil Durum Müdürlükleri ile Sivil Savunma Arama ve Kurtarma Birlik Müdürlükleri olarak ise iki farklı müdürlüğe sahipken, zaman içerisinde değişimlere uğrayarak bazıları lağvedilmiş, sivil savunma birlikleri ise Afet ve Acil Durum Arama ve Kurtarma Birlik Müdürlükleri olarak değişime uğramıştır (5902 Sayılı Kanun, 2009; 703 Sayılı KHK, 2018; 4 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, 2018).

Makro düzeyde afet politikalarının hazırlanması adına oluşturulan Afet ve Acil Durum Danışma Kurulu da sonradan lağvedilen kurum içi oluşumlardan birine örnek

niteliğindedir. Başkanlık bünyesinde bulunan, çeşitli kurum ve kuruluşlarla iş birliği içerisinde afet araştırmaları yapan Afet Araştırmaları Merkezi de afet çalışmalarına ve politikalarına yön vermek amacıyla oluşturulmuştur (103 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, 2022; AFAD, 2019).

Ülkemizde ve dünyada gelişen afet bilinci ve afetlerin toplumun tüm kesimlerini ilgilendirdiği görüşünden hareketle, AFAD'ın organizasyon yapısında değişikliklerin gerçekleşmesi kaçınılmaz olmuştur. Kurumun organizasyon yapısı, AFAD 2019-2023 Stratejik Planı'nda da yer aldığı üzere; personellerin günün ihtiyaçlarına göre kurum dışından da görevlendirilebildiği, daire başkanlıkları arasında hiyerarşik bir düzenin olmadığı, yatay, esnek ve sonuç odaklı bir yapıda olduğunu göstermektedir (AFAD, 2019).

Başkanlık Teşkilatı ve Görevleri:

Başkanlığın en üst yönetiminde ve amirliğinde bulunan Başkan; başkanlığın amaç ve politikalarının bütünleşik afet yönetimi ilkesine bağlı olarak yürütülmesi ve koordine edilmesinde, kendisine karşı sorumlu olan başkan yardımcılarının da bulunduğu bir yapılanma içerisinde görev almaktadır. Başkan; afet ve acil durumlarda ilgili kamu kurum ve kuruluşlarıyla birlikte ulusal düzeyde müdahaleyi koordine etmekte, üst makamları bilgilendirmekte ve gerekli rapor ve eylem planlarını hazırlamaktadır. Bakan tarafından, afet ve acil durum olarak belirlenen toplumsal olaylara yönelik görevlerde yer alan başkan; afet ve acil durumlara yönelik uluslararası anlaşmalarda verilen görevleri de yerine getirmektedir. Uluslararası anlaşmalar neticesinde yabancı devlet ve kuruluşlarla da gerekli iş birliği ve koordinasyon başkan tarafından sağlanmaktadır (4 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, 2018;103 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, 2022).

5902 Sayılı Kanun ilk yürürlüğe girdiği dönemde, merkez teşkilatı; Planlama ve Zarar Azaltma Daire Başkanlığı, Müdahale Dairesi Başkanlığı, İyileştirme Dairesi Başkanlığı, Sivil Savunma Dairesi Başkanlığı, Deprem Dairesi Başkanlığı ve Yönetim Hizmetleri Dairesi Başkanlığı olmak üzere altı daire başkanlığından oluşmaktaydı ancak, 9 Haziran 2022 tarihli Resmî Gazetede yayımlanan değişiklikler neticesinde, bu daire başkanlıkları kapatılarak aşağıdaki tabloda da görülebileceği üzere dokuz farklı daire

başkanlığı açılmıştır (5902 Sayılı Kanun, 2009; 103 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, 2022).

Tablo 2. 2009 ve 2022 Tarihli AFAD Merkez Teşkilatı Yapıları

27261 Sayılı Resmî Gazete’de Yayımlanan 17/06/2009 Tarihli, 5902 Sayılı Kanun’a göre; AFAD Merkez Teşkilatı	31861 Sayılı Resmî Gazete’de Yayımlanan 09/06/2022 Tarihli, 103 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesine göre; AFAD Merkez Teşkilatı
• Planlama ve Zarar Azaltma Dairesi Başkanlığı • Müdahale Dairesi Başkanlığı • İyileştirme Dairesi Başkanlığı • Sivil Savunma Dairesi Başkanlığı • Deprem Dairesi Başkanlığı • Yönetim Hizmetleri Dairesi Başkanlığı	• Deprem ve Risk Azaltma Genel Müdürlüğü • Afetlere Müdahale Genel Müdürlüğü • Barınma ve Yapım İşleri Genel Müdürlüğü • Yönetim Hizmetleri Genel Müdürlüğü • Rehberlik ve Denetim Başkanlığı • Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı • Hukuk Müşavirliği • Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği • Özel Kalem Müdürlüğü

Kaynak: 5902 Sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanun, 2009; 103 Sayılı Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, 2022.

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı’nın teşkilat yapısı, değişen dünya ve ülke koşulları sebebiyle zaman içerisinde değişime uğramıştır. Çalışma alanına yönelik daha kapsamlı müdürlüklerinin açılmasıyla birlikte afet yönetimi süreci de daha etkin bir hale gelebilmiştir.

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı'nın temel müdürlükleri ve daire başkanlıklarının, bazı yetkileri ve sorumlulukları ise şu şekildedir (4 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, 2018; 103 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, 2022);

Deprem ve Risk Azaltma Genel Müdürlüğü

- Ülke genelinde uygulanacak, afet ve acil durum; müdahale, risk yönetimi ve zarar azaltma planları hazırlamak veya hazırlatmak.
- Olası afet ve acil durum bölgelerinin tespitini sağlamak ve bu bölgelere yönelik önleyici tedbirlerin ilan edilmesi.
- Riskli alanlardaki zarara uğrayabilecek bölgelerin; plan, proje ve imar şartlarını/koşullarını belirlemek.
- Nakdi ve insani yardım koşullarını belirlemek
- Hem ulusal hem de uluslararası alanda meydana gelen afetlerle alakalı bilgi edinmek ve bu bilgileri değerlendirmek.
- Afet ve acil durumlara yönelik yönetim stratejilerini oluşturmak.
- Kamuya yapılacak olan yatırımlar ve personellerin gereksinimleri hususunda ilgili kurumlara önerilerde bulunmak.
- Sigorta hizmetlerinin geliştirilmesinin ve bilinirliğinin artırılmasının sağlanması.
- Farklı afet türlerine yönelik risk ve tehlikelerin belirlenmesi, haritalanması.
- Afet ve acil durumlara yönelik; kamu kurum ve kuruluşları, STK'lar, üniversiteler, gönüllüler ve özel sektörle işbirliği yapmak; farkındalık ve gönüllülük kapsamında gerekli eğitimin/bilgilendirmenin sağlanması.
- Deprem riski yönetimi kapsamında; esasları belirlemek, halkın bilgilendirilmesini sağlamak, süreçte yer alacak aktörlerin işbirliğini sağlamak, süreçte kullanılacak kaynakların belirlenmesini sağlamak.
- Eylem plan ve programları hazırlamak; işleyişini sağlamak.

Afetlere Müdahale Genel Müdürlüğü

Afetler ve acil durumlarda; kamu, özel sektör, STK, yabancı kişi ve kuruluşlara ait her türlü kaynağı değerlendirmek ve acil veya afet durumlarının etkilerini gidermeye yönelik müdahale faaliyetlerini yürütmek

- Arama-kurtarma ve itfaiye standartlarının belirlenmesini sağlamak.
- Başkanlık bünyesindeki afet ve acil durum yönetimi merkezini yürütmek.
- Arama-kurtarma faaliyetlerinin planlanması, koordine edilmesi ve yürütülmesini sağlamak.
- İllerde afet ve acil durum yönetimi merkezlerinin açılmasında; kamu kurum ve kuruluşları ile iş birliği yapmak ve yönetilmesini sağlamak.
- Afet, seferberlik, savaş ve KBRN durumlarına yönelik; tedbirleri almak, kaynakları tespit etmek ve faaliyetleri planlamak.
- Afetlere müdahalede yer alacak; itfaiye, STK'lar, kamu kurum ve kuruluşları arasında iş birliğini sağlamak.
- Hem ulusal hem de uluslararası afet tatbikatları gerçekleştirmek.

Barınma ve Yapım İşleri Genel Müdürlüğü

- Afet lojistik depoları kurmak, işletmek ve bakımını sağlamak.
- Afetler sonrası hayatın normal akışına dönmesine yönelik önlemler almak.
- Afetler sonrasında binaların ve yapıların hasar tespitini gerçekleştirme ve yapılan tespitleri değerlendirme; hasarın boyutunun hayatı etkileme seviyesini değerlendirmek.
- Afet ve acil durum bölgelerinde geçici barınmanın sağlanması.
- Afetzedelerin acil ihtiyaçlarına yönelik faaliyetleri yürütmek
- Afetzedelerin; finansal hukuk işlemlerini gerçekleştirmek ve bu işlemlerin takibini sağlamak.
- Afetzedelerin kalıcı ve geçici barınmalarına yönelik gerekli altyapıyı sağlamak ve gerekli projeler doğrultusunda inşaatları gerçekleştirmek.

- Afet sonrası yeni kurulacak yerleşim yerlerine dair gerekli araştırmayı yapmak; ilgili kurum ve kuruluşlar ile işbirliği yaparak harita, plan ve etüt gibi planlamaları gerçekleştirmek.

Yönetim Hizmetleri Genel Müdürlüğü

- Afet ve acil durumlarda; ödeneklerin gerçekleştirilmesi, takibi ve muhasebeleştirilmesi.
- Başkanlığın taşınır ve taşınmazlarına yönelik işlemleri gerçekleştirmek.
- Afet ve acil durumlara yönelik; erken uyarı sistemi, plan, haberleşme ve tahmin gibi sistemlerin sağlanması ve uygulanması.
- Başkanlığın insan gücü planlamasını yapmak; insan kaynakları politikaları ile performans koşullarını belirlemek ve insan kaynakları sisteminde gelişim sağlayacak faaliyetler yapmak.
- Başkanlık personellerinin; tayin, nakil, terfi, emeklilik ve eğitim gibi temel işlemlerini gerçekleştirmek.
- Başkanlık kapsamında görev alan, merkez ve taşra teşkilatı personellerinin; bilgi seviyelerinin geliştirilmesine yönelik hazırlayıcı uzmanlık eğitimlerini planlamak, uygulamak ve değerlendirmek; eğitimler için gerekli dokümanı ve veriyi sağlamak.
- Teknolojik gelişmeler neticesinde, daha etkin ve kapsamlı bilgiyi sağlamak adına; yazılımları ve sistemleri entegre etmek.

Rehberlik ve Denetim Başkanlığı

- Başkanlığın temel hedeflerinin gerçekleştirilmesinde rehberlik sağlamak ve bu alanda; çalışmalar gerçekleştirmek, teklifler hazırlamak.
- Başkanlık merkez kurumları ve müdürlüklerinin temel faaliyetlerini, sorumluluklarını ve personellerini; denetim, inceleme ve soruşturma yetkilerini kullanarak incelemek.
- Denetim ve soruşturma yetkilerini kullanarak; raporlar hazırlamak, incelemek ve değerlendirmede bulunmak.

Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı

- Uluslararası faaliyetlerde bulunan kuruluşların Başkanlık ile çeşitli uluslararası sözleşmeler dahilinde; iletişimini sağlamak, düzenlemek, gerekli koordinasyonunu ve iş birliğini sağlamak; protokol ve belgelerin imzalanmasına yönelik işlemlerin takibini yapmak.
- Başkanlık hizmetlerinin, Avrupa Birliği ile ilişkilerinin düzenlenmesinde rol almak; Avrupa Birliğine uyum ve mevzuat çalışmalarının gerçekleştirilmesinde Başkanlık adına gerekli irtibatı ve koordineyi etkili bir şekilde sağlamak.
- Başkanlığın, uluslararası alanda gerçekleştireceği; gerek kuruluşlar gerekse diğer ülke temsilcileri nezdindeki görüşme ve toplantılarda; koordinasyonun sağlanması.
- Başkanlığın uluslararası alanda yapacağı tüm toplantı, görüşme ve iletişimin takipçisi olarak, süreci koordineli yürütmek.
- Diplomatik temsilciliklerde afet ve acil durumlara yönelik faaliyetlerde yer alan yetkililerle koordinasyonun sağlanması.

Hukuk Müşavirliği

26/09/2011 tarihli, 659 sayılı KHK hükümlerinin 4.maddesine göre; muhakemat ve hukuk danışmanlığı kapsamında, hukuk birimlerine verilen temel yetki ve sorumluluklar şu şekildedir (659 Sayılı KHK, 2011).

- İdarenin taraf olduğu, yargıya intikal eden her türlü dava ve hukuki uyuşmazlıkta; idareyi temsil etmek ve vekil olarak davanın takibini yapmak.
- Kamu kurum ve kuruluşları ile idare tarafından hazırlanacak olan mevzuat, sözleşme, şartname ve diğer hukuki işlemleri incelemek ve yasal mütalaasını bildirmek.
- İdarenin temel faaliyetlerini gerçekleştirmesinde ve daha iyi hale getirmesinde; mevzuatın amaca yönelik program ve plan çalışmalarını gerçekleştirmek.
- Hukuki anlaşmazlıkları önlemek amacıyla; gerekli önlemleri almak ve uyuşmazlıkların oluşması halinde gerekli çözümü sulh yoluyla sağlamak.

Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği

- Başkanlığın, halkla ve basınla gerçekleştireceği ilişkileri gerekli usul ve ilkelere yönelik planlamak ve yürütülmesini sağlamak.
- Bilgi Edinme Hakkı Kanunu kapsamında; bilgi edinme başvurularını etkili ve hızlı bir şekilde gerçekleştirmek ve buna yönelik tedbirleri almak.
- Afet ve acil durumlarda basın-medya ve halkla iletişimin etkili bir şekilde yürütülmesini sağlamak (103 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, 2022).

Özel Kalem Müdürlüğü

- Başkanın çalışma programlarını düzenlemek.
- Başkanın resmi veya özel yazışmalarını, protokole göre gerçekleştirecek tören faaliyetlerini düzenlemek ve başkan tarafından verilebilecek diğer görevlerde yer almak (103 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, 2022).

3.2.1.2. Afet ve Acil Durum Kurulu

Afet ve Acil Durum Kurulu, Türkiye Afet Müdahale Planı'nda ulusal düzeyde koordinasyon birimleri arasında yer almaktadır. Bu kurul, yaşanabilecek afet ve acil durumlara yönelik risk unsurlarını belirlemekte ve öncesinde alınabilecek koruyucu tedbirleri almaktadır. Afet ve acil durum sonrasında ise gerçekleştirilecek çalışmalar hakkında önerilerde bulunur, ilgili kurumlara rehberlik yapar, afet ve acil durumlara yönelik politika tekliflerini belirler. Afet ve Acil Durum Kurulu alınacak önlemlerini belirlerken aynı zamanda bu önlemlerin uygulanmasını sağlar ve denetler. İlgili kurum, kuruluş ve STK'lar arasındaki koordinasyonu gerçekleştirir. Başkanlık AFAD merkezinden iletilen bilgi ve önerileri yurtiçi ve yurtdışı kaynaklarla birlikte değerlendirir, konuyla ilgili politik esasları belirleyerek ilgili kararları alır (<https://www.afad.gov.tr/turkiye-afet-mudahale-planı>).

3.2.1.3. Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezleri

Türkiye Afet Müdahale Planı'na (TAMP) göre, Afet Yönetim Merkezleri; bakanlıklarda, bakan yardımcısı veya yetkilendirilecek üst yöneticinin başkanlığında 24 saat çalışma esasına göre çalıştırılan merkezlerdir. Bu merkezler, Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezleri Yönetmeliği'nde (2011) yer alan görevleri yürütmektedir.

1377 Sayılı Yönetmeliğe (2011) göre, afet ve acil durum yönetim merkezleri; ulusal ve yerel düzeyde afet ve acil durum hizmetlerini yürütmek üzere, bakanlıklarda müsteşar veya yardımcılarının, illerde valinin, kurulması valilerce gerekli görülen ilçelerde ise kaymakamın başkanlığında kurulur. Bağlı ya da ilgili kurum ve kuruluşlarda ise bakanların yetkisi ile kurulur. Haberleşme, erken uyarı ve bilgi sistemleri ile her türlü araç, donanım ve personel ihtiyaçları kurumların en üst yöneticileri ile vali ve kaymakamlar tarafından karşılanır. Afet ve acil durum yönetim merkezlerinin temel bazı görevleri şunlardır (1377 Sayılı Yönetmelik, 2011);

- Olayın gerçekleştiği bölgelerde hızlı bir şekilde tarama yapmak ve olayın büyüklüğünü, etkilediği alanı ve nüfus gibi verileri içeren değerlendirmelerini Başkanlık Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezi'ne hızlı bir şekilde bildirmek.
- Olay bölgesine; arama-kurtarma ve ilk yardım ekiplerinin hızlı ve güvenli bir şekilde ulaşabilmesi adına gerekli önlemleri almak.
- Olay bölgesindeki gelişmeleri Başkanlık Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezine hızlı bir şekilde bildirmek.

3.2.2. Merkezi İdarenin Taşra Teşkilatı

Kamu hizmetlerinin ülke genelinde uygulanabilmesi için gerekli örgütlenme, merkezi idarenin taşrayla uzantısı ile gerçekleşmektedir (Yavaş, 2016: 121). 1949 tarihli 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu (1949) ile birlikte Türkiye, kamu hizmetlerinin gerekleri bakımından illere; iller ilçelere ve ilçeler de bucaklara (2014 senesinde bucaklar resmi olarak kaldırılmıştır) bölünmüştür. İllerin yönetimi, merkezi idarenin 'Yetki Genişliği' esasına dayalı olarak valilere verilmektedir. Kamu hizmetlerinin uygulanmasında ve afet ve acil durumlarda yetkili olan valiler, devletin taşradaki temsilcisi olarak görülmektedir (Kutluk, 2016: 132).

5902 Sayılı Kanun ilk yayımlandığında kanun içeriğinde 'taşra' ibaresi olmadığı gibi, kurumun organizasyon yapısında da taşraya yönelik bir ayırım bulunmuyordu. 20 Şubat 2014 tarihli 6525 Sayılı Kanun'un 35.maddesiyle birlikte 5902 Sayılı Kanun'un üçüncü bölüm başlığında değişikliğe gidilerek 'taşra teşkilatı' kurulmuştur (6525 Sayılı Kanun, 2014).

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı'nın taşra teşkilatı; İl Afet ve Acil Durum Müdürlükleri ile başkanlık tarafından gerekli olduğu takdirde açılabilen Afet ve Acil Durum Arama ve Kurtarma Birlik Müdürlükleri'nden oluşmaktadır. Bu müdürlükler illerde bütünleşik afet yönetiminin unsurlarını içeren bir biçimde, valiliklere bağlı olarak görev almaktadırlar. Valiler, illerdeki afet ve acil durumlara yönelik faaliyetlerde müdürlüğün sevk ve idaresinden sorumlu olarak görev almaktadır. Türkiye Afet Müdahale Planı'nda yerel düzeydeki koordinasyon birimleri arasında İl Afet ve Acil Durum Koordinasyon Kurulu da yer almaktadır (<https://www.afad.gov.tr/turkiye-afet-mudahale-plani>, 4 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, 2018; Kutluk, 2016: 132).

3.2.2.1. İl Afet ve Acil Durum Müdürlükleri

İl Afet ve Acil Durum Müdürlükleri, afet ve acil durumlarda gerekli kamu hizmetlerinin sağlanmasında; valiye bağlı olarak kurulan, harcamaları başkanlık bütçesine verilecek olan ödenekle sağlanan, personeli ve harcamaları başkanlıkça belirlenen-düzenlenen AFAD'ın taşra teşkilatıdır (Tercan, 2018: 112). Temel bazı görevleri ise şu şekildedir (4 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, 2018);

- İllerin; afet ve acil durum tehlike ve risklerinin belirlenmesi ve gerekli önlemlerin alınmasını sağlamak.
- Risk azaltma, hazırlık, müdahale ve iyileştirme çalışmalarının diğer kurumlarla iş birliği çerçevesinde gerçekleştirilmesini sağlamak.
- İl afet ve acil durum yönetim merkezinin yönetimini sağlamak.
- Afet ve acil durumlara yönelik eğitimlerin gerçekleştirilmesini sağlamak.
- STK'ları ve gönüllüleri afet ve acil durum yönetimine yönelik bilgilendirmek ve belgelendirmek.
- Risk azaltma, müdahale ve iyileştirmeye yönelik; afet yönetim planları hazırlamak ve uygulamak. Bu planları, mahalli idareler ile ilgili kamu kurum ve kuruluşların iş birliği ve koordinasyonu içerisinde gerçekleştirmek.
- Afet ve acil durumlarda iletişimin güvenli ve kesintisiz bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlamak.
- Afet ve acil durumlar neticesinde oluşan kayıpların veya zararların belirlenmesi.

- Arama-kurtarma, barınma, beslenme ve sağlık gibi temel afet ve acil durumlara yönelik gereksinimlerin karşılanması; kullanılacak araç ve malzemelerin belirlenmesi, depoların kurulması ve yönetilmesi.
- Seferberlik, savaş hazırlığı ve sivil savunma gibi mevzuatta yer alan durumlara yönelik hizmetlerin, iller bazında gerçekleştirilmesi.
- KBRN ve teknolojik maddelerin, tespit edilmesi ve arındırılmasını sağlayacak hizmetlerin gerçekleştirilmesi; bu hizmetlerin, ilgili kurum ve kuruluşlar ile iş birliği içerisinde gerçekleştirilmesi.
- Başkanlığın belirlediği yıllık çalışma programlarını uygulamak ve yıllık faaliyetlerin raporlarını hazırlayarak Başkanlığa sunmak.

3.2.2.2. Afet ve Acil Durum Arama ve Kurtarma Birlik Müdürlükleri

Afet ve acil durumlara yönelik kamu hizmetlerinin gerçekleşmesinde gerekli duyulduğu takdirde, Başkanlık tarafından belirlenecek illere; İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü bünyesinde Afet ve Acil Durum Arama ve Kurtarma Birlikleri kurulabilmektedir. İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü'nün emrinde görev alabilen bu müdürlükler, sayısı yirmiye geçmeyecek şekilde kurulabilmektedir (4 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, 2018).

31540 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan, Afet ve Acil Durum Arama ve Kurtarma Birlik Müdürlükleri ile İl Afet ve Acil Durum Arama ve Kurtarma Ekiplerinin Kuruluşu, Görevleri, Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğe göre (2021); birlik müdürlükleri ile il ekiplerinin yapısı ve görevleri Bakanlık tarafından çıkarılacak yönerge kapsamında düzenlenmekte ve yine Bakanlık tarafından takibi yapılmaktadır. Afet yönetiminin risk ve kriz aşamalarında rolleri bulunan, birlik müdürlükleri ve il ekiplerinin temel bazı görevleri ise yönetmelikte yer alan şu maddelerdir;

- Hem yurtiçi hem de yurtdışında meydana gelebilecek afet ve acil durumlarda; arama-kurtarma hizmetlerinin gerçekleştirilmesini sağlamak.
- Yurtiçi ve yurtdışından gelebilecek, arama-kurtarma faaliyetlerinde yer alacak; kamu/özel kurum ve kuruluşların olay yeri koordinasyonunu sağlamak.
- Afet ve acil durum bölgelerine hızlı bir şekilde ulaşmak adına gerekli intikal ve toplanma tatbikatlarını gerçekleştirmek.

- TAMP kapsamında; yerel düzeydeki arama-kurtarma gruplarının çalışma planını hazırlamak ve faaliyete geçirmek.
- Arama-kurtarma faaliyetlerinde yer alacak aktörlerin, bu faaliyetlere yönelik; eğitimlerini planlamak ve gerçekleştirilmesini sağlamak.
- KBRN ve teknolojik maddelerin oluşturabileceği kirlenmelerin; tespiti ve arındırılması çalışmalarının gerçekleştirilmesini sağlamak.
- Ulusal ve uluslararası yardım faaliyetlerine katılmak.
- Katıldıkları görevler ve faaliyetlere ilişkin raporlar sunmak, belgeler hazırlamak.

Aynı yönetmeliğe göre; Birlik Müdürlüklerinin, personelleri, görevleri, intikal planlarını oluşturan esasları, çalışma süreleri, temel araç ve malzemeleri ve arama-kurtarma faaliyetleri Başkanlık tarafından; belirlenmekte ve kontrol edilmektedir.

3.2.2.3. İl Afet ve Acil Durum Koordinasyon Kurulu

Türkiye Afet Müdahale Planı'na (TAMP) göre İl Afet ve Acil Durum Koordinasyon Kurulu (İAADKK), yerel düzeyde valinin başkanlığında; il afet ve acil durum müdürü, belediye başkanı, il özel idaresi genel sekreteri, garnizon komutanı, mülki idare amirliğince belirlenecek bir muhtar, çalışma gruplarından sorumlu il yöneticileri, STK temsilcisi ve ihtiyaç duyulabilecek diğer il yöneticilerinden oluşmaktadır. Görevleri ise TAMP'da yer aldığı üzere şunlardır (<https://www.afad.gov.tr/turkiye-afet-mudahale-planı>);

- İl afet müdahale planının AFAD'ın belirlediği formatta olup olmadığının kontrolünü gerçekleştirmek ve kurul kararıyla onaylanmasını sağlamak.
- Yerel düzey çalışma grubu operasyon planlarını hazırlatmak ve onaylanmasını gerçekleştirmek.
- Yerel düzey çalışma grubu operasyon planlarının il afet müdahale planına entegrasyonunu sağlamak.
- Gerçekleştirilen/yapılan planların uygulanabilirliğinin tatbikatlar neticesinde denetlenmesini sağlamak.
- Afet ve acil durumlara yönelik hazırlıkları yapmak/yaptırmak ve alınacak tedbirleri belirlemek.

- Yerel düzey olay türü planları hazırlanması kararının verilmesi; bu planları hazırlamak veya hazırlatmak.
- Kritik düzeydeki tesislerin oluşturduğu risklere yönelik önleme faaliyetleri yapmak veya yaptırmak.
- Eğitimlerin düzenlenmesini, takibini ve denetimini sağlamak.
- Afet ve acil durumlarda; verileri değerlendirmek, önlemleri belirlemek, il afet müdahale planının uygulanmasını sağlamak.
- Yılda en az iki kere valinin başkanlığında toplanmak.
- Afet ve acil durumlarda talimat beklemeden İl AFAD Merkezinde toplanmak.

3.2.3. Yerinden Yönetim Kuruluşları

Türkiye’de idari yapılanma, merkezi idare ve yerinden yönetim kuruluşları olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Kamu hizmetlerinin niteliği ve istikrarı için görev dağılımında sadece merkezi yönetim değil aynı zamanda kamu tüzel kişiliği bulunan yerinden yönetim kuruluşları da yer almaktadır. Yerinden yönetim kuruluşları; yer yönünden (İl özel idareleri, Belediyeler, Büyükşehir belediyeleri ve köyler) ve hizmet yönünden (Orman Genel Müdürlüğü, Karayolları Genel Müdürlüğü, Üniversiteler, TÜBİTAK...) olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır (Gözler ve Kaplan, 2018: 55).

Hizmet Yönünden Yerinden Yönetim Kuruluşları (Kamu Kurumları)

Üniversiteler afet ve acil durumlara yönelik çalışmalarda yer alan önemli kamu tüzel kişilikleridir. 22.12.2021 tarihinde Ankara’da İçişleri Bakanının başkanlığında 39 üniversitenin, 42 farklı afet yönetimi ve araştırma merkezleri ile toplantı gerçekleştirilmiştir. Bu toplantıda, araştırma merkezlerinin ortak altyapıyla birlikte afet ve acil durumlara yönelik çalışmalar gerçekleştirmesi hedeflenmiştir. Bu görüşmeyle birlikte Üniversiteler Afet Yönetimi Araştırma Merkezleri Platformu (AYMEP) kurulmuştur. AYMEP’in misyonu; AFAD’ın koordinasyonu ile birlikte üniversitelerdeki, afet ve acil durumlara yönelik faaliyetler/egitimler gösteren merkezleri bir araya getirmek, iş birliğini sağlamak ve bu merkezlerin; çalışmalarını değerlendirmek, takibini yapmaktır (<https://deprem.gazi.edu.tr/view/announcement/294303?type=1>).

Üniversiteler gerek afetlere yönelik akademik çalışmalar gerek afet konusunda bilinçlendirilme çalışmalarıyla afet ve acil durumlarda önemli kuruluşlar olarak kabul

edilmektedir. Boğaziçi Üniversitesi bünyesinde bulunan Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü de AFAD ile ortak faaliyetleri bulunan önemli kuruluşlardandır; deprem mühendisliği kapsamında Türkiye’de afet riskine yönelik çalışmalarda önemli etkileri bulunmaktadır (<http://www.koeri.boun.edu.tr/>)

Afet ve acil durumlara yönelik çalışmalarda AFAD ile birlikte ortak çalışmaları bulunan bir diğer kamu tüzel kuruluşu ise TÜBİTAK’tır (Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu). TÜBİTAK Marmara Araştırma Merkezi, bilim ve teknolojiye yönelik çalışmalar kapsamında; kamu, savunma, özel sektör ve akademik kurum ve kuruluşlara yönelik çeşitli çalışmalar üretmektedir. Kurum içi politikalar kapsamında; ulusal düzeyde bilim ve teknolojinin gelişimine katkı sağlamayı amaçlayan bu kurum, afet ve acil durumlara yönelik ihtiyaçların ve çalışmaların gerçekleştirilmesinde AFAD ile ortak projelerde rol almaktadır (<https://mam.tubitak.gov.tr/>).

Yer Yönünden Yerinden Yönetim Kuruluşları (Yerel Yönetimler)

Türkiye’de afet ve acil durum yönetimi, merkezi örgütlenme dahilinde gerçekleşmektedir ancak afetlere ilişkin birçok kamu hizmeti yerel nitelikte etkin sonuçlar verebildiğinden yerel yönetimler de sürece dahil edilmektedir. Yerel yönetimler vatandaşa olan yakınlık avantajıyla birlikte kamu hizmetlerini çok daha hızlı ve kaliteli bir şekilde sunabilmektedirler (Akyol, 2021: 230-233). Mahalli/yerel bölgelerin; sağlığı, can ve mal güvenliği ile yaşam kalitesinin yükseltilmesi ve korunmasında da yerel yönetimler rol almaktadır (Şengün, 2007: 121).

Türkiye Cumhuriyeti 1982 Anayasası 127. Maddesinde “Mahalli idareler; il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir” olarak belirtilmiştir (1982 Anayasası, md.127).

İl özel idareleri; ilin kurulmasına dair kanunla birlikte kurulan, 04.03.2005 tarihli 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu ile görev kapsamı ‘il sınırları dahilinde’ olarak belirlenen, yer yönünden (mekânsal) yerinden yönetim birimidir. Bu kanun kapsamında il özel idareleri yeni bir yapılanmaya giderek düzenlenmiş; organları, yapısı ve diğer hususları belirlenmiştir (Tamer, 2009: 73). Yerel yönetim olarak il, devlet tüzel kişiliği

dışında bir tüzel kişiliği olan, temel organları; vali, il genel meclisi ve il encümeninden oluşan özel idare birimidir (Kutluk, 2011: 92).

5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 69. maddesi il özel idarelerinin afet ve acil durumlara yönelik sorumluluklarını belirlemektedir. 69.maddede belirtilen ‘Acil Durum Planlaması’ ile birlikte; yangın, sanayi kazaları, deprem ve çeşitli afetlerden korunmak veya önlem almak amacıyla; gerekli afet planlarının yapılması ve bu durumlara yönelik gerekli ekiplerin ve ekipmanların hazırlanması İl Özel İdarelerinin görevleri kapsamına verilmiştir. Aynı madde kapsamında; afet planlarının yapımı ve uygulanmasında diğer il ölçekli planlarla koordinasyon sağlanması; ilgili kurumlar, üniversiteler ve mahalli idarelerle de görüş paylaşımı yapılmalıdır. İl dışında meydana gelebilecek afet ve acil durumlarda da gerekli görüldüğü takdirde il özel idareleri görev alabilmekte ve yardım sağlayabilmektedir (5302 Sayılı Kanun, 2005).

Mahalli idarelerin/yerel yönetimlerin hukuki statülerini belirleyen düzenlemeler/kanunların içerisinde afet ve acil durumlardaki yetki ve sorumlulukları da yer almaktadır. Bunlara ek olarak AFAD’ın kuruluşu itibariyle de çeşitli yetki ve sorumluluklara sahip olan yerel yönetimler; başta Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP) olmak üzere UDSEP gibi çeşitli plan ve stratejiler içerisinde de görev/yetki/sorumluluk almaktadırlar. Böylece, yerel yönetimler; AFAD’ın kuruluşu itibariyle çok daha çeşitli rollere sahip olmuşlardır demek mümkün gözükmemektedir.

Yerel yönetim/mahalli idarelerin bir diğer örneği ise belediyelerdir. Türkiye’de belediyeler, afet yönetimi sistemi içerisinde yereldeki faaliyetleri dolayısıyla oldukça önemli bir yere sahiptir. Afet ve acil durumlarda; ilgili daire başkanlıkları, müdürlükleri, ekipmanları ve personelleriyle sahada hızlı müdahalenin sağlanmasında oldukça etkili olan belediyelerin afet yönetimi sistemi içerisindeki; rolü, yasalardaki yeri, yetkisi ve faaliyetleri bir sonraki bölümlerde çok daha detaylı incelenecektir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BELEDİYELERİN AFET-KRİZ YÖNETİMİ SAFHASINDAKİ KONUMU VE FONKSİYONLARI

Bu bölümde yerel yönetimlerin belediye ve büyükşehir belediyesi kapsamında, afet yönetimi sürecindeki yeri ve işlevine yer verilmektedir. Belediyelerin afet-kriz yönetimi sürecindeki fonksiyonları ve sürece etkileri; görevlerinin nitelikleri ve yasalar açısından incelenecektir.

4.1. Türkiye’de Belediyeler ve Büyükşehir Belediyeleri

Yerel yönetim birimleri olarak belediyelerin ilk modern örneği 1855 tarihinde çıkartılan nizamname ile İstanbul’da kurulan İstanbul Şehremaneti’dir. Şehremaneti günümüzde belediye olarak adlandırılan yönetim birimi olmakla birlikte başında hükümet atamasıyla göreve gelen ve iki adet yardımcısı bulunan şehremini (belediye başkanı) bulunmaktaydı (Yavaş, 2016: 185). Şehremaneti’nin görevleri arasında; yol ve kaldırım yapım-onarım işleri, şehirde fiyat kontrolü ve temizlik işleri gibi temel sorumluluklar bulunmaktaydı. Bu çalışmalardan yeterli etkiyi elde edemeyen yönetim, başarısızlıkla sonuçlanan şehremanetini lağvederek 1857 senesinde Galata-Beyoğlu semtinde ‘Altıncı Daire-i Belediye Nizamnamesi’ ile ilk gerçek belediyeyi kurmuştur (Akarca, 2023: 1548).

Cumhuriyet döneminde yerel yönetim birimi olan belediyelere yönelik ilk hukuki düzenleme 1930 tarihli 1580 sayılı Belediye Kanunudur. Bu kanunla birlikte nüfusu iki bin üzerinde olan yerleşim yerlerinde tüzel kişiliğe sahip belediyelerin kurulması karara bağlanmıştır. Kanun kapsamında belediyeler; belediye meclisi, belediye encümeni ve belediye başkanından oluşan bir yapıya sahip olmuştur. 2005 yılına gelindiğinde ise günümüzde yürürlükte olan 5393 sayılı Belediye Kanunu çıkartılmıştır. Bu kanun ile birlikte 75 yılı aşkın süredir yürürlükte olan Belediye Kanunu yürürlükten kaldırılmış ve yerine karar mekanizmaları seçimlerle belirlenen, kamu tüzel kişisi olan belediye gelmiştir (Akarca, 2023: 1550-1558).

5393 Sayılı Kanun kapsamında belediyeler; “Belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisini” temsil etmektedir.

Kanun kapsamında, nüfusu 5000'in üzerinde olan il ve ilçe merkezlerinde Cumhurbaşkanlığı kararı ile kurulacak olan belediyeler; belediye meclisi, belediye encümeni ve belediye başkanından oluşan bir yapıya sahiptir. Belediyeler kendi sınırları dahilinde, temelde; altyapı (imar, su, kanalizasyon, ulaşım) çalışmaları, kent bilgi sistemleri, çevre sağlığı-temizliği, itfaiye-ambulans-acil yardım ve kurtarma ve sosyal hizmet gibi çeşitli faaliyetleri geliştirmek ile görevlidir. Bu görev ve yetkiler kapsamında sağlanacak olan hizmetler, belediyenin mali durumuna ve hizmetin öncelik derecesine göre gerçekleştirmektedir (5393 Sayılı Kanun, 2005).

1982 anayasasının Mahalli İdareler başlıklı 127. Maddesinde belirtilen; “Kanun, büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim biçimleri getirebilir” hükmüne dayanan ‘3030 Sayılı Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun’ (1984) ile birlikte kademeli olarak büyükşehir belediyesi sistemine geçildi. 2004 tarihinde ise 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile büyükşehir belediyelerinin hukuki statüsü düzenlenerek görev alanları genişletilmiştir (Özgür ve Yavuzçehre, 2016: 911-916). Bu kanuna göre büyükşehir belediyeleri; “Sınırları il mülki sınırı olan ve sınırları içerisindeki ilçe belediyeleri arasında koordinasyonu sağlayan; idarî ve malî özerkliğe sahip olarak kanunlarla verilen görev ve sorumlulukları yerine getiren, yetkileri kullanan; karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişisini” temsil etmektedir. (1982 Anayasası: 127.md.; 5216 Sayılı Kanun, 2004).

5216 Sayılı Kanun kapsamında büyükşehir belediyelerinin temel organları; büyükşehir belediye meclisi, büyükşehir belediye encümeni ve büyükşehir belediye başkanından oluşmaktadır. Hükme göre; nüfusu 750.000'den fazla olan iller kanunla büyükşehir belediyesine dönüştürülebilmektedir ve temelde büyükşehir belediyesi ve ilçe büyükşehir belediyesi olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (5216 Sayılı Kanun, 2004).

2012 tarihli 6360 Sayılı Kanun kapsamında 750.000'in üzerinde nüfusu bulunan birçok il, belediye statüsünden büyükşehir belediyesi statüsüne geçmiştir. Bu bağlamda büyükşehir belediyelerinin yetki kapsamı genişletilmiş olarak vatandaşlara çok daha kapsamlı ve hızlı kamu hizmetlerinin sunulması amaçlanmıştır (6360 Sayılı Kanun, 2012; SBB, 2019: 26).

Tablo 3. Türkiye Mülki İdare Bölümleri: Belediyelerin Sayıları

Büyükşehir Belediyesi	30 Adet
İl Belediyesi	51 Adet
Büyükşehir İlçe Belediyesi	519 Adet
İlçe Belediyesi	403 Adet
Belde Belediyesi	389 Adet

Kaynak: <https://www.e-icisleri.gov.tr/Anasayfa/MulkiIdariBolumleri.aspx>, Erişim Tarihi: 08/09/23.

4.2. Afet ve Acil Durumlarda Belediyelerin Yasal Sorumlulukları

Günümüzde gelişmekte olan tüm ülkeler doğa ve insan kaynaklı afetlerle mücadele sürecinde yerel yönetimlere büyük sorumluluklar vermektedir (Labadie, 1984: 490). Yerel yönetimlerin aktif rol oynamadığı veya afet anında hızlı cevap veremediği, afet yönetimi süreçlerinde; merkezi yönetimin karar süreci ve afetlere müdahalesi kaçınılmaz olarak gecikecektir (Cigler, 1988: 7-8). Bu bağlamda öne çıkan yönetim birimleri olarak Belediyeler; afetlerle mücadelede ilk müdahaleyi sağlayabilen ‘savunma hatları’ olarak görülmektedir (Yeşildal, 2020: 105).

Ülkemizde 17 Ağustos 1999 tarihinde gerçekleşen Marmara Depremi sonrası afet yönetimi sürecine yönelik birçok bilimsel çalışma gerçekleştirilmiş ve yeni hukuksal düzenlemelere gidilmiştir. Afet yönetim sürecinde yerel yönetimlerin yetkilerini ve görevlerini belirlemeye yönelik düzenlemeler ile yerel yönetimler yeniden yapılandırılmıştır (Kutluk, 2013: 132; Büyükkaracıgan, 2017: 145).

Türkiye’de 81 ildeki belediye ve büyükşehir belediyelerinin, afet ve acil durumlara yönelik çeşitli yetki ve sorumlulukları bulunmaktadır. Afetlerin etki alanları göz önünde bulundurulduğunda afet ve acil durumlarda kamu hizmetlerinin en hızlı sunulabileceği birimler yerel yönetim birimleri olarak görülmektedir. Bu sebeple belediyelere yönelik yasal hükümler ve belediyelerin afetlere yönelik planlamaları da çok daha elzem hale gelmektedir (Korkın ve Öztıp, 2022: 62-63).

Afet öncesinde, anında ve sonrasında uygulanacak faaliyetlerde belediyeler ve büyükşehir belediyeleri farklı yetki ve sorumluluklara sahip olmakla birlikte, afet yönetimi sürecine dair temel yasal hükümler ise aşağıda listelenmiştir.

5216 Sayılı Kanun Kapsamında

2004 tarihli, 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu; büyükşehir belediyesinin hukuki statüsünü düzenlemektedir. İlgili kanunun 7.maddesinde yer alan, büyükşehir belediyesinin afet ve acil durumlara yönelik temel yetki ve sorumluluklardan bazıları ise şunlardır; il kapsamındaki planlara uygun olmak şartıyla, büyükşehir belediyesi boyutunda afet durumlarına yönelik plan ve hazırlıkları gerçekleştirmek; itfaiye ve acil yardım hizmetlerini gerçekleştirmek; gerekli görüldüğü takdirde diğer afet bölgelerine destekte bulunmak; patlayıcı ve yanıcı maddelerin üretim tesislerinin tespitini kontrolünü yapmak; konut, işyeri, kamu kuruluşu ve sanayi kuruluşu gibi çeşitli yerlerde afet ve acil durumlara yönelik alınan tedbirleri denetlemek; mevzuatın gerektirdiği ölçüde izin, ruhsat ve benzeri hukuki işlemleri gerçekleştirmek (5216 Sayılı Kanun, 2004).

5216 Sayılı Kanun’da, 6360 Sayılı Kanun kapsamında yapılan ek değişiklikler ile; “Afet riski taşıyan veya can ve mal güvenliği açısından tehlike oluşturan binaları tahliye etme ve yıkım konusunda ilçe belediyelerinin talepleri hâlinde her türlü desteği sağlamak” maddesi eklenerek hem büyükşehir belediyelerine hem de ilçe büyükşehir belediyelerine afetlerle mücadelede yeni yetkiler sağlanmıştır (5216 Sayılı Kanun, 2004).

5393 Sayılı Kanun Kapsamında

Belediyelerin temel yapısını, organlarını ve yetki kapsamını belirleyen 5393 Sayılı Belediye Kanunu’nda afet ve acil durumlara yönelik yetki ve sorumluluklar da belirlenmiştir. Kanunun ‘Acil Durum Planlaması’ başlıklı 53.maddesi uyarınca, belediyeler; yangın, deprem, kaza ve çeşitli afet durumlarına yönelik zararları azaltmada, gerekli önlemleri alarak afet ve acil durum planlamalarını gerçekleştirmede yetkilidir. Aynı maddenin devamında, belediyelerin; afet ve acil durumlara yönelik hazırlıkları kapsamında gerekli ekipleri ve teçhizatı hazırlamakla yükümlü olduğu ibaresi de bulunmaktadır. Belediyeler, acil durum planlarını il bazındaki diğer acil durum planlarıyla birlikte koordinasyon içinde hazırlar, halkın eğitilmesi ve gerekli önlemlerin

alınmasında; ilgili kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, meslek grupları ve mahalli idarelerin de görüşlerini alarak ortak programlar da yapabilmektedir. Belediyeler sınırları dışındaki bölgelerde meydana gelen afetlerde de gerekli görüldüğü takdirde yardım ve destekte bulunabilmektedir (5393 Sayılı Kanun, 2005).

Yerel yönetimlerin yeniden yapılandırılmasında etkisi oldukça büyük olan 1999 Depremi, afetler ve çeşitli sebepler sonrası belediyelere kentsel dönüşüme imkân tanıyan yetkilerin verilmesini sağlamıştır. İlgili düzenlemeler, 5393 Sayılı Kanun'un; Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Alanı başlıklı 73.maddesi uyarınca gerçekleştirilmiştir (Çilingir, 2019: 101).

2010 tarihli 5998 Sayılı Kanun kapsamında, 5393 Sayılı Kanun'un 73.maddesinin birinci fıkrası düzenlenerek, belediyelere; “konut alanları, sanayi alanları, ticaret alanları, teknoloji parkları, kamu hizmeti alanları, rekreasyon alanları ve her türlü sosyal donatı alanları oluşturmak, eskiyen kent kısımlarını yeniden inşa ve restore etmek, kentin tarihi ve kültürel dokusunu korumak veya deprem riskine karşı tedbirler almak amacıyla kentsel dönüşüm ve gelişim projeleri uygulayabilir” yetkisi verilmiştir. Aynı maddenin devamında; büyükşehir belediyesi sınırlarında gerçekleşecek olan projelerde bölgeyi kentsel dönüşüm alanı ilan etme büyükşehir belediyelerinin yetkisi kapsamına verilmiştir. Ancak kentsel dönüşümün gerçekleşmesi ve bölgeye yönelik gelişim projesinin hazırlanması, belediyenin talebi ve cumhurbaşkanının kararları doğrultusunda gerçekleşebilmektedir (5393 Sayılı Kanun, 2005; 5998 Sayılı Kanun, 2010).

5366 Sayılı Kanun Kapsamında

2005 tarihli 5393 Sayılı Kanun'un 73.maddesinde yer alan kentsel dönüşüme yönelik düzenlemelerin genel kapsamda ele alındığı 5366 Sayılı Kanun, kentsel dönüşüm faaliyetlerini ve sorumluluklarını içeren temel kanunlardan biridir. Bu kanunla birlikte, yerel yönetimlere; tarihi eser, kültür ve tabiat varlıklarının yenilenmesi, restore edilmesi ve korunarak yeniden yaşatılmasına yönelik yetkiler verilmiştir (Yasin, 2005: 116). Kanunun temel amacı, ‘Amaç ve Kapsam’ başlıklı 1.maddede yer aldığı üzere; “yıpranan ve özelliğini kaybetmeye yüz tutmuş; kültür ve tabiat varlıklarını koruma kurullarınca sit alanı olarak tescil ve ilan edilen bölgeler ile bu bölgelere ait koruma alanlarının, bölgenin gelişimine uygun olarak yeniden inşa ve restore edilerek, bu bölgelerde konut, ticaret, kültür, turizm ve sosyal donatı alanları oluşturulması, tabii afet risklerine karşı tedbirler

alınması, tarihi ve kültürel taşınmaz varlıkların yenilenerek korunması ve yaşatılarak kullanılmasıdır” şeklindedir. Yetkili olan birimler ise; büyükşehir belediyeleri, il-ilçe belediyeleri, nüfusu 50.000 üzerinde olan belediyeler ve il özel idareleridir. 5366 Sayılı Kanun, olası afetler dolayısıyla bölgenin tarihi-kültürel yapısında meydana gelebilecek negatif etkileri önlemek amacıyla, belediyelere; yenileme alan tespitini yapma, altyapı belirleme, yapısal standartları düzenleme, proje oluşturma, yönetim, inşa, restorasyon ve kontrol gibi yetki ve sorumluluklar tanımaktadır (5366 Sayılı Kanun, 2005).

6306 Sayılı Kanun Kapsamında

1999 tarihli büyük deprem sonrası ülkemizde afet yönetimine yönelik çeşitli çalışmalar gerçekleşmiş, yeni kanun ve yönetmelikler yayımlanarak sürecin iyileştirilmesi amaçlanmıştır. Afet öncesi önlemler ve afet sonrası çalışmalar kapsamında, kentsel dönüşümüne yönelik çeşitli yasal düzenlemeler getirilmiştir. Kentsel dönüşüm çalışmalarında 2005 tarihli düzenlemelerin yeterli olmaması sebebiyle 2012 senesine gelindiğinde 6306 Sayılı ‘Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun’ yayımlanmıştır.

Kentsel dönüşüm çalışmaları sadece olası afet sonrası oluşacak yıkımın ve bölgenin temizliğini içermemektedir; risk taşıyan veya eskimiş alanların belirli proje ve planlar dahilinde restorasyonunu sağlamaktır (Kadıoğlu, 2011: 94). Bu nitelikte bir hizmet sağlaması hedeflenen 6306 Sayılı Kanun’un, temel amacı ise; “afet riski altındaki alanlar ile bu alanlar dışındaki riskli yapıların bulunduğu arsa ve arazilerde, fen ve sanat norm ve standartlarına uygun, sağlıklı ve güvenli yaşama çevrelerini teşkil etmek üzere iyileştirme, tasfiye ve yenilemelere dair usul ve esasları belirlemektir” olarak ifade edilmektedir (6306 Sayılı Kanun, 2012). Bu bağlamda, 6306 Sayılı Kanun’un; özellikle de risk azaltma aşamasına yönelik atılan önemli adımlardan biri olduğunu söylemek mümkündür (Korkın ve Öztıp, 2022: 65).

Kentsel dönüşüm faaliyetlerinin yer aldığı diğer kanunların aksine, 6306 Sayılı Kanun; sadece afetler sebebiyle doğacak dönüşüm ihtiyacına yönelik hazırlanan, riskli yapılar ve riskli alanları konu alan, temel ve özel bir kanundur (Çilingir, 2019: 89). Kanunun uygulanmasında; Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, idarede ise; belediyeler, mücavir alan sınırları kapsamındaki belediyeler, büyükşehir belediyeleri ve bakanlık tarafından

yetkilendirilmesi koşulunda da büyükşehir belediyesi sınırları içerisindeki ilçe belediyeler ile il özel idareleri, yetkili birimler içerisinde yer almaktadırlar (6306 Sayılı Kanun, 2012).

6306 Sayılı Kanun'un 2.maddesi gereğince; dönüşüm faaliyetleri, riskli alanlar ve riskli yapıları kapsamaktadır. Riskli alanlar; zemin koşulları ve/veya yapısal kaynaklı sebeplerden can ve mal kaybına neden olabilecek potansiyeldeki alanları veya Cumhurbaşkanının kararlaştırdığı alanları ifade etmektedir. Riskli yapılar ise; riskli alanda veya bu alanların dışında bulunan, elde edilen veriler dahilinde; yıkılma veya hasar görme ihtimali taşıdığı belirlenen yapılardır (6306 Sayılı Kanun, 2012). Bu maddeden de anlaşılacağı üzere riskli yapıların riskli alanlarda olma gereksinimi bulunmamakla birlikte; ekonomik olarak ömrünü tamamlamış olan ve bilimsel verilerle birlikte 'yıkılma riskli' olarak değerlendirilen tüm yapılar risk grubuna girerek dönüşüm faaliyetlerinin gerçekleşmesine olanak tanımaktadır (Çilingir, 2019: 90).

6306 Sayılı Kanun'da yapılan 2018 tarihli düzenlemeler kapsamında belediyeler; yatırım bütçelerinin yüzde beşi ile Belediye Gelirleri Kanunu kapsamında tahsil edecekleri harç gelirlerinin yüzde ellisini bu dönüşüm faaliyet ve uygulamalarına ayırmakla yükümlüdür (6306 Sayılı Kanun, 2012; 7153 Sayılı Kanun, 2018).

3033 Sayılı Yönetmelik Kapsamında

AFAD başkanlığında, Türkiye Afet Müdahale Planında; doğal afetler, toplu nüfus hareketleri, yangınlar, teknolojik kazalar, hava ve deniz aracı kazaları, tehlikeli/salgın hastalıklar, kimyasal-biyolojik-radyolojik ve nükleer kazalar gibi konularda uygulanacak ulusal düzeydeki faaliyetler belirlenmektedir. KBRN olarak da adlandırılan 'Kimyasal, Biyolojik, Radyolojik ve Nükleer Tehditler', çeşitli bilimsel çalışmalar kapsamında araştırılan ve yasalarımızda da yer alarak düzenlenen afet türleridir. Bu alandaki hukuki düzenleme, 2020 tarihli 3033 Sayılı Kimyasal, Biyolojik, Radyolojik, Nükleer Tehdit ve Tehlikelere Dair Görev Yönetmeliği'dir (<https://www.afad.gov.tr/turkiye-afet-mudahale-planı>; 3033 Sayılı Yönetmelik, 2020).

3033 Sayılı yönetmeliğin amacı madde 1'de yer aldığı üzere; "kimyasal, biyolojik, radyolojik ve nükleer tehdit ve tehlikelere karşı insan sağlığı ve çevreye yönelik zararın

önlenmesi veya en aza indirilmesi için ilgili kurum ve kuruluşların ve sivil asker iş birliği çerçevesinde de Türk Silahlı Kuvvetlerinin olay öncesi, sırası ve sonrasına ilişkin görev ve sorumlulukları ile gerekli iş birliği ve koordinasyonun esaslarını belirlemektir” (3033 Sayılı Yönetmelik).

Bu yönetmelik kapsamında, Bakanlığın başkanlığında belediyeler; KBRN tehdit ve tehlikesi durumlarında tahliyenin ve boşaltmanın gerçekleşeceği bölgelerde, güvenlik kuvvetleri ile birlikte alakalı kurum ve kuruluşlarla koordine olarak duyuru ve yönlendirme faaliyetlerini gerçekleştirmektedir. Oluşabilecek kargaşa ve paniğin önlenmesinde; halkın, taşınabilir milli servetin, evrakların, eşyaların ve hayvanların tahliyesini sağlamaktadırlar. İllerde belediyeler aracılığıyla KBRN tehditlerine yönelik, şehir şebeke sularını güvenceye alma ve koruma faaliyetleri gerçekleştirilmektedir. Belediyeler bu gibi tehlikeli durumlarda ilgili kurum ve kuruluşlarla koordineli iş birliğinin gerçekleştirilmesinde rol oynamaktadır (3033 Sayılı Yönetmelik, 2020).

5211 Sayılı Yönetmelik Kapsamında

2022 tarihli 5211 Sayılı Afet ve Acil Durum Müdahale Hizmetleri Yönetmeliği kapsamında, yerel düzeyde afet ve acil durum hazırlık çalışmalarında; belediyelerin ve büyükşehir belediyelerinin bazı yetki ve sorumlulukları belirlenmiştir (Özdemir, 2023: 833). Yönetmeliğin amacı 1.maddede şu şekilde ifade edilmektedir; “afet ve acil durumlara müdahalede ihtiyaç duyulacak kapasiteyi ulusal ve yerel düzeyde planlamak, bu kapasitenin olay bölgesine hızlı ve etkin bir şekilde ulaştırılmasını ve kullanılmasını sağlamak, müdahale hizmetlerini ve bu hizmetlerin koordinasyonundan sorumlu ana ve destek çözüm ortaklarının ve yerel düzeyde sorumlu birimlerin, görev ve sorumlulukları ile planlama esaslarını belirlemektir” (5211 Sayılı Yönetmelik, 2022).

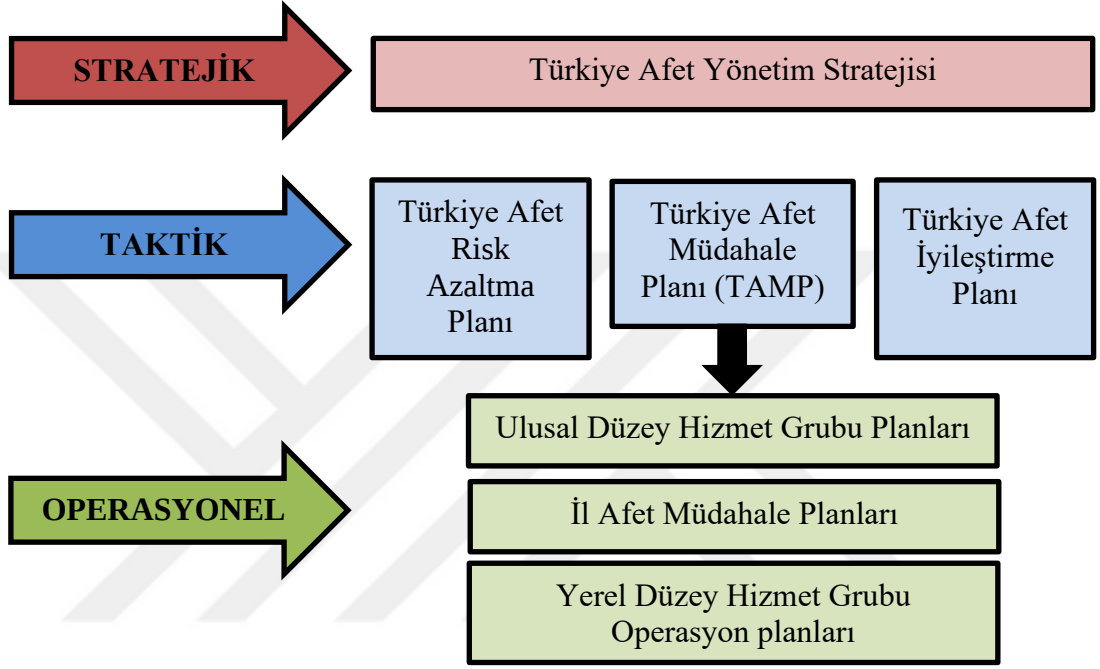
Yönetmeliğe göre, yerel düzeyde afet ve acil durum faaliyetleri; illerde valiler, ilçelerde ise kaymakamların başkanlığında, ilgili kurum ve kuruluşların koordinesinde gerçekleşmektedir. Yönetmelik kapsamında, yerel yönetim birimlerinden büyükşehir belediyeleri ve belediyelerin temel bazı görev ve sorumlulukları şunlardır (5211 Sayılı Yönetmelik, 2022);

- Başkanlık kriterlerine bağı olarak, afet ve acil durum toplanma alanlarını tespit etmek.
- Afet ve acil durum toplanma alanları konusunda vatandaşları bilgilendirmek; afiş, ilan, duyuru, tabela hazırlamak ve yerleştirmek.
- Park, pazaryeri, bahçe ve yeşil alan gibi afet ve acil durumlarda kullanılacak geçici barınma alanlarının kullanabilir hale getirilmesini sağlamak.
- Belirlenen afet ve acil durum toplanma alanlarında yapılacak değişikliklerde; valiliğe, il jandarma komutanlığına ve il afet ve acil durum müdürlüğüne bilgi vererek muadilinin belirlenmesi; muadilin il valiliğinden görüş alınarak değişikliğinin yapılmasını sağlamak.
- Afet ve acil durumlarda gerekli duyulabilecek; stok bilgileri, güncel sokak ve cadde isimleri ile toplu kullanım alanları gibi bilgilerin Başkanlığın erişebileceği ve kullanabileceği şekilde düzenlenerek dijital alanda güncel halde tutulması.
- OSB’lerde gerçekleşebilecek, öncelikli olarak insan kaynaklı kazalara müdahalede görev alması adına; afet destek, arama ve kurtarma personelleri/ ekiplerinin kurulması.
- Afet ve acil durumlarda görev alacak personellerin Başkanlık ile koordinasyon halinde eğitim almalarını sağlamak
- Olası afet ve acil durumlarda vali veya kaymakamların talimatlarıyla birlikte tehlikeli bölgelerde yaşayan vatandaşların tahliyesini sağlamak.
- Valilerin veya kaymakamların talimatıyla, can ve mal emniyeti olmayan bölgelerde yaşayanların tahliyesinde; sevk, iskan, bakım, beslenme, yerlerine geri iade edilmelerindeki masraflar ve üretici olmalarını sağlamak adına yapılacak harcamaların 27866 Sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan hükümlere göre yapılması.

4.3. Genel Olarak Afet Yönetimi Sürecinde Belediyeler

Türkiye’de afet yönetimi süreci; afet öncesi, anı ve sonrası olarak farklı çalışmalar ve çeşitli birimler kapsamında gerçekleşmektedir. Afetlere etkili müdahalenin gerçekleştirilmesinde; yerel yönetimlerin süreçte aktif rol almaları hem risk hem de kriz yönetimi aşamalarında oldukça kritik hale gelmektedir. Bu bağlamda belediyeler, başta planlama ve denetlemeye yönelik yasal yetkileri kapsamında; halkı afetler konusunda

bilinçlendirme ve bilgilendirme, kent planlaması, kentsel dönüşüm, yapısal denetim ve arama-kurtarma faaliyetlerine katılma gibi çeşitli alanlarda görev almaktadırlar (Esen, 2007: 490-493). Benzer şekilde, belediyeler; TAMP ve İRAP’da belirlenen görevleri ve AKOM birimleri ile gerçekleşen afet müdahale faaliyetlerinde de yer almaktadır.

Şekil 8. Türkiye Afet Yönetimi Stratejik Planlama Yapısı

Kaynak: AFAD, 2013: 4; AFAD, 2018: 35’den geliştirilmiştir.

Hükümet, temel yönetim yapısını ve ilgili kurum-kuruluşları belirlerken; afet anı ve sonrasında geçilen ‘kriz yönetimi’ aşamasında ise AFAD, gerekli stratejileri ve koordinasyonu hükümetin belirlediği kararlar çerçevesinde hazırlamaktadır. AFAD’ın belirlediği strateji ve planlar kapsamında kriz yönetimi aşamasına yönelik çalışmaları kendi şehir sınırları içerisinde yaptırmakta da valiler görev almaktadır. Valilerden farklı olarak; kaymakam ve belediye başkanları, ilgili birimleri ile ‘kriz yönetimi’ aşamasına yönelik müdahaleleri gerçekleştirmek ile operasyonel yönetimden sorumludur (Kadioğlu, 2011: 18; AFAD, 2018).

Afet yönetiminin en temel unsurlarından biri olarak ‘afet planları’; afet anı ve sonrası yapılacak tüm faaliyetlerin başarıya ulaşma ölçeğini belirlemektedir. Planlar/stratejik planların önemiyle birlikte planlama sürecinin kendisi (ilgili kurum ve

kuruluşların temsilcilerinin katılımı ile birlikte gerçekleştiğinde) afet yönetimi sürecinde çok daha önemli bir yer kaplamaktadır (Yavaş ve Koçak, 2016: 1099).

Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP)

3 Ocak 2014 tarihinde, 5902 Sayılı Kanun hükümleri gereğince ‘Türkiye Afet Müdahale Planı’ (TAMP) Resmî Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Ulusal ve yerel düzeyde afet ve acil durumlara yönelik, anında müdahale faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi ve geliştirilmesinde rol alan TAMP, temel prensipleri olarak; kapsamlı olarak farklı afet gruplarına yönelik planlamaların yapılması ve afetlere müdahale sürecinde yer alan tüm aktörlerin faaliyet ve sorumluluklarının planlanmasını hedeflemektedir. TAMP’a göre AFAD tarafından hazırlanan stratejik, taktiksel ve operasyonel ulusal planlarda, ‘stratejik’ düzeyde: Türkiye Afet Yönetim Stratejisi (TAYS); ‘taktik’ düzeyde: Türkiye Afet Risk Azaltma Planı (TARAP), Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP) ve Türkiye Afet Sonrası İyileştirme Planı (TASİP); ‘operasyonel’ düzeyde ise, eylem planları olarak: İl Afet Risk Azaltma Planı (İRAP) ve 81 il TAMP yer almaktadır (<https://www.afad.gov.tr/turkiye-afet-mudahale-planı>).

İllerde yaşanabilecek her tür ve boyuttaki afet ve acil durumlarda, TAMP kapsamında İl Afet Müdahale Planları hazırlanmaktadır. İl Afet Müdahale Planları, afet müdahale sisteminin yerel düzeydeki; hizmet gruplarını, ana çözüm ortaklarını, destek çözüm ortaklarını ve hizmet gruplarının görev ve sorumluluklarını anlatmaktadır. İl düzeyinde belirlenen farklı çalışma-hizmet grupları (Tahliye, yerleştirme, zarar tespit, enerji, beslenme...) arasından büyükşehir belediyelerine yangın ve defin hizmetlerinin ana çözüm ortaklığı verilmiş olsa da 2022 tarihli değişiklikle birlikte yerel yönetimler düzeyinde olmak üzere belediye ve büyükşehir belediyelerine; yangın, sağlık, tahliye ve yerleştirme planlama, beslenme, psikososyal destek, enkaz kaldırma, tarım orman gıda su ve hayvancılık, aynı bağış depo yönetimi ve dağıtım grupları olmak üzere çeşitli çalışma grupları için destek çözüm ortağı görevi verilmiştir (Özdemir, 2023: 835; <https://kocaeli.afad.gov.tr/il-planlari>; <https://www.afad.gov.tr/turkiye-afet-mudahale-planı>).

İl Afet Risk Azaltma Planları (İRAP)

İl Afet Risk Azaltma Planı Hazırlık Kılavuzuna göre, İRAP; afetlere yönelik risklerin, afetler henüz gerçekleşmeden; değerlendirilmesini veya azaltılmasını sağlayacak faaliyetlerin süreç boyutunda ifade edilmesine yardımcı olan; süreçte yer alacak aktörleri ve bu aktörlerin rollerini tanımlayan sürdürülebilir bir plandır. İRAP'ın hukuki dayanağı; 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 52. Maddesi ve 11.Kalkınma Planının 722.1. ile 722.2. maddeleridir. Bu maddeler kapsamında oluşturulan İRAP ile; afet risklerine yönelik risk azaltma planlarının hazırlanması ve afete duyarlı/dirençli yerleşmeler oluşturmak amaçlanmıştır (4 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, 2018; AFAD, 2020)

Afet ve acil durum süreçlerinde yer alacak tüm aktörlerin; sürece nasıl katılacağı, ne oranda rol alacağı ve hangi koşullar çerçevesinde hareket edeceğini belirleyen İRAP, çok paydaşlı ve koordine bir yönetim sürecini sağlamaktadır. Tüm kurum ve kuruluşların iş birliği çerçevesinde oluşturulacak İl Afet Risk Azaltma Planları, tek bir aktörün değil tüm aktörlerin süreçte yer aldığı bir afet planını oluşturmaktadır (Gerden, 2021: 1011). Belediyeler, İRAP kapsamında; kentsel dönüşüm faaliyetlerini gerçekleştirmek, belediye arşivindeki veriler ile arazi kullanımını veya bunlara yönelik sorunları belirlemek, doğal afetler (deprem, yangın, heyelan, sel, taşkın...) ve endüstriyel kazalara yönelik risk azaltma ve analiz faaliyetleri ile görevler almakta veya diğer kurum ve kuruluşlara gerekli desteği sağlamaktadır (Özdemir, 2023: 835).

Afet Koordinasyon Merkezi (AKOM)

1999 Depremi sonrası afetlere müdahale sürecinde çok daha etkin bir yapının ve koordinasyonunun sağlanması adına oluşturulan birimlerden biri de Afet Koordinasyon Merkezleri (AKOM)'dur (<https://akom.ibb.istanbul/kurulus/>). Türkiye'de bazı büyükşehir belediyelerinde Afet Koordinasyon Merkezleri bulunmaktadır ve bu belediyelerin her birinin kendilerine ait AKOM yönetmelikleri bulunmaktadır. Afet sürecinin her safhasına yönelik faaliyetleri içeren bu yönetmelikler kapsamında, belediyelere verilen temel görev ve sorumluluklardan bazıları ise şunlardır (<https://www.bursa.bel.tr/yonetmelikler>; Özdemir, 2023: 833-834);

- Afet yönetimi kapsamında Bakanlık, Vali veya Büyükşehir Belediye başkanlarının direktiflerini ilgili belediye, kurum ve kuruluşlarına bildirmek; kurumlar arası koordinasyonu ve iletişimi sağlamak.
- Afetlerin önlenmesi ve zararlarının azaltılması amacıyla uzun vadeli planların hazırlanması, faaliyetlerin yürütülmesi.
- Vatandaşlara afet ve acil durumlara yönelik gerekli eğitimin sağlanması, toplumun bilgilendirilmesini sağlamak.
- Belediye sınırları kapsamında afet ve acil durumlara yönelik acil ulaşım planları hazırlamak.
- Afet ve acil durumlarda, Valilik İl Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezinden alınacak talimatlar doğrultusunda hareket etmek, çalışmalar gerçekleştirmek ve çalışmalara gerekli desteği sağlamak.
- TAMP’da belirlenen destek çalışma gruplarının afet ve olay bölgelerine sevkini ve çalışmalarını gerçekleştirmelerini sağlamak.
- TAMP kapsamında işlerin ve ihtiyaçların belirlenmesi ve buna yönelik çalışmaların gerçekleştirilmesini sağlamak.
- Afet ve acil durumlara yönelik mevzuatı gözden geçirmek, mevzuata uygun harekete geçmek ve gerekli görüldüğü takdirde mevzuatın düzenlenmesi çalışmalarına katılmak.
- Afet ve acil durumlarda gerekli bilgilerin toplanması, ilgili kurum kuruluş ve vatandaşlara bildirilmesini sağlamak.
- İnsani yardım malzemesi, araç, gereç, malzeme, arama-kurtarma ekipleri ve vatandaşların sevkini sağlamak.
- Afet ve acil durumlar sonrasında, neden ve sonuçları içeren, ilgili durumlarda yapılması gerekenlere yönelik raporlar düzenlemek.
- Koşulların değişmesi takdirinde AKOM yapısında da değişime gidilerek sürecin etkin ve aktif kalmasını sağlamak.

Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı (UDSEP)

Deprem zararlarını azaltmak amacıyla çeşitli politika ve stratejileri belirlemeye yönelik AFAD bünyesindeki Deprem Danışma Kurulu tarafından 2010 tarihinde Deprem

Stratejisi Geliştirme Çalışması süreci başlatılmıştır. Bu kapsamda, Afet ve Acil Durum Yüksek Kurulu'nun 2011 tarihli toplantısında kabul edilen, 28029 tarihli, 'Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı-2023 (UDSEP-2023)', 18 Ağustos 2011 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. UDSEP-2023'ün temel hedefi; deprem ve deprem kaynaklı oluşabilecek zararları önlemek, etkilerini azaltmak ve depreme dayanıklı, sürdürülebilir bir hayatı sağlamaktır. (TBMM, 2021: 80-81; <https://www.afad.gov.tr/udsep-2023>).

UDSEP-2023 kapsamında, belediyelere; yerel yönetimler genelinde veya belediyeler özelinde çeşitli yetki ve sorumluluklar verilmiştir. UDSEP Planı'nın 2012-2023 tarihli gerçekleşme döneminde, belediyelere; diğer ana sorumlu kuruluş bünyesinde yapılacak çalışmalar doğrultusunda; mikrobölgeleme haritaları aracılığıyla mekan planlamalarına katkı sağlamak; afet müzeleri/sergileri aracılığıyla vatandaşlara deprem konusunda farkındalık yaratmak; depreme dayanıklı kentsel bölgelerde pilot yerleşim alanları kurulmasına katkı sağlamak; paleosismoloji çalışmaları gerçekleştirmek; uydu görüntüleri ve coğrafi bilgi sistemlerinden elde edilecek verilerin diğer sistemlerle bütünleştirilmesine katkıda bulunmak, gibi temel sorumluluklar verilmiştir (<https://www.afad.gov.tr/udsep-2023>).

Risk Yönetimi Safhasında Belediyeler

Belediyeler, yasal hükümlerde yer alan görevleri kapsamında; vatandaşların gereksinim ve isteklerine cevap vermede ve süreci vatandaşların da katılımı doğrultusunda gerçekleştirmede, vatandaşların memnuniyetini en etkili sağlayabilecek yönetim birimlerindendir (Akyıldız, 2012: 4421). Afet risk yönetimi; afet ve acil durumlara yönelik tehlikelerin belirlenmesi, değerlendirilmesi ve azaltılmasına yönelik çalışmaları içermektedir (Twigg, 2015: 6). Bu bağlamda belediyeler, afet risk yönetiminin 'zarar azaltma' ve 'hazırlık' evrelerinde görev alarak; henüz gerçekleşmemiş olan afetlere yönelik çalışmalar gerçekleştirebilmektedir.

Günümüzde; teknolojik gelişmeler, sanayileşme, kentleşme ve nüfusun hızla artması sebebiyle yerel yönetimlerin kamu hizmetlerini sağlamada önemi de aynı oranda artmaktadır. Bu bağlamda, afet risk yönetiminin en temel aşamalarından biri olan *zarar azaltma* evresinde, belediyelerin yetki ve faaliyetleri de daha önemli hale gelmektedir.

Risk yönetiminin bu aşamasında afetlerin olası etki ve zararlarını azaltmada, belediyelerin; kentleşme ve kent planlaması faaliyetleri örnek gösterilebilmektedir. Özellikle gelişmiş ülkelerde daha sık rastlanılan ‘sağlıklı kentleşme’; afetlere yönelik önlemler kapsamında en kritik faktörlerden biri olarak kabul edilmektedir. Sağlıklı/planlı kentleşmenin olduğu bölgelerde afet zararlarını en aza indirmek mümkün olmakla birlikte; çarpık kentleşme ve denetimsiz yapılaşma-kontrolsüzlük, afet risklerini katlayabilmektedir. Kentsel planlama dahilindeki imar faaliyetlerinde belediyelerin yetki ve sorumluluklarını belirleyen yasal düzenleme ise 3194 Sayılı İmar Kanunu ile 5393 Sayılı Belediye Kanunudur (3194 Sayılı Kanun: 1985; Yiğiter, 2005: 61; Erençin ve Çakır, 2009: 24-29).

Belediyeler, kendi sınırları dahilinde; belirli plan/proje ve imar çalışmaları aracılığıyla, sağlıklı kentleşmenin bir neticesi olarak dirençli şehirlerin oluşturulmasını sağlayabilmektedir. Dirençli şehir, bölgede meydana gelebilecek olumsuz olaylara karşı; planlama, önleme, direnme ve uyum sağlama gibi faktörler ile direnç mekanizması geliştirmesiyle oluşmaktadır (Moraci ve diğerleri, 2018: 12-13). Dirençli şehrin oluşturulması veya kentsel dayanıklılığın sağlanması faaliyetlerinde, belediyeler; afet durumlarında olası kayıpların önlenmesi adına yapı-altyapı, onarım, imar, inşaat, restorasyon, bilinçlendirme, eğitim ve kentsel planlama gibi çeşitli alanlarda çalışmalar gerçekleştirebilmektedir. Belediyeler, kentin altyapısını (ulaşım, doğalgaz, kanalizasyon, içme suyu...); zemin yapısı ve iklim koşulları gibi çeşitli faktörleri değerlendirerek, gerekli mühendislik ve kaliteli malzemeleri sağlayarak doğal afetlere karşı dayanıklı kent yapılanmasını sağlayabilmektedirler (Gerdan, 2019: 272; Erdem, 2022). Olası afet durumlarında hızlı bir müdahalenin gerçekleştirilebilmesi için, öncelikli olarak ulaşım altyapısının, sonrasında ise ulaşım faaliyetlerinde yer alacak araç ve ekipmanların sağlamlaştırılması gerekmektedir. Belediyeler, kent planları ve şehir içi yol yapım faaliyetlerini fay hatlarından ve taşkın bölgelerinden uzak olarak gerçekleştirmelidir. Afet anında ulaşımında yer alacak araçların ve ekipmanların bakım ve denetimi de belediyeler tarafından gerçekleştirilmektedir (Erençin ve Çakır, 2009: 31-32).

Afet risk yönetiminin bir diğer aşaması olan *hazırlık* evresinde belediyeler, henüz gerçekleşmemiş tehlikelere yönelik çeşitli çalışmalar gerçekleştirmektedir. Bu kapsamda; afet ve acil durumlara hazırlıklı olmak adına, 5393 Sayılı Belediye Kanunu’nun

53.maddesinde de yer aldığı üzere; beldenin özelliklerine yönelik acil durum stratejileri oluşturularak, afet planları hazırlanmaktadır. Aynı maddenin devamında ise afetler konusunda halkın bilinçlendirilmesinde belediyelere sorumluluk verilmektedir. Eğitimde yeni bir alan olarak kabul gören, ‘afet eğitimi’; genellikle vatandaşların afetlere ve afetlere bağlı tehlikelere hazırlıklı olmalarını içeren oldukça geniş kapsamlı ulusal politikalar (Preston, 2012: 1-2). Belediyeler; afetlerin olumsuz etkilerine dayanabilen ve gerekli önlemleri alarak afetlerin etki ve zararlarını azaltabilen ‘direnci toplum yapısını’ oluşturmakta öncelikli olarak sorumludur (Şahin, 2015: 945). 5393 Sayılı Kanun’un ‘Acil Durum Planlaması’ başlıklı 53.maddesinde de yer aldığı üzere, belediyeler; vatandaşlara afet durumlarına yönelik eğitimler verebilmekte, bilinçlendirilmelerini sağlayacak faaliyetlerde bulunabilmektedirler. 5211 Sayılı Cumhurbaşkanlığı kararının 15.maddesi kapsamında, belediyelere; afet ve acil durum toplanma alanlarının tespiti görevi verilmektedir. Aynı maddenin devamında da; geçici barınma ve toplanma alanlarının vatandaşlara bildirilmesi amacıyla belediyelere afiş, ilan ve duyuru gibi bildirimlerin yerleştirilmesi görevi verilmektedir (5393 Sayılı Kanun, 2005; 5211 Sayılı Yönetmelik, 2022).

Afet yönetimi süreçlerinde gerekli koşullar ve hukuki çerçeve sağlandığı takdirde oldukça etkili rol oynayabilen belediyeler, gelişen bilgi teknolojileri kapsamında sürece daha etkin bir şekilde müdahale edebilmektedir. 5393 Sayılı Kanun’un 14.maddesi ve 5216 Sayılı Kanun’un 7.maddesinde yer aldığı üzere belediyeler ve büyükşehir belediyeleri; coğrafi ve kent bilgi sistemleri kurmak ile görevli/yetkilidirler (5216 Sayılı Kanun, 2004; 5393 Sayılı Kanun, 2005). Coğrafi bilgi sistemleri; yeryüzüne dair tüm verileri bilgisayar ortamına işleyebilen ve bu verilerin; karşılaştırma, değerlendirme ve analiz edilmesine olanak tanıyan sistemdir. KBS olarak adlandırılan Kent Bilgi Sistemi ise coğrafi bilgi sistemlerinin kent bazında uygulandığı versiyonudur. Bu sistemler ile, ilgili kurum ve kuruluşlar; tablo, grafik veya haritalar oluşturularak bölgenin yapısı ve durumu hakkında bilgi sahibi olabilmektedir. Belediyeler de bu sistemler sayesinde afet yönetimi kapsamında; etkili veri paylaşımını gerçekleştirebilmekte, ilgili verileri güncelleyebilmekte, afet yönetimi planlamalarını oluşturabilmekte ve hızlı veri analizlerini gerçekleştirebilmektedirler. Belediye düzeyindeki risk yönetiminde de, geniş bir veri bankası niteliğinde işlev gören bu sistem; meteoroloji, nüfus, arazi, trafik ve

yapılar gibi çeşitli alanlar hakkında verileri işleyerek olası afet durumlarına yönelik stratejik planlar yapılmasına olanak sağlamaktadır. Bu bağlamda, belediyelerin; deprem, fırtına, sel ve heyelan gibi çeşitli doğal afetlere, sisteme işlenen verilerin analizleri doğrultusunda hazırlıklı olabildiğini söylemek mümkündür (Esen, 2007: 490; Pektaş, 2009: 244-246; Arca, 2012: 57-60).

Gelişen bilgi teknolojileri kapsamında, belediyeler; e-belediye olarak da kurumsal web siteleri üzerinden vatandaşların istek ve ihtiyaçlarına hızla cevap verebilmekte, gerekli bilgilendirme ve iletişimin sağlanmasında da oldukça etkili olabilmektedir. Belediyeler, olası afet ve acil durumlara yönelik projeleri ve planları vatandaşlar ile paylaşılabilmekte ve ‘hazırlık’ kapsamında halkın bilgilendirilmesi ve gerekli önlemlerin alınmasında etkili olabilmektedir (İlgın ve Karagül, 2023: 77-80). Afet yönetiminin risk ve kriz aşamalarında, verimliliğin artırılmasında etkili olabilen kurumsal web siteleri; Türkiye’nin On Birinci Kalkınma Planında da ‘e-belediyelerin yaygınlaşması’ ve ‘E-Belediye Bilgi Sistemi’nin tamamlanması’ olarak hedefler arasında yer almıştır (SBB, 2019: 64-183).

4.4. Afet-Kriz Yönetimi Safhası ve Belediyeler

Belediyelerin, afetlerin gerçekleşmesiyle birlikte başlayan, kriz yönetiminin en kritik aşaması olan *müdahale* evresindeki rolleri; afet yönetim sürecindeki çok başlılık ve Belediye Kanunun 3.maddesinde yer alan faaliyet alanlarının ‘mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlar’ kapsamında olması sebebiyle sadece hizmet ve lojistik birimi olarak görülmesine neden olabilmektedir. Halbuki, 5393 Sayılı Kanun’un 14.maddesinde de yer aldığı üzere, belediyeler; itfaiye, ambulans, acil yardım, arama-kurtarma ve ulaşım gibi faaliyetleriyle birlikte doğrudan afet ve acil durumlara müdahale faaliyetlerinin içerisinde yer almaktadırlar (5393 Sayılı Kanun, 2005; Kadioğlu, 2011: 112).

Belediye Kanunu’nun 53.maddesinde, afet durumlarına yönelik ‘ekip ve donanımın hazırlanması’ alanında görevli olan belediyeler; afet yönetim sürecine itfaiye ve ambulans birimleri aracılığıyla ‘müdahale’ kapsamında rol almaktadırlar (5393 Sayılı Kanun, 2005). Belediyelerin ve özellikle de büyükşehir belediyelerinin İtfaiye Daire Başkanlıkları; kapasite, eğitim ve donanım bakımından afet ve acil durumlarda oldukça önemli bir role sahiptir. 21 Ekim 2006 tarihli 26326 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan

Belediye İtfaiye Yönetmeliği kapsamında, itfaiye teşkilatının görev ve sorumlulukları belirlenmiştir. Yönetmeliğin ‘görevleri’ başlıklı 6.maddesinde, itfaiye teşkilatı; yangın, sel, patlama, kaza, çökme, mahsur kalma ve benzeri durumlarda gerekli müdahaleyi gerçekleştirme, ilk yardım ve arama-kurtarma faaliyetlerini gerçekleştirmekte görevlidir. Bu maddeden de anlaşılacağı üzere İtfaiye Daire Başkanlıkları belediyelerin bünyesinde her türlü afet ve acil durumda ilk müdahaleyi ivedilikle gerçekleştiren bir yapıda olduğundan, yerelde afetlere müdahalede belediyelerin ön plana çıkması kaçınılmazdır.

İtfaiyeler, kapasiteleri arttırıldığı takdirde oldukça etkili afet müdahale faaliyetleri gerçekleştirebildiğinden, belediyelerin/büyükşehir belediyelerinin bu alandaki yetki ve sorumlulukları çok daha kritik hale gelmektedir (Erençin ve Çakır, 2009: 29-32).

İyileştirme aşaması, afet yönetim sürecinin en uzun sürebilen aşamalarından biri olarak kabul edilebilir. Bu aşamada yapılacak tüm faaliyetler ve projeler, koşullara bağlı olarak yıllar boyu sürebilmektedir. Coppola (2015: 406)’ya göre iyileştirme aşaması faaliyetlerinden biri olarak ‘afet sonrası geçici ve kalıcı barınmanın sağlanmasını’ örnek gösterilebilmektedir. Bu bağlamda yapılan yasal düzenlemelerden biri olarak, 5393 Sayılı Kanun’un Arsa ve Konut Üretimi başlıklı 69.maddesi örnek verilebilir. Bu maddeye göre; belediye sınırları içerisinde afete maruz kalan kişilere, bedeli takdir komisyonu tarafınca belirlenecek miktardan az olmamak kaydıyla arsa tahsis yapılabilmektedir (5393 Sayılı Kanun, 2005).

Belediyelerin *yeniden inşa* aşamasına yönelik çalışmalarında afete uğramış bölgelerin yeniden yapılandırılması ve kentsel dönüşüm proje-faaliyetleri yer almaktadır. Yeniden İnşa aşaması, çoğu zaman İyileştirme aşamasıyla iç içe geçmiş faaliyetlerden oluşmaktadır (Ergünay, 2009a: 4-5). Buradaki temel ayrım, iyileştirme aşamasının toplumun her kesimi ve alanındaki faaliyetleri içermesi; ancak yeniden inşa aşamasının, AFAD’ın (2014: 161) tanımladığı üzere; “bina, tesis ve altyapılar...” kapsamındaki çalışmaları içermesidir. Afet yönetiminin bu aşaması, afetten etkilenen tüm insanların hayat olanaklarının afet öncesinden çok daha iyi bir hale getirilmesini sağlamak amacıyla yapılacak faaliyetleri kapsamaktadır. Bu alanda yapılan yasal düzenleme olarak; 5393 Sayılı Belediye Kanunun ‘Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Alanı’ başlıklı 73. Maddesindeki 2010 tarihli değişiklikler kapsamında, belediyelere; kentsel dönüşüm alanında yetkiler verilmiş, kentsel dönüşüme uğrayacak bölgelerin temel yapısı ve koşulları hakkında da

düzenlemelere gidilmiştir. Bu düzenlemelere göre, kentsel dönüşüm ve gelişim projesi olarak ilan edilecek bölgenin, 5 hektardan az ve 500 hektardan fazla olmaması kaydıyla değişime uğrayabileceği belirtilmiştir. Aynı maddenin devamında, kentsel dönüşüm bölgelerindeki yapıların boşaltılması, yıkılması ve kamulaştırılmasında gayrimenkul sahipleri ile anlaşma yoluna gidileceği, buna bağlı olarak gerçekleşecek davaların mahkemelerde öncelikle görüşülerek karara bağlanacağı belirtilmektedir (5393 Sayılı Kanun, 2005; 5998 Sayılı Kanun, 2010).

Belediyeler, kurumsal web siteleri aracılığıyla afet öncesi ‘risk yönetimi’ kapsamında bilgilendirmelerde bulunabildiği gibi afet anı ve sonrasına yönelik ‘kriz yönetimi’ aşamalarında da aktif rol oynayabilmektedir. Kriz anlarında vatandaşların hızlı bilgi almasında ve gerekli direktiflerin sağlanmasında da e-belediyeler önem taşımaktadır (Cavalic, 2015).

TAMP kapsamında büyükşehir belediyelerine yerel yönetimler düzeyinde; yangın, sağlık, tahliye ve yerleştirme planlama, beslenme, psikososyal destek, enkaz kaldırma, tarım orman gıda su ve hayvancılık, aynı bağış depo yönetimi ve dağıtım gruplarında destek çözüm ortağı görevi verilmiştir bu şekilde belediyelerin afetin gerçekleşmesi ile bölgede gerçekleştireceği çalışmaların kapsamı genişletilmiştir (<https://www.afad.gov.tr/turkiye-afet-mudahale-planı>).

Ülkemiz; coğrafi koşullar, jeolojik yapı, iklim koşulları, kentleşme ve sanayileşme gibi birçok faktörün etkisiyle afetlerle sıkı bir mücadele içindedir. Özellikle de doğa koşulları sebebiyle meydana gelen afetler artık toplumun bir parçası haline gelmiştir (Emrealp, 1993: 3). Doğal afetler ‘yerel’ olaylar olarak kabul edildiğinden, afet yönetimi süreçlerinde de yerel yönetimlerin rolü oldukça önemli hale gelmektedir. Afetlerle mücadelede izlenilen süreç kapsamında, belediyeler; farklı sorumluluk alanlarıyla birlikte afet yönetiminin hem ‘risk’ hem de ‘kriz’ safhalarında görev almaktadır. Süreç içerisinde; yasal sorumlulukları dahilinde kısıtlı faaliyet alanı olan belediyelere, etkin afet yönetiminin gerçekleşmesi amacıyla; kaynak, yetkilendirme ve teknik alanlarda destek sağlanarak faaliyet alanları genişletilmelidir (Ulutürk, 2012: 17).

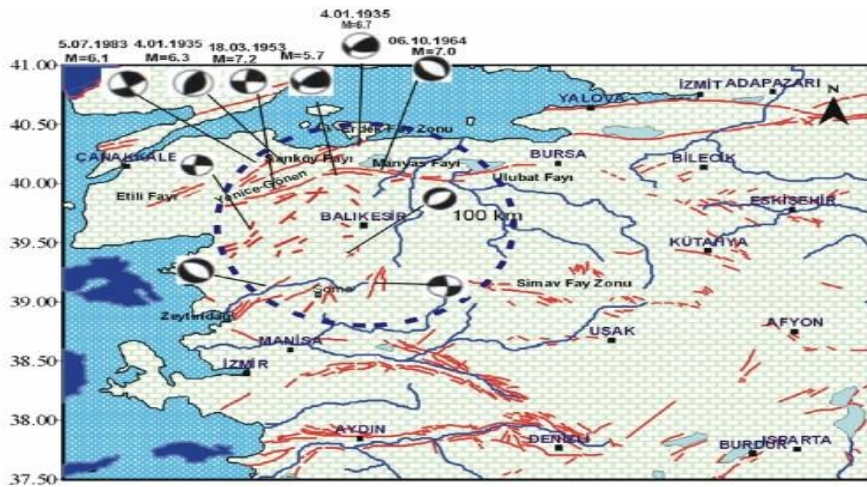
BEŞİNCİ BÖLÜM

5. MARAŞ DEPREMLERİNDE BALIKESİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ'NİN KONUMU VE FONKSİYONLARI

Bu bölümde; ilk olarak Balıkesir ilinin afetselliği, daha sonrasında ise Balıkesir Büyükşehir Belediyesi'nin afet yönetimi (yapı, birimler ve işlevleri) incelenecektir. Balıkesir Büyükşehir Belediyesi'nin afet yönetimi sistemi içerisindeki konumu ve fonksiyonlarını incelemek adına; 2023 tarihinde meydana gelen Kahramanmaraş Depremleri incelenecek ve nitel araştırma kapsamında yapılan görüşmelerde edinilen bilgilerle birlikte büyükşehir belediyesinin süreçteki yeri ve işlevleri değerlendirilecektir.

5.1. Balıkesir İli ve Afetselliği

Türkiye; tektonik, sismik ve meteorolojik şartları sebebiyle afetlerden en çok etkilenen ülkeler arasında yer almaktadır. Günümüzde, ülkemizin koşulları neticesinde, çeşitli afetler gerçekleşmektedir ancak bu afetler arasında yıkıcılığı açısından en önemlilerini depremler oluşturmaktadır. Jeolojik konumu sebebiyle Balıkesir ili ve çevresi, depremler açısından oldukça riskli bölgelerdir. Sismik olarak oldukça aktif olan Kuzey Anadolu Fay Hattının güneyinde yer alan Balıkesir, deprem riskiyle her zaman karşı karşıyadır (Sözbilir ve diğerleri, 2019: 23-25; Şahin, 2019: 159; Balıkesir İRAP, 2021).

Şekil 9. Balıkesir ve Çevresindeki Fay Hatları

Kaynak: Beliceli, A. ve diğerleri, 2005, Balıkesir Bölgesinin Deprem Riski ve Depremsellik Açısından İncelenmesi, **Deprem Sempozyumu Kocaeli**, s.1394.

Şekil 9’da da görüldüğü üzere, Balıkesir ili ve çevresi aktif sismik yapılarla çevrelenmiştir. Güney Marmara ve Kuzeybatı Ege, tektonik olarak oldukça aktif bölgeler olduğundan tarih boyunca sayısız depremle karşılaşmıştır. Türkiye Diri Fay Haritasında yer alan, bölgede yıkıcı etkide deprem oluşturabilecek 20 fay; 7 ve üstü büyüklükte deprem oluşturabilecek ise 3 fay bulunmaktadır. Yenice-Gönen, Balıkesir ve Edremit Fayları olarak nitelendirilen bu üç fay; bölgenin yerleşim yerlerinden geçerek yıkıcı deprem potansiyeli olan faylardır (Tağıl, 2004: 89; Satılmış, 2020: 532; Sözbilir ve diğerleri, 2019: 24-25).

Balıkesir ili, 1.derece tehlikeli deprem kuşağında yer aldığından tarih boyunca çok sayıda depreme şahit olmuştur (Soylu, 2011: 48). Bölgesel ölçekte, il dışından geçen birçok fay da Balıkesir’i etkileyebilen depremler oluşturabilmektedir (Selim, 2020: 20). Yakın tarihte Balıkesir’de yıkıcılığı en yüksek olan depremlerden birkaçı şunlardır;

Tablo 4. Balıkesir İli Sınırları İçerisinde Gerçekleşen En Yıkıcı Depremler

TARİH	YER	BÜYÜKLÜK	CAN KAYBI
01.04.1935	Erdek Körfezi	6.4	5
11.15.1942	Bigadiç	6.1	16
10.06.1942	Ayvalık	6.8	30
03.18.1953	Gönen	7.2	265
10.06.1964	Manyas	7.0	23

Kaynak: Balıkesir İRAP, İl Afet Risk Azaltma Planı, 2021, “Çevrimiçi”, <https://balikesir.afad.gov.tr/il-planlari>’ndan geliştirilmiştir, Erişim Tarihi: 09/10/23.

Balıkesir ili ve çevresini kapsayan bölge; sel/su baskınları, heyelan, kuraklık, yangın ve beşeri afet riskleri de bulundurmaktadır. Tarih boyunca çeşitli afetlerin yaşandığı bu bölgede, Osmanlı döneminde de kuraklık, çekirge istilaları ve salgın hastalıklar gibi çeşitli afetler de görülmüştür (Öncü, 2019: 17) Bölgede kayıt altına alınan çığ felaketi bulunmamakla birlikte, çok sayıda sel ve heyelan vakası bulunmaktadır. 2018 senesi sonu itibarıyla Balıkesir’de afete maruz kalan bölgelerdeki veriler incelendiğinde; en sık maruz kalınan afet türünün %58’lik bir oranla heyelanlar ve en sık afete maruz kalan bölgenin İvrindi olduğu saptanmıştır. Maruz kalınan diğer afet türlerinin oranlarının ise; %23 kaya düşmesi ve %19 sel baskınlarından oluştuğu görülmektedir. Sel baskınları en çok Susurluk ilçesinde, kaya düşmesi vakaları ise en çok İvrindi ilçesinde meydana

gelmiştir (Şahin, 2019: 166-181). Bu felaketler kapsamında, yerel boyutta afetle mücadele strateji ve faaliyetleri geliştirilmesi zorunlu bir koşul olmuştur.

5.1.1. Balıkesir Büyükşehir Belediyesi'nin Afet Yönetimi

Tarih boyunca Balıkesir, sınırları içerisinde meydana gelen büyük felaketlerle birlikte; afetlerle mücadelede sıkı bir yol izlemesi gerektiği kanıtlanan bir il olmuştur. Ulusal ve bölgesel politikalar doğrultusunda; olası risklerin azaltılması/önlenmesi, kriz durumlarında hızlı, etkin ve koordineli müdahalenin sağlanması hedeflenmiştir. Bütünleşik afet yönetimi kapsamında; bölgelerin kendi risk faktörlerine yönelik çeşitli plan ve projeler yürütülmeye başlanmıştır. Afet yönetim sisteminin önceliğinin, kriz aşamasından risk aşamasına geçmeye başlamasıyla birlikte; Marmara bölgesi gibi afet potansiyeli oldukça yüksek olan bir bölgede; yerel yönetimlerin, çeşitli faaliyet ve stratejiler geliştirmesi ise kaçınılmaz bir zorunluluk haline gelmiştir (Şengün, 2007; Kutluk, 2020: 62).

Afetler ve tehlikeli durumlara yönelik bu mücadelede Balıkesir Büyükşehir Belediyesi, yerel yönetimlerin yetki ve sorumlulukları kapsamında çalışmalar gerçekleştirmektedir. Belediyelerin bu faaliyetleri, İl Afet ve Acil Durum Müdürlükleri koordinasyonunda; 81 ilin kendi risk ve stratejilerine yönelik TAMP ve İRAP çerçevesinde geliştirilmekte ve hizmet gruplarının ana çözüm ortakları tarafından iletilmektedir (Balıkesir İRAP, 2021; BAKOM, 2022).

İl kapsamında; bölgenin afetselliğini ortaya koyan, risklerin önlenmesini ve önceden tahminini sağlayan; afetlerin olası sonuçlarını analiz eden; afet durumlarında sorumluluk ve stratejileri belirleyen İl Afet Risk Planları (İRAP); çeşitli kamu kurum ve kuruluşlar, yerel yönetimler, OSB müdürlükleri, üniversiteler ve STK'ların iş birliğiyle oluşturulan sürdürülebilir planlardır. Bu planlar yerel düzeyde kalkınmanın sağlanmasında etkili bir araçtır. Balıkesir İl Afet Risk Azaltma Planı da şehrin kendi potansiyeline uygun olarak oluşturulan, bölgeye yönelik stratejilerin yer aldığı bir plandır. Bu plan kapsamında geçmiş afetler analiz edilerek değerlendirilebilmektedir. Balıkesir İRAP Amaç Hedef ve Eylemler Tablosu'nda da Balıkesir Büyükşehir Belediyesi'ne başta deprem afeti olmak üzere tüm afet gruplarına yönelik destekleyici veya sorumlu kurum ünvanıyla çeşitli görevler verilmiştir (Özdemir, 2023: 835; Balıkesir İRAP, 2021).

Balıkesir İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü (AFAD), 7/24 çalışma politikasıyla birlikte Ekim 2013'ten bu yana TOKİ karşısı yerleşkede hizmet vermektedir. Müdürlüğün temel görevleri arasında şunlar yer almaktadır; ilin afet ve acil durum risklerini belirlemek ve bu risklere yönelik planlar oluşturmak; afet yönetiminin her aşamasında çeşitli kurum, kuruluş, STK ve gönüllülerin iş birliğini sağlamak; güvenli haberleşmenin sağlanması ve sürdürülmesi; afet eğitimleri yapmak. Bu müdürlük yerleşkesinde; Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezi, kurtarma araçları park bakım istasyonu, 112 Acil Çağrı merkezi ve lojistik deposu yer almaktadır (Şahin, 2019: 161-163). Balıkesir İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü gerekli durumlarda Balıkesir Büyükşehir Belediyesi ile iş birliği halinde faaliyetler yürütmektedir.

Grafik 4. Balıkesir İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğü Teşkilat Şeması

Kaynak: AFAD (t.y.) <https://balikesir.afad.gov.tr/teskilat-semasi#>'ndan geliştirilmiştir, Erişim Tarihi: 11/10/23.

Balıkesir AFAD İl Müdürlüğü, Eğitim Şube Müdürlüğü aracılığıyla; afet risk yönetimi kapsamında eğitim ve bilinçlendirme çalışmaları yürütmektedir. Afet zararlarının azaltılması veya önlenmesi odağında, 2013-2018 tarihleri arasında; 52.849 vatandaşa eğitim verilmiştir. Balıkesir Büyükşehir Belediyesi, “Balıkesir Bir Büyük Aile Oluyor” projesi kapsamında bu eğitimlere destek vererek vatandaşların afet konusunda bilinçlendirilmesine katkı sağlamıştır. Bu eğitimlere ek olarak; okul, kurum ve kuruluşlarda, personel ve öğrencilere Kimyasal, Biyolojik, Radyolojik ve Nükleer (KBRN) eğitimleri de verilmektedir. KBRN maddelerin oluşturabileceği zararlar; alınabilecek önlemler ve meydana geldiği takdirde atılacak adımlara yönelik 2014-2018 tarihleri arasında 7.594 vatandaşa eğitim verilmiştir. TAMP kapsamında düzenlenen

Eylül 2018 Gönen Tatbikatı ve AYDES eğitimleri de yapılan diğer bilinçlendirme çalışmalarına örnek olarak verilebilmektedir (Şahin, 2019: 163-175).

5216 Sayılı Kanun'un 7.maddesinde yer aldığı üzere, büyükşehir belediyelerinin itfaiye ve afet ile ilgili sorumlulukları İtfaiye Daire Başkanlıkları tarafınca yürütülmektedir. Balıkesir Büyükşehir Belediyesi'nin afet yönetimi birimi olan İtfaiye Daire Başkanlığının İtfaiye Müdahale Şube Müdürlüğüne bağlı olan 20 ilçesinde 42 istasyonu bulunmaktadır. Temel görevlerinden bazıları ise şu şekildedir; kaza, patlama, mahsur kalma, yangın, sel ve KBRN kaynaklı yangınlara müdahale etmek; afet ve acil durumlarda arama, kurtarma ve ilk yardım faaliyetlerine katılmak; vatandaşları ve personelleri itfaiye faaliyetleri konusunda bilinçlendirmek/ eğitimler vermek (Özdemir, 2023: 831; Balıkesir Büyükşehir Belediyesi, t.y.). Balıkesir Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanlığı'nın dört birimi aşağıdaki grafikte yer aldığı şekildedir;

Grafik 5. Balıkesir Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanlığı ve Birimleri

Kaynak: Balıkesir Büyükşehir Belediyesi (t.y.)

<https://www.balikesir.bel.tr/organizasyon-semasi>’ndan geliştirilmiştir, Erişim Tarihi: 13/10/23.

Bazı büyükşehir belediyelerinin bünyesinde bulunan AKOM, Balıkesir Büyükşehir Belediyesi bünyesinde de BAKOM (Balıkesir Büyükşehir Belediyesi Afet ve Acil Durum Koordinasyon Merkezi) adıyla görev almaktadır. İl TAMP’da belirtilen görevlerin koordinasyonunun sağlanmasında ve etkili bir afet yönetim sürecinin gerçekleştirilmesinde etkili olan AKOM’lar, Balıkesir ili düzeyinde de faaliyet göstermektedir (BAKOM, 2022).

AKOM’lar; personeli, hizmeti ve süreçteki faaliyetleri kapsamında büyükşehir belediyesi odağında hareket eden; her belediyenin kendi belirlediği görevler kapsamında çalışmalar yürüten merkezlerdir. Afet anında ilgili kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlarken, verileri işleyerek; ilgili araç, personel veya ekipmanı bölgeye yönlendirir. BAKOM, İtfaiye Daire Başkanlığı’nın bünyesinde bulunan, afet ve acil durumlarda Balıkesir Büyükşehir Belediye Başkanının başkanlık ettiği, 7/24 kesintisiz güvenli hizmet veren koordinasyon merkezidir (BAKOM, 2022: 7).

BAKOM, Afet ve Acil Durum Müdahale Planı-2022 kapsamında, Balıkesir Büyükşehir Belediyesi’nin adına; belediyenin birimleri, ilçe belediyeleri, kamu kurum ve kuruluşları ile STK’lar arasındaki koordinasyonu ve iletişimi sağlar. Bir afet ve acil durumun gerçekleşmesi halinde keşif çalışmalarını yaparak AFAD’ın başkanlığından alınan bilgiler neticesinde müdahale modelini belirleyen BAKOM, afet durumlarında tüm çalışma gruplarıyla birlikte hazırda bulunarak çalışmalarını BAKOM’dan yürütür. Afet ve acil durum verilerinin tümü BAKOM’da toplanmaktadır ve ihtiyaç duyulan personel ve araç-gereç yine BAKOM tarafından yönlendirilmektedir (BAKOM, 2022: 11).

BAKOM’un Afet ve Acil Durum Müdahale Planı’nda yer alan diğer görevlerinden bazıları ise şunlardır; ana çözüm ortakları arasında iş birliği ve koordinasyonu sağlamak; ihtiyaç halinde diğer kurum ve kuruluşlara ait imkanları talep ederek etkili şekilde kullanılmasında komutayı sağlamak; afet bölgelerine gelecek destek ekiplerin konuşlanacağı alanı belirlemek ve ekiplerin görevlendirilmesini sağlamak; arama-kurtarma faaliyetlerine katılacak şehir içi/dışı ve ülke dışından gelecek itfaiyelerin karşılanarak afet bölgesine sevkini sağlamak; sahadaki Balıkesir Büyükşehir Belediyesi personellerinin dinlenme ve çalışma çadırlarını organize etmek; çalışma bölgelerindeki grupların ihtiyaç/taleplerinin teminini sağlamak; çalışma grupları arasındaki koordinasyonu ve veri akışını sağlamak, bu verileri toplamak; tatbikatlar yapmak; hasta

ve yaralıların tahliyesi ve acil müdahalesini sağlayacak araç, teçhizat ve ekipmanın planlanması ve depolanması faaliyetlerini yürütmektedir (BAKOM, 2022: 11-12).

BAKOM Müdahale Planı kapsamında, Balıkesir Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı olan tüm birimlerin (daire başkanlıkları, müdürlükler ve şirketler) afet ve acil durum sürecinde; operasyon, lojistik ve bakım, bilgi ve planlama, finans ve idari işler olmak üzere 4 farklı servis arasından görevlerini belirlemiştir. Arama kurtarma, KBRN, Alt yapı, yangın, enerji, güvenlik ve trafik, haberleşme, nakliye, ulaşım altyapı, tahliye ve yerleştirme planlama, barınma, beslenme, sağlık, defin, enkaz kaldırma, gıda tarım ve hayvancılık, psiko-sosyal destek ve hasar tespit olmak üzere 18 farklı çalışma grubu 'operasyon' servisine bağlı olarak görevlendirilmiştir. 'Lojistik ve Bakım Servisinde' ise; çalışma grupları lojistiği, kaynak yönetimi, aynı bağış depo yönetimi ve dağıtım, teknik destek ve ikmal olmak üzere 4 farklı çalışma grubu bulunmaktadır. 'Bilgi ve Planlama Servisinde' ise bilgi yönetimi, değerlendirme ve izleme olarak 1 adet çalışma grubu bulunmaktadır. 'Finans ve İdari İşler Servisinde' ise; zarar tespit, satın alma ve kiralama, muhasebe bütçe ve mali raporlama olmak üzere 3 adet çalışma grubu bulunmaktadır. Tüm çalışma grupları içerisinde, başta; İtfaiye Daire Başkanlığı, Fen İşleri Dairesi Başkanlığı, Yol Yapım Bakım ve Onarım Dairesi Başkanlığı, Kent Estetiği Dairesi Başkanlığı, İçme Suyu ve Kanalizasyon Dairesi Başkanlığı (BASKİ) ve Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı olmak üzere Balıkesir Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı tüm birimler afet ve acil durumlara müdahale aşamasında görevlendirilmiştir (BAKOM, 2022: 14). Bu bağlamda, afet-kriz yönetimi sürecinde belediyelerin tüm kapasitesi ve personelleriyle sürecin içerisinde doğrudan rol oynadığını söylemek mümkün gözükmemektedir.

Balıkesir Büyükşehir Belediye Meclisinin 27/07/2023 tarihinde aldığı kararla birlikte, büyükşehir belediyesi bünyesinde Afet İşleri Dairesi Başkanlığı kurulmuştur. Yönetmeliğin 'Afet İşleri Dairesi Başkanlığının Faaliyet ve Görevleri' başlıklı 8.maddesinde yer alan görev, sorumluluk ve faaliyetlerden bazıları şu şekildedir (Balıkesir Büyükşehir Belediye Başkanlığı Meclis Kararı, 2023);

- Afet Lojistik Destek Merkezlerini tesis ve teşkil etmek, işletmek.
- Afet İşleri Dairesi'nin ihtiyaç duyacağı kaynakları yönetmek, ihtiyaçları tespit etmek.

- Afet ve acil durum ihtiyaç listesini hazırlamak, temin edilen ihtiyaç malzemelerinin Afet Lojistik Merkezi ve diğer konteynır depolama alanlarında teslim almak, yerleştirmek ve muhafaza etmek.
- Teslim alınan malzemelerin kayıtlarını tutmak, envanterini kontrol etmek, stok seviyelerini belirlemek, depo etiketlerini hazırlamak, her türlü afet ve olaya karşı güvenliğini sağlamak, hazır bulundurmak, bakımını yapmak.
- Tüm paydaşları yardım faaliyetlerinin güncel durumu hakkında bilgilendirmek, bu amaçta iletişim kanalları oluşturarak bilgi akışını sağlamak.
- Afetlerin etkilerini anlamak adına çeşitli bilim dalları, disiplinler arası araştırmalar ve analizler yapmak.
- Yapılan araştırmalar kapsamında; afet risklerini belirlemek, değerlendirmek, risk azaltıcı faaliyetler yapmak, dirençli toplumu oluşturmak adına stratejiler geliştirmek, çeşitli yöntem ve araçlarla afet yönetimi sürecinin en verimli şekilde yürütülmesini sağlamak.
- Balıkesir Büyükşehir Belediyesi'nin afete hazırlık ve müdahale çalışmalarının Türkiye Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemleri Standartlarına uygunluğunu ve Akıllı Şehirler Eko-Sisteminde entegrasyonun sağlanması.
- Afet anında BAKOM'da konuşlanmak, operasyonları İtfaiye Dairesi Başkanı ile birlikte koordine etmek, acil durum planlarını uygulamak,
- Bütünleşik afet yönetiminin; zarar azaltma, hazırlık, müdahale ve iyileştirme aşamalarında faaliyet göstermek, plan geliştirmek ve koordinasyonu sağlamak. Belediye birimleri arasında koordinasyon, diğer kamu kurum ve kuruluşlarla iş birliğini sağlamak.

Türkiye'de afet yönetimi sürecinde yetkili olan kurum AFAD'dır. AFAD'ın belirlediği strateji ve planlar dahilinde afetlerle mücadelede çeşitli kurum, kuruluş, birim veya merkezler görev almaktadır. Bütünleşik Afet Yönetimi kapsamında, süreçte tüm aktörlerin aktif ve etkili görev almasının gerekliliğiyle yerel yönetimler de öne çıkmaktadır. Yerelde, afetlere daha hızlı ve etkili müdahalenin sağlanmasında kilit rol oynayan, belediyeler/büyükşehir belediyeleri; yardım, eğitim, onarım, bakım, kontrol, denetim ve müdahale gibi çeşitli faaliyetlerle yönetim sürecinin içerisinde doğrudan yer almakta; TAMP ve İRAP dahilinde de sorumluluk ve görevler üstlenmektedir.

5.2. Maraş Depremlerinde Balıkesir Büyükşehir Belediyesi'nin Konumu ve Fonksiyonlarına Yönelik Nitel Bir Araştırma

Türkiye, jeolojik yapısı ve iklim koşulları gibi çeşitli sebeplerle doğal afetlerle sık sık karşılaşmaktadır. Ülkemiz Alp-Himalaya kuşağı üzerinde yer aldığından çok sayıda aktif faya sahiptir ve deprem riski de oldukça yüksektir (TBMM, 2000: 10). Diri fay haritalarında da yer alan bilgilere göre, Türkiye’de; Kuzey Anadolu Fayı, Doğu Anadolu Fayı ve Batı Anadolu Fayı olmak üzere 3 adet diri fay hattı bulunmaktadır. Bu fay hatları dolayısıyla ülkemizde 1939 Erzincan Depremi başta olmak üzere 7 farklı büyük çaplı deprem gerçekleşmiştir. Afet niteliğinde olan, kritik depremlere son örnek ise; 2023 yılında gerçekleşen Kahramanmaraş depremleri olmuştur (MTA, t.y.).

Deprem gerçeğinin acı bir şekilde ortaya çıktığı, 6 Şubat 2023’te; toplamda 11 ili kritik ölçüde etkileyen Kahramanmaraş depremleri gerçekleşmiştir. İlk deprem, İçişleri Bakanlığı’nın web sayfasında yer alan ön bilgilere göre; saat 04.17’de Kahramanmaraş’ın Pazarcık ilçesinde 7,4 büyüklüğünde gerçekleşmiştir. Depremi ardından aynı gün içerisinde, artçılarla birlikte; Elbistan merkezli bir deprem daha meydana gelmiştir (İçişleri Bakanlığı, 2023).

Kandilli Rasathanesi’nin bilgilerine göre; ilk deprem Sofalıcı-Şehitkamil-Gaziantep merkezli 7,7 büyüklüğünde, ikinci deprem ise Kahramanmaraş-Ekinözü merkezli 7,6 büyüklüğünde gerçekleşmiştir (Kandilli Rasathanesi, 2023). AFAD’ın (2023a: 3) Pazarcık-Elbistan Depremlerine İlişkin Ön Değerlendirme Raporu’na göre; depremlerin gerçekleştiği 6 Şubat 2023 tarihinden, 9 Şubat 2023’e kadar bölgede 1300’e yakın deprem gerçekleşmiştir. Deprem Dairesi Başkanlığı’nın bilgilerine göre ise; 6 Şubat 2023 ile 25 Mart 2023 tarihleri arasında büyüklüğü 4 ve üzeri olmak üzere 20.231 adet artçı deprem kaydedilmiştir (MTA, 2023: 3).

Depremlerden; Kahramanmaraş, Malatya, Adıyaman ve Hatay başta olmak üzere; Adana, Osmaniye, Kilis, Şanlıurfa, Gaziantep, Elazığ ve Diyarbakır illeri etkilenecek afet bölgesi olarak ilan edilmiştir. Bu illerde çok sayıda can kaybı ve yıkım meydana gelmiştir. 7,7 ve 7,6 büyüklüğündeki depremlerin tetiklediği bölgede, 20 Şubat 2023 tarihinde; 6,4 büyüklüğünde Yayladağı-Hatay Depremi gerçekleşmiştir. Bu deprem ile birlikte önceki depremlerden hasar alan çoğu bina da yıkılmıştır (TMMOB, 2023: 102).

TAMP'a göre afet durumlarının oluşmasıyla birlikte bölgeye yapılacak olan faaliyetleri ve koordinasyonu sağlayacak olan sorumlu kurum AFAD'ın, 07.02.2023 tarihli "Kahramanmaraş-Pazarcık'ta Meydana Gelen Deprem Hakkında" yayınladığı basın bültenine göre; deprem bölgesine AFAD, PAK, JANDARMA, DAK, Milli Savunma Bakanlığı, UMKE, İtfaiye, STK, Gönüllüler, Güvenlik ve yerel destek ekipleri olmak üzere 59.971 personel intikal etmiştir. Afet bölgesine, afetin ertesi günü itibariyle ulaşan dış ülke personellerinin sayısı ise 3.251'dir. Bölgedeki afete, AFAD ve Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığından acil durum ödeneği gönderilmiştir (AFAD, 2023b).

Depremi resmi verilerine göre; depreme maruz kalan 11 ilin toplam nüfusu, 2022 yıl sonu itibariyle; 14.013.196'dır. İçişleri Bakanlığı'nın 24 Nisan 2023 tarihinde yaptığı açıklamalara göre, 6 Şubat depremlerinde; 50.783 kişi hayatını kaybetmiş, 107.204 kişi ise yaralanmıştır (SBB, 2023; TMMOB, 2023: 186). Demografik verilere göre hanelerdeki çalışma çağındaki genç nüfusun yüksek olması sebebiyle depremin nüfusa olumsuz etkisi de katlanmıştır (TBMM, 2023: 216).

Deprem sonrası hastanelerin güncel fiziki durumuna yönelik bilgiler alınarak sağlık hizmetlerinin sunulması amacıyla Sahra Hastaneleri ve Acil Müdahale Üniteleri yapılmıştır. Afetzedelerin ilk müdahaleleri afet bölgesindeki sağlık kuruluşlarında yapılmış daha sonra Mersin, Adana, İstanbul ve Ankara gibi bölgelere sevk edilmişlerdir. Afetzedelerin bir kısmı evde sağlık hizmeti kapsamında da tedavi görmüştür (TBMM, 2023: 234-235).

Depremler öncesi, 11 ili kapsayan bölgedeki toplam bina sayısı 2,6 milyon ve konut sayısı 5,6 milyon civarında olmakla birlikte, deprem sonrası; 37.984 binanın 'zemin ve yapı kaynaklı' olmak üzere çeşitli sebeplerden dolayı yıkıldığı raporlanmıştır (AFAD, 2023c; TMMOB, 2023: 190). Şubat 2023 depremlerinin ardından, kentsel dönüşüm kapsamında; 6306 Sayılı 'Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun' ile birlikte afete maruz kalan illerde toplamda 37 riskli alan ilan edilmiş ve bu alanlarda bulunan yapıların 17.686'sında yıkım gerçekleştirilmiştir (SBB, 2023: 8-29).

Hatay, Adıyaman, Kahramanmaraş ve Malatya'da acil müdahale ve iyileştirmenin gerçekleştirileceği çoğu kamu binaları hasar alarak hizmet veremez hale gelmiştir. Depremle birlikte; hükümet konakları, valilikler, belediyeler, okullar, sağlık merkezleri,

ibadethaneler, polis ve jandarma karakolları gibi çeşitli yapılar yıkılmış/zarar görmüştür. Depremi az hasarlı olarak atlatan kamu binalarında da kamu hizmet ve faaliyetleri gerçekleştirilememekle birlikte; afet sonrası asli sağlık müdahalesinin yapılacağı kurumlar olan hastaneler de yıkılmış veya kullanılamaz hale gelmiştir (TMMOB, 2023: 192-193).

Depremin gerçekleştiği bölgelerdeki binalarda oluşan yıkım ve zararların haricinde; kanalizasyon, içme suyu ve iletişim altyapısı gibi çeşitli alanlarda da sorunlar ortaya çıkmıştır. Depremin yıkıcı etkisiyle birlikte; iletişim ağında sıkıntılar; barajlarda kaymalar ve çatlamlar; kanalizasyon, içme suyu ve doğalgaz altyapısında hasarlar; yollarda kırılma ve yıkım gibi sorunlar meydana gelmiştir (TMMOB, 2023: 186-252).

Çok sayıda can kaybının yaşandığı Kahramanmaraş Depremlerinde, ekonomik bilanço da oldukça ağır olmuştur. Deprem kısa vadede; dış ticaret, enflasyon ve istihdam gibi çeşitli alanlarda olumsuz etkiler yaratmıştır. Afet bölgelerinin Türkiye genelinde ithalatta payı 6,7 ve ihracatta ise 2022 itibariyle 8,5'dir. Bölgede; iş sürekliliğinin sekteye uğraması, iş gücü ve sermayedeki kaybın üretimi durdurması, yardım maliyetleri, yıkım ve yeniden inşa maliyetleri ve kaynakların zarara uğraması sebebiyle çeşitli ekonomik sıkıntılar oluşmuştur (SBB, 2023: 121-122).

Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı (UDSEP) kapsamında tarih ve kültür mirasının depremlerden korunması da temel hedefler arasında yer almaktadır. Bu doğrultuda Kahramanmaraş Depremlerinde, mülkiyeti özel veya kamuda olması fark etmeden tüm taşınmaz kültür varlıklarını koruma altına almaya yönelik çalışmalar yapılmıştır. Koruma bantları çekilmesi, levhalar ve uyarılar yerleştirilmesi, korunaklı alanlar sağlanması ve nakledilmesi gibi çeşitli çalışmalar gerçekleştirilmiştir (TBMM, 2023: 320-321).

6 Şubat 2023 depremleri oldukça büyük ölçekli, çok sayıda can ve mal kaybına sebep olan ve tüm Türkiye'yi derinden etkileyen bir afettir. Depremin gerçekleştiği bölgeye ilk andan itibaren çok sayıda kurum, kuruluş ve gönüllüler akın etmiştir. Depremin yıkıcılığı dolayısıyla iletişim ve ulaşımında çeşitli sıkıntılar baş göstermiş ancak çevre iller başta olmak üzere; Türkiye'nin tüm illerinden deprem bölgesine yardım ekip ve ekipmanları gönderilmiştir. Balıkesir Büyükşehir Belediyesi de afet bölgelerine

doğrudan yardımda bulunan belediyelerden biri olmuştur. Belediye, yapılan yardımlar ve gerçekleştirilen faaliyetleri belediyenin kendi web sayfası üzerinden paylaşarak vatandaşların bilgilendirilmesini sağlamıştır.

Balıkesir Büyükşehir Belediyesi'nin, 6 Şubat 2023 depreminden sonra yaptığı, belediyenin web sayfasında yer alan ilk açıklamalara göre; bölgeye kargo uçağıyla 4 araç, 15 personel ve 2 arama-kurtarma köpeğı gönderilmiştir. Aynı gün içerisinde yapılan hazırlıklar kapsamında, belediye; yiyecek, kıyafet ve hijyen kitleri; yemek, duş ve aşevi tırı; mobil wc, mobil fırın, 2 adet ambulans, 2 adet cenaze aracı ve vetbüs gönderildiğini açıklamıştır. Balıkesir Büyükşehir Belediye başkanı, gıda sevkinin aralıksız 10 gün boyunca tırlar aracılığıyla sağlanmaya devam edeceğini de açıklamıştır (Balıkesir Büyükşehir Belediyesi, 2023).

Depremin ertesi günü 7 Şubat 2023'te, Balıkesir Büyükşehir Belediyesi'nin web sayfasında yer alan habere göre; depremin gerçekleşmesi itibariyle seferber olan vatandaşların toplamaya başladığı yardım malzemeleri, belediyenin 3 otobüsü ve 16 tırı ile deprem bölgesine doğru yola çıkmıştır. Bölgeye; halat, kablo, trafo, jeneratör ve ışık kulesi gibi çeşitli araçların gönderildiğini söyleyen haberde; aynı gün içerisinde Osmaniye iline gönderilen araç sayısının 39'dan 78'e çıkarıldığı, personel sayısının ise 79'dan 162'ye yükseltildiğı yazmaktadır (Balıkesir Büyükşehir Belediyesi, 2023).

Balıkesir Büyükşehir Belediyesi, afetzedelere yardım toplanması amacıyla; şehrin birçok merkezinde yardım toplama noktaları kurmuştur. Vatandaşların büyük bir katılımıyla birlikte; kıyafet, battaniye, gıda malzemesi ve ısıtıcı gibi çeşitli yardım malzemeleri belediye tarafından toplanarak tırlarla afet bölgesine gönderilmiştir. 8 Şubat 2023 tarihli haberde yer alan bilgilere göre; toplanılan yardımlar doğrultusunda 70 tır yardım malzemeleriyle doldurularak bölgeye intikal etmiştir (Balıkesir Büyükşehir Belediyesi, 2023).

9 Şubat 2023 tarihli habere göre ise; depremin üzerinden geçen üç günde tır sayısı 100'e, görevli sayısı 409'a ve iş makinası sayısı 309'a ulaşmıştır. Haberin devamında yer alan bilgilere göre; Balıkesir Büyükşehir Belediyesi, Osmaniye'de labrador cinsi arama-kurtarma köpeğı ile çalışmalara katılmış; JAK ve Köpekli Yıldız Arama Kurtarma

Birliğinin koordinasyonuyla bir vatandaşın sağ olarak kurtarıldığını bildirmiştir (Balıkesir Büyükşehir Belediyesi, 2023).

15 şubat 2023-17 şubat 2023 tarihli haberlere göre, Balıkesir Valiliği'nin talimatıyla; Merkez Yay/Ada'da, Bandırma/Edremit İtfaiyelerinde ve Burhaniye-Balıkesir  ift i Merkezi'nde oluşturulan merkezlerle birlikte çeşitli yardım malzemelerinin toplanması ve sevkiyatı sağlanmıştır. AFAD, Balıkesir Büyükşehir Belediyesi ve BAKOM'un da iş birliği ve koordinasyonunun sağlandığı bu çalışmalar neticesinde; 10.500 depremzedeye yardım sağlanmıştır. Haberin devamında yer alan bilgilere göre; Balıkesir Büyükşehir Belediyesi afet bölgelerine toplamda 613 personel, 300 iş makinesi ve 600'den fazla sosyal yardım tırı ulaştırmıştır (Balıkesir Büyükşehir Belediyesi, 2023).

Balıkesir Büyükşehir Belediyesi, deprem sonrası hayvanlara yönelik de çalışmalar gerçekleşmiştir. 20 şubat 2023 tarihli habere göre, belediye; afet bölgelerine Vetbulans ve mobil veteriner kliniği (VETBUS) göndermiştir. Sokak hayvanlarının tedavilerine yönelik çalışmalarla birlikte aynı zamanda beslenmelerini de sağlamak amacıyla; 2 tonun üzerinde mama dağıtımı yapılmıştır (Balıkesir Büyükşehir Belediyesi, 2023).

16 şubat 2023 tarihli habere göre; Balıkesir Büyükşehir Belediyesi, BASKİ (Balıkesir Su ve Kanalizasyon İdaresinin, İçme Suyu ve Kanalizasyon Dairesi Başkanlığı) ile, afet bölgelerinde belediyecek kapsamında çalışmalar yapmıştır. BASKİ, Osmaniye'de; su şebekesi bakım ve onarımlarını gerçekleştirmiş, seyyar duş ve tuvaletler sağlamıştır. 28 şubat 2023 tarihli habere göre, BASKİ; Malatya'da içme suyu ve kanalizasyonun bakım ve onarımını yapmıştır. Belediye; 33 personel, 22 iş makinesi, 40 su tankeri, 163 banyo ve WC ile bölgeye çeşitli yardım faaliyetlerinde bulunmuştur (Balıkesir Büyükşehir Belediyesi, 2023).

Balıkesir Büyükşehir Belediyesi, deprem bölgelerinden Balıkesir'e gelen vatandaşlara yönelik de çeşitli çalışmalar yapmıştır. Büyükşehir Belediyesinin 21 şubat 2023 tarihli haberine göre; deprem bölgelerinden Balıkesir'e gelen  ocuklara, Afet Lojistik Merkezi'nde  ocuk oyun alanları oluşturulmuştur. Bu alanlarda; psikolog, sosyal çalışmacı,  ocuk gelişimci ve gönüllüler ile oyun oynayan çocukların deprem psikolojisini atlatmaları hedeflenmiştir. Balıkesir iline gelen depremzede vatandaşlara

yönelik bir diğer çalışma ise, 23 Şubat 2023 tarihli haberde yer aldığı üzere; toplu taşımada ‘Misafir Kart’ uygulamasıdır. Bu uygulama kapsamında AFAD’da kaydı bulunan depremzedeler, şehir içinde belediye otobüslerinden ücretsiz olarak yararlanabilmiştir (Balıkesir Büyükşehir Belediyesi, 2023).

Depremzedelerin, deprem psikolojisini atlatmasına yönelik bir diğer sosyal çalışma ise, Belediye’nin 22 Şubat 2023 tarihli haberinde yayınladığı; Psikososyal Destek Merkezi’dir. Balıkesir Büyükşehir Belediyesi’nin, Aile Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ve İl Milli Eğitim Müdürlüğü ile iş birliği içerisinde gerçekleştirdiği, Psikososyal Destek Merkezi; afetzedelerin yaşadıkları travmayı atlatmaları adına, alanında uzman kişiler ile birlikte oluşturulan bir uygulamadır (Balıkesir Büyükşehir Belediyesi, 2023).

Anadolu Ajansı’nın (2023) 2 Mart 2023 tarihli yayınladığı habere göre, Balıkesir Büyükşehir Belediyesi; deprem bölgesine 296 arama-kurtarma, 129 sosyal yardım ve 307 ulaştırma ekibi göndererek toplamda 732 personelle çalışmalara katılmıştır. 135 iş makinesi, 400 sosyal yardım aracı ve 500’ü aşan yardım tırlarının bölgeye gönderildiğini açıklayan Anadolu Ajansı; Balıkesir Büyükşehir Belediyesinin gönderdiği aşevleri, mobil tuvalet-mobil ikram tırı ve duşların bölgede aktif hizmet gördüğüne değinmiştir.

Bu bölümde yer aldığı üzere, Balıkesir Büyükşehir Belediyesi; Kahramanmaraş depremlerinde, sahadaki çalışmalarda yer almış ve çeşitli faaliyetler göstermiştir. Çalışmanın ilerleyen kısmında, nitel özellikteki bir araştırma doğrultusunda; Balıkesir Büyükşehir Belediyesi’nin afet-kriz yönetimi safhasındaki konumu ve fonksiyonları, Maraş Depremleri boyutunda incelenecektir.

5.2.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu yüksek lisans tez çalışmasında; belediyelerin/büyükşehir belediyelerinin afet yönetimi süreci içerisindeki konum ve fonksiyonlarını görebilmek/değerlendirebilmek adına Balıkesir Büyükşehir Belediyesi’nin Kahramanmaraş Depremlerindeki rolü nitel araştırma yöntemine dayanarak incelenmiştir.

5.2.2. Araştırmanın Problemi

Günümüzde, doğal ve beşerî afetler toplumların kaçınılmaz bir gerçeği haline gelmiştir. Sıklıkla karşılaştığımız ve oldukça acı verici sonuçlarını gözlemlediğimiz bu

afetler; toplumların ve yönetimlerin afetlere yönelik, önleme ve zarar azaltma mekanizmalarını geliştirmesine sebep olmuştur. Ülkemiz de dahil olmak üzere, dünya üzerindeki birçok ülke; gün geçtikçe afetlerle mücadelesine yeni bir boyut kazandırmaktadır. Kazanılan yeni boyutlar neticesinde, afet yönetim sistemlerinin aktörleri ve kapsamı da gelişmektedir.

Ülkemizde, 2009 senesi itibariyle afet yönetiminde yeni bir boyut kazanılmıştır. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı'nın kurulmasıyla başlayan bu dönem; afet yönetim sistemi içerisindeki aktörlerin çoğalmasına ve yetkilerinin ihtiyaçlar kapsamında artmasına sebep olmuştur. Özellikle de yerel yönetimlerin süreçte aktif rol oynamaya başlamasıyla birlikte, afetlerle mücadelede farklı bir döneme giriş yapılmıştır. Yerel yönetimler kapsamında; belediyeler/büyükşehir belediyeleri de ilgili kanunlarda da yer aldığı üzere önemli bir faaliyet alanına sahip olmuş, ancak bu faaliyet alanının; maddi, teknolojik, uzman ve organizasyonel sınırlılıkları halen çözülebilmemiş değildir.

Araştırmanın temel problemi; 'Türkiye'nin afet-kriz yönetimi sürecinde belediyelerin konumları ve fonksiyonları nelerdir? Bu konum ve fonksiyonlar uygulamaya nasıl yansımaktadır? Bu doğrultuda, Balıkesir Büyükşehir Belediyesi'nin 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremlerindeki yapı ve işlevleri nelerdir?' şeklinde belirlenmiştir.

5.2.3. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Afet yönetimi; yasal düzenlemeler, süreçte yer alacak aktörler, birimler, kurumlar ve faaliyetler kapsamında oldukça kritik bir süreçtir. Süreçte yer alan tüm aktörlerin; faaliyetleri, yetkileri ve sorumlulukları oldukça kritik olmakla birlikte; örneğini 6 Şubat 2023'te Kahramanmaraş'ta meydana gelen depremler neticesinde de gördüğümüz, benzer afet durumlarına yönelik; tüm çalışmaların ve yetkilendirmelerin süreçte büyük etkisi bulunmaktadır. Bu bağlamda, araştırmanın amacı; Türkiye'de belediye/büyükşehir belediyelerinin afet-kriz yönetimi safhasındaki konum ve fonksiyonlarını ortaya koymak, bunların süreç dahilindeki etkilerini gösterebilmek ve geleceğe yönelik bazı çıkarımlar/öneriler sunabilmektir.

Afet yönetiminin gerek risk gerekse kriz safhasında kritik rol üstlenen belediyelerin/büyükşehir belediyelerinin rolünün ve öneminin daha iyi anlaşılabilmesi

için hazırlanan bu tez çalışması; deprem ve afet ülkesi olarak nitelendirilen Türkiye’de yapılacak olan tüm (yasal, yönetsel ve bireysel) çalışmalarda farkındalığı arttıracak ve ilgili çalışmalara kaynak niteliğinde olacak olmasıyla önem kazanmaktadır.

5.2.4. Araştırmanın Sınırlılıkları ve Kapsamı

Türkiye’de; 1393 adet belediye (51 il belediyesi, 30 büyükşehir belediyesi, 519 büyükşehir ilçe belediyesi, 403 ilçe belediyesi, 390 belde belediyesi) bulunmaktadır. Araştırmada, bu belediyeler arasından; 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş’ta gerçekleşen depremlerde faaliyet gösteren veya sorumluluğu/yetkisi bulunan tüm belediyeler araştırmaya dahil edilebilir, ancak bu araştırma sadece Balıkesir Büyükşehir Belediye’sinin faaliyet ve sorumlulukları kapsamında yapılacaktır.

5.2.5. Araştırmanın Deseni

Bu araştırma, literatürde; örnek olay, vaka incelemesi, olay incelemesi ve vaka çalışması gibi farklı isimleri bulunan, nitel bir araştırma türü olan ‘durum çalışması’ şeklinde tasarlanmıştır. Durum çalışması/örnek olay; karmaşık veya özel durumların, kendi koşulları çerçevesinde incelenmesidir. Bu araştırma yönteminde; olay, durum, birey, grup ve problemler incelenebilmektedir (Sönmez ve Alacapınar, 2013: 82). Yin’e (2014) göre, durum çalışması; nitel ve nicel çalışmalar bütününde oluşabilen, durumları ve olguları derinlemesine inceleyebilen ve araştırmacının bu durum ve olgular üzerinde bir kontrolünün bulunmadığı bir araştırma yöntemidir. Creswell’e (2007) göre, durum çalışması; belirli bir zaman kısıtı çerçevesinde gerçekleşen durum veya durumların; gözlem, görüşme/mülakat, belge, anket ve rapor gibi çeşitli veri kaynaklarıyla birlikte incelenebildiği nitel bir bilimsel araştırma türüdür. Bir olay veya durumun, sistematik bir biçimde toplanılan veriler doğrultusunda incelendiği bu yöntemde, sonuçlar; olay veya durumun nasıl oluştuğunu ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, araştırmanın bütününde; ne, nasıl ve niçin sorularına odaklanılmakta ve yanıt aranmaktadır. (Subaşı ve Okumuş, 2017: 420). Fidel’e (1984) göre, durum çalışması; çeşitli amaçlar doğrultusunda yapılabilen, araştırmacının olay ve olgulara müdahale edemediği spesifik bir saha/alan araştırma yöntemidir.

5.2.6. Araştırmanın Veri Toplama Tekniği

Bu araştırmada, veri toplama tekniği; kişilerden belirli konularda bilgi alma amacıyla gerçekleştirilen ‘görüşme’ tekniğidir. Görüşme/mülakat, nitel araştırmalarda yararlanılan; ‘yarı yapılandırılmış görüşme tekniği’ kapsamında gerçekleştirilmiştir.

Görüşme/Mülakat tekniği; iki ya da daha fazla insan arasında, belirli bir hedef ve düzen doğrultusunda bilgi toplamak amacıyla gerçekleştirilen sohbetlerdir (Coşkun, Altunışık ve Yıldırım, 2007). Görüşme tekniğinde; olay, olgu, durum veya problem hakkında derinlemesine bilgi sağlanabilmekte; yapılandırılmış, yarı yapılandırılmış, yapılandırılmamış ve odak grup görüşme teknikleri kullanılabilir (Sönmez ve Alacapınar, 2013: 108). Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği; derinlemesine veri elde edilebilen ve bu verileri kategorize edebilen, var olan soruların görüşme anında değiştirilebildiği, orta esneklikte bir görüşme tekniğidir (Dömbekci ve Erişen, 2022: 145).

Araştırmada, Balıkesir Büyükşehir Belediyesi’nin ilgili daire başkanlıkları ve müdürlükleri kapsamında 10 farklı yetkili ile yarı-yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler için seçilen kişiler araştırmada elde edilmek istenen bilgiler için en doğru kaynaklar olarak tespit edilmiştir. Görüşmelerde araştırmacı tarafından önceden hazırlanmış 7 adet soru sorulmuş ve bu sorulara alınan cevaplar katılımcıların da rızası dahilinde ses kaydına alınarak Word dosyası olarak yazıya dökülmüştür. Elde edilen veriler MAXQDA 24 (demo sürümü) programına aktararak derinlemesine incelenmiştir, bu incelemelerin ardından temalar ve alt kodlar oluşturularak analiz edilmiştir. Görüşmelerde alınan yanıtlardan, sorulara en etkili karşılığı sağlayanlar alıntılar kapsamında bulgularda yer almıştır. Görüşmelerde sorulan mülakat soruları araştırmanın sonunda Ek-1’de verilmiştir.

5.2.7. Araştırmanın Bulguları

Araştırma kapsamında; Balıkesir Büyükşehir Belediyesi'nin afet ve acil durumlarda yetkili birimlerinden İtfaiye Daire Başkanlığı ve BAKOM başta olmak üzere süreçte aktif rol oynayan birimlerindeki 10 yetkili kişiyle yarı yapılandırılmış mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Araştırmada katılımcılar; BBB1, BBB2, BBB3, BBB4, BBB5, BBB6, BBB7, BBB8, BBB9 ve BBB10 olarak ifade edilmiştir.

Şekil 10. Mülakatlarda En Sık Kullanılan Kelimeleri Gösteren Kelime Bulutu

Şekil 10'da Balıkesir Büyükşehir Belediyesi'nin ilgili yetkilileriyle yapılan görüşmeler kapsamında katılımcıların en sık kullandığı kelimeler gösterilmektedir. Şekil, MAXQDA programının "Görsel Araçlar" kısmındaki "Kelime Bulutu" sekmesi üzerinden oluşturulmuştur. Şekilde de yer aldığı üzere, en sık kullanılan kelimeler; Afet, Balıkesir, Belediye, Büyükşehir, İtfaiye, Deprem, BAKOM, şeklindedir. Belgelerdeki en sık kullanılan kelimeler bu kelime bulutu içerisinde yer almaktadır.

Tablo 5. Tema ve Alt Kod Listesi

Belediyelerin Afetlerdeki Konum ve Fonksiyonları	AFAD ile Koordinasyon
	İhtiyaç Durumunda Yetkilendirme
Balıkesir Büyükşehir Belediyesi'nin İlgili Birimleri	İtfaiye D. B.
	BAKOM
	Afet İşleri D. B.
	Diğer Birimler
Olası Afetlere Yönelik Çalışmalar	Birimlerin Güçlendirilmesi
	Eğitimler
	Araç-Ekipman-Personel Geliştirilmesi
	Afet Müdahale Planı
	Çalıştaylar
	Denetimler
	Depo, Lojistik Merkez ve Toplanma Alanları Planlaması
Maraş Depremlerinde Konum	Koordinatörlük Yetkisi
	Hizmet Grupları ve Yetkilendirilmeleri
	Faaliyet Gösterilen Diğer İller
Maraş Depremlerinde Fonksiyon	Depo Kurmak
	Arama-Kurtarma
	İaşe
	Araç-Ekipman-Personel Desteği
	Enkaz Çalışmaları
	Tamir, Tadilat ve Bakım
	Afet Lojistik Merkezi
	Geçici Yerleşim
	Temizlik
	Altyapı Çalışmaları
	Sosyal Hizmet
	Hayvan Bakım ve Tedavisi
	Güvenlik
Yapı ve Faaliyetlerde Düşünülen Değişimler / Çözüm Önerileri	Yeni Yetkilendirmeler ve Odak Konumun Güçlendirilmesi
	İtfaiyelerin Etkinliğinin Arttırılması / Güçlendirilmesi
	Eş İl Sistemi ve Geliştirilmesi

Nitel araştırma sonucunda elde edilen veriler, araştırmanın problemi odağında; 6 tema ve 32 alt kod oluşturularak sınıflandırılmıştır. Tema ve alt kodların belirlenmesi belgelerdeki verilerin sınıflandırılarak (kodlanarak) kolaylıkla incelenmesine olanak tanımıştır.

Kod Sistemi	BBB1	BBB2	BBB3	BBB4	BBB5	BBB6	BBB7	BBB8	BBB9	BBB10	TOPL...
Belediyelerin Afetlerdeki Konum ve Fonksiyonları											0
AFAD ile Koordinasyon	•		•	•	•		•		•	•	10
İhtiyaç Durumunda Yetkilendirme	•	•	•		•	•			•		8
Balıkesir Büyükşehir Belediyesi'nin İlgili Birimleri											0
İtfaiye D. B.	•	•		•	•	•		•		•	9
BAKOM		•		•	•	•	•	•		•	11
Afet İşleri D. B.	•	•	•		•	•		•		•	8
Diğer Birimler	•	•		•		•		•			7
Olası Afetlere Yönelik Çalışmalar											0
Birimlerin Güçlendirilmesi	•		•		•		•				11
Eğitimler	•						•	•		•	5
Araç-Ekipman-Personel Geliştirilmesi	•	•			•		•	•		•	11
Afet Müdahale Planı		•	•			•	•			•	5
Çalıştaylar		•	•	•	•	•	•	•	•	•	22
Denetimler					•			•			2
Depo, Lojistik Merkez ve Toplanma Alanları Planlaması					•		•	•			4
Maraş Depremlerinde Konum											0
Koordinatörlük Yetkisi	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	12
Hizmet Grupları ve Yetkilendirilmeleri		•	•		•	•	•	•	•	•	16
Faaliyet Gösterilen Diğer İller	•	•	•	•	•		•	•			9
Maraş Depremlerinde Fonksiyon											0
Depo Kurmak	•		•			•		•		•	6
Arama-Kurtarma	•				•			•			6
İlaçe	•	•	•	•	•	•		•		•	13
Araç-Ekipman-Personel Desteği	•	•		•	•	•	•	•	•	•	17
Enkaz Çalışmaları				•	•			•		•	4
Tamir, Tadilat ve Bakım			•		•					•	4
Afet Lojistik Merkezi	•		•		•			•			6
Geçici Yerleşim		•	•			•		•			5
Temizlik			•		•			•		•	6
Altyapı Çalışmaları				•	•	•	•		•	•	9
Sosyal Hizmet	•	•			•					•	10
Hayvan Bakım ve Tedavisi					•			•			2
Güvenlik					•				•	•	4
Yapı ve Faaliyetlerde Düşünülen Değişimler / Çözüm Önerileri											0
Yeni Yetkilendirmeler ve Odak Konumun Güçlendirilmesi	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	11
İtfaiyelerin Etkinliğinin Arttırılması / Güçlendirilmesi					•		•	•			6
Eş İl Sistemi ve Geliştirilmesi					•	•	•				4
TOPLAM	26	19	18	20	49	29	31	32	10	29	263

Şekil 11. Tema ve Alt Kodların Gösterimini Sağlayan Kod Matris Tarayıcısı

Şekil 11’de, Balıkesir Büyükşehir Belediyesi’nin 10 farklı yetkilisi ile yapılan yarı yapılandırılmış mülakatlar sonucu oluşturulan 6 tema ve 32 alt kodun hangi belgelerde ne sıklıkla yer aldığını görmemize imkân tanıyan Kod Matris Tarayıcısı verilmiştir. Bu araca, MAXQDA 24 programının “Görsel Araçlar” sekmesi üzerindeki “Kod Matris Tarayıcısı” kısmından ulaşılmıştır.

Kod Matris Tarayıcısında yer aldığı üzere; “Belediyelerin Afetlerdeki Konum ve Fonksiyonları” temasının 2, “Balıkesir Büyükşehir Belediyesi’nin İlgili Birimleri” temasının 4, “Olası Afetlere Yönelik Çalışmalar” temasının 7, “Maraş Depremlerinde Konum” temasının 3, “Maraş Depremlerinde Fonksiyon” temasının 13 ve “Yapı ve Faaliyetlerde Düşünülen Değişimler / Çözüm Önerileri” temasının ise 3 adet alt kodu bulunmaktadır.

Bazı alt kodlar diğerlerine oranla çok daha sık kodlanmıştır, bunlar;

Şekil 12. Belgelerde En Sık Hangi Alt Kodlara Kodlama Yapıldığını Gösteren Kod Bulutu

Programın “Görsel Araçlar” sekmesi üzerinden ulaşılan “Kod Bulutu” ile; mülakatlarda en sık yer alan konular ve bunların belirlendiği/kullanıldığı alt kodlar görülmektedir. Alt kodlar arasında toplamda en çok kodlananlar şunlardır; “Çalıştaylar” 22 kodlama; “Araç-Ekipman-Personel Desteği” 17 kodlama; “Hizmet Grupları ve Yetkilendirilmeleri” 16 kodlama; “İaşe” 13 kodlama, “Koordinatörlük Yetkisi” 12 kodlama; “BAKOM”, “Birimlerin Güçlendirilmesi”, Araç-Ekipman-Personel Geliştirilmesi” ve “Yeni Yetkilendirmeler ve Odak Konumun Güçlendirilmesi” 11 kodlama.

5.2.7.1. Belediyelerin Afetlerdeki Konum ve Fonksiyonları Teması ve Alt Kodları

Araştırmacı tarafından belirlenen bu tema ve “AFAD ile Koordinasyon” ile “İhtiyaç Durumunda Yetkilendirme” başlıklı alt kodlarının oluşturulmasındaki temel amaç; Türkiye’deki afet ve acil durum yönetimi sistemi içerisinde belediyelerin/büyükşehir belediyelerinin yapıdaki yerlerinin ve faaliyetlerinin genel itibarıyla incelenebilmesidir.

Araştırma kapsamında yapılan mülakatlarda, yetkililer; afet yönetimi sisteminde merkezi yönetimin AFAD başkanlığında diğer kurum, kuruluş ve birimleri koordine ettiğini ve belediyelerin de AFAD’a bağlı olarak yetkilendirildiğini ve faaliyet gösterdiğini ifade etmişlerdir. Temanın en çok kodlanan “AFAD ile Koordinasyon” alt kodu ile kodlama yapılan bazı ifadeler şu şekildedir;

“Türkiye’deki afet yönetimi sisteminde yetkili kurum olarak Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) bulunuyor. AFAD’ın koordinesinde büyükşehir belediyeleri ve alt birimleri de afet ve acil durumlarda yetkili olarak görevlendirilebiliyor.” (BBB1)

“AFAD bir bakanlık kuruluşu olarak merkezi otoriteyi temsil eder; yerel yönetimler olarak belediyeler ve içerisindeki İtfaiye teşkilatları da yerelde her ne kadar sorumlulukları olsa da herhangi bir afet ve acil durumda merkezi otoritenin bünyesinde yer alırlar.” (BBB7)

BBB7 olarak kodlanan katılımcı, konuşmasının devamında; AFAD tarafından hazırlanan Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP) kapsamında belediyelere ve ilgili tüm birimlere verilen yetki ve faaliyetlere de değinmiş, ancak belediyelerin/büyükşehir belediyelerinin bu yetki ve faaliyetlerin üzerinde bir konumunun bulunduğunu ifade etmiştir;

“Türkiye Afet Müdahale Planı’nda (TAMP) bütün kurum ve kuruluşların görev ve sorumlulukları tanımlanmıştır, bizde Balıkesir Büyükşehir Belediyesi olarak TAMP’a göre gerekli görev ve sorumlulukları yerine getiriyoruz. Ancak bugün baktığımız zaman Balıkesir Büyükşehir Belediyesi olarak kurum, kuruluş, imkân ve kabiliyetlerimiz ile sadece bize Türkiye Afet Müdahale Planı’nda

atfedilen görevlerinde üzerinde bir konumumuz bulunuyor. Bu tabi ki büyükşehir belediyemizin ve bağlı kuruluşlarının sahip olduğu; personel, araç, iş makinası ve saha tecrübesi olarak karşımıza çıkıyor. Afet ve acil durum yönetiminde, afet boyutundaki hadiseler hariç tüm hadiselerde emir komuta etme yetkisi AFAD'a aittir fakat sahada görünürlük ve bilinirlik açısından hâkim olan belediyeler ve dolayısıyla da İtfaiyelerdir. Merkezi yapının afet ve acil durumları koordine etmesi işin plan üzerindeki bir temsiliyetidir, ancak yerel yöneticilerin başta İtfaiye Teşkilatları olmak üzere belediye başkanlarının da sahadaki faaliyetleri temsil ettiği bir realitedir. İtfaiyenin 30.000 personeli bulunmakta, bugün diğer tüm kurumlar bu kapasitenin altında kalıyor. Afet ve acil durumlara müdahalede; kapasite, imkân ve kabiliyet olarak en etkili kuruluşlar İtfaiye Teşkilatları yani belediyelerdir. Özellikle de büyükşehir belediyeleri kapasite olarak çok daha gelişmiş düzeydedir.” (BBB7)

Katılımcıların birkaçı da TAMP kapsamında verilen yetkilere değinerek, belediyelerin TAMP'da yer alan hizmet/çalışma grupları kapsamında faaliyet gösterdiklerini ifade etmişlerdir;

“Belediyeler, Türkiye Afet Müdahale Planı kapsamında görevlendiriliyor ve fonksiyonlarını icra ediyor.” (BBB4)

“Belediyeler/büyükşehir belediyeleri Türkiye Afet Müdahale Planında (TAMP) yerel düzeyde çözüm ortakları olarak çeşitli hizmet gruplarında yer alıyor. Bununla birlikte TAMP'da farklı çalışma grupları var bu gruplarda; kurtarma, KBRN ve sosyal destek gibi birçok konuda büyükşehir belediyeleri yerelde destek çözüm ortağı olarak bulunmakta. Örneğin arama kurtarma hizmet grubunda itfaiyeden personel takviyesi yapılabiliyor, iş makineleri enkaz kaldırma ve benzeri konularda destek sağlayabiliyor, psikolog ve sosyologlar bölgede psikolojik ve sosyal desteğin verilmesinde katkı sağlayabiliyor.” (BBB10)

Belediyelerin Afetlerdeki Konum ve Fonksiyonları temasındaki bir diğer alt kod ise “İhtiyaç Durumunda Yetkilendirme” olmuştur. Katılımcıların tamamı organizasyonun en başında AFAD'ın olduğunu, yetki ve görevlerin de AFAD tarafından sağlandığını

ifade etmekle birlikte; birçok katılımcı, belediyelerin resmiyetteki yetki ve sorumluluklarının kısıtlı gözüktüğünü ancak afet ve acil durum meydana gelmesiyle birlikte yapılabilen yetkilendirmelerle süreçte çok daha aktif rol oynayabildiklerini ifade etmişlerdir;

“AFAD’ın koordinesinde büyükşehir belediyeleri ve alt birimleri de afet ve acil durumlarda yetkili olarak görevlendirilebiliyor. Hem önceden belirlenen yetkileri hem de sonradan verilebilecek yetkilendirilmeleri ile birlikte, büyükşehir belediyeleri; olası afet durumlarına yönelik hem risk hem de kriz yönetimi açısından gerekli olan tüm faaliyetleri kapasiteleri dahilinde gerçekleştirebiliyorlar.” (BBB1)

“Kâğıt üstünde büyükşehir belediyelerinin yetkileri kısıtlı olsa da bir afet meydana geldiğinde ilk olarak yerelde belediyeler aktif olarak rol almaktadırlar ve gerekli durumlarda yetkilendirilebilmektedirler.” (BBB2)

“Belediye ve büyükşehir belediyelerine gerekli yetkilendirmeler ihtiyaç halinde (ihtiyacın durumuna ve boyutuna) göre verilebilmektedir.” (BBB3)

“AFAD içerisinde belediyelere direkt olarak verilmiş bir konum veya yetki bulunmuyor ancak bizler belediyeler olarak afetlerde AFAD’ın her an görevlendirebileceği bir oluşum olarak yer alıyoruz...Cumhurbaşkanı kararnamesi ile birlikte tek bir yazıyla belediyeler afet ve acil durumlarda görevlendirilebiliyorlar.” (BBB5)

“Deprem veya herhangi bir afet sonrası, afet bölgesine uzaklık-yakınlık ve ihtiyacın durumuna göre görev tanımımız değişebiliyor. Bakanlık tarafından verilen bir görev/yazı oluyor ona göre konuşuluyoruz.” (BBB6)

“Belediyeler afet durumlarında; afet tipine, boyutuna ve yıkımına göre şekillenmek üzere farklı yetkilerle donatılabilmektedirler. Öncesinde belirlenen bir yetkisi olmasa bile Cumhurbaşkanı yazısıyla birlikte belediyeler ilgili bölgelerde resmi olarak görev alabiliyorlar.” (BBB9)

5.2.7.2. Balıkesir Büyükşehir Belediyesi'nin İlgili Birimleri Teması ve Alt Kodları

Belediyelerin/büyükşehir belediyelerinin afet yönetimi sistemi içerisinde yeri ve faaliyetlerini genel itibariyle incelediğimiz bir önceki temadan sonra, bu temada Balıkesir Büyükşehir Belediyesi'nin afet ve acil durumlarla ilgili faaliyetlerde bulunan veya yetkili birimleri araştırılmıştır. Katılımcıların da verdiği cevaplar doğrultusunda “İtfaiye D. B.”, “BAKOM”, “Afet İşleri D. B.” ve “Diğer Birimler” olmak üzere dört alt kod oluşturulmuştur. En çok kodlama yapılan alt kod ise “BAKOM” olmuştur. Katılımcıların “İtfaiye D. B.” hakkındaki bazı ifadeleri şu şekildedir;

“Balıkesir Büyükşehir Belediyesi'nin afet ve acil durum yönetim faaliyetlerinin fiiliyatta karşılığını veren birimi İtfaiye Daire Başkanlığı'dır. İtfaiye Dairesi; deprem, sel, orman yangını, birinin kaybolması ve aranması gibi her türlü duruma etkin müdahaleyi gerçekleştiren, belediye bünyesindeki bir birim olarak faaliyet göstermektedir.” (BBB5)

“İtfaiye ve BAKOM, afetlere müdahalede yer alan belediyenin temel işini üstlenen birimlerdir. Afet dediğimiz zaman; sel, orman yangını ve deprem gibi çeşitli durumlara yönelik eğitilmiş/profesyonel personelleriyle İtfaiye Daire Başkanlığımız öncü olarak faaliyetleri yürütüyor.” (BBB8)

“Balıkesir Büyükşehir Belediyesi'nde ana birim olarak; İtfaiye Daire Başkanlığı ve altında BAKOM ile yeni kurulan Afet İşleri Daire Başkanlığı bulunmakta.” (BBB10)

Katılımcılar Balıkesir Büyükşehir Belediyesi'nin afet ve acil durumlardaki en temel birimini İtfaiye Daire Başkanlığı olarak ifade etmiştir. İtfaiyenin her türlü afet ve acil durumlarına yönelik faaliyetlerinin olduğuna da değinmişlerdir. Bunun yanı sıra Balıkesir Büyükşehir Belediyesi'nde İtfaiye dairesinin yanında afet/acil durumlarında yetkili olarak BAKOM ve Afet İşleri Dairesi Başkanlığı'nın bulunduğunu da sıklıkla ifade etmişlerdir;

“Balıkesir Büyükşehir Belediyesi'nin afetlerle alakalı İtfaiye Daire Başkanlığı başta olmak üzere, BAKOM (Balıkesir Afet Koordinasyon Merkezi), Afet İşleri Daire Başkanlığı gibi birimleri bulunuyor.” (BBB1)

“Balıkesir Büyükşehir Belediyesi; Balıkesir Afet ve Acil Durum Koordinasyon Merkezi (BAKOM), İtfaiye Daire Başkanlığı ve Afet İşleri Daire Başkanlığı ile birlikte temel afet yönetimine dair görevleri icra etmektedirler. İtfaiye ve BAKOM, kriz yönetimi safhası içerisinde planlama ve uygulamada aktif rol alıyorlar.” (BBB6)

“BAKOM bizim pandemi öncesi başkanımızın talimatıyla kurduğumuz bir merkez, büyükşehir belediyesi olarak afet ve acil durum yönetiminde; hazırlık ve planlama, müdahale ve iyileştirme yani bütünleşik afet yönetimi sisteminin tüm safhalarını yerine getirmede aksiyon ve çalışmaların tek bir merkezde toplanması konusunda BAKOM bizim bir vizyon projemizdir... BAKOM, Balıkesir Büyükşehir Belediyemizin; tüm şirketleri, bütün birimleri, valilik birimleri ve çağrı merkezlerimizden gelen tüm çağrılarımızın cevaplanması ve hızlı müdahalenin sağlanması adına çok çeşitli alanlarda çalışmalar yürütüyor.” (BBB7)

Belediyelerin bünyelerindeki Afet İşleri Daire Başkanlıklarının kurulumlarının henüz çok yeni gerçekleşmiş olmasına da değinmişlerdir;

“Belediyelerde afet yönetimi ile ilgili Afet İşleri Daire Başkanlıklarının kurulması şartı geldi ve belediyemizde de kurulan bu daire başkanlığı şu anda aktif olarak çalışıyor.” (BBB3)

“Yaşanan deprem felaketlerinden sonra Bakanlığımız Afet İşleri Daire Başkanlığı'nın kurulmasını istediği için şu an dairemiz kuruldu.” (BBB5)

“Belediyemizin Afet İşleri Daire Başkanlığı da afet ve acil durumlarda yetkili birimlerinden biri olarak daha yeni açıldı ve yeni yeni faaliyet göstermeye başladı, daha tam kadrolaşması bitmedi.” (BBB8)

Katılımcılar, belediyelerin/büyükşehir belediyelerinin bünyesindeki yetkili 3 temel (İtfaiye D.B., BAKOM ve Afet İşleri D.B.) birimin dışındaki diğer tüm birimlerin de afet ve acil durum yönetim sisteminin içerisinde olduğuna değinmişlerdir. Balıkesir Büyükşehir Belediyesi'nin bünyesindeki her daire başkanlığı, müdürlük ve birimin de gerekli olduğu takdirde afet yönetimi sürecinde aktif rol oynadığını “Diğer Birimler” alt kodu içerisinde ifade etmişlerdir;

“Balıkesir Büyükşehir Belediyesi ’nin başta Afet İşleri Daire Başkanlığı ve İtfaiye Daire Başkanlığı olmak üzere tüm birimleri afet yönetimi sürecinde yetkilidir ve sürecin içerisinde bir şekilde yer almaktadır. Kimisi malzeme, kimisi araç, kimisi de personel olarak sürecin içerisine katılmaktadır. Her daire ve müdürlük kendi branşında faaliyetler göstermekte ve afet yönetimi sürecinde etkin olarak rol oynamaktadır. Bu birimler Kızılay ve AFAD gibi kurumlarla bütünleşik faaliyetler gösteriyorlar. BASKİ, Fen İşleri ve Yol Dairesi afet anı ve sonrasındaki müdahale ve iyileştirme faaliyetlerinde ağır makineleriyle birlikte etkin destek görevi sağlamaktadır.” (BBB1)

“Belediyemiz; afet ve acil durumlarda ilk olarak İtfaiye Daire Başkanlığı, BAKOM ve Afet İşleri Daire Başkanlığı tarafından yürütülen faaliyetlerle sürece katılıyor ancak belediyemizin geri kalan tüm birimleri afetin boyutuna göre değişmek üzere süreçte yer alabiliyorlar.” (BBB6)

BASKİ’de görev alan bir katılımcı, kendi biriminden örnek vererek afet yönetimi sürecinde belediyelerin neredeyse tüm birimlerinin faaliyet gösterebildiğini ifade ediyor;

“Biz BASKİ olarak Balıkesir Büyükşehir Belediyesi’ne bağlı, ortak faaliyetler yapan kuruluşlardan biriyiz. Afet ve acil durumlarda birlikte çalışmalar yürütüyoruz ve İtfaiye ve BAKOM ile bu anlamda müşterek çalışıyoruz. Örneğin büyük orman yangınlarında arazöz desteği yani su teminini sağlıyoruz. Benzer şekilde altyapı çalışmalarını da koordineli bir şekilde belediyemiz ile birlikte gerçekleştiriyoruz. İkaz alarm durumlarında, örneğin Meteorolojiden gelen uyarılarda biz direkt olarak BAKOM ile iletişime geçerek koordineli çalışmalar gerçekleştiriyoruz. Kentimizde yaşanabilecek seller konusunda tedbirleri alıyoruz ve BAKOM ile paylaşıyoruz.” (BBB4)

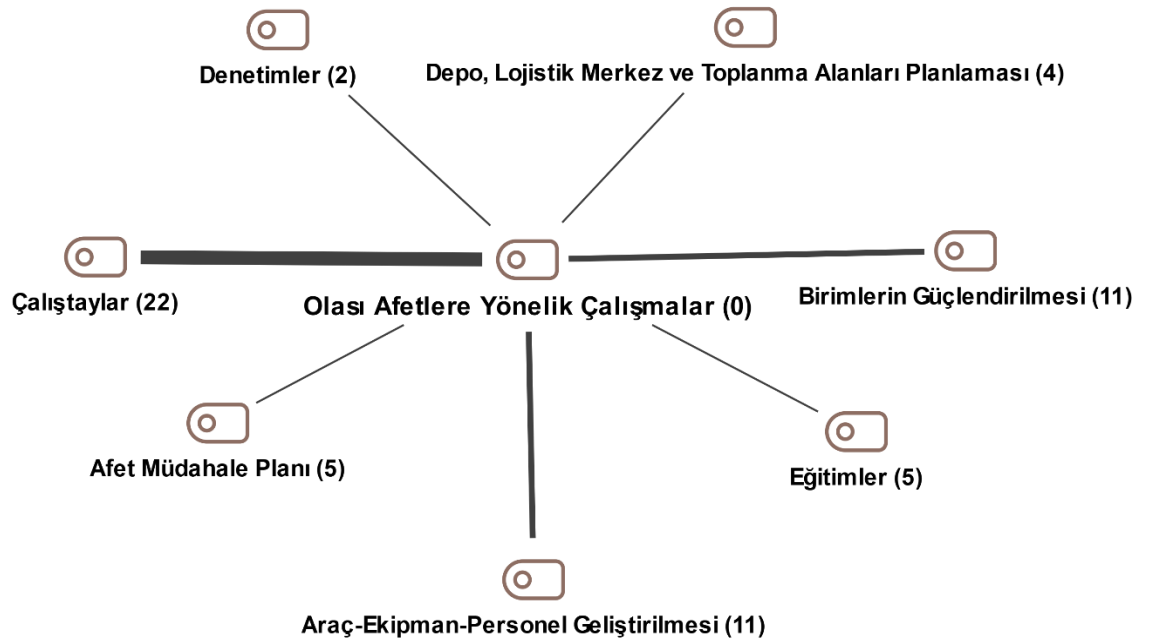
Balıkesir Büyükşehir Belediyesi’nin başka bir biriminde görev alan katılımcı da afet ve acil durumlarda belediyenin diğer birimlerinin de faaliyet gösterdiğini doğrularken koordinasyonun İtfaiye Daire Başkanlığı tarafından yapıldığını ifade ediyor ve nasıl yetkilendirildiklerini detaylandırıyor;

“Biz diğer daireler olarak tamamen emir komutanın bize vermiş olduğu talimata göre hareket ediyoruz. Tabi ki bizlerde diğer daireler olarak sürecin

içerisinde varız ancak bizler nerede ne yapılacağına karar verenler/belirleyenler olarak görev almıyoruz. Süreç, İtfaiye Daire Başkanlığı tarafından sürdürülüyor ve koordine ediliyor; bizlerle de telefonla haberleşerek nerede toplanacağımızı ve görevlerimizin neler olacağı bildiriliyor. Bir afet ve bir sıkıntı olduğunda bizim zaten tüm ekipmanlarımız ve araçlarımız hazır olarak beklediğinden direkt olarak tüm işlerimizi bırakıp afet ve acil durum bölgelerinde faaliyet göstermeye gidiyoruz.” (BBB8)

5.2.7.3. Olası Afetlere Yönelik Çalışmalar Teması ve Alt Kodları

Araştırmanın 3.temasında; Balıkesir Büyükşehir Belediyesi’nde görev alan yetkililerle yapılan görüşmeler kapsamında, belediyenin afet ve acil durumlara yönelik yaptığı tüm çalışma, faaliyet ve programlar hakkında elde edilen veriler analiz edilerek kodlanmıştır. Kodlama sonucu; “Birimlerin Güçlendirilmesi”, “Eğitimler”, “Araç-Ekipman-Personel Geliştirilmesi”, “Afet Müdahale Planı”, “Çalıştaylar”, “Denetimler” ve “Depo, Lojistik Merkez ve Toplanma Alanları Planlaması” olmak üzere 7 adet alt kod oluşturulmuştur.

Şekil 13. Olası Afetlere Yönelik Çalışmalar Temasının Kod-Alt Kod-Bölümler Modeli

Olası Afetlere Yönelik Çalışmalar teması analizinin görselleştirilmesinde; MAXQDA 24 programının “Görsel Araçlar” sekmesindeki “MAXMaps” aracı kullanılmıştır. MAXMaps’in içerisinde yer alan “Başla” kısmından “Yeni Kod Modeli” sekmesine ulaşılmış ardından “Kod-Alt kod-Bölümler Modeli” seçilerek Şekil 13’te yer alan model oluşturulmuştur. Şekil 13’ten de görüleceği üzere en çok kodlanan alt kod “Çalıştaylar” olmuştur. Şekilde en sık kodlanan alt kodlar daha kalın çizgiyle ifade edilirken, daha az kodlanan alt kodlar ince çizgiyle gösterilmiştir.

Katılımcılar olası afet ve acil durumlara yönelik Balıkesir Büyükşehir Belediyesi’nin geniş bir alanda faaliyet yürüttüğünü ifade etmişlerdir. Bu bağlamda oluşturulan alt kodlardan biri olan “Birimlerin Güçlendirilmesi” kodu içerisinde yer alan görüşlerden birkaçı şu şekildedir;

“Balıkesir ili Güney Marmara bölgesinde yer alan oldukça önemli bir deprem bölgesidir, bu sebeple afet konusunda yapılacak tüm çalışmalar da şehrimizde hep bir öncelik halinde olmuştur. Kahramanmaraş depremleri gerçekleşmeden önce büyükşehir belediyemizde Afet Koordinasyon Merkezimiz kurulmuştu ancak depremleri tecrübe ettikten sonra Afet İşleri Daire Başkanlığımızın yapısı da organize edilmeye başlandı, çalışmalarımız sürüyor ve sistemimiz işliyor. Kahramanmaraş depremlerinde bölgede yetkili olarak görevlendiren büyükşehir belediye başkanımızın da etkisiyle birlikte afet sonrası hem STK’lar boyutunda hem daire başkanlıkları boyutunda hem de bünyemizdeki şirketler ve kurslar boyutunda çalışmalar da hız kazandı.” (BBB1)

“Merkezde Afet Koordinasyon Merkezimiz (BAKOM) bulunuyor ancak umarım yakın zamanda Bandırma ve Edremit’te de bu merkezi yaparak tamamen kapsayıcı şekilde sevk ve organizasyonda çok daha aktif bir konuma gelmeyi hedefliyoruz. Bu yeni merkezleri Balıkesir merkezdeki Afet ve Koordinasyon Merkezimizde halihazırda sağladığımız şekilde haberleşme ve altyapı sistemleri ile destekleyerek organizasyonun içerisine dahil etmeyi planlıyoruz.” (BBB7)

BBB7 olarak kodlanan katılımcı, Balıkesir Büyükşehir bünyesinde bulunan BAKOM’un Balıkesir’in diğer bölgelerinde de açılarak yapısının güçlendirileceğini ifade etmiştir. Bunun yanı sıra belediyelerin afet ve acil durumlardaki en önemli birimlerinden

biri olan ve hızlı ilk müdahalenin sağlanmasında öncülük eden İtfaiyelerin, Balıkesir’deki yapısının; yapı, personel, araç ve istasyonlar anlamında oldukça gelişmiş olduğunu ve yapının geliştirilmeye devam edildiğini de ifade etmiştir;

“Bir şehrin gelişmişliği İtfaiyesi ile ölçeklenebilir, Balıkesir’in de bu anlamda örnek bir şehir olduğunu düşünüyorum. 42 adet istasyon, 709 personel, 165 araç ile çok önemli bir kuvvete sahip olduğumuza inanıyoruz...Afet ve acil durumlara İtfaiye’nin müdahalesi 5-6 dakika arasındadır, bu da dünya standardıdır. Balıkesir Büyükşehir Belediyemizin itfaiye teşkilatı da bu anlamda 5,56’lık gibi bir değer ile 15.000km² yani İstanbul’un üç katı olan bir coğrafyada bu değeri yakalamıştır. İstasyon yapılanması, gönüllülük uygulamaları ve özellikle de kırsalda oluşturduğumuz gönüllü istasyonları ile hızlı ilk müdahaleyi sağlamaktayız. Dolayısıyla bu anlamda ve İtfaiyecilik alanında da en önemli projelerden biri bu gönüllülük projesidir. Bugün gelişmiş ülkelerde örneğin Almanya’da gönüllülerin sayısı profesyonellerden çok çok fazladır, biz de Balıkesir’de vatandaşlarımızla birlikte afet ve acil durumlara karşı çalışmalar gerçekleştiriyoruz.” (BBB7)

Olası Afetlere Yönelik Çalışmalar temasının “Eğitimler” alt kodunda; Balıkesir Büyükşehir Belediyesi’nin afet ve acil durumlar konusunda ilgili birimlere eğitimler verdiğini ve vatandaşlara da bilinçlendirme çalışmaları yaptığını ifade etmişlerdir;

“Balıkesir Büyükşehir Belediyesi olarak afet ve acil durumlara yönelik halkın bilinçlendirilmesi ve özellikle de ilgili birim ve personellerimize bu konuda eğitimlerin sağlanmasına yönelik sürekli çalışmalarımız var. İtfaiye Daire Başkanlığımızın Eğitim Şubesi kendi personellerine verdiği sıkı bir eğitimin haricinde okullarda da bu yönde eğitimleri düzenliyor. Sağlık Dairesinin İş Sağlığı ve Güvenliği Birimi ve İtfaiye Daire Başkanlığı okul ve farklı kurumlarla birlikte çalışarak vatandaşlara afet eğitime yönelik bilgilendirme yapılıyor.” (BBB1)

“Belediyemizin başta İtfaiye Daire Başkanlığı olmak üzere yetkili bulunan BAKOM ve Afet İşleri Daire Başkanlığı da afet ve acil durumlara yönelik eğitimleri ilgili birimlere sağlamaktadır.” (BBB8)

“Afet oluşmasına karşı afet oluşmadan önce vatandaşlara bilinçlendirme ve farkındalık eğitimleri veriliyor, benzer şekilde afet ve acil durum yönetimi sürecinde yer alacak ilgili birimlere de bu konuda eğitimler verilmektedir.” (BBB10)

BBB7 olarak kodlanan katılımcı, Balıkesir Büyükşehir Belediyesi bünyesindeki İtfaiye Daire Başkanlığı’nın başarılı çalışmaları dolayısıyla hem ulusal hem de uluslararası alanda eğitim talebi aldığını ifade etmiştir;

“Belediyecilik ve İtfaiyecilik hizmetleri kapsamında hem kendi ilimizin hizmet standardının yükseltilmesi hem de ülkemizin afet ve acil durum yönetiminde öncülük etmesi noktasında çok ciddi proje çalışmaları içerisindeyiz. Uluslararası olarak üç ülkenin bizden itfaiyecilik anlamında eğitim talebi var. Balıkesir’deki itfaiye eğitim merkezimiz aynı zamanda Türkiye’nin ulusal eğitim sahası haline dönüştü.” (BBB7)

Olası Afetlere Yönelik Çalışmalar temasının “Araç-Ekipman-Personel Geliştirilmesi” alt kodunda; Katılımcılar, Balıkesir Büyükşehir Belediyesi’nin kapasite gelişimini sağlamaya yönelik faaliyetler yürüttüğünü ifade etmişlerdir;

“Balıkesir Büyükşehir Belediyesi olarak depremin olması durumunda neler olabileceğine ve neler gerekebileceğine yönelik iş makineleri ve alet edevatına kadar (hiltler, kırıcılar, vinçler) bir envanter çıkarttık. Şehrin hemen hemen her bir ilçesiyle ilgili ‘nerede ne var, kimden neyi alabiliriz, kimi çağırabiliriz, operatörleri kimler olabilir, kimler kullanabilir?’ gibi sorular nezdinde analizler yaptık ve yapmaya da devam ediyoruz. Olası bir afet durumunda 100 makinenin 80’ini 90’ını bulabilmek ve hazır edebilmek adına Balıkesir Büyükşehir Belediyesi çalışmalara devam ediyor.” (BBB5)

“Kapasite gelişimi noktasında da Balıkesir Büyükşehir Belediyesi başkanımızın bu konudaki hassasiyeti ve ilgisi ile birlikte bütün birimlerde olduğu gibi İtfaiye Teşkilatı da; personel, araç, istasyon ve ekipman olarak çok önemli bir takviyeyi sağladı. İtfaiyeci okulu mezunlarından personellerin teşkilata katılması gücümüze güç kattı, özellikle ilçelerde gelişmiş teknolojilerle yeni itfaiye istasyonları da kuruyoruz. Bunun yanında şu anda 10 ilçemize yeni araçlar aldık,

diğerlerine de en yakın zamanda gerekli takviyeyi sağlayacağız. Başta deprem afeti olmak üzere çeşitli afetlerde kullanabileceğimiz 52 kalem ayrı arama kurtarma ekipmanını teşkilatımıza kazandırdık ve bunu da bütün ilçelerimize sağlıyoruz. Hem teşkilatımızın bütün birimleri ve istasyonlarına kazandırıyoruz hem de gönüllü kuruluşlara destek anlamında da malzeme/ekipman donanımını sağlıyoruz.” (BBB7)

“Şu anda Balıkesir Büyükşehir Belediyesi olarak; İtfaiye Daire Başkanlığı’nın envanteri güçlendiriliyor, yeni personel alımları yapılıyor, Afet Master Planının temel ayağını oluşturan ‘itfaiye bilgi sistemi’ dediğimiz itfaiyenin tüm müdahale yönetimini yürütebileceğimiz bir bilgi sistem yazılımı gerçekleştiriliyor, afet yönetim sistemi dediğimiz sadece afet sonrasını değil afet öncesi riskleri de ortaya çıkarabilecek bir yazılım üzerinde çalışılıyor.” (BBB10)

Katılımcılar, ülkemizde yaşanan son afetlerden sonra Balıkesir Büyükşehir Belediyesi’nin edindiği tecrübeler dolayısıyla aldığı önlemlerden de bahsetmişlerdir;

“Son yaşanan deprem felaketinden sonra başkanımızın direktifiyle bölgeye gönderilen materyallerin/malzemelerin şehrimizde de afet oluşması durumuna yönelik hazırda bulundurulması yönünde çalışmalara başladık. Afet bölgesinde en çok ihtiyaç duyulan malzemelerin listesi yapıldı, stoklandı ve olası bir afete hazır hale getirildi. Bu anlamda, 10.000’i aşan polar battaniyelerin şehrimiz için hazırlanmasını örnek gösterebiliriz.” (BBB1)

“Başkanımız deprem bölgesinden gelir gelmez Balıkesir olarak afetlere hazırlıklı olmak adına toplantı yaptı; afetler gelmeden önce kendi hazırlığımızı, depolarımızı, erzaklarımızı, afet durumunda gerekecek her türlü duruma yönelik kalem kalem çalışmalarımızı da yapmaya başladık.” (BBB2)

“Biz afet bölgesinden geldiğimiz gibi BASKİ olarak hemen çalışmalara başladık; bölgedeki en büyük sıkıntının ikmal merkezleri olduğunu gördüğümüzden Güney Marmara, körfez ve merkezde ikmal merkezlerinin hazırlığını yapmaya başladık ve ana isale hatlarının depremselliğini analiz etmek adına çalışmalara başladık.” (BBB3)

“Belediyemizin kadınlarımıza meslek edindirme kursları olarak BALMEK atölyeleri var ve bu kurslarda şu an polar battaniyeler dikiliyor. Başkanımızla deprem bölgesinde yaptığımız çalışmalarda battaniyenin hem üşümek hem de tek bir parça ile tamamen örtünebilmek adına ne kadar önemli bir malzeme olduğunu gördük.... Sayın başkanımız ile gerek Osmaniye gerek Malatya’daki durumu görünce ‘kendi şehrimizde bunları yapmalıyız, bunlara çalışmalıyız’ yönünde notlar aldık. Buraya döndüğümüzde toplantılara başladık ve oradaki krizi; deprem olduğunda insanların neye ihtiyaç duyduğunu, 72 saatin neden kritik olduğu, can kurtarma ile ilgili yaşanan sıkıntılar, alet-edevat ve makinelerin nereye konması gerektiğine yönelik konular üzerinden ele aldık....Balıkesir Büyükşehir Belediyesi olarak, Kahramanmaraş depreminden hemen sonra; BAKOM güçlendirildi, arama-kurtarma yapabilecek personel sayısı arttırıldı, arama-kurtarma köpeklerimizin sayısı arttırıldı ve eğitimlerine yönelik çalışmalar yapılmaya başlandı.” (BBB5)

“Afet Müdahale Planı” alt koduyla, katılımcılar; Balıkesir Büyükşehir Belediyesi’nin afet ve acil durumlara yönelik BAKOM tarafından hazırlanan Afet ve Acil Durum Müdahale Planı’ndan da söz etmişlerdir. Bu plan kapsamında belediyenin tüm birimleri, daireleri ve bağlı kuruluşlarının nasıl aksiyon alacağını belirlediğini de ifade etmişlerdir;

“Balıkesir Büyükşehir Belediyesi’nin afet-kriz durumlarına yönelik hazırlanmış planları ve stratejileri bulunuyor. BAKOM’un Afet Müdahale Planı kapsamında; olası afet durumlarında hangi dairenin ve şubenin hangi faaliyeti yapacağı, nasıl koordine olacağı, nerede toplanılacağı, ne gibi malzemelerin hazır tutulup kullanılacağı önceden belirleniyor. Afet durumunda ilgili planlar neticesinde aksiyon alınıyor ve direkt müdahaleye başlanıyor.” (BBB3)

“BAKOM’un Balıkesir Afet ve Acil Durum Müdahale Planı bulunmakta, bu plan dahilinde her birimin ve dairenin olası afet durumlarında nasıl hareket edeceği, yetkilerinin ne olacağı ve diğer çeşitli alanlardaki aksiyonları belirlenmiştir. Bir afetin meydana gelmesiyle birlikte atılacak adımlar, kimler tarafından atılacağı, hangi birimlerin destek, hangi birimlerin ana çözüm ortağı olacağı müdahale planlarımızda belirleniyor.” (BBB6)

“Büyükşehir belediyemizin bütün daire başkanlıklarının, bağlı müdürlüklerinin ve şirketlerinin afet ve acil durumlardaki bütün görev ve sorumlulukları nelerdir, nasıl hazırlanmalıdırlar ve nasıl hareket edeceklerdir bu konuda hepsinin içerisinde belirlendiği bir müdahale planımız var. BAKOM Afet ve Acil Durum Müdahale Planı ile birlikte ilgili birimlere eğitimlerini de veriyoruz. Büyükşehir imkân ve kabiliyetlerinin tek elden yönetilmesi ve koordinasyon anlamında da bu plan oldukça önemli bir çalışmayı temsil ediyor... Başta afetlerle ilgili İtfaiye Daire Başkanlığı, yeni kurduğumuz Afet İşleri Daire Başkanlığı, Fen İşleri Daire Başkanlığı, Yol Bakım Daire Başkanlığı, Ulaşım Daire Başkanlığı, Sağlık Sosyal Hizmetler, BASKİ gibi başkanlıklarımız, şube müdürlüklerimiz ve şirketlerimize kadar tüm aktörlere yönelik hazırlanan bu plan ve merkez sayesinde afet ve acil durumlarda hızlı bir aksiyon almamız sağlanıyor. Şu anda uygulamada olan bu planın lokomotifliğini de İtfaiye Daire Başkanlığımız yapıyor ve her ilde de böyle olmalıdır.” (BBB7)

“Bizim afet ve acil durum müdahale planımız mevcut, bu plan aslında herkesin görevini detaylı olarak açıklamış durumda; olayın durumuna ve boyutuna göre değişmek üzere hangi dairenin ne iş yapacağını, hangi safhada ne gibi faaliyetlerde bulunacağı bu planda yer almaktadır. Farz edelim basit bir yangın olayı var bu olaya müdahale edecek ilk ekip İtfaiye ekibidir ve bu ekip yangını söndürecektir ancak daha büyük çaplı bir orman yangını durumunda Kent Estetiği, BASKİ ve Yol Dairesinden iş makinaları ve su araçları gibi takviyeler yapılacaktır. Bununla birlikte olay uzun sürecekse eğer, örneğin gıda ihtiyacının doğduğu durumlarda bizim şirketlerimiz ve farklı birimlerimiz var bunlar benzeri konularda gerekli desteği sağlamaktadır.” (BBB10)

Temanın en sık kodlanan alt kodu olan “Çalıştaylar” kodundaki ifadelerde, katılımcılar; Balıkesir Büyükşehir Belediyesi’ndeki çalıştayların ‘Afet Master Planı’ kapsamında gerçekleştiğini ve bu toplantıların her hafta çeşitli destekçiler/katılımcılar dahilinde düzenlendiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca bu toplantıların bir şehri afete dirençli hale getirmek ve korumak adına Belediye boyutunda düzenlenen oldukça önemli bir çalışma olduğunu da ifade etmişlerdir;

“Balıkesir Büyükşehir Belediyesi olarak her hafta nizami bir şekilde çalıştaylar gerçekleştiriyoruz. Bu çalıştaylar ile şehrimizi daha dayanıklı ve daha risksiz hale getirmek adına çeşitli faaliyetler yürütüyor, üzerlerinde çalışıyoruz.” (BBB2)

Balıkesir Büyükşehir Belediyesi olarak Türkiye Belediyeler Birliğinden destekçimiz, büyükşehir belediyelerinden destekçi paydaşlarımız var, üniversitelerden hocalarımız, valilikten ve AFAD’dan çeşitli destekçilerimiz var ve bu kapsamda; kriz yönetimi planı, programı ve projeleri gerçekleştiriliyor. Bir adet Afet Master Planımız var ve bu plan dahilinde belediyemiz çeşitli çalışmaları sürdürüyor. Bu toplantılar ve çalıştaylarda; su, doğalgaz, baraj, hastane, okul, eğitim binaları gibi kritik noktalarda altyapı çalışmalarını geliştirmeye; afet durumunda kimlerin neler yapacağına ve nerede bulunacaklarına yönelik stratejiler, planlar hazırlanıyor.... Türkiye’deki en güçlü ve en hızlı hareket eden kurumlar yerel olmaları sebebiyle belediyelerdir bu sebeple her belediyenin de bizim gibi çalıştay, planları ve faaliyetleri kesinlikle olmalıdır.” (BBB3)

“Balıkesir Büyükşehir Belediyemizin afet yönetimi konusunda ciddi çalışmaları var, Master Plan düzeyindeki çalışmasına bizlerde BASKİ olarak içme suyu ve kanalizasyon altyapı CBS (coğrafi bilgi sistemi) verilerini aktardık. Hangi bölgelerde depremde hangi tesisler etkilenecek ve alternatif su kaynakları gibi kendi veri tabanımızdan bilgileri büyükşehir ile paylaştık. İçme suyu şebeke altyapısı sayısalları, havza koruma, atık su şebeke altyapısı, temiz su şebeke altyapısı ve arıtma tesislerimiz ile ilgili verilerimizi büyükşehir ile paylaşıyoruz.” (BBB4)

“Çalıştaylar oluyor ve bu toplantılarda şehrimizdeki riskleri azaltmak adına faaliyetler planlıyor/yürütüyoruz. Biz gerek STK’larla gerek halkın da katılabileceği çalıştaylar ile afetleri hatırlatmaya yönelik çalışmalar yapıyoruz. Afet Master Planı dahilinde; belediye personelinin, afet yönetimi alanında bilgili üniversite hocalarımıza kadar bir araya gelerek şehrimiz adına yapılması gerekenleri planlıyoruz. Belediyemizde olası bir afet durumunda ‘başkan nerde, şube müdürleri nerede, daire başkanları nerede, nerede toplanacağız?’ gibi sorulara yönelik cevaplar hazırlıyoruz. Balıkesir Büyükşehir Belediyesi olarak;

tüm afet ve acil durumlara yönelik beyin fırtınalarını sıklıkla gerçekleştiriyor, değişim gerektiren konularda ‘ne yapmak lazım?’ gibi sorgulamalar yaparak faaliyetlerimizi sürekli geliştirmeye uğraşıyoruz.” (BBB5)

“Afet Master Plan çalışmamız ile ilgili faaliyetlerin gerçekleştirilmesini sağlıyoruz; itfaiye teşkilatımızın öncülüğünü yaptığı ve her türlü uzmanımız, hocalarımız ve saha ekip liderlerimizin de katkı sağladığı bu görüşmeler neticesinde şehrimizin afet ve acil durumlara karşı daha dirençli hale getirebilmek adına gerekli tüm faaliyetler üzerinde çalışılıyor.” (BBB7)

“Büyükşehir belediye başkanından başlayarak en alt işçisine kadar olan tüm kademelerden personel deprem bölgesine gitti, genel sekreteri, daire başkanı, şube müdürü, amiri ve şefi bölgede bulundu ve depremin bölgede nasıl bir hasar oluşturduğunu, nasıl bir yıkıma sebep olduğunu ve bunun nelere mal olabileceğini görmüş oldu. Buradan tüm birim ve kademelerde ciddi manada dersler alındı. Bölgeden döner dönmez belediye başkanımızın verdiği ilk talimatlardan biri ise “arkadaşlar afete hazırlık konularına daha ciddi manada bir yaklaşım sergilemenizi istiyoruz” şeklindeydi ve sonrasında bununla alakalı bir Afet Master Planı komisyonu kuruldu ve bu komisyonda şu anda haftada bir toplantılar gerçekleştiriliyor. Bu plan kapsamında; Balıkesir’deki afetler nelerdir, bu afetlere karşı ne gibi önlemler alınabilir, iyileştirilmesi gerekenler nelerdir, afet olduğunda neler yapılabilir, gibi başlıklar üzerinde çalışmalar gerçekleştiriliyor. Afetin dört aşamasını da planlayacağımız ayrı bir master planı da yapılacak. Ön hazırlık ve planlama, müdahale ve iyileştirme dediğimiz dört aşamasını da kapsayacak çalışmalar yürütülüyor.” (BBB10)

Balıkesir Büyükşehir Belediyesi’nin Afet Master Planı başlığında yaptığı çalıştayların, İl Afet Risk Azaltma Planı’nı da (İRAP) kapsadığını ve bu anlamda oldukça önemli bir çalışma olduğu da ifade edilmiştir;

Biz Balıkesir Büyükşehir Belediyesi olarak; Afet Master Planını yaparak; kapasitemizi, birimlerimizi, makinelerimizi, personellerimizi ve en önemlisi kaynak yönetimimizi çok iyi sağlayarak afet ve acil durumlara karşı çok daha hazır olma yönünde mücadelemizi sürdürüyoruz. Baktığınız zaman AFAD’ın ve

valilik birimlerinin görevleri olarak kabul edilen birçok sorumluluğu ve görevi biz Balıkesir Büyükşehir Belediyesi olarak üzerimize düşen düşmeyen her alanda sınırsız bir bakış açısıyla sorumluluk alıyoruz. Afet Master Planı bu anlamda oldukça önemli ve birçok plan ve programı da içine alan bir çalışma, örneğin İRAP'ı da kapsayan bir çalışmadır.” (BBB7)

“Denetimler” alt kodu ile Balıkesir Büyükşehir Belediyesi’nin risk ve kriz safhalarına yönelik gerçekleştirdiği denetim faaliyetleri ifade edilmiştir;

“Kriz sonrası denetim ile ilgili, deprem yönetmeliklerinin gelişmesi ve değişmesi ile birlikte çok daha farklı bir aşamaya geçildi. Bu bağlamda olası riskler hesaba katılarak, örneğin; inşaat sektöründe özellikle de riskli bölgelerde çok daha fazla maliyet gerektiren inşaatlar yapılması gerektiğinden birçok müteahhit eskisi gibi uygun olmayan malzemelerle çalışma gerçekleştiremez oldu. Belediyemiz de denetimlerini sıklaştırdı; her binanın beton numuneleri alınıyor ve bu numuneler tek tek arşivleniyor, binanın betonu hangi beton santralinden gelmiş, testlerde kaç çıkmış, saat kaçta beton atılmış gibi birçok detay kayıt altında tutuluyor.” (BBB5)

Temanın, “Depo-Lojistik Merkez ve Toplanma Alanları Planlaması” alt koduyla bildirilen görüşler şu şekildedir;

“Belediyemiz şu anda projesi tamamlanmış olan büyük hangar tipi lojistik depolarının da inşasına başlayacak. Bu ön hazırlık mahiyetindeki çalışma kapsamında; hazırlanacak depolarda çadırlar olacak ve kendi içerisinde sahra tipi mutfak malzemeleri ile afet durumlarında ihtiyaç duyulabilecek gerekli ne malzeme varsa içerisinde bulunacak. Balıkesir Büyükşehir Belediyesi olarak afet durumlarına yönelik çadır kentlerin yanı sıra toplanma alanlarını da belirledik; stadyumumuz bile şu anda kendi içerisinde bir çadır kent olarak tasarlanıyor ve üzerinde çalışmalar gerçekleştiriliyor (su tesisatı nereden alınır, tuvalet ve banyolar nereye konulur gibi.” (BBB5)

“Yeni bir büyükşehir olmamıza rağmen çok başarılı çalışmalarla hizmete devam ediyoruz, çok büyük bir lojistik merkez inşa etme yönünde projemiz var en kısa zamanda bu merkezi Balıkesir'imize kazandıracağız. Bu merkezlere afet ve

acil durumlarda ihtiyaç duyulabilecek her türlü malzeme ve ekipman temin edilecek, çalışmaları da tamamlanmak üzere.” (BBB7)

“İtfaiye Daire Başkanlığı, BAKOM ve Afet İşleri Daire Başkanlığı belediyemizin afet ve acil durumlara yönelik temel görev ve yetkileri bulunan birimleridir, bu birimler; mevcut ve yapılacak olan toplanma alanları ve çadır-depo alanları üzerinde çalışmalar gerçekleştiriyor” (BBB8)

5.2.7.4. Maraş Depremlerinde Konum Teması ve Alt Kodları

Araştırmanın 4.temasında; Balıkesir Büyükşehir Belediyesi’nin Kahramanmaraş Depremlerindeki konumu/yetkisine yönelik veriler incelenmiştir. Kodlama sonucu; “Koordinatörlük Yetkisi”, “Hizmet Grupları ve Yetkilendirilmeleri” ve “Faaliyet Gösterilen Diğer İller” olmak üzere 3 adet alt kod oluşturulmuştur. Katılımcıların verdiği cevaplar dahilinde; Balıkesir Büyükşehir Belediyesi Başkanına Osmaniye ilinde koordinatörlük yetkisi verildiği ve belediyenin tüm hizmet gruplarının da bölgede başkanın koordinesinde yetkilendirilerek faaliyetlerde bulunduğu ifade edilmektedir. Balıkesir Büyükşehir Belediyesi’nin afet bölgesinde Osmaniye haricinde çeşitli illerde de görevli olmasından dolayı “Faaliyet Gösterilen Diğer İller” alt kodu da oluşturulmuştur.

“Koordinatörlük Yetkisi” alt kodu ile kodlanan ifadelerde sıklıkla “Belediyelerin Afetlerdeki Konumu ve Fonksiyonları” temasında da yer alan “AFAD ile Koordinasyon” ve “İhtiyaç Durumunda Yetkilendirme” alt kodlarında görülen ifadelerin Kahramanmaraş Depremleri’ndeki örnekleri ortaya çıkmıştır. Afetin meydana gelmesiyle birlikte belediyelere çeşitli yetkiler verilmiş ve AFAD’ın koordinasyonunda sahada görev almalarına olanak tanınmıştır. İlk alt kod olan “Koordinatörlük Yetkisi” alt kodunda belirtilen ifadelerden birkaçı şunlardır;

“Kahramanmaraş Depremleri hem ülkemizin hem de tüm dünyanın aksiyon aldığı, 11 ili kapsayan çok büyük bir depremdi. Bizim ülkemizde afet yönetimi AFAD önderliğinde gerçekleşiyor ancak 6 Şubat günü Ankara’dan gelen direktifle birlikte afetten etkilenmemiş olan diğer tüm illerin valileri ve belediye başkanları afet bölgesinde yetkili olarak görevlendirildi. Biz de Balıkesir Büyükşehir Belediyemiz olarak yetkilendirilen koordinatör valimiz ve koordinatör belediye başkanımız ile koordine halde tüm birimlerimizle sahadaydık. Deprem

sabahı yapılan toplantılarda da büyükşehir belediyemizin tüm birimleri yetkilendirildi ve sonrasında faaliyete geçildi. İtfaiye, Zabıta ve BASKİ ön planda olmak üzere tüm daire başkanlıklarımız da bölgede yetkilendirilmiş oldu.” (BBB1)

“Balıkesir Büyükşehir Belediyesi’nin 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremlerindeki ilk görev yeri Osmaniye idi ve orada belediye başkanımız 'koordinatör belediye başkanı' olarak yetkilendirilerek bölgede aktif olarak görev aldı. Belediyemizin tüm birimleri de aktif olarak bölgede görev aldığından Kahramanmaraş depremlerindeki konumunun; koordine eden, müdahale eden ve iyileştiren olarak görülmesi kaçınılmazdır.” (BBB2)

“6 Şubat 2023 tarihinde Bakanımız Balıkesir Büyükşehir Belediye başkanımızı aradığında direkt olarak kendisini bölgede koordinatör olarak görevlendirdi ve böylece ilk görev yerimiz olan Osmaniye’de başkanımızın koordinesinde bizler de çeşitli görevler aldık.” (BBB3)

“Balıkesir Büyükşehir Belediyesi Ankara’daki AFAD koordinasyon merkezinden direkt olarak Osmaniye’ye görevlendirildi. Deprem bölgesinde belediye başkanımız koordinatör belediye başkanı olarak sahada yetkilendirildi bu bağlamda belediyenin tüm birimleri de yetkilendirilerek sahada görev aldılar.” (BBB4)

“Büyükşehir Belediye Başkanımız afet bölgesine koordinatör belediye başkanı olarak görevlendirildi, bizler ve belediyenin diğer tüm unsurları da organizasyon içerisinde başkanımızın bize verdiği görevler dahilinde faaliyetlerimizi gerçekleştirdik. Oradaki koordinasyonu başkanımız sağladı. Belediye başkanımız, ilçe belediye başkanlarımız ve hatta kaymakamlarımız bile sürecin içerisinde yer aldılar orada. Yıkımın verdiği psikolojik hasarla birlikte orada; bölgedeki yerel yöneticiler-valiler ‘bölgeyi bilenler’ olarak, ‘karar vericiler’ de oraya krizin başına atanan valiler tarafından idare edildi. Bölgeyi bilenlerle sadece görüş/fikir alışverişinde bulunuldu ancak oraya atanan valiler yönetimde yer aldılar. Bakanlık mertebesinde gelen yazışma ile birlikte görev dağılımı belli oluyor; Balıkesir Büyükşehir Belediyesi Osmaniye’de

görevlendirildiğine dair yazı aldığında belediye kendi içerisinde alt birimlerine hangi birimin nerede ne görevi alacağına dair bilgi veriyor. Ancak iş tamamen burada anlattığımız gibi olmuyor, orada büyük bir kaos oluyor ve herkes her işe koşturmaya çalışıyor.” (BBB6)

“Belediye başkanımız aynı zamanda Belediyeler Birliği başkanıdır. Deprem bölgesinde kendisi üst amir pozisyonunda bir koordinasyon görevi vardı oradaki belediye başkanları arasında en üst konumda emir komuta görevi vardı. Osmaniye ve özellikle son aylarda Malatya’da da Balıkesir Büyükşehir Belediyesi ve belediye başkanımız birinci dereceden başroldeydi. Kahramanmaraş Depremlerinde başkanımızla birlikte üst koordinasyonda özellikle de bakanlarımızın koordinasyonunda büyükşehir belediyemiz üst düzeyde görev ve sorumluluk üstlendi.” (BBB7)

“6 Şubat günü deprem ilk gerçekleştiğinde merkezi yönetim hızlı bir şekilde koordinasyon toplantısına geçerek afet bölgelerine gidecek illeri paylaşıyorlar daha sonrasında İçişleri Bakanlığı tarafından belediyelere sözlü olarak görevli olunacak il bildiriliyor. Görevlendirmemiz bu şekilde gerçekleşiyor. Balıkesir’e verilen görev yeri ise Osmaniye idi, aynı zamanda çeşitli iller ve ilçeler de bölgede görevlendirilmişti ancak ana sorumlu Balıkesir Büyükşehir Belediyesi’ydi. Belediyemiz ilk olarak sözlü bir şekilde İçişleri Bakanlığı’ndan bilgilendirildi ve görevlendirildi, daha sonrasında bununla ilgili bir yazı da gelmiştir ancak hızlı hareket etmek amacıyla ilk başta bu şekilde haberleşildi. Balıkesir Büyükşehir Belediye başkanımız koordinatör belediye başkanı olarak Osmaniye’de ana yetkili kişiydi.” (BBB8)

“Kahramanmaraş Depremlerinde Balıkesir Büyükşehir Belediyesi olarak ilk Osmaniye’de görev aldık. Bize gelen yazı ile birlikte Balıkesir Osmaniye ile eşleşti ve ilk orada çalışmalara başladı. Osmaniye’nin bütün koordinasyonu bizdeydi; Balıkesir valisi oraya yetkili vali, büyükşehir belediye başkanımız da oraya yetkili koordinatör belediye başkanı olarak görevlendirildi. Süreç AFAD’ın koordinasyonunda olsa dahi Balıkesir Büyükşehir Belediyesi bölgede yönlendirme anlamında yetki sahibiydi.” (BBB9)

“Hizmet Grupları ve Yetkilendirilmeleri” alt kodu ile belirtilen ifadeler ise şunlardır;

“Belediye başkanımızdan tutun belediye başkan yardımcısına, genel sekreterine ve yardımcılara, şube müdürlerine varıncaya kadar her birim her müdürlük her şube görev aldı afet bölgesinde. Afet bölgesinde her birimden giden personel oldu, her kalemde her müdürlükten mutlaka personellerimiz bölgede görev aldı; BASKİ, Fen İşleri, Kent Estetiği, Yol İşleri, Sağlık Sosyal İşler, Çevre Koruma, Mezarlık Cenaze Hizmetleri ve neredeyse tüm birimler çalışmalarına katıldılar. Hepimiz belirli periyodlarla görevlendirildik ve sahadaki faaliyetlere gerek ekipman gerek personel gerekse araçlarla kendi branşlarımızdan destek olduk.” (BBB2)

“Afet bölgesinde koordinatör belediye başkanı olarak görev alan başkanımız, belediyemiz içerisindeki birimleri de yönlendirerek hepimizin orada kendi branşımızdan; personel, araç ve ekipman göndererek farklı faaliyetlerde bulunmasını ve vatandaşların ihtiyaçlarının karşılanmasını sağladı.” (BBB3)

“Konum ve fonksiyonumuz verilen göreve göre şekillenebiliyor. Afetin boyutuna ve ihtiyacın durumuna göre yetkilendirmeler yapılıyor ve faaliyetler şekil alıyor. Kahramanmaraş Depremleri çok ekstrem bir durumdu bu sebeple bizlerde kendi bulunduğumuz ilin valisine bağlı olarak ona gelen talep-yetki doğrultusunda görevlendiriliyoruz. Örneğin İzmir Depremlerinde ve Zonguldak’taki sel felaketinde belediye olarak bizler sadece bizden istenilen araçları ve sosyal hizmetleri gerçekleştirmek amacıyla bölgede bulunduk. Makine tamir ekibi, küçük iş makinelerimiz ve operatörlerimiz gitti ancak buradan oraya herhangi bir üst düzey yetkili gitmedi; Kahramanmaraş depremlerinde ise başta Büyükşehir Belediye Başkanımız sonrasında da belediye yapısı içerisinde bizlere yetki verildi ve biz bölgede tüm birimlerimizle görevimizi gerçekleştirdik....İtfaiye Daire Başkanlığı, Strateji Geliştirme Dairesi, Sağlık ve Sosyal Hizmetler, Kültür ve Sosyal İşler, Kent Estetiği Dairesi, Fen İşleri gibi belediyenin neredeyse tüm birimleri afet bölgesinde görev aldı, her birinin ayrı ayrı görevleri bulunuyordu.” (BBB6)

“Afet bölgesinde belediyemiz, TAMP'da da yer alan; arama-kurtarma, enkaz kaldırma, temizlik ve sosyal destek gibi çeşitli hizmet gruplarından faaliyetler göstermek adına yetkiliydi. Genel itibariyle belediyelerin sağlayabileceği tüm imkanlar afet bölgesinde seferber edildi; başkanımızın koordinasyonunda tüm birimler sahada görev aldı.” (BBB8)

“Afet yönetiminde her birime farklı bir görev düşüyor, örneğin; Yol Dairesi iş makineleri ve benzeri konularda destek sağlıyor; Kent Estetiği elindeki tankerlerle birlikte temiz su ve kullanma suyu desteği sağlıyor; BASKİ iş makineleri konusunda destek sağlıyor; Kültür ve Sosyal İşler gıda ve giyecek benzeri yardımların toplanmasında destek sağlıyor; Sağlık ve Sosyal İşler de psikolojik destek sağlamak gibi çeşitli görevlerde yer alıyor. Baktığımızda her birim için farklı bir görev sayabiliriz, bu durumda afet yönetimi sürecinde neredeyse her birimin faaliyet gösterdiğini söylemek mümkündür.” (BBB10)

Görüşmelerde elde edilen bilgilere göre belediyeler/büyükşehir belediyeleri kriz durumlarında ihtiyacın durumuna göre yetkilendirilebilmektedirler. Bu yetkiler, direkt olarak merkezi yönetimden veya merkezi yönetimin içerisinde bulunan AFAD'dan verilebilmektedir. Belediyelerin bünyelerindeki birimleri, daireleri ve müdürlükleri de ana çözüm ortağı ve destek çözüm ortağı olarak çeşitli hizmet gruplarıyla bölgede görev alabilmektedirler.

Temanın “Faaliyet Gösterilen Diğer İller” alt kodunda ise başta Osmaniye olmak üzere Balıkesir Büyükşehir Belediyesi'nin görev aldığı diğer iller de ifade edilmiştir;

“Balıkesir Büyükşehir Belediyesi olarak bizim ilk görevlendirildiğimiz il Osmaniye idi, sonrasında birkaç ilde daha destek ekibi olarak faaliyet gösterdik ve makine/personel gönderdik, bu iller arasında; Malatya, Adıyaman, Kahramanmaraş, Hatay ve Gaziantep bulunuyordu.” (BBB1)

“Osmaniye'den sonra Malatya'ya da geçtik ve büyükşehir belediyesi olarak elimizden ne gelirse yapmaya çalıştık, belediyemizin tüm birimleri de tüm görev ve alanlarda faaliyet göstermeye çalıştılar.” (BBB2)

“Osmaniye'deki faaliyetlerimiz sona erince (geride ekipler de bırakarak tabi ki), Kahramanmaraş, Malatya ve Gaziantep'e gittik geldik, ancak yine en son

Malatya'dan dönüşü sağladık. Gittiğimiz yerlerde en az 15-20 gün kaldık ve dönüşümlü olarak gittik geldik. Elimizden gelen her şeyi tüm birimlerimizce yapmaya çalıştık, hepimiz sahada görev almaya çalıştık.” (BBB3)

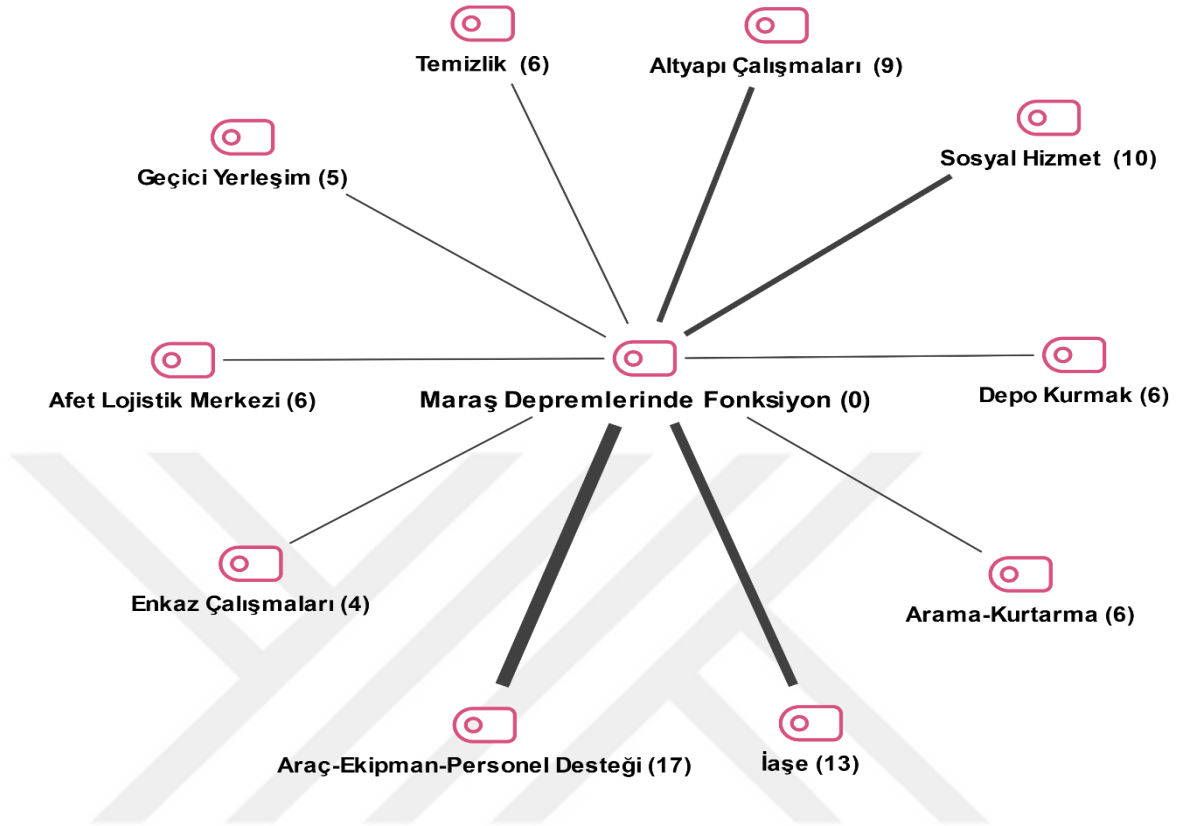
“Deprem bölgeleri iller arasında paylaştırıldığı için biz görevlendirildiğimiz iller dışındaki illerde de destek ekibi olarak bölgede bulunmaya çalıştık. Kahramanmaraş, Malatya, Osmaniye ve Adıyaman'da büyükşehir belediyemiz ile birlikte ciddi çalışmalar yürüttük.” (BBB4)

“Osmaniye'den sonra Malatya'ya geçtik ve orada 3,5-4 aya yakın kaldık. Özellikle de Malatya'da çok yol katettik. Ancak çalışmalarımız sadece Malatya ve Osmaniye dahilinde olmadı, örneğin Adıyaman'da Balıkesirlilerin kullandığı bir kelime olan 'sağdıç' ile bir çarşı bile kurduk 'Sağdıçlar Çarşısı'. Çünkü hayatı normalleştirmemiz gerekiyordu, o anda hayalleri olan, umutları ve planları olan insanları da unutmamız gerekiyordu.” (BBB5)

“Kahramanmaraş merkezli depremlerde Balıkesir Büyükşehir Belediyesi olarak önce Osmaniye sonra Adıyaman, Malatya ve birçok ilde de belediye hizmetleri kapsamında çeşitli çalışmalar yaptık. Balıkesir Büyükşehir Belediyesi olarak orada en uzun süre görev yapan, tüm birimlerinin koordine olduğu kurumlardan birisiyiz.” (BBB7)

5.2.7.5. Maraş Depremlerinde Fonksiyon Teması ve Alt Kodları

Araştırmanın 5.temasında; Balıkesir Büyükşehir Belediyesi'nin Kahramanmaraş Depremlerindeki fonksiyonları/faaliyetlerine yönelik veriler incelenmiştir. Kodlama sonucu; “Depo Kurmak”, “Arama-Kurtarma”, “İaşe”, “Araç-Ekipman-Personel Desteği”, “Enkaz Çalışmaları”, “Tamir, Tadilat ve Bakım”, “Afet Lojistik Merkezi”, “Geçici Yerleşim”, “Temizlik”, “Altyapı Çalışmaları”, “Sosyal Hizmet”, “Hayvan Bakım ve Tedavisi” ve “Güvenlik” olmak üzere 13 adet alt kod oluşturulmuştur.

Şekil 14. Maraş Depremlerinde Fonksiyon Temasının Kod-Alt Kod-Bölümler Modeli

Maraş Depremlerinde Fonksiyon teması analizinin görselleştirilmesinde; MAXQDA 24 programının “Görsel Araçlar” sekmesindeki “MAXMaps” aracı kullanılmıştır. Şekil 14’ten de görüleceği üzere en çok kodlanan alt kod “Araç-Ekipman-Personel Desteği” olmuştur. Şekilde en sık kodlanan alt kodlar daha kalın çizgiyle ifade edilirken, daha az kodlanan alt kodlar ince çizgiyle gösterilmiştir.

Katılımcıların birçoğu Balıkesir Büyükşehir Belediyesi ekiplerinin Kahramanmaraş Depremlerinde bölgedeki ilk faaliyetlerinin bir depo bulmak ve bu depoya konuşlanarak faaliyetleri oradan yürütmeye başlamak olduğunu ifade etmişlerdir;

“Osmaniye’ye ilk gittiğimizde bölgede ilk işimiz kendimize bir depo ayarlamaktı; dağıtılacak yardımlardan tüm faaliyetlerin koordinasyona kadar oradan sağlanmaya çalışıldı.” (BBB1)

“Belediyemizin bölgede görevlendirildikten sonraki ilk faaliyeti bir üs bulmaktı; bir ekip olarak bölgeye gittik ve orada ilk önce kendimize tüm faaliyetlerimizi oradan yürütebileceğimiz, koordine edebileceğimiz, malzemelerimizi istifleyebileceğimiz bir depo bulduk ve tüm gücümüzle arama-kurtarma, hayatı idame ettirme ve iâşe faaliyetlerine başladık.” (BBB3)

“Bizim belediye olarak ilk görevimiz, Osmaniye’de; yıkılmamış büyükçe bir binayı depo haline getirmek, malzemeleri oraya getirmek, orada depolamak ve oradan vatandaşlara dağıtmak idi. Daha sonrasında gerekli diğer tüm çalışmaları yapınca Osmaniye’den Malatya’ya geçtik. Malatya’da da benzer şekilde yıkılmamış bir ekmek fabrikasının içerisine konuşlandık; orada yemekler yaptık ve dağıttık, yardım malzemelerini oraya istifledik ve dağıttık, elektrik tamircisine kadar tüm personellerimiz oradaydı ve her işi üstlenmeye çalıştık.” (BBB6)

“Çok karışık bir ortam vardı ancak biz kendimize bölgede bir depo ayarladık ve gelen yardımları oraya istifledik ve ihtiyaç sahiplerine dağıttık.” (BBB8)

“Orada bir depo bulundu ve Balıkesir’de toplanan sosyal yardımların hepsi tırlarla oraya sevk edildi ve orada dağıtımını koordine edildi.” (BBB10)

Katılımcılar belediyenin afet bölgesinde “Arama-Kurtarma” çalışmalarına da katıldığını ifade etmişlerdir;

“Arama-kurtarmadan, gıda yardımına, sosyal yardımlara ve ulaşımına her alanda çeşitli faaliyetler yürüttük.” (BBB1)

“Haber ilk geldiğinde başkanımız valimiz ile birlikte Osmaniye’ye doğru yola çıktı. Baktığımız zaman Osmaniye Malatya’ya göre oldukça küçük bir şehir nüfus olarak ancak her iki şehirde de can kaybı 1000’e yakındı, belediyemiz olarak hemen arama-kurtarma çalışmalarına başladık; Osmaniye’deki yıkım daha az olduğu için ulaşılamayan insan olmadı... Afet bölgesinde İtfaiye Daire Başkanlığı arama-kurtarma faaliyetleri yönüyle çalıştı.” (BBB5)

“Biz Balıkesir Büyükşehir Belediyesi olarak Başkanımızın önderliğinde 6 Şubat günü Osmaniye’ye konuşlandık; ilk giden ekibimiz öncelikli olarak arama-

kurtarma ve enkaz altında kalanları çıkarma gibi temel faaliyetlere yoğunlaştılar. Afetin boyutu oldukça büyük olduğundan kim ne yapacağını bilmez bir haldeydi, bölgedeki vatandaşlar yakınlarını kurtarmakla veya kendi canlarıyla uğraşmaktaydılar. Hemen hemen herkes şok halindeydi ve hayat durmuş vaziyette idi, biz de mümkün olduğunca hızlı bir şekilde vatandaşlarımızın hayatlarını kurtarmak için arama-kurtarma faaliyetlerine giriştik.... Biz oraya görevlendirildiğimizde orada ilk yapılacak iş arama-kurtarma çalışmaları yapılması ve vatandaşların kurtarılmasıydı.” (BBB8)

Katılımcılardan ve benzerini literatürden de elde edebildiğimiz üzere; belediyeler bünyelerindeki İtfaiye birimleriyle birlikte afet ve acil durumlarda arama-kurtarma faaliyetleri göstererek, kriz yönetimi safhasında direkt olarak yer almaktadırlar. Yereldeki hizmet kapasitesi anlamında, özellikle de bünyelerindeki İtfaiye birimleriyle birlikte belediyeler; afetin meydana geldiği bölgede hızlı ilk müdahalenin sağlanmasında etkili olmaktadır.

Bir diğer alt kod olan “İaşe” faaliyetleri ise, bölgede; erzak yardımı, beslenme, ısınma, giyinme ve hijyen gibi alanlarda kendini göstermiştir. Bu alt kodda yer alan ifadeler ise şu şekildedir;

“Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığının bünyesindeki BALMEK meslek edindirme kurslarında polar battaniyeler dikildi ve afet bölgelerine sevki gerçekleştirildi.” (BBB1)

“Battaniyesinden tutun sobasına ve erzağına gerekli tüm yardımları bölgeye hızlı bir şekilde sevk etmeye başladık.” (BBB2)

“Afet bölgesine aş evi de gönderdik, seyyar duş ve seyyar tuvalet de gönderdik, çarşı kurduk, kısacası akla gelebilecek tüm alanlarda başarılı çalışmalar yürüttük ve yardımlar sağladık. Bir şehrin insanların konfor alanlarının en azından minimum düzeyde bile olsa idame ettirebilmelerini sağlamak amacıyla yapılması gereken her şeyi yaptık diyebilirim.” (BBB3)

“BASKİ olarak, Osmaniye’de kimi zaman erzak dağıtma faaliyetlerinde de büyükşehir belediyemize destekte bulunduk.” (BBB4)

“Bizim büyükşehir belediyemize ait yaklaşık 10 adet afete endeksli tırlarımız var ve 3 tanesine yakını da yemek tırı. Orada tırlarımızı yanaştırarak mutfağımızı kurduk; yemekler pişirdik. Hemşerilerimizin de gönüllüğü burada çok önemliydi, dondurulmuş et göndererek afetzedelerin orada iyi beslenmelerini sağladılar. Başta başkanımızın koordinesi ve yönetimi sonra da şehrimizin tam da Kuvayi Milliye ruhuyla hareket edip sergilediği yardım severliğiyle oradaki afetzedelere ilgili yardımı sağladık.... Osmaniye’de insanların suya ihtiyacı vardı ve oradaki sanayilerde kimi ücretli kimi ücretsiz kalıcı tuvaletler ürettirdik ve çadır kentlerin orada kalıcı yapıyı kurduk.” (BBB5)

“Bölgeye yemek tırlarımızı götürdük ve orada Balıkesir Büyükşehir Belediyesi olarak her gün neredeyse 3000-4000 kişilik yemek çıkarttık. Çadır kentlerin temizliği, çadır kentlerin ihtiyaçları, yemek, seyyar tuvalet ve banyolar olmak üzere çeşitli hizmetleri sağladık. Bu süreçte bizler; gelen yardımları/gıdaları aldık ve dağıttık özellikle de hazır yemek, kavurma gibi ürünleri aldık ve bunları vatandaşlara dağıtmaya çalıştık. Mezbahalara kavurma yaptırdık ve afet bölgesine gönderdik, yardım etmek isteyen vatandaşlardan da aldığımız hayvanları ve etleri bölgeye sevk ettik, mezbahaları ayarladık, soğuk hava depolarına etlerin götürülmesini sağladık, aş tırımızda etleri pişirerek vatandaşlara dağıttık.” (BBB8)

“Çadırdan tutun, hijyen malzemesi, giysi, soba, yakacak, elektrikli ısıtıcı gibi birçok malzeme 1000’in üzerindeki tırla birlikte bölgeye sevk edildi.” (BBB10)

Temanın en çok kodlanan alt kodu olan “Araç-Ekipman-Personel Desteği” içerisinde katılımcılar, Balıkesir Büyükşehir Belediyesi’nin tüm teşkilatının gerek personel, gerek araç, gerek makinelerle bölgede faaliyette bulunduğunu ifade etmişlerdir. Bu faaliyetleri Balıkesir Büyükşehir Belediyesi’nin Fen İşleri dairesinden Bilgi İşlem dairesine kadar neredeyse tüm daire, başkanlık, müdürlük ve hatta ilçe belediyelerinin desteği/işbirliği ile yürütmüşlerdir. Bu alt kodda yer alan ifadelerden bazıları ise şu şekildedir;

“Kahramanmaraş depremlerinde Osmaniye ve diğer görevli olduğumuz illerde faaliyet gösteren belediye birimlerimizi saymak istersek buradan yol olur çünkü neredeyse her daire başkanlığı ve müdürlük bölgede görev aldı diyebiliriz. Ancak tabi ki faaliyet açısından baktığımızda en temelde İtfaiye, Zabıta, BASKİ ve Sağlık Sosyal bölgedeki en etkin görevi alan birimlerdi. Yol İşleri ve Fen İşleri kendi iş makineleri ve personelleriyle bölgede çok ciddi çalışmalar yürüttü, bölgeye gideceklerin ve bölgeden geleceklerin sevkiyatını da sağladılar.” (BBB1)

“Deprem olduğu gün çok hızlı reaksiyon gösterdik, ilk önce BAKOM’da hızlı bir toplantıya geçtik. Daha sonrasında o günün akşamında gelen tüm yardımlar ile birlikte bölgeye kamyon ve tırlarımızı sevk etmeye başladık. Battaniyesinden tutun sobasına ve erzağına gerekli tüm yardımları bölgeye hızlı bir şekilde sevk etmeye başladık ve tüm birimlerimiz bölgede kendi branşından faaliyetler gösterdi. Örneğin Fen İşleri Daire Başkanlığı’nın Enerji ve Aydınlatma Şube Müdürlüğü, bölgede; kepçe, greyder gibi araçlarıyla faaliyet gösterdi.” (BBB2)

“BASKİ olarak depremin hemen ertesi günü sabah mobilize olduk; iş makinelerimiz, vidanjörlerimiz, su tankerlerimiz, tırlarımız, mobil acil müdahale aracımız, ekskavatör, paletli ekskavatör ve personellerimiz ile bölgede müdahaleyi gerçekleştirdik.” (BBB4)

“Fen İşleri Daire Başkanlığı ve Yol Yapım Daire Başkanlığı’nın makineleri (ekskavatör, dozer, toprak silindiri) gerek çadır gerek konteynır kentte yeni yerlerin yapılması ve var olan enkazların kaldırılmasında görev aldı.” (BBB5)

“Biz Yol Yapım Bakım ve Onarım Dairesi olarak makine ekipmanı ve makine bakım/tamirleri görevlerinde bulunduk, oradaki işlerin yürütülmesine destek ekibi olarak personellerimizle faaliyet göstermiş olduk. Yol Yapım Bakım ve Onarım Dairesi olarak bizim afet bölgesinde hayat kurtarmak ile ilgili bir faaliyetimiz yoktu ancak ihtiyaç duyulan makineleri ve unsurları bölgede bulundurup oradaki faaliyetleri yürütenlerin koordinasyonu altında çalıştık. Balıkesir Büyükşehir Belediyesi’nin bütün makine ekipmanının büyük çoğunluğu

bizim birimimizde yer alıyor. 100 küsüre yakın iş makinemiz kamyonumuz bulunuyor, bunları orada verilen görevlere göre bölgede konuşlandırmak ve onların takibini yapmak bizim görevlerimiz arasında yer alıyor... Bizler Yol Dairesi olarak Kahramanmaraş deprem felaketinin yaşandığı bölgeye ilk etapta dozer, yükleyici, kamyon grubu gönderdik; personellerimiz aynı zamanda kumanya dağıtılması ile ilgili çalışmalar da yürüttü.” (BBB6)

“Sadece büyükşehir belediyemiz olarak bölgede değildik, ilçelerimiz de oradaydı; Bigadiç, Dursunbey, Kepsut ve Edremit gibi belediyelerimiz de çeşitli faaliyetlerde yer aldılar. Kimisinin çöp kamyonu vardı kimisinin kamyonu ve farklı araçları vardı, biz de güçlerimizi birleştirerek bölgede faaliyetler gösterdik.” (BBB8)

“Ulaşım Daire Başkanlığı afet bölgesinden buraya ve buradan afet bölgesine gideceklerin sevkini ve otobüs desteği konusunda destek sağladı...Kahramanmaraş depremlerinde bölgeye 1000’in üzerinde tır sevk edildi; personel, araç, iş makinesi ve birçok alanda çalışmalar yürütüldü.” (BBB10)

Bazı katılımcılar Balıkesir Büyükşehir Belediyesi’nin bölgeye gönderdiği yardımlarda ve hatta yetkili belediyelerin yetkili oldukları belediyelere göndermeye çalıştığı yardımlarda, yoğun trafik sebebiyle aksamalar olduğunu ifade etmiştir. Bu aksamaların birçoğunun bölgede yetkili olanlar haricindeki kişi ve kurumların göndermeye çalıştığı yardımlar sebebiyle ve koordinasyonun tek bir merkez olan AFAD üzerinden sağlanmaya çalışılması sebebiyle oluştuğunu ifade etmişlerdir;

“Kahramanmaraş Depremleri herkesi derinden etkiledi, insanlar tırlarca yardım malzemesi gönderdiler ancak böylesi bir sevkiyatı sağlamakta ciddi bir koordinasyon eksikliği oluştu. Çoğu iş makinesi bölgeye giremedi ve park halinde bekledi, günlerce iş göremeyen personellerimiz oldu, o süreci yönetmek çok zordu. Gönderilen bu yardımlar AFAD’ın büyük depolarına indiriliyordu ve oradan sevk idaresi, yönlendirilmesi ve sahaya arz edilmesi pek mümkün değildi, yüzlerce tır kapıda bekliyordu. Depremin boyutları ve etkilediği alanın büyüklüğü sebebiyle

insanlar kontrolsüz malzeme sevkinde bulundu, yollar araçlarla kaplandı.”
(BBB4)

“Deprem olduktan sonra Balıkesir’den gönüllüler ve personeller ile birlikte 1000’e yakın iş makinesi kamyon grubu da gitmiştir. Çok fazla sevkiyat yaptık, her tır en az iki makine götürdü çok sayıda yardım malzemesi ve erzak bölgeye intikal etti. Bölgeye çift şerit konvoy halinde tırlar gönderdik ancak şehrin girişinde kaldılar; yolların kötü olması ve her yerin araç ile dolu olması sebebiyle yardımların geç ulaştığı durumlar oldu. 11 il etkilenmişti ama diğer kalan tüm iller yardım göndermek istemişti bu sebeple 18 km’ye yakın yol tıkalı halde içerisi konteynurlarla, iş makineleriyle ve arozözü de bulunan araçlarla orada kaldı. Kurum, kuruluş ve gönüllüler hepsi aynı anda aynı şehre girmeye çalıştı, Hatay’da 1 hafta hiçbir iş yapamadan beklemek durumunda kalan personellerimiz oldu.” (BBB6)

“Asrın felaketi olan 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremlerinde herkesin bölgeye akın etmesi birçok soruna yol açtı. Esas yetkilendirilerek bölgeye gidenlerin bölgeye ulaşamaması ve yolların tıkanması hizmetlerin aksamasına sebep oldu. Herkes yardım etmek istedi ancak bu yardımların hepsinin aynı anda ulaşması imkansızdı, bölgede çok sayıda kişi ve araç vardı. Bu konunun çözüme kavuşması gerekiyor elbette ki.” (BBB9)

Temanın “Enkaz Çalışmaları” alt kodu ile yer alan faaliyetleri hakkında katılımcılar, faaliyetlerin; arama-kurtarma çalışmalarının bitimiyle birlikte başladığını ve bunların içerisinde moloz toplama ve hasar tespit çalışmalarının da yer aldığını ifade etmişlerdir;

“Enkaz kaldırma faaliyetleri ile ilgili Hatay’da bir paletli ekskavatörümüz bulunuyordu, birim olarak sahip olduğumuz araçları bölgede yapılacak tüm gerekli faaliyetler için tesis ettik.” (BBB4)

“Arama-kurtarma çalışmaları bittiğinde geriye insanın olağan hayat akışına ters olan ne varsa onları düzeltmek kaldı; enkaz kaldırma ve molozları toplamak gibi.” (BBB5)

“Deprem sonrası bünyesinde mühendis bulunduran tüm birimlerden bölgeye hasar tespitinde bulunulması amaçlı mühendisler sevk edildi.” (BBB10)

“Tamir, Tadilat ve Bakım” alt kodunda yer alan ifadelerden bazıları şu şekildedir;

“Biz Yapı İşleri birimimizden dolayı usta/erbap dediğimiz vasıflı, el beceri kabiliyeti olan insanlarla çalışıyoruz, örneğin; marangoz, elektrikçi, tesisatçı, duvar sıva kalıp ustası, demirci ve kaynakçı gibi. Deprem bölgesindeki çalışmalarda bize düşen tabi ki arama-kurtarma değildi, yeni hayatı idame ettirecek mekân ve ortamı ivedi şekilde hazırlamak idi. Buna; çadır kent, aş evi, barınma evi, toplu yatakhane, yemekhane, banyohane ve sıhhi banyolar diyebiliriz. Görevimiz bunları düzenlemek, tesis etmek, tedarik etmek, kurmak, ayakta tutmak ve bunların bakımını yapmak idi.” (BBB3)

“Belediyemizin, Fen İşleri Daire Başkanlığı'nın Enerji ve Aydınlatma Şube Müdürlüğü; bütün çadır kentlerdeki aydınlatmadan, çoklu prizlerin sağlanmasına, telefon şarjlarına imkân tanınmasına, termosifonların bağlanması, tuvalet ve banyolara elektrik ve şofben bağlanması gibi elektrikle alakalı akla gelebilecek her türden çalışmalar yaptılar. Fen İşleri'nin ustaları geldi ve oradaki tamir ve tadilat işlerini gerçekleştirdiler; beton, alçı, sıva, demir imalatı, kaynak imalatı gibi...Yol Yapım Bakım ve Onarım Dairesi makine tamiri ve bakımı gibi faaliyetlerde bulundular.” (BBB5)

“Belediyemizin Fen İşleri Dairesi tamir ve tadilat konusunda çalışmalar yürüttüler.” (BBB10)

“Afet Lojistik Merkezi” alt kodunda, Balıkesir Büyükşehir Belediyesi'nin Maraş Depremlerinin gerçekleştiği dönemde çeşitli bölgelerde de açtığı merkezleri ve bu merkezlerin geliştirilerek ‘Afet Market’ haline getirilmesine yönelik ifadeleri bulunmaktadır;

“Şehrimize gelen afetzedelere ise; sadece merkezde bile 170'e yakın kalacak yer ayarladık ve tüm ihtiyaçlarını Balıkesir'de lojistik merkezimizdeki afet marketinden sağladık.” (BBB1)

“Balıkesir'de, vatandaşlarımızın yaptığı tüm yardımların toplanması, tutanağının tutulması, tasnif edilmesi, sayılması ve sevkinden sorumluyduk ancak

biz bu işi çok daha büyüttük ve Afet Lojistik Merkezini bir 'afet market' haline getirdik. Bölgemize gelen afetzedelerinde ihtiyaçlarını giderebilecekleri Yaylada'daki Afet Lojistik Merkezini yardım marketi haline getirdik. 1-1,5 ay kadar süren bir çalışmaydı ve oldukça güzel bir başarı elde ettik.” (BBB3)

“Eski Yaylada Alışveriş Merkezi'ni kriz merkezine (lojistik destek merkezi) çevirdik, gelen depremzedeleri orada giydirdik ve gelen tüm yardımları orada topladık; ambulans, cenaze ve nakil araçlarımız da o merkezde yer aldı.” (BBB5)

“Belediyemizde 24 daire başkanlığı var, bir afet merkezi oluşturuldu ve neredeyse her birim şahsım da dahil olmak üzere bölgeye gönderilmeden önce ve sonra o merkezde görev aldık, orada; meydana gelen afetle ilgili yapılacak tüm çalışmalar, malzemeler, ekipmanlar ve personeller bulunuyordu.” (BBB8)

“Geçici Yerleşim” alt kodunda yer alan ifadelerden bazıları şu şekildedir;

“İlk görev yerimiz Osmaniye idi, bölge soğuk ve rüzgarlıydı; ilk görev yerimizde aşağı yukarı 15-20'ye yakın çadır kent kurduk ve vatandaşların bu çadırlarda tüm gereksinimlerini, ihtiyaçlarını karşıladık Balıkesir Büyükşehir Belediyesi olarak. Çok yoğun bir dönem geçirdik, havanın soğukluğu bir yana insanların acıları bir yanaydı, oldukça zorlu bir süreçti. İnsanların ihtiyaçlarına göre kalem kalem ne gerekliyse sağlamaya çalıştık, onlara derhal kalacak bir yer ayarlamak, koşullarını iyileştirmek ve korumak başlıca görevlerimiz arasındaydı.” (BBB2)

“Yol Yapım Bakım ve Onarım Dairesi olarak bizler konteynır kentlerin yapımında görevlendirildik; bize 8-10 dönüm tarla verildi ve biz oranın altyapı dolgusunu çamur ve çeşitli şeylerden uzak tutacak bir seviyeye gelene kadar döktük. Bizlerin görevi yaşanabilecek bir konteynır veya çadır kent kurulabilecek zemini hazırlamak idi. Yerlerin tespit edilmesi, malzemelerin temini ve yapımı da dahil olmak üzere süreç aylarca sürdü. Personellerimizi belirli periyodlarla değiştirerek yaklaşık 6 aya kadar bölgede kaldık.” (BBB6)

“Balıkesir Büyükşehir Belediyesi olarak bölgeye gittiğimizde hızlı bir şekilde çadır kentleri kurduk ve şehrin en acil ihtiyaçlarını ivedilikle karşılamaya çalıştık... Havanın oldukça soğuk olması sebebiyle enkaz altından çıkarılan

vatandaşlara direkt olarak barınmanın da sağlanması gerekiyordu, bu sebeple ilk müdahale faaliyetlerimizden biri de çadır kentlerin hızla kurulmasıydı.” (BBB8)

“Temizlik” alt kodunda yer alan ifadelerden bazıları ise şunlardır;

“Biz belediye olarak kriz safhasında yani deprem bölgesinde çöp de topladık, çöp konteynırı da gönderdik.” (BBB3)

“Deprem bölgesinde, belediyemizin; Kent Estetiği ve Çevre Koruma Kontrol Dairesi Başkanlığı orada bir ekip halinde şehrin tabiri caizse muntika temizliğini yaptılar, buradan konteynır gönderdik ve çöplerini atmaları gereken yerleri belirledik ki çevredeki kirliliğin hastalıklara yol açmamasını sağlamak adına.” (BBB5)

“Afet bölgesinde arama-kurtarma gibi en temel faaliyetten; çevre temizliği, muntika temizliği, çöp toplama ve çöp konteynırı gönderme gibi gerekli olan her türlü faaliyet belediyemizce yapıldı.” (BBB8)

“Belediyemiz, Çevre Koruma birimi ile birlikte halk sağlığını ilgilendiren; çöp toplama, sinek ilaçlaması, çöp konteynır sevki, süpürge araçları ile temizlik faaliyetlerinde de yer aldı.” (BBB10)

“Altyapı Çalışmaları” alt kodunda yer alan ifadelerde katılımcılar; Balıkesir Büyükşehir Belediyesi’nin çadır kent altyapısının oluşturulmasından, şehrin; elektrik, su, internet ve kanalizasyon gibi çeşitli alanlardaki altyapı çalışmalarında da yer aldığını ifade etmişlerdir. Bu çalışmaların BASKİ ve ilgili birimler tarafından yapıldığını ifade eden katılımcılar aynı zamanda belediye bünyesindeki çeşitli birimlerin de internet bağlatılması, telefon şarjı sağlanması gibi çeşitli alanlarda faaliyetler gösterdiklerine değinmişlerdir;

“İlk görev yerimiz olan Osmaniye’de şebekede çok ciddi sıkıntılar vardı, depolarda su arzı sağlanamıyordu önce onlara müdahale ettik. Sonrasında henüz yıkılmamış ve ciddi hasar almış yapılardaki su taşkınlarını personellerimizin de güvenliğini sağlayarak açık olan su arzlarını keserek önledik. Yıkılmış evlerdeki su bağlantılarını kestik, çadır kentlere içme suyu altyapısını oluşturduk ve mobil tuvaletlerin montajlarını sağladık, konteynır kentlerin yerleştirilmelerini ve bunların atık su ve içme suyu hizmetini sağladık.” (BBB4)

“BASKİ insani ihtiyaçların giderilmesi adına çalışmalar yaptı; su sıkıntısını çözdü, altyapıyı tamir etti, su patlaklarını düzeltti ve temiz su ve kirli su bağlantılarını sağlamakta görev aldı.” (BBB5)

“Her birimden personel bölgedeki çalışmalara katıldı; Yazı İşleri Dairesi’nden Bilgi İşlem Dairesi’ne kadar, örneğin Bilgi İşlem Dairesi internet bağlatılması gibi faaliyetleri yürütmek amacıyla bölgedeydi.” (BBB6)

“Belirli bir süre sonra ise altyapı çalışmaları başladı; su bağlantıları, kullanım suları, altyapı foseptik çalışmaları gibi çeşitli alanlarda belediyemiz faaliyetler gerçekleştirmiş oldu.” (BBB10)

“Sosyal Hizmet” alt kodunda yer alan faaliyetlerde Balıkesir Büyükşehir Belediyesi’nin afetzede çocuk ve vatandaşlara verdiği psiko-sosyal destekten, düzenlediği çeşitli etkinlik ve aktivitelere, sayısız sosyal hizmet faaliyeti yer almaktadır. Afetin gerçekleştiği bölgelerde yapılan yapı, çevre ve çeşitli alanlardaki faaliyetlerin dışında afetzedelerin psikolojik durumunu düzeltmeye ve travmayı atlatmalarını amaçlayan faaliyetler de gerçekleştirilmiştir. Belediyenin bu faaliyetleri ilgili Bakanlıklarla birlikte koordineli bir şekilde gerçekleşmiş olup, faaliyetlerde yer alan personeller belediyenin bünyesinde bulunan sosyolog, psikologlar ve ilgili diğer personellerden oluşmaktadır. Görüşmelerde elde edilen verilere göre Balıkesir Büyükşehir Belediyesi bu faaliyetlerini Sağlık ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı ve Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı tarafından yürütmüştür;

“Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı olarak biz afet bölgesindeki kaos biraz sakinleğinde bölgedeki çocukların daha az etkilenmesi adına çeşitli faaliyetler yürüttük; tiyatrolar, oyunlar ve çeşitli etkinlikler yaptık. Afetzede çocuklara birçok oyuncak gönderdik ve onlara destek olabilmek adına gerekli tüm faaliyetleri yürütmeye çalıştık... Sağlık ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı afet bölgesine psikologlar ve sosyologlar gönderdi, biz de Kültür ve Sosyal İşler Dairesi olarak onlarla koordineli görev aldık.” (BBB1)

“Örneğin, afet bölgesinde Sağlık ve Sosyal İşler psiko-sosyal destek verdi, çocuklarla birebir ilgilendi, Belediyemiz A’dan Z’ye; bez yardımı, top yardımı gibi çeşitli ihtiyaçları karşıladı. Afet bölgesindeki amacımız çocukların travmayı

atlatması ve normal yaşamlarına geri dönmeleri idi bu sebeple hiçbir faaliyetten geri durmadık. Bir şehri hem maddi hem de manevi bir şekilde tekrardan ayağa kaldırmak ve tekrar imar etmek amacıyla tüm birimlerimiz canı gönülden faaliyette bulundular.” (BBB2)

“Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığımız bile afet bölgesinde faaliyet gösterdi; insanlara terapiler verdiler, yazar ve çizerlerimizi oraya götürdüler ve orada afetzedelere hayatın devam ettiğini, bunların olabileceğini anlattılar, ayakta kalmaları gerektiğini anlattılar. Belediye tek bir vücut olarak afet bölgesinde her birimiyle yer aldı...Psikologlar bakanlıklar ile birlikte birebir terapilere başladılar, çocukların eğlenmesi ve çocukluklarını yaşayabilmeleri adına çadır kentlerde oyun alanları kuruldu.” (BBB5)

“Afet bölgesinde vatandaşlara her konuda destek sağlandı, mesela belediyemize bağlı sosyologlar ve psikologlar bölgeye sevk edildi ve afetzedelere psiko-sosyal destek sağlandı.” (BBB10)

“Hayvan Bakım ve Tedavisi” alt kodunda yer alan ifadelerde, Balıkesir Büyükşehir Belediyesi’nin afet bölgesindeki hayvanlara yönelik de çeşitli faaliyetleri olduğunu ifade etmişlerdir;

“Çevre Koruma ve Kontrol Daire Başkanlığı VETBÜS’ler ile veterinerleri afet bölgesine sevk ederek hayvanların tedavisinin sağlanmasında, ameliyatlarının gerçekleştirilmesinde etkili oldu; biz depremde tüm canlıları kurtarmak adına gayret sarfettik.” (BBB5)

“Kırsal Hizmetler Daire Başkanlığı olarak biz köylerde mahsur kalan hayvanlar ve yem gitmeyen bölgelere buradan 10 kamyon yem gönderdik.” (BBB8)

“Güvenlik” alt kodunda yer alan ifadelerden bazıları ise şu şekildedir;

“İtfaiye Daire Başkanlığı afet bölgesinde daha çok arama-kurtarma yönüyle çalıştı, bu faaliyetleri tamamlandığında ise çadır kentlerde çıkabilecek yangınlara karşı tedbir için nöbet görevleri gerçekleştirdiler.” (BBB5)

“Normal zamanda da çadırlarda kalan bazı vatandaşların gönderdiğimiz-kurduğumuz çadırları suistimal ettiği durumlar oldu böylesi durumlar için de belediyemizin ilgili birimlerince güvenlik sağlanmaya çalışıldı.” (BBB9)

“Zabıta Daire Başkanlığı depo ve sosyal yardımların yönetilmesi, bölgedeki emniyetin sağlanması ve trafikle alakalı desteğin sağlanması konusunda; İtfaiye Daire Başkanlığı ise çadır kentlerdeki yangınları önleme gibi güvenlik hususlarında çalışmalar da yürüttü.” (BBB10)

5.2.7.6. Yapı ve Faaliyetlerde Düşünülen Değişimler / Çözüm Önerileri **Teması ve Alt Kodları**

Araştırmanın 6.temasında; Balıkesir Büyükşehir Belediyesi’nin afet ve acil durumlara yönelik yapısında ve faaliyetlerinde düşünülen değişimler ve katılımcıların bu yapı ve faaliyetlerde yapılmasını gerekli gördüğü/önerisinde bulunduğu konular yer almaktadır. Kodlama sonucu; “Yeni Yetkilendirmeler ve Odak Konunun Güçlendirilmesi”, “İtfaiyelerin Etkinliğinin Arttırılması / Güçlendirilmesi” ve “Eş İl Sistemi ve Geliştirilmesi” olmak üzere 3 adet alt kod oluşturulmuştur.

Temanın en çok kodlanan alt kodu “Yeni Yetkilendirmeler ve Odak Konunun Güçlendirilmesi” içerisinde yer alan ifadeler şu şekildedir;

“Belediyeler; organizasyonu, kapasitesi ve personelleriyle Türkiye’deki diğer kurumların yapamadığı birçok faaliyeti yapabiliyor bu sebeple ülkemiz genelindeki tüm belediyelerin/büyükşehir belediyelerinin afet ve acil durumlara yönelik çok daha iyi çalışması önem arz ediyor. Büyükşehir belediyelerimizin çok daha güçlendirilmesi gerekiyor.” (BBB1)

“Afet bölgesinde proaktif olarak hareket eden/faaliyet gösterenler belediyelerdi. Belediyelerin faaliyetleri belki de tüm birimleri ve personelleriyle afet bölgesindeki en önemli görevi üstlenen kurum ve kuruluşları temsil etmekteydi. Bu sebeple belediyelerin faaliyetlerini kolay kolay azımsamamak ve afet-acil durum yönetiminde belediyelere çok daha etkin rollerin verilmesi gerekiyor.” (BBB2)

“Afet yönetimi sistemi içerisinde büyükşehir belediyeleri afet anı ve sonrasında durum tespiti ve müdahale çalışmalarıyla zaten olmazsa olmazdır. Kriz sürecinde afetin gerçekleştiği andan vatandaşların okullarına bile devam ettikleri bir düzene geçiş gibi tüm aşamalarda belediyeler faaliyet gösteriyorlar. Kapasite ve faaliyet anlamında oldukça gelişmiş olan belediyelerin yetki anlamında da çok daha gelişmiş olmaları gerekiyor, sistem belediyeler olmadan işleyemez.” (BBB3)

“Büyükşehir belediyelerine afet durumunda verilen yetkilerin de bu yaşanan depremde oldukça yetersiz olduğunu bu anlamda görmüş olduk. AFAD’ın küçük çaplı depremlerde çok çabuk koordine olabildiğini gördük örneğin İzmir Depremi’nde, ancak büyük çaplı depremlerde/afetlerde özellikle de ulaşım yollarının kesildiği durumlarda koordinasyonu sağlaması oldukça zor. Ancak tabi ki bundan büyük dersler çıkarılmıştır hem belediyeler boyutunda hem de yönetim boyutunda bir değişime gidilecektir diye düşünüyorum.” (BBB4)

“Mevcut afet yönetimi sistemi içerisinde AFAD’a bağlıyız, belediyelere benzer literatürde çalışan diğer kamu daireleri de aynı şekilde. Ben belediyelerin çok daha aktif olarak süreçte yer alması ve yönetilmesi gerektiğini düşünüyorum. Sistem bu konuda AFAD ile birlikte daha yeni yeni kendini toparlıyor, ancak inanıyorum ki ileriki günlerde ilgili çalışmalar, çalıştaylar ve panellerle iş daha da profesyonel hale gelecektir.” (BBB5)

“Mevzuat anlamında Türkiye Afet Müdahale Planı ve diğer tüm planlar bütüncül olarak düşünüldüğünde merkezi otoritenin buradaki sorumluluğunda sahadaki şartların, çalışmaların ve yetkinin aştığını görüyoruz. Hazırlık, planlama, emir komuta ve takibin, merkezi otorite tarafından temsil edilmesi doğrudur ancak afetin meydana geldiği andan itibaren saha ekipleri olarak yerel yönetimlerin ve belediyenin itfaiye teşkilatlarının çok daha etkin ve aktif bir sorumluluk aldığını görüyoruz (tabi bu durum afetin boyutuna göre değişebilmektedir). Yerel yönetimlerin bu anlamda yaptığı çalışmalar düşünüldüğünde günlük planlamaların ve çalışmaların da bu anlamda revize edilmesi çok daha katkı sağlayacaktır.” (BBB7)

“Afet yönetimi sistemi içerisinde bütün yetki belediyelere verilmelidir. Tecrübe dediğimiz noktada itfaiyeler dolayısıyla da belediyeler öne çıkıyor, itfaiyelerin yıllık müdahale ettikleri olay sayısı AFAD’dan katlarca fazla oluyor. Uzman, profesyonel, deneyimli, pratik, teorik ve bilimsel olarak bilgili kişiler İtfaiye birimlerinde yer alıyorlar ve inanılmaz bir tecrübeye sahipler. Bu sebeple büyükşehir belediyelerinin ve bünyelerindeki itfaiye birimlerinin süreçte daha etkin bir rolü olması gerektiğini düşünüyorum. AFAD ya büyükşehir belediyeleri ile birleşecek ya da AFAD büyükşehir belediyelerinin içerisine dahil edilecek gibi bir değişim olabilir diye düşünüyorum, bunun iyi sonuçlar doğurabileceği düşüncesindeyim.” (BBB8)

Katılımcıların büyük bir çoğunluğu afet ve acil durum yönetim sistemi içerisinde belediyelere/büyükşehir belediyelerine çok daha etkin rollerin verilmesi gerektiğini düşündüklerini ifade etmişlerdir. Belediyelerin bünyesinde yer alan İtfaiyelerin afet sürecinde çok etkili çalışmalar gösterdiklerini sıklıkla dile getiren katılımcılar, yaşanan son deprem felaketinde de büyükşehir belediyesinin faaliyetlerinin oldukça çeşitli alanda gerçekleştiğini ve bu açıdan oldukça değerli olduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcılar aynı zamanda, sistemin AFAD tarafından koordine edilmesinin doğru olduğunu ancak yetersiz kalabildiği durumların da söz konusu olduğunu ifade etmişlerdir. Afet ve acil durumlara yönelik belediyelere tanınan yetkilerin, son yaşanan deprem felaketiyle birlikte ne kadar yetersiz kaldığını ifade etmişlerdir. Afet durumlarında belediyelerin; altyapıdan, üstyapıya, sosyal destekten barınmaya gibi çeşitli alanlarda yerelde en üst seviyede faaliyeti gösteren kurumlar olduklarını ifade etmişlerdir.

Bazı katılımcılar afetin gerçekleşmesiyle birlikte yapılan yeni yetkilendirilmelerin yetersiz kaldığını ve bu yetkilerin çok daha önceden tanınması gerektiğini ifade etmişlerdir;

“Belediyeler/Büyükşehir belediyeleri afet ve acil durum yönetiminde oldukça önemli bir yere sahip ancak bu literatürde çalışan kamu kurumlarının bazı yetkilerinin çok daha önceden belirlenmesi gerekiyor.” (BBB9)

“İtfaiyelerin Etkinliğinin Arttırılması / Güçlendirilmesi” alt kodunda ise, afet ve acil durumlarda en etkin faaliyeti gösteren belediye birimleri olan İtfaiyelerin sistemdeki

rolünün arttırılması/ güçlendirilmesine ve İtfaiyelerin önemine yönelik ifadelere yer verilmiştir;

“Türkiye afet ve acil durumu yönetiminde gecikmeksizin belediyeler ve itfaiye teşkilatlarının rolü arttırılmalı; hazırlık ve planlama çalışmaları içerisinde çok daha fazla rol verilmelidir. Emir komuta zinciri içerisinde AFAD başkanlığının yanı sıra merkezi yapıyı temsil eden İtfaiye Hizmet Başkanlığı ve İtfaiye Genel Müdürlüğü kurulmalıdır. Bunu şu sebeple söylüyorum; günlük işleyişte belediyelerin bu çalışmaları oldukça yeterli ancak; eğitim, donanım, standardizasyon ve koordinasyon anlamında herhangi bir afet ve acil durumda AFAD ile birlikte sahada iş birliğini güçlendirecek, daha hızlı ilk müdahale ve akıllı uygulamaları yerine getirecek bir Çevre ve Şehircilik Bakanlığı bünyesinde İtfaiye Genel Müdürlüğü ve Hizmet Başkanlığının kurulmasına ihtiyaç vardır... Bugün ülkemizde 81 il belediye itfaiye teşkilatlarında; aynı eğitim modülünün kullanılması, milli araç gereçlerin desteklenmesi, kıyafetinden her türlü ekipmanına kadar bir birlik, bir standart sağlanması gereklilik teşkil etmektedir. Afet ve acil durumlarda AFAD ile birlikte en üst seviyede afet yönetimini sağlayacak Belediye İtfaiye Teşkilatlarını da sahada emir komuta edecek ‘tek bir disipline, organize ve yönlendirilebilir bir afet ve acil durum yönetimi’ için, bu plan ve programların sahaya aktarılabilmesi için ülkemiz genelinde İtfaiye Teşkilatlarını temsilen Çevre Şehircilik Bakanlığı bünyesinde İtfaiye Teşkilatına ihtiyaç var... İtfaiye Teşkilatlarının buradaki rolünün üstünü neden basa basa söylediğimi sorarsanız bugün baktığımız zaman İtfaiye Teşkilatları saha tecrübesi ve hızlı ilk müdahalesi ile oldukça önemli bir rolü bulunuyor. Bugün Balıkesir Büyükşehir Belediyesi İtfaiyemizin yıllık müdahale olay sayısı yıllık 9000 civarında, ülkemizin itfaiye teşkilatının yıllık müdahale sayısı ise 300.000’e yakındır. AFAD teşkilatımızın elbette ki hazırlık çalışmaları ve planlamaları kapsamında çok değerli çalışmaları var ancak saha tecrübesi dediğimiz zaman AFAD’ın yıllık müdahale ettiği olay sayısı 3000 civarında olduğundan süreç içerisinde itfaiye teşkilatlarının çok daha aktif olduğunu görebiliyoruz. Baktığımız zaman itfaiye teşkilatlarının çok önemli bir saha tecrübesi ve birikimleri var, eskiden İtfaiye dendiği zaman akla sadece yangın gelirdi ancak bugün bütün afet

ve acil durumlarda itfaiyenin başrol olduğunu görüyoruz...Türkiye’de bugün afet ve acil durumlarda aktifrol oynayan kurumlar belli, bunların etkin koordinasyonu için; mevzuat, altyapı ve kapasite anlamında da üçünün de aynı noktaya getirilmesi gerekiyor. Asrın felaketinde de gördük ki bu teşkilatların çok daha yakın iş birliği ve mevzuat anlamında da birbirlerine yakın hale getirilmesi gerekiyor... Çok sayıda gönüllü kuruluşlar var ve afet anında katkıları çok büyük ancak bu kuruluşlardan çok daha etkili istifade edilebilmesi için eğitim ve donanım olarak desteklenmeleri gerekiyor. Bunun için belli bir sisteme dahil edilebilmeleri ve çalıştırılabilmeleri gerekiyor. Dünyada da örneklerini gördüğümüz üzere; bu kuruluşların en yakın İtfaiye istasyonlarıyla ilişkilendirilerek, eğitimleri ve donanımları sağlanarak, afet ve acil durumlarda profesyonel ekiplerle birlikte hareket ederek, mahalli olarak bu ekiplerin sistem içerisine dahil edilmeleri gerekiyor.” (BBB7)

“Eş İl Sistemi ve Geliştirilmesi” alt kodunda ise; belediyelerin afet ve acil durumlarda belirlenen illere desteğe ve müdahaleye gitmelerinin komşu il olarak değil ‘eş il’ olarak belirlenmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Herhangi bir ilde/bölgede meydana gelen afetin çevre illeri/bölgeleri ve hatta ülkeleri de etkileme ihtimalinden dolayı eş il sistemine geçilmesi gerektiğini düşündüklerini ifade etmişlerdir;

“Ülkemizin afet yönetimi sisteminde kâğıt üzerinde hangi illerin birbirine yardım edeceği bellidir ancak bunu hayatın realitesi ile birlikte yapmak lazım. Örneğin Balıkesir’de bir deprem olsa bu afete Bursa’nın yardıma gelmesi pek mümkün olmaz. Son yaşanan depremlerde de gördüğümüz üzere bir deprem meydana geldiğinde çevre iller ve hatta çevre ülkeler bile direkt olarak etkileniyorlar. Örneğin, yaklaşık 10-11 tane şehri ve 10-15 milyona yakın bir nüfusu etkileyen 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremlerini kimse hayal etmiyordu... Böylesi travmatik bir durumda mevcut sistemin işleyişinde, aktörlerin faaliyetlerini yerine getirmesinde aksamalar gerçekleşebilir. Bu sebeple çok daha gerçekçi ve realiteye uygun planlar yapmak gerekli. Afet olan bölgeye gelecek yardımın birbirinden etkilenmeyen illerden/belediyelerden olması gerekiyor.” (BBB5)

“Bugün Balıkesir’de büyük yıkımlı bir deprem olsa biz belediye yetkilileri olarak karar verici olamayız. Eğer ben yakınımı kaybettiysem hizmet sağlamamda motivasyonum oldukça düşmüş olur, göçüğün altındaki yakınımı düşünürüm ilk etapta. Bu sebeple afetlerde koordinasyonu sağlamak istiyorsak afet anında değil afet öncesinde görevlendirilmemiz gerektiğini düşünüyorum...Çünkü bir deprem felaketi sadece küçük bir bölgeyi değil yakınındaki tüm il ve bölgeyi de etkileyecektir. Bu işlerde komşu il değil eş il sisteminin olması lazım. Örneğin Balıkesir’de olacak bir afette Ordu gibi belirlenen uzaklıktaki bir ilin görevlendirilmesi lazım ki önceden belirlenen görev ve sorumluluklarla onların faaliyette bulunması gereklidir. Orada bir afet olduğunda oraya da bizim gitmemiz gereken bir sistem olmalı. Depremden veya afetten etkilenen bir görevlinin sağlam bir psikolojiyle hizmet vermesi veya yardım etmesi beklenemez bu sebeple depremde uzak veya yakın etkilenmeyeceklerin yardıma gelmesi ve bu yardımların önceden belirlenmesi gereklidir... Afet ve acil durumlara yönelik planların yarın deprem/afet olacakmış gibi yapılması lazım. Bir deprem olduğunda; bölgeye kimin gideceği, hangi birimin faaliyet göstereceği, yedeğinin kim olacağı, ad-soyad irtibatı gibi ana planların yapılmış olması gereklidir, son anda verilecek olan bir karar olmamalıdır. Büyükşehir belediyesi olarak tüm planlar yapılmış, gerekli olan her şey belirlenmiş bile olsa bir afet gerçekleştiğinde buraya görevlendirilecek olan kişi veya belediye buradaki planları veya durumu bilemeyebilir. Örneğin Hatay’da; tüm elektrik hattı çökmüş, kanalizasyon çökmüş, sular gitmiş, sistemi bilenlerin çoğu vefat etmiş, hayatta olanlar da psikolojik olarak oldukça etkilenmiş durumda ya yakınını arıyor ya da yaralı halde, yaptığı planlar da bilgisayar sisteminde, işte o zaman bu planları uygulamak mümkün olmuyor. Böyle durumlar için eş illerin belirlenmesi ve koordinasyonun sağlanması gerekli ki yaptığımız tüm planlar ve sistemler boşa gitmesin. Eş il ile görevlendirilen personellerin de önceden o bölgeye gitmesi, orayı öğrenmesi ve yapacaklarını da bilmesi lazım çünkü bunlar afet sonrası öğrenilecek ya da yapılacak işler değil... Ancak tabi ki bizler karar mercii değiliz, gördüklerimiz ve tecrübe ettiklerimiz üzerinden böylesi bir planın iyi sonuçlar doğurabileceğini düşünüyorum.” (BBB6)

Bazı katılımcılar Kahramanmaraş Depremlerinde sonradan verilen yetkilendirmeye Balıkesir'in Osmaniye ile eşleştirilmesini dolayısıyla da 'eş il sistemi' benzeri bir sisteme yönelik verilen bu kararı doğru bir hamle olarak gördüğünü ve bunun gibi uygulamaların devam etmesinin çok daha faydalı olacağını düşündüğünü ifade etmiştir;

“6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremlerinde belediye başkanımızın o bölgeye gönderilmesi farklı ve oldukça başarılı bir uygulamaydı. Belediye başkanının o bölgeye gönderilmesi bölgenin ihtiyaçlarının analiz edilmesinde ve bu ihtiyaçların birebir kendi belediyesinden isteyebilecek bir yapıya sahip oluşundan ötürü oldukça önemliydi. Benim düşüncem bundan sonra bu tarz uygulamaların devam etmesi üzerine çünkü bu yapılan uygulama oldukça başarılı ve güzel oldu.” (BBB10)

Tez kapsamında; belediyelerin özellikle de büyükşehir belediyelerinin afet yönetimindeki konum ve fonksiyonlarının pratikteki durumu 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremleri gibi çok büyük bir hadise üzerinden ortaya konulmuştur. Düşünülen, düzenlemelere yansıtılan konum ve fonksiyonlarının uygun olup olmadığı, yeterli gelip gelmediği, nasıl yeniden değerlendirilebileceğine bir ışık olabilecek bu çalışma; toplumun, demokrasinin, alanın en önemli temsilcisi olan belediyelerin afet yönetimindeki geleceğine mütevazı bir katkı sunmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Afetler ani gelişen ve önlenemeyen olaylardır, bu sebeple dünya üzerindeki tüm toplumlar afetlerle mücadele edebilmek adına çeşitli planlar ve politikalar yürütmektedir. Türkiye’de de coğrafi konum ve çeşitli sebepler nedeniyle birçok afet meydana gelmektedir, özellikle de deprem afetleri ülkemizin en büyük sorunlarından biri durumundadır. 1999 Gölcük Depremi sonrası Türkiye’deki afet yönetimi politikalarının yetersizliği belirginleşmiş ve değişimine yönelik çalışmalar başlamıştır. Ancak, esas değişim 2009 tarihinde AFAD’ın kurulmasıyla birlikte gerçekleşmiştir, afet yönetiminin tek bir çatıdan kontrol edilmesi ve afet-kriz yönetimi ile birlikte afet-risk yönetimi aşamasının da değerlendirilmeye başlanması ‘bütünleşik afet yönetim sistemi’ne geçişin ilk adımı olmuştur. Türkiye’de afet ve acil durum yönetimi, merkezi yönetim tarafından yönetilmekte, koordine edilmekte ve planlanmaktadır. Ancak, yereldeki birçok hizmetin devamlılığı ve bu hizmetlerin hızlı bir şekilde sağlanması için yerel yönetimler afet yönetimi sürecinin içerisine dahil edilmektedir.

Bu doğrultuda araştırmanın problemi; ‘Türkiye’nin afet-kriz yönetimi sürecinde belediyelerin konumları ve fonksiyonları nelerdir? Bu konum ve fonksiyonlar uygulamaya nasıl yansımaktadır? Bu bağlamda, Balıkesir Büyükşehir Belediyesi’nin 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremlerindeki yapı ve işlevleri nelerdir? şeklinde olmuştur. Bu soruların cevapları önce literatürde aranmış daha sonrasında da nitel araştırma kapsamında yerel düzeyde yetkili/yönetici konumunda bulunan Balıkesir Büyükşehir Belediyesi personelleriyle yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmeler, büyükşehir belediyesinin afet yönetimi ile alakalı birimlerinde doğrudan yer alan ve/veya Kahramanmaraş Depremlerinde bölgede bulunarak faaliyet gösteren/görev alan birimlerin yetkilileri ile gerçekleştirilmiştir. Görüşme yapmayı kabul eden 10 katılımcıya 7 adet soru sorulmuştur, bu sorular belediyelerin/büyükşehir belediyelerinin genel afet yönetimi sistemi içerisindeki konumu ve fonksiyonunu incelemeye yönelik olup, sürecin içerisine dahil olan; birimleri, faaliyetleri, planları, programları ve denetimleri de doğrudan sorular içerisinde yer almıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan ‘Durum Çalışması’ yönteminden yararlanılmıştır. Görüşmelerden elde edilen veriler ise MAXQDA 24 programı ile kodlanarak analiz edilmiştir.

Yarı yapılandırılmış görüşmelerde elde edilen ve analizi yapılan verilerde, araştırmanın problemi ve amacına cevap veren bilgilere ulaşılmıştır. Bu bağlamda, katılımcılar literatürden elde edilen bilgileri doğrulayan nitelikte; belediyelerin afet yönetimi sistemi içerisindeki konumu ve fonksiyonlarının belediyelerin temel yapısını düzenleyen yasalar, düzenlemeler ve afet müdahale planlarında yer aldığını söylemişlerdir. Türkiye’de afet yönetimi alanında stratejilerin, programların ve planların geliştirilerek sürecin koordine edilmesinde AFAD’ın başrol oynadığını ve bu sebeple belediyelerin/büyükşehir belediyelerinin de AFAD’ın koordinasyonunda yetkilendirildiğini ve faaliyet gösterdiğini belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra, gerekli durumlarda; Bakanlık, Bakanlığa bağlı AFAD veya bizzat Cumhurbaşkanından gelecek bir yetkilendirme ile afet yönetimi sürecinde belediyelerin çok daha aktif rol alabildiklerini ifade etmişlerdir. Yapılan görüşmelerde bu konum ve faaliyetlerin 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremindeki örneği üzerinden ilerlenmiştir. Buna göre Balıkesir Büyükşehir Belediyesi, Kahramanmaraş Depremlerinde; koordinatör olarak bölgede yetkilendirilmiş ve çeşitli hizmet gruplarından faaliyetler göstermiştir. Balıkesir Afet Koordinasyon Merkezi’nin Afet Müdahale Planı’nda ve Türkiye Afet Müdahale Planı’nda yer alan; arama-kurtarma, yangın, sağlık, tahliye, yerleştirme, sosyal destek, depo yönetimi ve dağıtım gibi çeşitli hizmet gruplarından faaliyet gösteren Balıkesir Büyükşehir Belediyesi’nin, bölgede aktif görev aldığı ve bu anlamda afet yönetimi içerisinde de belediyelerin konum ve fonksiyonlarının önemli bir noktada olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Vatandaşlara hizmetin sağlanmasında, yerelde; kapasite (hız, personel, araç, ekipman, makine, tecrübe) anlamında oldukça güçlü bir konumda bulunan belediyeler afetler meydana gelmeden önce zarar azaltma ve hazırlık evreleri kapsamında çeşitli faaliyetler yürütmektedirler. Bu faaliyetler; yapı kontrol, denetim, afet ve acil durum müdahale/strateji planları, kentsel dönüşüm ve bilinçlendirme/egitim faaliyetleri olmak üzere çeşitli alanlarda gerçekleşerek hem dirençli toplumun hem de dirençli şehrin oluşmasında büyük önem taşımaktadır. Belediyeler, afetlerin meydana geldiği andan itibaren başta arama-kurtarma faaliyetleri olmak üzere sosyal hizmetlere varana kadar çeşitli faaliyetler yürütmekte ve afet yönetimi sürecinin etkin bir şekilde sağlanmasına

olanak tanımaktadırlar. Bu bağlamda belediyelerin/büyükşehir belediyelerinin hem afet-risk hem de afet-kriz yönetimi safhalarında önemli bir rolü olduğu görülmektedir.

Literatür araştırması ve nitel araştırma kapsamında, belediyelerin/büyükşehir belediyelerinin afet ve acil durum yönetiminde; mevzuatın getirdiği yetki/sorumluluklar, AFAD ile koordinasyon, TAMP, İRAP ve ihtiyaç durumunda verilebilen yetki ve sorumlulukları doğrultusunda çeşitli alanlarda aktif görevleri olduğu görülmüştür. Ancak, nitel araştırma kapsamında çok daha net görebildiğimiz; ‘belediyelerin afetler meydana geldiğinde yetkilendirilmeleri’ durumu, afet-kriz yönetimi sisteminin ne yazık ki halen reaktif politikalardan oluşuyor olduğunu göstermektedir.

Araştırma bulguları bağlamında; afet yönetim sistemi ve belediyelerin/büyükşehir belediyelerinin bu sistem içerisindeki konum ve fonksiyonları üzerine şu önerilerde bulunulabilir;

- 1) Afetin büyüklüğü, etkilediği alan ve boyutu oldukça önemli olmakla beraber, bir olayın afet olarak değerlendirebilmesi için birçok unsurun zarar görebilme ihtimalinin olduğunu göz önünde bulundurarak; hızın, ilk müdahalenin, iş birliğinin, saha bilgisinin ve deneyimin çok daha iyi bir şekilde sağlanabilmesi adına afet yönetiminde proaktif politikalara yönelinmelidir. Belediyelerin/büyükşehir belediyelerinin afet yönetimi sürecindeki fayda ve avantajlarını çok daha iyi değerlendirerek buna yönelik planlamalar afet gerçekleşmeden çok daha önce yapılmalı, sistemde reaktif politikalara yer verilmemelidir.
- 2) Kahramanmaraş depremlerinde de; yapıların ve yerleşimin iyi planlanması/denetlenmesi, müdahale planlarının tüm aktörleri kapsayacak şekilde geliştirilmesi, hızlı ilk müdahalenin sağlanmasında alanında deneyimli ekiplerin sahayı bilenler olarak faaliyet göstermesi, iyileştirme ve yeniden inşa çalışmalarının yerelde hizmet gösteren kurumlar tarafından yönetilmesinin ‘gerekliliğinin ortaya çıkması’ sebebiyle, belediyelerin; hem risk hem de kriz yönetiminde çok daha aktif rollerinin, yetkilerinin ve faaliyetlerinin bulunması ve bunların çok daha önceden planlanarak ivedilikle uygulanmaya başlaması yerinde olacaktır.

- 3) Nitel araştırma kapsamında yapılan mülakatlarda elde edilen örneklerden biri olarak; Kahramanmaraş depremlerinde bölgede yetkilendirilmediği halde görev almak, yardım etmek, yardım malzemesi taşımak ve araç göndermek isteyenlerin oluşturduğu trafik gibi sorunlar afetlere müdahalenin gecikmesine neden olmuş ve büyük bir koordinasyon eksikliğinin bölgede hâkim olduğunu ortaya çıkarmıştır. Bu ve bunun gibi sorunların gelecekte de yaşanmaması adına sistemin değişime uğraması ve sistemde yer alan organizasyon eksikliğinin çözüme kavuşturulması önem arz etmektedir.
- 4) Afet meydana gelmeden önce yapılacak faaliyetlerin; belediye/büyükşehir belediyeleri bünyesindeki çeşitli çalışmalar desteklenerek, belediyelerin bu alandaki faaliyet kapasitesini ve yetkisini arttırarak gerçekleştirmeli; afetin meydana gelmesiyle birlikte ise afet-kriz yönetimi aşamasında da hızlı müdahalenin deneyimli personeller tarafından sağlanmasında belediyelere verilecek olan rolün arttırılarak sürece çok daha iyi dahil olabilmeleri sağlanmalıdır. Özellikle de Türkiye gibi afet ve deprem riski yüksek bir ülkede süreçte yer alacak tüm unsurların; kapasitelerinin geliştirilmesi, yetkilerinin artırılması, koordinasyonunun sağlanması, bütçe ayrılması ve bu alanda eğitilmesi gerekmektedir.
- 5) Belediyelerin/büyükşehir belediyelerinin bünyelerindeki İtfaiye teşkilatlarının; müdahale, personel, istasyon, kapasite, eğitim, donanım, tecrübe ve standart olarak özellikle de afet-kriz aşamasındaki faaliyetleri göz önünde bulundurulduğunda afet ve acil durum yönetimindeki payı oldukça büyük gözükmektedir. Etkili, aktif ve sürdürülebilir afet yönetiminin sağlanması için İtfaiyelerin kapasitelerinin daha da geliştirilmesi ve süreç içerisinde çok daha yetkili bir konuma getirilmeleri yerinde olacaktır.
- 6) İtfaiyelerin afet yönetimi sistemi içerisindeki payını avantaja çevirmek amacıyla Ulusal İtfaiye Teşkilatının kurulması ve bu teşkilatın belediyelerin bünyelerindeki itfaiyeleri de koordine edebilen tek bir disipline yapıya sahip olması faydalı olacaktır. Afet yönetimi sürecini çok daha etkin ve hızlı bir şekilde organize edebilecek Ulusal İtfaiye Teşkilatı, süreci olumlu yönde değiştirecektir.

- 7) Afet yönetimi sürecinde gönüllü kuruluşlardan çok daha iyi fayda sağlayabilmek adına; eğitim ve donanım anlamında desteklenmelerinin yanı sıra, en yakın İtfaiye istasyonlarıyla bağlantılı/koordineli bir şekilde çalışmalarını sağlamak ve sistemin içerisine doğrudan entegre etmek de büyük önem arz etmektedir.
- 8) Büyükşehir belediyelerine oranla çok daha kısıtlı kapasiteleri bulunan belediyeler ve ilçe belediyelerine de afet hizmetlerini sağlama alanında müdürlükler kurulması sürece çok daha etkin katkı sağlamalarına olanak tanıyacaktır.
- 9) Türkiye'deki afet yönetim sisteminin etkili ve güçlü bütünleşik afet yönetimine uyarlanması için sistemdeki yetki karmaşasının giderilmesi önem arz etmektedir. Afet yönetimi sisteminde süreç içerisinde yer alacak tüm aktörlerin konum ve fonksiyonlarının önceden belirlenen plan ve programlar kapsamında net bir şekilde oluşturulması ve sistemin yapısının sağlamlaştırılması gerekmektedir. Bu bağlamda hem risk hem de kriz safhasına yönelik hazırlıkların bütüncül bir şekilde; ilgili tüm kurum, kuruluş ve birimlerce sağlanması ve bu anlamda bir standardın oluşturulması büyük önem taşımaktadır.
- 10) Literatür ve nitel araştırma sonucunda da anlaşıldığı üzere büyükşehir belediyelerinin afet farkındalığı oldukça yüksektir. Bu anlamda, belediye bünyesindeki müdahale planları ve çalıştaylarla gerçekleştirilen hazırlık faaliyetleri de afet yönetimi sürecinin çok daha iyi yönetilmesini sağlamakta ve sürdürülebilirliğini arttırmaktadır. Büyükşehir belediyelerinin Afet Master Planları yapması; şehrin tüm risklerinin hesaplanması ve afet yönetimi sürecinin her aşamasına yönelik planlamanın gerçekleştirilmesinde, afet yönetim sistemine katkı sağlayacağı gibi kalkınmanın gerçekleşmesinde de etkili olacaktır. Bu sebeple belediyeler ve benzer kamu kurumlarının, çalıştaylar veya benzeri bilimsel toplantılarla şehirde/bölgede risk oluşturan tüm faktörleri değerlendirmesi ve bu yönde çalışmalarını geliştirmesi, hızlandırması önem taşımaktadır. Bu bağlamda, yönetimin de belediyeleri hem yasal hem de finansal anlamda destekleyici politikalar yürütmesi süreci olumlu yönde değiştirecektir.

- 11) Afet risk yönetimi safhasında bölgenin verileri esas alınarak yapılacak/geliştirilecek çalışmalarda ve afet kriz yönetimi safhasında bölgenin daha iyi analiz edilmesinde yardımcı olacak Coğrafi Bilgi Sistemlerini geliştirilerek tüm kurum ve kuruluşlara entegresinin sağlanması ve bu kurumlar arasında iş birliği gerçekleştirerek verilerin çok daha kapsamlı edinilebilmesinin sağlanması gereklidir. CBS'nin etkin kullanımı, afet-kriz yönetimi safhasında önemli bir kazanım sağlayacaktır.
- 12) Afet kriz yönetimi safhasının sonucu afet risk yönetiminde yapılan faaliyetlerden doğmaktadır. Afet risk yönetimine önem verilmediği takdirde afetin meydana gelmesiyle yapılacak hiçbir çalışma fayda göstermeyecektir. Bu anlamda dirençli şehirlerin oluşturulmasında ve afete dayanıklı bir ortamın sağlanmasında belediyeler/büyükşehir belediyeleri büyük sorumluluk taşımaktadır. Belediyelerin yapım, onarım, inşaat faaliyetlerinde çok daha sıkı denetimler gerçekleştirmesi ve vatandaşları sağlıklı kentleşmeden koruması büyük önem arz etmektedir. Kentsel dönüşümü öncelik haline getirmek, imar-zemin planlamaları yapmak ve mevcut yapılarda iyileştirmeler yapmak anlamında belediyelere büyük sorumluluk düşmektedir. Bu alanda yapılacak tüm çalışmalar afet yönetimi sürecinin olumlu yönde değişmesine olanak tanıyacaktır.
- 13) Yerelde insanların başvuracağı ilk kurum olarak belediyelerin, vatandaşlara sağlayabileceği eğitim imkanları çok daha fazladır. Bu anlamda gerekli Bakanlık ve kurumlarla iş birliği içerisinde çok daha çeşitli afet eğitimi ve bilinçlendirme çalışmaları yapılması gereklidir. Bunun en iyi şekilde sağlanabilmesi için belediyelerin bünyelerinde afetlere yönelik eğitim merkezlerinin kurulması ve vatandaşların, afet geldiğinde; ne yapacağı, nereye gideceği ve nerede toplanacağı yönündeki güncel bilgileri rahatlıkla öğrenebilmeleri önem arz etmektedir.
- 14) TAMP kapsamında, belediyeler/büyükşehir belediyelerine 'yerel yönetimler' kapsamında verilen ve 'destek çözüm ortağı' olarak nitelendirilen hizmet gruplarının belediyelerin kapasiteleri dahilinde 'ana çözüm ortağı' olarak nitelendirilmesi ve yine kapasiteleri dahilinde çok daha çeşitli alanlarda 'belediyeler/büyükşehir belediyeleri' kapsamında farklı hizmet gruplarınca

afet yönetiminde rol almaları önem arz etmektedir. Kahramanmaraş Depremleri örneğinde de görüldüğü üzere belediyeler TAMP kapsamında görevlendirildikleri hizmet gruplarından çok daha fazla faaliyeti afet bölgelerinde gerçekleştirebilmektedir. Bu faaliyetler incelenerek belediyelerin çok daha avantajlı olduğu konularda yeniden yetkilendirilmeleri ve bunun yerel yönetimler genelinde değil belediyeler/büyükşehir belediyeleri özelinde sağlanması sürece önemli bir kazanım sağlayacaktır.

- 15) Nitel araştırmada; Kahramanmaraş Depremlerindeki görevleri kapsamında belediyelerin/büyükşehir belediyelerinin önemli tecrübeler kazandığı görülmektedir. Bu bağlamda; operasyonel bilgi, tecrübe ve kapasitelerini alana çok daha iyi yansıtmak isteyen ve bu noktada görev, yetki ve sorumluluklarının; konum ve fonksiyonel değişimin gerçekleştirilmesiyle birlikte sağlanacağını düşünen katılımcılar; sonradan yetkilendirilmelerin önüne geçmek adına ‘eş il’ sistemi önerisinde bulunmaktadırlar. Bu sistem afetin meydana gelmesiyle birlikte oluşabilecek kaos ortamını engelleyebilecek, görevlilerin görev alacağı bölgeyi önceden tanımasına ve buna yönelik planlamaları gerçekleştirerek hazırlıklı olmasına olanak tanıyacaktır.

Bu araştırma; ülkemizin henüz çok yeni deneyimlemiş olduğu 2023 Kahramanmaraş Depremlerinin incelenmesi ve süreç içerisinde aktif olarak rol oynayan yetkililerle yapılan görüşmeleri içermesi açısından, hem bu alanda çalışan araştırmacılara kaynak hem de yerel yönetimler düzeyindeki karar vericilere veri özelliği taşıyan bir çalışma olarak nitelendirilebilir.

KAYNAKÇA

- 103 Sayılı Bazı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (2022, 9 Haziran), Resmî Gazete, Sayı: 31861.
- 1377 Sayılı Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezleri Yönetmeliği (2011, 19 Şubat), Resmi Gazete, Sayı: 27851.
- 3033 Sayılı Kimyasal, Biyolojik, Radyolojik, Nükleer Tehdit ve Tehlikelere Dair Görev Yönetmeliği (2020, 1 Ekim), Resmî Gazete, Sayı: 31261.
- 3194 Sayılı İmar Kanunu (1985, 9 Mayıs), Resmî Gazete, Sayı: 18749
- 4 Sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar İle Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (2018, 15 Temmuz), Resmî Gazete, Sayı: 30479.
- 4452 Sayılı Doğal Afetlere Karşı Alınacak Önlemler ve Doğal Afetler Nedeniyle Doğan Zararların Giderilmesi İçin Yapılacak Düzenlemeler Hakkında Yetki Kanunu (1999, 29 Ağustos), Resmî Gazete, Sayı: 23801.
- 5211 Sayılı Afet ve Acil Durum Müdahale Hizmetleri Yönetmeliği (2022, 24 Şubat), Resmî Gazete, Sayı: 31760.
- 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu (2004, 23 Temmuz), Resmî Gazete, Sayı: 25531.
- 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu (2005, 4 Mart), Resmî Gazete, Sayı: 25745.
- 5366 Sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun (2005, 5 Temmuz), Resmî Gazete, Sayı: 25866.
- 5393 Sayılı Belediye Kanunu (2005, 13 Temmuz), Resmî Gazete, Sayı: 25874.
- 5442 Sayılı İl İdaresi Kanunu (1949, 18 Haziran), Resmî Gazete, Sayı: 7236.
- 5902 Sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun (2009, 17 Haziran), Resmî Gazete, Sayı: 27261.
- 5998 Sayılı Belediye Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun (2010, 24 Haziran), Resmî Gazete, Sayı: 27621.
- 6306 Sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun (2012, 16 Mayıs), Resmî Gazete, Sayı: 28309.

- 6360 Sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (2012, 6 Aralık), Resmî Gazete, Sayı: 28489.
- 6525 Sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun (2014, 27 Şubat), Resmî Gazete, Sayı: 28926.
- 659 Sayılı Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdareleri ve Özel Bütçeli İdarelerde Hukuk Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Kanun Hükmünde Kararname (2011, 2 Kasım), Resmi Gazete, Sayı: 28103.
- 703 Sayılı Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlaması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (2018, 9 Temmuz), Resmî Gazete, Sayı: 30473.
- 7153 Sayılı Çevre Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (2018, 10 Aralık), Resmî Gazete, Sayı: 30621.
- AFAD (2013) **Türkiye Afet Müdahale Planı**, “Çevrimiçi”, https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/2419/files/afet_mud_pl_resmig_20122013.pdf, Erişim Tarihi: 15/10/23.
- AFAD (2014) **Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü**, T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı Deprem Dairesi Başkanlığı, Ankara.
- AFAD (2018) **Türkiye’de Afet Yönetimi ve Doğal Kaynaklı Afet İstatistikleri**, “Çevrimiçi”, <https://www.afad.gov.tr/kitaplar>, Erişim Tarihi: 10/07/23.
- AFAD (2019) **2019-2023 Stratejik Plan**, “Çevrimiçi”, <https://www.afad.gov.tr/afad-baskanligi-stratejik-plani>, Erişim tarihi: 18/07/23.
- AFAD (2020) **İRAP İl Afet Risk Azaltma Planı Hazırlama Kılavuzu**, “Çevrimiçi”, https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/Mevzuat/Kilavuzlar/IRAP-KILAVUZ_tum_v7.pdf, Erişim Tarihi: 10/09/23.
- AFAD (2023a) **Pazarcık-Elbistan Depremlerine İlişkin Ön Değerlendirme Raporu**, “Çevrimiçi”, https://deprem.afad.gov.tr/assets/pdf/Kahramanmaras%20%20Depremleri_%200On%20Degerlendirme%20Raporu.pdf, Erişim Tarihi: 22/09/23.
- AFAD (2023b) **Kahramanmaraş-Pazarcık’ta Meydana Gelen Deprem Hk. Basın Bülteni**, “Çevrimiçi”, <https://www.afad.gov.tr/kahramanmaras-pazarcikta-meydana-gelen-deprem-hk-basin-bulteni11>, Erişim Tarihi: 11/10/23.
- AFAD (2023c) **06 Şubat 2023 Pazarcık-Elbistan Kahramanmaraş (Mw: 7.7 – Mw: 7.6) Depremleri Raporu**, “Çevrimiçi”, https://deprem.afad.gov.tr/assets/pdf/Kahramanmara%C5%9F%20Depremi%200%20Raporu_02.06.2023.pdf, Erişim Tarihi: 15/10/23.

AFAD (t.y.) “Çevrimiçi”, <https://www.afad.gov.tr/udsep-2023>, Erişim Tarihi: 10/10/23.

AFAD (t.y.) “Çevrimiçi”, <https://balikesir.afad.gov.tr/teskilat-semasi#> Erişim Tarihi: 11/10/23.

AFAD (t.y.) “Çevrimiçi”, <https://www.afad.gov.tr/turkiye-afet-mudahale-plani>, Erişim Tarihi: 09/09/23.

AFAD (t.y.), “Çevrimiçi”, **2022 Yılı Doğa Kaynaklı Olay İstatistikleri**, <https://www.afad.gov.tr/afet-istatistikleri>, Erişim Tarihi: 10/07/2023.

AFAD (t.y.), “Çevrimiçi”, <https://www.afad.gov.tr/turkiye-deprem-tehlike-haritasi>, Erişim Tarihi: 18/06/2023.

Afet ve Acil Durum Arama ve Kurtarma Birlik Müdürlükleri ile İl Afet ve Acil Durum Arama ve Kurtarma Ekiplerinin Kuruluşu, Görevleri, Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik (2021, 13 Temmuz), Resmî Gazete, Sayı: 31540.

AKARCA, A. (2023) “Türkiye’de Yerel Yönetim Reformları: Belediye Yönetimi”, **ODÜ Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi**, Cilt 13, Sayı 2, ss. 1545-1568.

AKDAĞ, S. E. (2002) “Mali Yapı ve Denetim Boyutlarıyla “Afet Yönetimi””, **Sayıştay Dergisi**, Sayı 44-45, ss. 35-65.

AKOM (t.y.) “Çevrimiçi”, <https://akom.ibb.istanbul/kurulus/>, Erişim Tarihi: 10/09/23.

AKYEL, R. (2005) “Türkiye Kamu Yönetiminde Afet Yönetimi”, **Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt 14, Sayı 1, ss. 1-15.

AKYEL, R. (2007) “Afet Yönetim Sistemi: Türk Afet Yönetiminde Karşılaşılan Sorunların Tespit ve Çözümüne İlişkin Bir Araştırma”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, **Çukurova Üniversitesi, S.B.E.**, Adana.

AKYILDIZ, F. (2012) “Belediye Hizmetleri ve Vatandaş Memnuniyeti: Uşak Belediyesi Örneği”, **Journal Of Yaşar University**, Cilt 26, Sayı 7, ss.4415-4436.

AKYOL, İ. T. (2021) “Yerel Hizmet Sunumunda Alternatif Bir Yöntem: Gönüllü Katılım”, **Güncel Gelişmeler Perspektifinde Türkiye’de Yerel Yönetimler**, Ed.: Mustafa Kara, İbrahim Tanju Akyol, Nahit Bek, Bursa, Ekin Yayınevi, ss. 229-254.

Anadolu Ajansı (2023) **Belediyelerden Deprem Bölgesine Destekler**, “Çevrimiçi”, <https://www.aa.com.tr/tr/asrin-felaketi/belediyelerden-deprem-bolgesine-destekler/2835395#>, Erişim Tarihi: 16/10/23.

ARCA, D. (2012) “Afet Yönetiminde Coğrafi Bilgi Sistemi ve Uzaktan Algılama”, **Karaelmas Fen ve Mühendislik Dergisi**, Cilt 2, Sayı 2, ss.53-61.

BABÜROĞLU, S. (1998) **Deprem ve Devlet**, Ankara, TBMM Vakıf Ofset.

BAKOM (2022) **Afet ve Acil Durum Müdahale Planı**, “Çevrimiçi”,
<https://cmsapi.balikesir.bel.tr/Media/Afet%20ve%20acil%20durum%20m%C3%BCdahale%C2%A0plan%C4%B1.pdf>, Erişim Tarihi: 12/10/23.

Balıkesir Büyükşehir Belediye Başkanlığı Meclis Kararı (26 Temmuz, 2023)
“Çevrimiçi”, <https://www.balikesir.bel.tr/meclis-kararlari?p=2>, Erişim Tarihi: 16/10/23.

Balıkesir Büyükşehir Belediyesi (2023) “Çevrimiçi”
<https://www.balikesir.bel.tr/haberliste>, Erişim Tarihi: 13/10/23.

Balıkesir Büyükşehir Belediyesi (t.y.) “Çevrimiçi”, <https://www.balikesir.bel.tr/itfaiye-afet-tr>, Erişim Tarihi: 12/10/23.

Balıkesir Büyükşehir Belediyesi (t.y.) **Organizasyon Şeması**, “Çevrimiçi”,
<https://www.balikesir.bel.tr/organizasyon-semasi>’ndan geliştirilmiştir, Erişim Tarihi: 13/10/23.

Balıkesir İRAP (2021) **İl Afet Risk Azaltma Planı**, “Çevrimiçi”,
<https://balikesir.afad.gov.tr/il-planlari>, Erişim Tarihi: 09/10/23.

Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezi Yönetmeliği (1997, 9 Ocak), Resmî Gazete, Sayı: 22872.

BEK, N. (2022) “Yapay Zekanın Orman Yangınlarıyla Mücadelede Kullanımı: Tarım ve Orman Bakanlığı Uygulamaları Üzerine Bir Araştırma”, **Siyaset, Kamu Yönetimi ve Uluslararası İlişkiler Bağlamında Yapay Zeka Tartışmaları**, Ed.: Mehmet Hişyar Korkusuz, Ersoy Kutluk, Ekin Yayınevi, Bursa, ss. 179-205.

Belediye İtfaiye Yönetmeliği (2006, 21 Ekim), Resmî Gazete, Sayı: 26326

BELİCELİ, A. ve diğerleri (2005) “Balıkesir Bölgesinin Deprem Riski ve Depremsellik Açısından İncelenmesi”, **Deprem Sempozyumu Kocaeli**, 23-25 Mart, Kocaeli, ss. 1394-1402.

BENDIMERAD, F. (2007) “Afet Riskinin Azaltılması ve Sürdürülebilir Kalkınma”, **Afet Risk Yönetimi: Risk Azaltma ve Yerel Yönetimler**, Ed.: Nihal Ekin Erkan, Ayşe Güner, Katalin Demeter, İstanbul, Marmara Üniversitesi ve Dünya Bankası, ss.97-113.

BOIN, A.; P. HART (2007) “The Crisis Approach”, **Handbook of Disaster Research**, Ed.: Havidán Rodríguez, Enrico L. Quarantelli, Russell R. Dynes, Springer, New York, ss. 42-54.

Bursa Büyükşehir Belediyesi (t.y.) “Çevrimiçi”, <https://www.bursa.bel.tr/yonetmelikler>, Erişim 10/09/23.

- BÜYÜKBAŞ, E.; B. ORMANOĞLU (2013) “Afetler ve Afet Yönetiminde Meteorolojinin Yeri”, **Türkiye İdare Dergisi**, Sayı 476, ss.13-46.
- BÜYÜKKARACIĞAN, N. (2017) “Türkiye’de Kriz ve Afet Yönetimi Mevzuatının Değerlendirilmesi”, **Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi**, Sayı 13, ss.144-193.
- CAVALIC, A. (2015) “Crisis Communication and the Internet”, **Economy of Integration**, 4th International Scientific Conference, Tuzla.
- CEYLAN, A.; A. Ü. KÖMÜŞÇÜ (2008) “Meteorolojik Karakterli Doğal Afetlerin Uzun Yıllar ve Mevsimsel Dağılımları”, **İklim Değişikliği ve Çevre**, Sayı 1, ss.1-10.
- CIGLER, B. A. (1988) “Emergency Management and Public Administration”, **Crisis Management: A Casebook**, Ed.: Michael T. Charles, John Choon K. Kim, Springfield, Charles C. Thomas.
- COMFORT, L. K. (2005) “Risk, Security and Disaster Management”, **Annual Review of Political Science**, Volume 8, ss.335-356.
- COPPOLA, D. P. (2015) **Introduction to International Disaster Management**, Third Edition, Elsevier.
- COŞKUN, R.; R. ALTUNIŞIK, E. YILDIRIM (2007) **Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri: SPSS Uygulamalı**, Sakarya, Sakarya Yayıncılık.
- CRESWELL, J. W. (2007) **Qualitative Inquiry & Research Design: Choosing Among Five Approaches**, 2.bs., USA, SAGE Publications.
- CUTTER, S. L. (1996) “Vulnerability to Environmental Hazards”, **Progress in Human Geography**, Issue 20, ss.529-539.
- ÇİLİNGİR, G. A. (2019) “Türkiye’de Afet Yönetimi ve İdarenin Sorumluluğu”, Yayımlanmamış Doktora Tezi, **İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, İstanbul.
- DÖMBEKÇİ, H. A.; M.A. ERİŞEN (2022) “Nitel Araştırmalarda Görüşme Tekniği”, **Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt 22, Sayı 2, ss.141-160.
- EDEMEN, M. ve diğerleri (2023) “Deprem Nedir? Nasıl Oluşur? Türkiye’de Oluşmuş Depremler ve Etkileri Nelerdir? Depremlere Karşı Alınabilecek Tedbirler Hususunda Öneriler”, **Uluslararası Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırma Dergisi**, Cilt: 10, Sayı 93, ss. 719-734.
- EMREALP, S. (1993) **Belediyelerde Kriz Yönetimi**, İstanbul, Kent Basımevi.

- ERDEM, N. (2022) “Dirençli Kent ve Kompakt Kent Modellerinin Sürdürülebilirlik Çerçevesinde Değerlendirilmesi”, **Eurasian Journal of Forest Science**, Cilt 10, Sayı 3, ss.183-206.
- ERENÇİN, A.; B. ÇAKIR (2009) “Türkiye’de Belediyelerde Afet ve Acil Durum Yönetimi”, **Çağdaş Yerel Yönetimler**, Cilt 17, Sayı 4, ss.23-43.
- ERGÜNAY, O. (2007) “Türkiye’nin Afet Profili”, **TMMOB Afet Sempozyumu Bildiriler Kitabı**, 5-7 Aralık, Ankara, Mattek Matbaacılık, ss. 1-14.
- ERGÜNAY, O. (2009a) “Afet Yönetimi: Genel İlkeler, Tanımlar ve Kavramlar”, **Afet İşleri Genel Müdürlüğü**, Ankara.
- ERGÜNAY, O. (2009b) “Doğal Afetler ve Sürdürülebilir Kalkınma”, **Deprem Sempozyumu**, 11-12 Kasım, Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi, ss. 1-11.
- ERKAL, T.; M. DEĞERLİYURT (2009) “Türkiye’de Afet Yönetimi”, **Doğu Coğrafya Dergisi**, Cilt 14, Sayı 22, ss. 147-164.
- ESEN, A (2007) “Ülkemizde Yerel Yönetimlerin Afet Önleme Çalışmaları; Sorunlar ve Öneriler”, **TMMOB Afet Sempozyumu**, ss.489-496.
- FEMA (t.y.), “Çevrimiçi”, <https://www.fema.gov/about>, Erişim Tarihi: 17/07/23.
- FIDEL, R. (1984) “The Case Study Method: A Case Study”, **Library and Information Science Research**, Volume 6, Issue 3, ss.273-288.
- FREUND, J. (1976) “Observations sur Deux Catégories de la Dynamique Polémogène; de la Crise au Conflit”, **Communications**, Issue 25, ss. 101-112.
- Gazi Üniversitesi AYDEM (2022) “Çevrimiçi”, <https://deprem.gazi.edu.tr/view/announcement/294303?type=1> Erişim Tarihi: 07/09/23.
- GELİŞLİ, K. (2018) “Jeofizik Yöntemlerle Heyelan Araştırmaları”, **Uygulamalı Yerbilimleri Dergisi**, Cilt 17, Sayı 2, ss. 115-126.
- GERDAN, S. (2019) “Yerel Yönetimlerde Afet Zararlarının Azaltılması Çalışmalarına Genel Bir Bakış”, **The Journal of Social Science**, Cilt 3, Sayı 5, ss.267-276.
- GERDAN, S. (2021) “Kentsel Planlama Açısından İl Afet Risk Azaltma Planlarının Değerlendirilmesi”, **Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi**, Cilt 10, Sayı 4, ss.1006-1013.
- GFDRR (2014) **Understanding Risk in an Evolving World: Emerging Best Practices in Natural Disaster Risk Assessment**, “Çevrimiçi”, <https://www.gfdr.org/en/publication/understanding-risk-evolving-world-policy-note>, Erişim Tarihi: 25/07/23.

GÖZLER, K.; G. KAPLAN (2018) **İdare Hukukuna Giriş**, 4.bs., Bursa, Ekin Basın Yayın Dağıtım.

GÜL, H.; N. TAŞDAN (2019) “İl Ölçeğinde Kamusal Güvenlik ve Mülki İdare”, **Afetler ve Güvenlik Yönetimi**, Ed: Zerrin Toprak Karaman ve Oğuz Sancakdar, Ankara, Palme Yayınevi, ss. 47-75.

GÜLER, H. H. (2008) “Zarar Azaltmanın Temel İlkeleri”, **Afet Zararlarını Azaltmanın Temel İlkeleri**, Ed.: Mikdat Kadioğlu, Emin Özdamar, Ankara, JICA Türkiye Ofisi Yayınları, No.2, ss.35-50.

GÜLKAN, P.; M. BALAMİR, A. YAKUT (2003) “Afet Yönetiminin Stratejik İlkeleri: Türkiye ve Dünyadaki Politikalara Genel Bakış”, **Ortadoğu Teknik Üniversitesi Afet Yönetimi Uygulama ve Araştırma Merkezi**, Ankara.

GÜNDOĞDU, O. (2018) “Deprem ve Türkiye”, **Türkiye’nin Afet Yönetimi: Sosyal, Siyasal ve Yönetim Boyutuyla**, Ed.: Hayriye Şengün, Seçil Gül Meydan Yıldız, Binali Tercan, Ankara, Palme Yayınevi, ss. 49-75.

HART, P. ve diğerleri (1997) **Beyond Groupthink: Political Group Dynamics and Foreign Policymaking**, University of Michigan Press.

HEWITT, K.; L. SHEEHAN (1969) **A Pilot Survey of Global Natural Disasters of the Past Twenty Years**, “Çevrimiçi”, https://www.researchgate.net/publication/44480318_A_Pilot_Survey_of_Global_Natural_Disasters_of_the_Past_Twenty_Years, Erişim Tarihi: 14/06/2023.

ILGIN, H. Ö.; KARAGÜL, D. (2023) “Kamu Hizmet Aracı Olarak Web Siteleri; Büyükşehir Belediyelerinin Afet Hizmetlerinin Değerlendirilmesi”, **Yeni Medya Dergisi**, Sayı 14, ss.76-95.

İçişleri Bakanlığı (2023) “Çevrimiçi”, <https://www.icisleri.gov.tr/kahramanmaras-pazarcikta-meydana-gelen-deprem-hakkinda-bilgilendirme>, Erişim Tarihi: 12/10/23.

İçişleri Bakanlığı (t.y.) “Çevrimiçi”, <https://www.e-icisleri.gov.tr/Anasayfa/MulkiIdariBolumleri.aspx>, Erişim Tarihi: 08/09/23.

KADIOĞLU, M. (2008) “Modern, Bütünleşik Afet Yönetimin Temel İlkeleri”, **Afet Zararlarını Azaltmanın Temel İlkeleri**, Ed.: Mikdat Kadioğlu, Emin Özdamar, Ankara, JICA Türkiye Ofisi Yayınları, No.2, ss. 1-34.

KADIOĞLU, M. (2008) “Sel, Heyelan ve Çığ İçin Risk Yönetimi”, **Afet Zararlarını Azaltmanın Temel İlkeleri**, Ed.: Mikdat Kadioğlu, Emin Özdamar, Ankara, JICA Türkiye Ofisi Yayınları, No.2, ss. 251-276.

KADIOĞLU, M. (2011) **Afet Yönetimi Beklenilmeyeni Beklemek, En Kötüsünü Yönetmek**, İstanbul, T.C. Marmara Belediyeler Birliği Yayını.

KADIOĞLU, M.; E. ÖZDAMAR, (ed.) (2008) **Afet Zararlarını Azaltmanın Temel İlkeleri**, Ankara, JICA Türkiye Ofisi Yayınları, No.2.

Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü (2023) **06 Şubat 2023 Sofalıcı-Şehitkamil-Gaziantep; Ekinözü-Kahramanmaraş ve 20 Şubat 2023 Hatay Depremleri Ön Değerlendirme Raporu**, “Çevrimiçi”, <http://www.koeri.boun.edu.tr/sismo/2/tr/2023/02/>, Erişim Tarihi: 25/09/23

Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü (t.y.) “Çevrimiçi”, <http://www.koeri.boun.edu.tr/> Erişim Tarihi: 07/09/23.

KARANCI, N.; ve diğerleri (1999) “Depremlere Karşı Hazırlıklı Olalım”, **ODTÜ Afet Yönetimi Uygulama ve Araştırma Merkezi**, Ankara.

KIZILOĞLU, F. M.; M. OKUROĞLU, İ. ÖRÜNG (2006) “Kırsal Yerleşimler ve Doğal Afetler”, **Ziraat Fakültesi Dergisi**, Cilt 23, Sayı 2, ss.53-58.

Kocaeli İRAP (2022) **İl Afet Risk Azaltma Planı**, “Çevrimiçi”, <https://kocaeli.afad.gov.tr/il-planlari>, Erişim Tarihi: 10/09/23

KORKIN, E.; S. ÖZTOP (2022) “Büyükşehir Belediyelerinin Stratejik Planlarında Afet Yönetimi”, **Medeniyet Araştırmaları Dergisi**, Cilt 7, Sayı 1, ss. 61-75.

KORKUSUZ, M. H.; E. KUTLUK (2015) “Stratejik Yönetim Sürecinde Krizler ve Örgüt Üzerindeki Psikolojik Etkileri”, **Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı 7, ss.21-33.

KUTLUK, E. (2011) “Afetlere Müdahale İçin Model Önerisi: Muhtemel İstanbul Depremi Uygulaması”, Yayımlanmamış Doktora Tezi, **Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, İstanbul.

KUTLUK, E. (2013) “Afet Yönetiminin Yerel Seviyede Uygulanabilirliği: Belediye Merkezli Yönetişim Modeli”, **Şehir ve Düşünce Dergisi**, Sayı 2, ss.127-136.

KUTLUK, E. (2016) **Afet ve Kriz Yönetiminde Yeni Bir Model Tasarımı: İstanbul Örneği**, İstanbul, Akıl Fikir Yayınları.

KUTLUK, E. (2020) “Afet ve Kriz Yönetiminde Yeni Model”, **Balıkesir Kent Konseyi: Deprem Gerçeği ve Afet Farkındalığı Buluşması**, Seçil Ofset, ss. 60-70.

KÜÇÜKOSMANOĞLU, A. (1985) “Türkiye Ormanlarında Çıkan Yangınların Sınıflandırılması İle Büyük Yangınların Çıkma ve Gelişme Nedenleri”, Yayımlanmamış Doktora Tezi, **İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü**, İstanbul.

KÜÇÜKOSMANOĞLU, A. (1994) “Ülkemizde Orman Yangınları ve Yangın Sezonları”, **İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi**, Cilt 44, Sayı 1-2, ss.121-128.

- LABADIE, J. R. (1984) "Problems in Local Emergency Management", **Environmental Management**, Volume 8, Issue 6, ss. 489-434.
- LAGADEC, P. (1993) **Preventing Chaos In A Crisis, Strategies for Prevention, Control, and Damage Limitation**, McGraw-Hill, New York.
- MOL, T. (1993) "Orman Yangınları", **İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi**, Cilt 43, Sayı 3-4, ss. 69-78.
- MORACI, F.; ve diğerleri (2018) "Making Less Vulnerable Cities: Resilience as a New Paradigm of Smart Planning", **Sustainability**, Volume 10, Issue 3, ss.1-18.
- MTA (2023) **6 Şubat 2023 Pazarcık (Kahramanmaraş) Depremi (Mw 7,7) Saha Gözlemleri ve Değerlendirmeler**, "Çevrimiçi", <https://www.mta.gov.tr/v3.0/bilgi-merkezi/2023-maras-depremi-raporlari>, Erişim Tarihi: 13/10/23.
- MTA (t.y.) "Çevrimiçi", https://www.mta.gov.tr/v3.0/bilgi-merkezi/deprem_potansiyeli, Erişim Tarihi: 25/09/23.
- O'NEILL, P. A. (2005) "The ABC's Of Disaster Response", **Scandinavian Journal of Surgery**, Issue 9, ss.259-266.
- OGM (2013) **Orman Atlası**, "Çevrimiçi", <https://www.orkoop.org.tr/link/atlas.pdf>, Erişim Tarihi: 12/07/23.
- OGM (2022) "Çevrimiçi" <https://www.ogm.gov.tr/tr/e-kutuphane/resmi-istatistikler>, Erişim Tarihi: 15/07/23.
- ÖNCÜ, F. (2019) "Balıkesir'in Afet Geçmişi, Şehrin Afetlerle Biçimlenmiş Tarihi", **Balıkesir'in Afet Durumu ve Yönetimi Çalıştayı**, TMMOB Bildiriler Kitabı, Balıkesir, ss.13-22.
- ÖZDEMİR, A. (2023) "Afet Yönetiminde Belediyelerin Rolü", **Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi**, Sayı 12, Cilt 2, ss.828-839.
- ÖZDİKMEN, T. (2014) **Afet ve Acil Durum Yönetimi**, Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- ÖZGÜR, H.; P. S. YAVUZÇEHRE (2016) "Türkiye'nin Büyükşehir Belediyesi Sistemi: 1982-2015", **Çankırı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı 7, Cilt 1, ss. 903-926.
- ÖZMEN, B. ve diğerleri (2005) "Afet Yönetimi ve Afet İşleri Genel Müdürlüğü", **Deprem Sempozyumu**, 23-25 Mart, Kocaeli.
- ÖZMEN, B; A. T. ÖZDEN (2013) "Türkiye'nin Afet Yönetim Sistemine İlişkin Eleştirel Bir Değerlendirme", **Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, Sayı 49, ss. 1-28.

- ÖZMEN, B; O. GÖKÇE (2018) “Türkiye’nin Afetselliği”, **Türkiye’nin Afet Yönetimi: Sosyal, Siyasal ve Yönetim Boyutuyla**, Ed.: Hayriye Şengün, Seçil Gül Meydan Yıldız, Binali Tercan, Ankara, Palme Yayınevi, ss. 21-47.
- PAMPAL, S.; B. ÖZMEN (2007) **Türkiye’nin Deprem Gerçeği: Deprem Bölgeleri Haritaları ve Deprem Yönetmeliklerinin Tarihsel Gelişimi**, Ankara, Ümit Ofset Matbaacılık.
- PEKTAŞ, E. K. (2009) “Coğrafi ve Kent Bilgi Sistemi Uygulamaları ve Afyonkarahisar İli Örneği”, **Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt 11, Sayı 2, ss.241-260.
- PERRY, R.W. (2007) “What Is a Disaster?”, **Handbook of Disaster Research**, Ed.: Havidán Rodríguez, Enrico L. Quarantelli, Russell R. Dynes, Springer, New York, ss. 1-15.
- PRESTON, J. (2012) **Disaster Education: ‘Race’, Equity and Pedagogy**, Sense Publishers, Rotterdam.
- QUARANTELLI E. L.; P. LAGADEC, A. BOIN (2007) “A Heuristic Approach to Future Disasters and Crises: New, Old, and In-Between Types”, **Handbook of Disaster Research**, Ed.: Havidán Rodríguez, Enrico L. Quarantelli, Russell R. Dynes, Springer, New York, ss. 16-41.
- RAPHAEL, B. (1986) **When Disaster Strikes: How Individuals and Communities Cope With Catastrophe**, Basic Books, New York.
- RODRIGUEZ, H.; ve diğerleri (2007) **Handbook of Disaster Research**, Springer, New York.
- ROVINS, J.; ve diğerleri (2015) “Risk Assessment Handbook”, **GNS Science Miscellaneous Series**, Issue 84.
- SANCAKDAR, O.; C. BAŞAR, P. YAĞCI (2019) “Kültürel Mirasın Afetlerde Korunmasının Hukuki ve Güvenlik Boyutu”, **Afetler ve Güvenlik Yönetimi**, Ed: Zerrin Toprak Karaman ve Oğuz Sancakdar, Ankara, Palme Yayınevi, ss. 179-202.
- SATILMIŞ, S. (2020) “Balıkesir ve Çevresinin Tarihsel Depremleri (1850-1900)”, **Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimsel Enstitüsü Dergisi**, Sayı 40, ss. 531-547.
- SBB (2014), **Afet Yönetiminde Etkinlik: Özel İhtisas Komisyonu Raporu**, “Çevrimiçi”, <https://www.sbb.gov.tr/ozel-ih-tisas-komisyonu-raporlari>, Erişim Tarihi: 16/07/23.
- SBB (2019), **On Birinci Kalkınma Planı: 2019-2023**, T. C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı Yayını, “Çevrimiçi”, Ankara, <http://www.sbb.gov.tr/wp->

content/uploads/2019/07/On-Birinci-Kalkinma-Plani.pdf, Erişim Tarihi: 10/09/23.

SBB (2023) **2023 Kahramanmaraş ve Hatay Depremleri Raporu**, “Çevrimiçi”, <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2023/03/2023-Kahramanmaras-ve-Hatay-Depremleri-Raporu.pdf>, Erişim Tarihi: 26/09/23.

SELİM, H. H. (2020) “Balıkesir Civarındaki Aktif Fayların Genel Durumu”, **Balıkesir Kent Konseyi: Deprem Gerçeği ve Afet Farkındalığı Buluşması**, Seçil Ofset, ss. 20-23.

SMITH, G.P.; D. WENGER (2007) “Sustainable Disaster Recovery: Operationalizing An Existing Agenda”, **Handbook of Disaster Research**, Ed.: Havidán Rodríguez, Enrico L. Quarantelli, Russell R. Dynes, Springer, New York, ss. 234-257.

SOYLU, M. (2011) **Afet Okulu**, İstanbul, Truva Yayınları.

SÖNMEZ, V.; F. G. ALACAPINAR (2013) **Örneklendirilmiş Bilimsel Araştırma Yöntemleri**, 2.bs., Ankara, Anı Yayıncılık.

SÖZBİLİR, H. ve diğerleri (2019) “Balıkesir İlinin Deprem Tehlike Kaynakları ve Alınması Gereken Önlemler”, **Balıkesir’in Afet Durumu ve Yönetimi Çalıştayı**, TMMOB Bildiriler Kitabı, Balıkesir, ss. 23-62.

STATISTA (2016) “Çevrimiçi” <https://www.statista.com/statistics/269648>, Erişim Tarihi: 18/06/23.

SUBAŞI, M.; K. OKUMUŞ (2017) “Bir Araştırma Yöntemi Olarak Durum Çalışması”, **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt 21, Sayı 2, ss.419-426.

SÜR, Ö. (1993) “Türkiye’nin Deprem Bölgeleri”, **Ankara Üniversitesi Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi**, Sayı 2, ss. 53-68.

ŞAHİN, B. (2019) “Afet ve Acil Durumlarda AFAD”, **Balıkesir’in Afet Durumu ve Yönetimi Çalıştayı**, TMMOB Bildiriler Kitabı, Balıkesir, ss. 159-182.

ŞAHİN, C.; ő. őİPAHİOęLU (2002) **Doğal Afetler ve Türkiye**, Ankara, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

ŞAHİN, G. (2015) “Yerel Yönetimlerde Afetlere Hazırlık ve Zarar Azaltma Sorumlulukları: İzmir Büyükşehir Belediyesi Örneği”, **10.Kamu Yönetimi Sempozyumu**, 5-7 Mayıs, İzmir, ss.935-966.

ŞAHİN, ő.; İ. ÜÇGÜL (2019) “Türkiye’de Afet Yönetimi ve İş Sağlığı Güvenliği”, **Afet ve Risk Dergisi**, Cilt 2, Sayı 1, ss.43-63.

ŞENGÜN, H. (2007) “Afet Yönetimi Sistemi ve Marmara Depremi Sonrasında Yaşanan Sorunlar”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, **Ankara Üniversitesi, S.B.E.** Ankara.

ŞENGÜN, H. (2018) “Afet Yönetiminin Kurumsal Yapısı ve Afet Hukuku”, **Türkiye’nin Afet Yönetimi: Sosyal, Siyasal ve Yönetim Boyutuyla**, Ed.: Hayriye Şengün, Seçil Gül Meydan Yıldız, Binali Tercan, Ankara, Palme Yayınevi, ss.133-160.

T.C. Anayasası (1982, 9 Kasım), Resmî Gazete:17863

TAĞIL, Ş. (2004) “Balıkesir Ovası ve Yakın Çevresinin Neotektonik Özellikleri ve Depremsellliği”, **Coğrafi Bilimler Dergisi**, Cilt 2, Sayı 1, ss. 73-92.

TAMER, M (2009) **Açıklamalı- Yorumlu – İctihatlı: İl Özel İdareleri**, 4.bs., İzmir, Mustafa Tamer Stratejik Araştırmalar Vakfı Yayınları.

TBMM (2000) **Ülkemizde Meydana Gelen Deprem Felaketi Konusunda Yapılan Çalışmaların Tüm Yönleriyle İncelenerek Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu**, “Çevrimiçi”, <https://www.tbmm.gov.tr/Yasama/KomisyonRaporlari-Sonuc>, Erişim Tarihi: 10/10/23.

TBMM (2021) **Depreme Karşı Alınabilecek Önlemlerin ve Depremlerin Zararlarının En Aza İndirilmesi İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu**, “Çevrimiçi”, <https://www.tbmm.gov.tr/Yasama/KomisyonRaporlari-Sonuc>, Erişim Tarihi: 12/10/23.

TBMM (2023) **Kahramanmaraş Merkezli Depremlerin Sonuçlarının Tüm Yönleriyle Araştırılması, Depreme Dirençli Yapı Stokunun Oluşturulması ve Kentsel Dönüşüm Uygulamalarının Etkinliğinin Artırılması İçin Alınması Gereken Tedbirlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu**, “Çevrimiçi”, <https://www.tbmm.gov.tr/Yasama/KomisyonRaporlari-Sonuc>, Erişim Tarihi: 25/12/23.

TDK (t.y.) “Çevrimiçi” <https://sozluk.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 16/07/23.

TERCAN, B. (2018) “Türkiye’de Afet Politikaları ve Kentsel Dönüşüm”, **Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi**, Cilt 3, Sayı 5, ss.102-120.

TINGSANCHALI, T. (2012) “Urban Flood Disaster Management”, **Procedia Engineering**, Issue 32, ss.25-37.

TMMOB (2023) **6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremleri Raporu**, “Çevrimiçi”, <https://www.tmmob.org.tr/icerik/tmmob-kahramanmaraş-depremleri-raporu-yayinlandi>, Erişim Tarihi: 15/10/23.

- TUTAR, H. (2011) **Kriz ve Stres Yönetimi**, 3.bs., Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- TÜBİTAK (t.y.) “Çevrimiçi”, <https://mam.tubitak.gov.tr/> Erişim Tarihi: 07/09/23.
- Türkiye’nin Levha Yapısı** (t.y.) “Çevrimiçi”, <https://jeogenc.net/turkiyenin-levha-yapisi.html>, Erişim Tarihi: 10/10/23.
- TWIGG, J. (2015) **Disaster Risk Reduction**, New Edition, London, Overseas Development Institute.
- ULUĞ, A. (2009) “Nasıl Bir Afet Yönetimi?”, **TMMOB İzmir Kent Sempozyumu**, 8-10 Ocak, İzmir, ss. 1-18.
- ULUTÜRK, G. (2012) “Afet Risk Yönetimi ve Yerel Yönetimler”, **Deprem ve Mimarlık**, Sayı 7, ss.13-18.
- UNDRR (t.y.) “Çevrimiçi”, <https://www.undrr.org/terminology/disaster>, Erişim Tarihi: 05/06/23.
- UNISDR (2009) **Terminology on Disaster Risk Reduction**, “Çevrimiçi”, https://www.unisdr.org/files/7817_UNISDRTerminologyEnglish.pdf, Erişim Tarihi: 13/06/23.
- VAROL, A. (2019) “Afet Yönetimi, Afet Eğitimi ve Afet Farkındalığı: Amerika Örneği”, **Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt 29, Sayı 1, ss.193-204.
- VASILESCU, L.; H. KHAN (2008) “Disaster Management CYCLE – a Theoretical Approach”, **Management & Marketing**, Volume 6, Issue 1, ss.43-50.
- WALLACE, A.F.C. (1956) “Human Behavior in Extreme Situations: A Survey of the Literature and Suggestions For Further Research”, **National Academy Of Sciences-National Research Council**, Disaster Study Number 1, Washington.
- WAMSLER, C. (2007) “Managing Urban Disaster Risk: Analysis and Adaptation Frameworks for Integrated Settlement Development Programming for the Urban Poor”, Doctoral Thesis, **Lund University, Faculty of Engineering**, Lund.
- WEICHSELGARTNER, J. (2001) “Disaster Mitigation: The Concept of Vulnerability Revisited”, **Disaster Prevention and Management An International Journal**, Volume 10, Issue 2, ss.85-95.
- WISNER, B.; ve diğerleri (2003) **At Risk: Natural Hazards, People’s Vulnerability and Disasters**, Second Edition, Routledge Taylor And Francois Group Press, London.

- YAMAN, F.; E. AYRANCI, İ. H. HELVACOĞLU (2020) “Türkiye’nin Ulusal Afet ve Acil Durum Yönetim Sisteminin Mevcut Hali ve Yeni Bir Yönetim Modeli Önerisi”, **Dirençlilik Dergisi**, Cilt 4, Sayı 2, ss.205-220.
- YASİN, M. (2005) “Kentsel Dönüşüm Uygulamalarının Hukuki Boyutu”, **TBB Dergisi**, Sayı 60, ss.105-138.
- YAVAŞ, H. (2016) **İdare Hukuku Temel Bilgileri (Teorik Çalışma Kitabı)**, Ankara, Pozitif Matbaa.
- YAVAŞ, H.; H. KOÇAK (2016) “Afet Yönetiminde Tatbikatların Yeri ve Önemi”, **Kamu Yönetiminde Değişimin Yönü ve Etkileri**, Ed.: Akif Çukurçayır, Hacer Tuğba Eroğlu, Hayriye Sağır, Mücahit Navruz, Konya, Selçuk Üniversitesi Yayınları, ss. 1098-1114.
- YEŞİLDAL, A. (2020) “Doğal Afetlerle Mücadelede Yerel Yönetimlerin Rolü ve Kapasite Sorunları: Esnek Şehir Uygulaması”, **Fırat Üniversitesi İİBF Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, Cilt 4, Sayı 1, ss. 87-116.
- YILMAZ, K.; B. BALUN, G. ERBAY (2019) “Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri Afet Yönetim Yaklaşımlarının Karşılaştırılması: Farklılıkları ve Ortak Alanları”, **International Science and Engineering Applications Symposium on Hazards**, 25-27 Eylül, Karabük, ss.377-386.
- YİĞİTER, R. G. (2005) “Kentsel Yerleşmeleri Afetlere Hazırlama Odaklı Kent Planlaması ve Zarar Azaltma”, **Afet Yönetiminin Temel İlkeleri**, Ed.: Mikdat Kadioğlu, Emin Özdamar, JICA Türkiye Ofisi, Ankara, ss.59-66.
- YİLDİZ, E. (2020) “Afet Sürecinin Kaos Teorisi ile Açıklanması: Deprem Örneği”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, **Gümüşhane Üniversitesi, S.B.E.** Gümüşhane.
- YIN, R. K. (2014) **Case Study Research: Design and Methods**, 5.bs., U.S.A., SAGE Publications.

EKLER

EK-1. YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU SORULARI

EK-2. ETİK KURUL İZNİ

EK-1. YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU SORULARI

1. Türkiye'nin afet yönetimi sisteminde Balıkesir Büyükşehir Belediyesi'nin konumu ve fonksiyonları nelerdir?
2. Balıkesir Büyükşehir Belediyesi'nin afet yönetimi ile ilgili birimleri hangileridir? Afetlerle ilgili genel olarak ne gibi çalışmalar yapılmaktadır?
3. Balıkesir Büyükşehir Belediyesi özellikle afet-kriz yönetimi safhasında hangi fonksiyonları icra etmektedir? Kriz safhasındaki planlar, uygulamalar ve denetimlerden biraz daha ayrıntılı olarak bahseder misiniz?
4. Balıkesir Büyükşehir Belediyesi 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremlerinde genel afet-kriz yönetimi yapısı içerisinde hangi konumda bulunmuştur?
5. Balıkesir Büyükşehir Belediyesi 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremlerinde afet-kriz yönetimi safhasında hangi fonksiyonları icra etmiş, hangi birimler ne gibi faaliyetleri yürütmüşlerdir?
6. Türkiye'nin afet yönetimi sistemi içerisinde, Büyükşehir Belediyelerinin konumu nerede olmalı ve fonksiyonları neler olmalıdır? Mevcut durumda ne gibi değişiklikler yapılabilir?
7. Balıkesir Büyükşehir Belediyesi bir sonraki afete nasıl hazırlanmaktadır? Maraş Depremlerinden edinilen tecrübelerle yönetim yapısında ve icra edilen fonksiyonlarda bir değişim düşünülmekte midir?

Görüşmede vereceğiniz cevaplar izniniz dahilinde ses kaydına alınacak ve ses kayıtları daha sonra sorumlu araştırmacı tarafından yazıya dökülerek araştırmaya eklenecektir.

Değerli Katılımınız İçin Teşekkür Ederim...

İrem TEKİN

Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Tezli Yüksek Lisans Programı Öğrencisi

EK-2. ETİK KURUL İZİNİ

T.C. Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Değerlendirme Formu

SONUÇ	
Araştırmacının Adı Soyadı	İrem TEKİN
Araştırmanın Başlığı	Türkiye'de Afet-Kriz Yönetiminde Belediyeler: Balıkesir Büyükşehir Belediyesi' nin Maraş Depremlerindeki Konumu ve Fonksiyonları
Başvuru Formunun Etik Kurula geldiği tarih:	21/11/2023
Başvuru Formunun Etik Kurulda incelendiği tarih:	12/12/2023
Toplantı No. ve Karar tarihi:	2023-10 12/12/2023
1.	☒ Uygun
2.	☐ Düzeltmesi gereklidir: Etik sorun olabilecek sorular/maddeler, süreçler ya da unsurlar bulunmaktadır. Açıklama:
3.	☐ Görevsizlik: Gerekçe, Görüş, Tavsiye ve Açıklamalar:
4.	☐ Uygun değildir: Gerekçe, Görüş, Tavsiye ve Açıklamalar:

Başvuru dosyasının incelenmesinde hazır bulunan ve araştırmayla doğrudan veya dolaylı olarak ilişkisi bulunmayan Etik Kurul başkan ve üyelerinin ad soyadı ve imzaları

